

LIKKUEN LÄSNÄ, HETKESSÄ TEILLE

Tutkimusraportti liikkuvasta nuorisotyöstä

Aino Tormulainen & Eila Kauppinen

LIKKUEN LÄSNÄ, HETKESSÄ TEILLE

Tutkimusraportti liikkuvasta nuorisotyöstä

AINO TORMULAINEN & EILA KAUPPINEN

Nuorisotutkimusverkosto/
Nuorisotutkimusseura,
verkkojulkaisuja 173

NUORISOTUTKIMUSSEURA RY.
NUORISOTUTKIMUSVERKOSTO

Nuorisotutkimusverkoston julkaisut

Tiede

Teosten sisältö ja tyyli ovat akateemisten kriteerien mukaisia.

Kenttä

Erilaiset raportit ja selvitykset.

Liike

Ajankohtaiset yhteiskunnalliset puheenvuorot.

Kannen kuva: Julia Röyttä

Taitto: Emilia Reponen

Kustannustoimitus: Elena Havukainen

Valokuvat: Aino Tormulainen

Tiivistelmän käännökset ruotsiksi ja englanniksi: Maailmankansalaiset Oy

Nuorisotutkimusseura on saanut tukea tähän julkaisuun opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

© Nuorisotutkimusseura ja kirjoittajat

2022. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 173.

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 146.

Sarja: Kenttä

ISBN 978-952-372-037-4

ISSN 1799-9227

ISSN 2343-0672

HUMAK[®]

Sisällys

Kiitokset	8
-----------	---

Aino Tormulainen & Eila Kauppinen

1 Tutkimuksen taustalla nuorisotyön muuttuvat toimintaympäristöt	10
1.1 Nuorisotyötä nuorten vapaa-ajan ympäristöissä	10
1.2 Tutkimushanke ja sen tavoitteet	14
Ensimmäisenä tavoitteena määritellä liikkuvaa nuorisotyötä	15
Toisena tavoitteena Wauto-toiminnan kuvaus	15

Aino Tormulainen & Eila Kauppinen

2 Tutkimuksen lähtökohdat ja toteutus	18
2.1 Tutkimuskysymykset ja aineistot	19
2.2 Menetelmänä osallistuva havainnointi	22
Kenttäaineisto Wautoilta	24
Liikkuvan nuorisotyön verkosto	26
2.3 Haastattelut	27
2.4 Aineistojen analyysi	30
2.5 Aineistojen käsittely ja tutkimuseettiset näkökulmat	32
2.6 Mitkä äänet tutkimuksessa kuuluvat?	
– pohdintaa tutkimuksen luotettavuudesta	33

Eila Kauppinen & Aino Tormulainen

3 Liikkuva nuorisotyö käsitteenä ja käytäntöinä	36
3.1 Käsitteen määrittelyn prosessi	37
3.2 Kattokäsite, työmuoto, menetelmä, työkalu – miten liikkuva nuorisotyö voidaan asemoida?	40
3.3 Liikkuva nuorisotyö tiivistetysti	44
3.4 Liikkuvan nuorisotyön taustalla olevat tarpeet ja toiminnan sisältö kuntakohtaisia	47
3.5 Liikkuvaan nuorisotyöhön liitettyjä ominaisuuksia ja sen lisäarvo	48
Alueellinen yhdenvertaisuus	49
Tavoitetut nuoret ja nuorten osallisuus	51
Auto työvälineenä	54
Liikkuvan nuorisotyön luonne: reaktiivista, joustavaa, kohtaavaa, läsnä olevaa työtä	56
Nuorten kohtaaminen liikkuvassa työssä	58
Tilannekuva nuorten arjesta	60
Verkostoituminen ja moniammatillinen yhteistyö	61
3.6 Kokoavia näkökulmia liikkuvasta nuorisotyöstä suhteessa jalkautuvaan nuorisotyöhön ja nuorisotilatoimintaan	64

Aino Tormulainen

4 Wauto-toiminnan kuvaus	60
4.1 Tutkijana Wautoilla	70
4.2 Walkers ja Wauton historia	73
Walkers on Wheels -hanke	77
Wauto-auto	78
Aseman Lasten Walkers-brändi	80
4.3 Wauto-toiminnan raamit	82
Wauto-jakso ja -toiminta	83
Wauton toimintakerta	87
4.4 Wauto kunnallisessa nuorisotyössä	90
Työyhteisössä	92
Wautolla nuorisotyötä eri ympäristöissä ja eri tarpeisiin	93
Raportointi sanoittamassa nuorisotyötä	98
Työhyvinvointi	100
Wauto ja verkostot	102
Seurakuntayhteistyö	104
4.5 Waparit tarpeellisenä lisänä	105
4.6 Wauto-toiminnan haasteita	109
4.7 Wauto, Wautossa, Wautolla	112

Aino Tormulainen

5 Liikkuva nuorisotyö ja nuoret	115
5.1 Wauto ja nuoret	116
5.2 Mopopojat – sukupuolinäkökulma liikkuvan nuorisotyön nuoriin	122
5.3 Syrjäseudulla etäällä	125
5.4 Vakionuoret	129
5.5 Wauto nuorten kokemana	132
5.6 Nuoret suhteessa liikkuvaan nuorisotyöhön ja nuorisotyöntekijöihin	137

Aino Tormulainen & Eila Kauppinen

6 Kokoavaa tarkastelua ja johtopäätökset	
– Liikkuva nuorisotyö nyt ja tulevaisuudessa	141
6.1 Liikkuva nuorisotyö luo tiloja ja rakentaa siltoja – tukee nuorten kasvua	141
6.2 Miksi liikkuvaa nuorisotyötä tarvitaan, myös tulevaisuudessa?	144
6.3 Mitä liikkuva nuorisotyö edellyttää ja mitä sillä voidaan saavuttaa?	148
Liikkuvan nuorisotyön osaamistarve	151
6.4 Liikkuvan nuorisotyön haasteet ja kehittämistarpeet	153
6.5 Lopuksi	157
Lähteet	163
Aineistolähteet	163
Kirjallisuus	163

Liitteet	176
Liite 1: Suostumus tutkimukseen osallistumisesta ja aineiston arkistoinnista	177
Liite 2: Tutkimustiedote	178
Liite 3: Haastattelurungot	183
Liite 4: Havainnointitaulukko kenttätöiden toimintakerroista	184
Liite 5: Taulukko Wauto-paikkakunnista ja ajankohdista	187
Liite 6: Liikkuvan nuorisotyön toimijoita Suomessa	188
Tiivistelmä	193
Sammanfatting	196
Abstract	199

Kiitokset

Kiitämme alkuun kaikkia niitä tahoja, jotka ovat tukeneet ja edistäneet tutkimustamme. Tutkimushankkeen on mahdollistanut rahoituksellaan opetus- ja kulttuuriministeriö sekä toteutuksen osalta tutkijoiden taustaorganisaatiot Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Nuorisotutkimusverkosto.

Tätäkin tutkimusta ei olisi ilman kentän informantteja, joten kiitokset erityisesti tutkimukseen osallistuneiden kuntien nuorisopalveluille ja siellä työskenteleville ammatilaisille sekä haastatelluille nuorille. Erityisesti kiitokset liikkuvan nuorisotyön verkostolle ja eri puolilla Suomea tätä työtä tekeville ammatilaisille, joiden kanssa tutkimuksen keskeisiä keskusteluja käytiin useaan kertaan. Merkittävä yhteistyökumppani tutkimukselle on ollut Aseman Lasten Walkers on Wheels -hanke, kiitos moninaisesta tuesta hankkeen tiimiläiset Minna Lahtela, Niilo Karjalainen, Tuomo Kantele, Roy Pietilä, Jani Hoviaro ja Miikka Kortelainen. Käsitteen määrittelyä kommentoivat nuorisotutkijat Tomi Kiilakoski ja Karla Malm, joita kiitämme arvokkaista huomioista. Tutkimusraportin kustannustoimituksesta vastannut Elena Havukainen ansaitsee tarkkasilmäisyydestään myös isot kiitokset.

Lisäksi kentällä kiertäneen tutkija Aionon kiitokset liittyvät erityisesti kohtaamiseen – siihen, mihin heti alkuun kiinnitin huomiota: miksi kohtaamisesta jatkuvasti puhutaan? Nyt tiedän, kiitos teidän kaikkien menneen vuoden ja tutkimushankkeen myötä kohtaamieni ihmisten. Kiitos, että otitte minut vastaan kentälle ihmettelemään, kyselemään ja oppimaan teiltä. Kiitos, että olen saanut opetella kohtaamaan kanssanne, olen oppinutkin sitä varmaan hiukan. Kiitos ammatilaiset (ja ihmiset), että olette – nuorille, mutta myös meille kaikille. Kaikki ihmiset kaipaavat kohdatuksi tulemistä (muistutti hyvin Sonja Kotkasta) ja naurua, mikä kietoutuu osaltaan kokemukseni mukaan myös Wautojen ja Walkers-toiminnan vapaaehtoiseihin aikuisiin sekä heidän motivaatioonsa olla mukana toiminnassa ja kohdata nuoria. Sain tutkijana kokemuksen siitä, millaista työ nuorten kohtaamisen parissa on, mutta yhtä lailla tulini itse kohdatuksi ja koin sen tärkeiden omakohtaisesti.

1 TUTKIMUKSEN TAUSTALLA NUORISOTYÖN MUUTTUVAT TOIMINTAYMPÄRISTÖT

Aino Tormulainen & Eila Kauppinen

Nuorisotalot ja -tilat syntyivät alun perin ratkaisuksi nuorten kaupunkitilassa oleskeluun. Nuorille haluttiin tarjota paikka, jossa he voivat toimia ja jossa heidän tapansa olla ei häiritse aikuisia. (Kiilakoski 2011, 186; Nieminen 2007, 27.) Nuorisotilatytötä tehdään yhä, mutta kunnallisten nuorisotilojen määrä on ollut jo jonkin aikaa laskussa niin kokonaismääränä kuin suhteessa nuoriin (Suomen nuorisotyön tilastot). Nuorisotyön toimintaympäristöt ovat laajentuneet ja lisääntyneet. Nuorisotyötä tehtiin esimerkiksi vuonna 2021 peruskouluissa hieman alle 90 prosentissa kuntia ja jalkautuvaa työtä 65 prosentissa kuntia (Suomen nuorisotyön tilastot). Nuorisotyö on jalkautunut erilaisiin julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin, kuten kauppakeskuksiin, liikuntapaikkoihin, huoltoasemille ja kaduille. Nuorisotyön toimintakenttien ja tilojen moninaistumisen uskotaan myös tulevaisuudessa vahvistuvan. Tämä kehityskulku vaikuttaaakin muodostuvan varsin keskeiseksi nuorisotyön tulevaisuuden trendiksi (Malm, 2021).

1.1 NUORISOTYÖTÄ NUORTEN VAPAA-AJAN YMPÄRISTÖISSÄ

Kunnissa on jo kauan tehty jalkautuvaa nuorisotyötä. Joillain paikkakunnilla jalkaudutaan nuorten pariin pääasiassa juhlapyhien aikaan, ja toisilla paikkakunnilla jalkautuminen julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin on osa arkityötä. Vuonna 2019 toteutetun peruspalvelujen arviointikyselyn mukaan nuorisotyössä alle 18-vuotiaisiin kohdistuvan jalkautuvan työn tarve on tunnistettu ja toimintaa ollaan monin paikoin lisäämässä ja kehittämässä (Aluehallintovirasto 2020). On jo pitkään ollut selvää, että nuorisotyön on mentävä sinne, missä nuoret ovat ja viettävät vapaa-aikaansa (Lampela ym. 2016; Malm 2018; Papunen 2020). Keväällä 2020 alkanut ja edelleen kesällä 2022 jatkuva koronapandemia rajoitti ajoittain maailmanlaajuisesti meitä ihmisiä ja olemassa olevia toimintoja

ja palveluja, mikä ei ole ainakaan vähentänyt nuorisotilojen ulkopuolella tehtävän työn tarvetta. Erityisesti pandemian alkuaikana verkkovälitteisesti toteutettava, jalkautuva ja kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävä nuorisotyö lisääntyivät selvästi suhteessa muuhun nuorisotyöhön (Kivijärvi ym. 2022, 36–37). Monista kunnista kerrottiin, että liikkuva tai jalkautuva nuorisotyö olivat erityisesti tiukkojen rajoitusten aikana ainoita tapoja tehdä lähikohtaamisiin perustuvaa nuorisotyötä.

Vaikka nuorisotyö on laajentunut yhä moninaisempiin toimintaympäristöihin ja myös nuorten koulupäiviin (Kalliomaa & Ahonen-Walker 2019, 22; Malm 2021, 50), toimii nuorisotyö pääsääntöisesti nuorten vapaa-ajalla. Vapaa-aika voidaan jakaa vakavaksi ja rennoksi vapaa-ajaksi (Berg 2015; Stebbins 2001, 53–55), ja erityisesti liikkuva ja jalkautuva nuorisotyö toimivat useimmiten rennon vapaa-ajan puolella. Vakavaan vapaa-aikaan voidaan katsoa kuuluvan esimerkiksi ohjatut harrastukset, koska ne ovat usein tavoitteellista, säännöllistä, pitkäjänteistä toimintaa, jossa nuori kehittyy ja oppii (Kauppinen 2018, 171–172).

Vuoden 2020 *Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen* mukaan nuorista yli 90 prosentilla on joku harrastus (Salasuo ym. 2021, 38), mutta kaikki harrastaminen ei ole ohjattua. Saman vuoden *Nuorisobarometrin* (Myllyniemi & Kiilakoski 2021, 27–28) mukaan nuorten omaehtoinen harrastaminen on yleisempää kuin ohjattuihin harrastuksiin, seurakunnan toimintaan tai nuorisotyöhön osallistuminen. *Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen* perusteella ulkona käyminen (kahviloissa, baareissa, ravintoloissa) oli hyvin suosittu vapaa-ajan aktiviteetti, jota 83 prosenttia yli 15-vuotiaista vastaajista toteutti arjessaan. Asuinympäristön havaittiin toki palvelujen tarjonnan vuoksi vaikuttavan ulkona käymisen eroihin nuorten välillä. (Salasuo ym. 2021, 39–40.)

Jos tarkastellaan nuorten vapaa-ajan viettoa nuorisotyöntekijöiden näkökulmasta, uskotaan nuorisotyötä tehtävän tulevaisuudessa merkittävästi enemmän nuorten suosimissa julkisissa paikoissa. ”Tulevaisuuden nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt” -hankkeessa vuonna 2020 nuorisotyöntekijät arvioivat sitä, mistä nuorisotyötä tullaan arvostamaan vuonna 2030. Yli 90 prosenttia vastaajista oli täysin tai osittain samaa mieltä sekä väittämän ”Nuorisotyö on siellä, missä nuoretkin ovat” että väittämän ”Syrjäytymistä ehkäisevästä työstä” kanssa. (Malm 2021, 33–34.) Tämän perusteella voidaan nähdä lisääntyvää tarvetta jalkautuvalle ja liikkuvalla nuorisotyöllä myös tulevaisuudessa.

Nuorten ikäluokkien määrä väestössä on kokonaisuudessaan pienentynyt koko 2010-luvun ajan. Väestöennusteiden mukaan tilanne ei

näytä muuttuvan, vaan sen sijaan syntyvyyden ennustetaan yhä laskevan. Väestönkehitys on myös vahvasti alueellisesti eriytynyttä. Alaikäisten osuus on vähentynyt eniten Kainuussa, Etelä-Savossa, Lapissa ja Pohjois-Karjalassa. (Tilastokeskus.) Eniten lapsia odotetaan tulevaisuudessakin syntyvän Uudellemaalle ja muihin väkirikkaisiin maakuntiin, kuten Pirkanmaalle ja Varsinais-Suomeen (Keskipetäjä & Pietiläinen 2020). On tunnistettu, että alueellinen eriytyminen ja erilaistuminen on pikemminkin kiihtymässä kuin tasoittumassa. Kunnat eroavat toisistaan merkittävästi, ja erot olosuhteissa ja väestörakenteessa ovat kasvamassa. Demografinen muutospaine vaikuttaa kuitenkin kaikkien alueiden kehitykseen niiden sijainnista ja koosta huolimatta. (Aro ym. 2020; Peruspalvelujen tila 2020; Tilastokeskus.) Sisäiseen muuttoliikkeeseen vaikuttaa merkittävästi nuorten muuttaminen esimerkiksi koulutuksen perässä. Etenkin syrjäisillä alueilla nuorten poismuutto aiheuttaa haasteita. (Kuntaliitto 2019; Tietoa nuorista 2020.) Vuoden 2014 maaseutukatsauksen mukaan maaseudun ”tyhjeneminen” on jatkunut jo noin kolme vuosikymmentä ja erityisesti harvaan asuttu maaseutu menettää väestöään (Ponnikas ym. 2014, 22). Syrjässä asuu kuitenkin edelleen ihmisiä, myös nuoria, joille asuinpaikka luo omanlaisensa elämän rikkauten ja toisaalta haasteellisuuden. Syrjäisillä seuduilla elävien nuorten tarpeet, valinnat, valintojen rajoitukset ja niiden arvostus usein unohtetaan. (Tuuva-Hongisto 2018, 159.)

Nuorisotyön tutkijat ovat esittäneet viitteitä nuorisotyön muutospaineista jo kauan. Komonen, Suurpää ja Söderlund (2012, 11) ovat todenneet nuorten kohdanneen yksilöinä, ryhminä ja yhteiskunnan jäseninä 2010-luvulla joukon muutoksia, jotka aiheuttavat muutospaineita myös nuorisotyölle. Heidän sekä myös muiden tutkijoiden (Honkasalo ym. 2011; Määttä & Tolonen 2011) näkemysten mukaan vapaa-ajan eriarvoistuminen on ilmiö, johon on otettava kantaa niin kaupungeissa kuin maaseuduilla, niin perusnuorisotyössä kuin kohdennetussa toiminnassakin.

Katutyöllä, sittemmin useammin jalkautuvaksi työksi kutsutulla, nuorten parissa ulkona ja julkisissa tiloissa tehtävällä nuorisotyöllä on pitkä historia. Nuorisotyölle on tyypillistä tietty historiattomuus, joka johtuu toimialan elävästä luonteesta, jatkuvasti muuttuvien toimijoiden joukosta sekä käsitteellistämisen jäsentymättömyydestä. (Nieminen 2007, 21–22, 31.) Kuitenkin myös liikkuvalla nuorisotyöllä on historiaa: sitä on toteutettu eri puolilla Suomea eri tavoin osittain nuorisotyöllisin tavoittein ja osin muun tyyppisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Esimerkiksi Iisalmi toimi valtion nuorisoneuvoston kokeilukuntana jo vuonna 1975 aloittaneelle nuorisotyön mobiilipalvelulle, liikkuvalla kerho- ja diskobussille,

jota kokeiltiin ratkaisuksi haja-asutusalueiden nuorisotilaongelmiin. Bussi keräsi nuoret viettämään iltaa esimerkiksi musiikin tai elokuvien parissa paikkaan, jonne bussi parkkeerattiin. (INTRY 2022; Yle/Lindfors 2007/2016.) Autoja on hyödynnetty samaan tapaan myös seurakuntien nuorteniltojen kuljetuksiin sekä pitkien etäisyyksien kunnissa erilaisiin harrastuskyyteihin. Moni kertoo nuorena iltaa kaupungilla viettäessään istuneensa ”Teebussin” kyydissä, jotka ovat erilaisten uskonnollisten taustayhteisöjen tarjoamia lämpimiä katupäivystystyyppisiä kohtaamispaikkoja ilman ikä- tai promillerajaa. Teebussien toiminta-ajatus on peräisin Yhdysvalloista, ja toimintaa on tehty Suomessa 1980-luvulta alkaen. (Tutkimuspäiväkirja; Yle/Koivisto 2010.) Erilaisilla autoilla ja busseilla on ollut osansa myös seurakuntien palveluoperaatio Saappaan toiminnassa, jota on tehty kaduilla jo vuodesta 1972. Toiminnassa koulutetut vapaaehtoiset täysi-ikäiset päivystäjät kohtaavat nuoria heidän ehdoillaan siellä, missä he ovat. (Saapas 2022.) Liikkuvaa nuorisotyötä on tehty erilaisin painoituksin myös muualla Euroopassa, ainakin Liettuassa, Latviassa, Norjassa, Bulgariassa, Romaniassa, Italiassa ja Saksassa. Muun muassa näiden maiden toimijoilla on ollut Erasmus+ -hanke nimeltään ”Mobile youth work: shaping European practices” (2019–2020). (Manual “European Practices On Mobile Youth Work And Practical Guidelines” 2021; Pikiotiené & Pilitauskaité 2020.)

Palvelujen ja nuorisotyön näkökulmasta aluekehitys, jossa lasten ja nuorten määrä monilla alueilla vähenee ja toisaalta joissain kasvukeskuksissa kasvaa, vaatii palvelun tarjonnan tarkastelua, kehittämistä ja uudenlaisia ideoita. Varsinkin niillä alueilla, joilla nuorten määrä vähenee, ei välttämättä ole kustannustehokasta tai edes järkevää enää rakentaa perinteisiä nuorisotiloja, vaan on mietittävä muunlaisia ratkaisuja. Ratkaisuina voidaan nähdä koronapandemian aikaanakin lisääntyneet verkossa toteutettava, jalkautuva ja liikkuva nuorisotyö (vrt. Kivijärvi ym. 2022, 47). Liikkuvalla nuorisotyöllä voidaan tarjota nuorisotyön palveluja, tukea kasvuun ja vapaa-ajan toimintaa sellaisillakin alueilla, joissa kiinteää nuorisotilaa ei ole. Pyrkimyksenä on usein yhdenvertaisuus ja se, ettei syrjässä olevia nuoria unohdeta vaan että heitä varten ollaan ja jopa tullaan heidän luokseen. Edellä mainituilla seikoilla on myös yhteys nuorisotyöntekijöiden osaamistarpeisiin, työn taustalla olevaan ajattelutapaan ja työntekijän ammatilliseen identiteettiin. Nuorten ja nuorisotyöntekijöiden kohtaaminen julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa perustuu toisenlaiseen dynamiikkaan kuin esimerkiksi nuorisotiloilla, joihin nuoret ovat oma-aloitteisesti hakeutuneet. Nuorisotyöntekijöiltä

vaaditaan erityistä herkkyyttä lukea tilanteita, tiloja ja läsnäolonsa vaikutusta nuorten ryhmädynamiikkaan. Julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin jalkauduttaessa tämän merkitys korostuu entisestään. (Aseman Lapset 2017; Luoto 2017; Malm 2018; Papunen 2020; Tani & Pyyry 2017.)

1.2 TUTKIMUSHANKE JA SEN TAVOITTEET

Aseman Lapset ry on toteuttanut vuodesta 2017 lähtien Walkers-autoilla eli ”Wautoilla” tehtävää liikkuvaa nuorisotyötä (myöhemmin Wauto-toimintaa) opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamalla Walkers on Wheels-hankkeilla. Toimintaa pilotoitiin jo vuosina 2015 ja 2016. Kehitetty toimintakonsepti on osoittautunut kiinnostavaksi sekä nuorten että nuorisotyöntekijöiden keskuudessa. Toimintaa on kehitetty jo vuosia (ks. luku 4.2), mutta ulkopuolista tutkimusta ei ole aiemmin tehty. Elokuussa 2019 Aseman Lapset ry kutsui koolle Humanistisen ammattikorkeakoulun (myöhemmin Humak) ja Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston ja ehdotti näille tutkimusaiheeksi liikkuvan nuorisotyön ja sitä edustavan Aseman Lasten Wauto-toiminnan tutkimusta.

Kyseessä ei ole varsinainen arviointitutkimus, jossa toimintaa tarkasteltaisiin ja arvioitaisiin ennalta laadittujen kriteerien perusteella (Kylmäkoski 2018, 293). Tässä tutkimuksessa on arviointitutkimukselle tyypillisiä piirteitä, kuten tavoite tuottaa tietoa toiminnan onnistumisesta suhteessa sille asetettuihin tavoitteisiin ja auttaa tarkasteltua toimintaa tekemään palvelua entistä paremmin (mt.). Tutkimuksen perusteena ei kuitenkaan ole vain Wauto-toiminnan jatkokehittäminen vaan laajemmin kaikkea liikkuvaa nuorisotyötä toteuttavien tai sitä suunnittelevien toimijoiden tukeminen liikkuvan nuorisotyön sanoittamisessa, aloittamisessa ja jatkokehittämisessä.

Tutkimushanke käynnistyi opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamana keväällä 2021. Humakin ja Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston hankekumppanuudella voitiin varmistaa, että tutkimuksessa on sekä nuorisotyön koulutuksen että tutkimuksen vahva osaaminen. Tutkimushanke toteutettiin yhteistyössä Aseman Lapset ry:n ja muiden liikkuvan nuorisotyön kentän toimijoiden kanssa. Hankkeessa työskenteli aineistoa kentällä keränneenä ja etnografiaa tehneenä tutkijana tutkija Aino Tormulainen Humakista ja toisena, monipuolisesti nuorisotyön eri näkökulmia tutkimukseen tuoneena tutkijana Nuorisotutkimusverkoston tutkijatohtori Eila Kauppinen. Tutkimushankkeen

tavoitteena oli määritellä liikkuvan nuorisotyön käsite sekä kuvata ja analysoida Wautojen toimintaa nuorisotyönä.

Ensimmäisenä tavoitteena määritellä liikkuvaa nuorisotyötä

Nuorisotyölle on ominaista tietty hahmottomuus tai sumeus (Kiilakoski 2015a, 19), eikä sille ole yhtä täsmällistä jaettua määritelmää. Tietynlainen määrittelemättömyys on haaste nuorisotyön asemoinnille moniammatillisessa työssä ja viestittäessä muille, mitä nuorisotyössä tehdään. (Moisala & Ronkainen 2018.) Mikäli ammatti-identiteetti jää muotoutumattomaksi, muodostaa se mahdollisen uhkatekijän nuorisotyöntekijän työhyvinvoinnille. Muuttuvassa työelämässä identiteettityö on välttämätöntä. Niin työelämän kuin muuttuvan nuorisotyön kehyksissä nuorisotyön ajoittain jo ennestään väljää ammatti-identiteettiä joudutaan säätämään. Ammatti-identiteetti kytkeytyy vahvasti työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen. (Rauas 2021, 49–51, 70.)

Hankkeen tavoitteena oli määritellä liikkuvan nuorisotyön käsite. Käsitteen määrittäminen on aiheellista, jotta liikkuva nuorisotyö voidaan nähdä osana nuorisotyön kokonaisuutta ja moniammatillista yhteistyötä. Se on tärkeää myös tätä työtä tekevien nuorisotyöntekijöiden ammatti-identiteetin ja työhyvinvoinnin näkökulmasta.

Toisena tavoitteena Wauto-toiminnan kuvaus

Aseman Lapset ry:n liikkuvan nuorisotyön Wauto-toimintaa on toteutettu vuodesta 2015 alkaen. Vuoden 2022 loppuun mennessä toimintaa on ollut yhteensä 60 paikkakunnalla ympäri Suomea, ja siihen on osallistunut pääosin kuntien mutta myös seurakuntien ja järjestöjen nuorisotyöntekijöitä sekä muita yhteistyökumppaneita, kuten koulukuraattoreja, päihde- ja sosiaalityöntekijöitä ja poliiseja. Vuosien 2015–2021 aikana Wautoilla on kohdattu nuoria jo yli 62 000 kertaa. (Aseman Lapset Wauto-raportointiaineisto¹.)

1 Jokaisesta Wauton toimintakerrasta kirjataan raporttiin kohdattujen nuorten määrä, toimintakertaan osallistuneet aikuiset ja heidän taustatahonsa, mahdolliset nuorten eteenpäin ohjaamiset sekä vapaamuotoinen kuvaus toimintakerran etenemisestä, kuten mm. tapahtumista, puheenaiheista ja ilmiöistä. Nämä raportit ovat yksi tutkimuksessa käytetyistä aineistoista.

Wauto-toiminnan myötä liikkuvaa nuorisotyötä on päästy kokeilemaan jo monissa kunnissa. Aseman Lapset on kerännyt systemaattisesti tietoa Wautojen kävijämääristä ja palautetta sekä nuorilta että työntekijöiltä, mutta toimintakonseptista ei ole tehty toiminnan toteuttajatahosta riippumatonta ulkoista tutkimusta. On siis ollut tarve koota laajempi laadullinen aineisto nuorten ja nuorisotyöntekijöiden kokemuksista ja toiminnan merkityksistä. Tutkimustiedon avulla pyritään yhtäältä kehittämään toimintaa ja tarkastelemaan liikkuvan nuorisotyön roolia osana kunnallisen nuorisotyön kenttää sekä toisaalta tekemään näkyväksi liikkuvaan nuorisotyöhön liittyvää osaamista ja osaamistarpeita. Tavoitteena on vastata nuorisotyön muuttuvien toimintaympäristöjen ja nuorisotyön kehittämisen tarpeisiin tuottamalla tietoa erityisesti Wauto-toiminnan sovellettavuudesta, toimivuudesta ja laadusta. Tutkimuksessa selvitettiin myös, kuinka liikkuvaa nuorisotyötä toteutetaan ja voidaan toteuttaa, mitä tällä työllä saadaan aikaan ja miten se toimii osana kunnallisia nuorisopalveluja.

Nuorisotyö elää ajassa ja muuttuu kuten ilmiötkin muuttuvat nuorten keskuudessa. Kuitenkin yksi keskeisistä, nuorten kohtaaminen, säilyy. Tässä tutkimusraportissa puhumme paljon muutoksesta, tulevaisuudesta, resursseista ja toimintaedellytyksistä, mutta näiden lisäksi kaikissa aineistoissa nuorten kohtaaminen on ollut tärkein ja keskeisin motivaatio työn tekemiseen. Kohtaaminen kulkee siten läpileikkaavasti mukana tässä raportissa. Tutkimuksen lähtökohta on tämän päivän liikkuvassa nuorisotyössä, ja sen aineisto on kerätty kunnissa nuorisotyöntekijöiden toteuttaman liikkuvan nuorisotyön ja etenkin Wauto-toiminnan parista. Liikkuvaa nuorisotyötä ja Wauto-toimintaa tarkastellaan kolmesta suunnasta: liikkuvaa nuorisotyötä tekevien paikallisten työntekijöiden ja vapaaehtoisten, muiden kuin varsinaista liikkuvaa nuorisotyötä tekevien nuorisotyöntekijöiden sekä Wautoilla käyneiden nuorten näkökulmista.

Tutkimusraportti on kirjoitettu kaikille liikkuvasta nuorisotyötä kiinnostuneille. Se toivottavasti auttaa liikkuvaa työtä tekeviä nuorisotyöntekijöitä ammatti-identiteettinsä työstämisessä ja oman työnsä sanoittamisessa. Se toimii kuvauksena mahdollisista tavoista toteuttaa liikkuvaa nuorisotyötä sekä siihen liittyvistä realiteeteista ja haasteista niille toimijoille, jotka miettivät uudenlaisen mallin kehittämistä. Tavoitteena on myös laajentaa nuorisotyön kenttien ymmärrystä niin alan opiskelijoille, ammattilaisille kuin rahoittajillekin.

Tutkimusraportti koostuu kuudesta luvusta. Toisessa luvussa kuvaamme tutkimuksen toteutusta, aineistonkeruuta ja menetelmiä sekä tutkimusetiikkaan ja luotettavuuteen liittyviä kysymyksiä. Kolmas luku keskittyy

liikkuvan nuorisotyön käsitteen määrittelyyn ja käytäntöjen kuvaamiseen kerätyn haastattelu- ja muun aineiston pohjalta. Neljännessä ja viidennessä luvussa Aino Tormulainen kuvaa Wauto-toimintaa erilaisista näkökulmista. Keskeisessä roolissa ovat hänen osallistuvaan havainnointiin perustuvat tutkimuspäiväkirjansa kentiltä, toiminnan raportointiaineisto ja haastattelut. Ääneen pääsevät toimintaa koordinoivat hankekoordinaattorit, monien kuntien Wauto-toimintaa tehneet nuorisotyöntekijät, nuorisotyön hallinnon edustajat eli esihenkilöt, yhteistyökumppanit, vapaaehtoiset sekä tietenkin nuoret. Vaikka raportin neljännessä luvussa kuvataan nimenomaan Wautojen toimintaa eri puolilla Suomea, voi tätä kuvausta lukea suhteuttaen sitä laajemminkin liikkuvaan nuorisotyöhön. Erilaisissa kunnissa toimineiden Wautojen myötä hankkeen aikana tunnistettiin monet tämän toimintamallin onnistumiset ja haasteet, mistä on hyötyä yleisemminkin liikkuvan nuorisotyön kehittämisessä. Kuudennessa luvussa tarkastelemme edellisten lukujen perusteella, mitä liikkuva nuorisotyö on nyt ja tulevaisuudessa. Siinä pohdimme, miksi liikkuvaa nuorisotyötä tarvitaan myös tulevaisuudessa, mitä liikkuva nuorisotyö edellyttää ja miten liikkuvaa nuorisotyötä pitäisi kehittää. Luvun lopuksi kokoamme yhteen tutkimuksen keskeiset havainnot.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUS

Aino Tormulainen & Eila Kauppinen

Nuorisotyön toimintaympäristöt voidaan erottaa tiloihin, jotka on rakennettu tukemaan nuorisotyöllisiä prosesseja, sekä tiloihin, joissa nuorisotyötä tehdään moniammatillisessa yhteistyössä, mutta joita ei ole rakennettu nuorisotyöllisiin prosesseihin (Kiilakoski 2011, 190–191). Liikkuvassa nuorisotyössä työtä voidaan tehdä perinteisemmän jalkautuvan työn tavoin eri ympäristöissä kaupunkitilassa, mutta liikkuva nuorisotyö voi tarkoittaa myös työtä varten rakennetun nuorisotyöllisen tilan tuomista sellaisiin ympäristöihin, joissa voidaan tavoittaa nuoria, jotka muutoin eivät pääsisi käyttämään nuorisotyön palveluja. Liikkuvan nuorisotyön tarpeen kasvaminen liittyykin nuorille tarjottujen palvelujen kokonaisuuteen, ja sen taustalla on ajatus yhdenvertaisuudesta sekä johdannossa jo esitellyistä isommista väestönmuutoksellisista prosesseista.

Nuorisotyön tutkimuksessa on tyypillistä korostaa nuorisotyön avointa luonnetta ja sitä, että se määrittyy paitsi fyysisen tilan ja ennalta valitun työotteen mukaan, myös sen mukaan, mitä nuoret tuovat tilanteeseen. Tällöin nuorisotyö hahmotetaan *prosessina*, jossa nuorten kanssa työskentely tuottaa positiivisia tuloksia. Prosessinäkökulmaa on hyödynnetty niissä nuorisotyön kunnallisissa ja alueellisissa kuvauksissa, joissa on työstetty nuorisotyön opetussuunnitelmaa tai perussuunnitelmaa (esim. Kauppinen & Kiilakoski & Kinnunen ym. 2021; Kiilakoski ym. 2015; Ord 2016). Prosessin kuvaamisella pyritään avaamaan nuorisotyön ammatillisia käytäntöjä. Prosessit ovat erilaisia riippuen toiminnan tavoitteista, menetelmistä ja yhteistyöverkostoista. Tätä ajatusta soveltaen tässä tutkimuksessa tarkastellaan, miten nuorten kanssa työskennellään ja mitä nuoret tästä työskentelystä ajattelevat. Tämän pohjalta voidaan luoda kuvaus siitä, millainen on liikkuvan nuorisotyön luonne, sekä kuvata ja ymmärtää liikkuvan nuorisotyön käytäntöjä.

Käytännöt ovat moniulotteisia ja muodostuvat yhteisistä vakiintuneista toimintatavoista sekä yhteisöllisestä ja tarkoituksellisesta toiminnasta.

Ne ovat vakaita, mutta muokkautuvat tilannekohtaisesti olosuhteiden ja ihmisten vaikutuksesta. (Kemmis 2009.) Käytäntöjen, myös nuorisotyön käytäntöjen, taustalla on käsitys siitä, minkälaista toimintaa niillä halutaan edistää ja mikä toiminta on hyvää (Kemmis & Edwards-Groves 2018). Nuorisotyön käytäntöihin vaikuttavat tekemisen tavat, käytettävissä olevat resurssit ja nuorisotyön erilaiset suhteet eri toimijoihin, mutta myös lainsäädäntö, tutkimukset ja erilaiset muut kuvaukset nuorisotyöstä (Kiilakoski 2020).

Koska halusimme ymmärtää liikkuvan nuorisotyön käytäntöjä, päädyimme hyödyntämään tutkimuksessamme käytäntöarkkitehtuuriteorian näkökulmia. Käytäntöarkkitehtuuriteorian avulla on nimittäin mahdollista tarkastella käytäntöjen taustalla olevia ennakkoehtoja (Heikkinen ym. 2018) ja eri toimintatapojen suhdetta toisiinsa (Kemmis 2019). Tarkastelussa huomio kiinnittyy käytäntöjen rakennusosiin: sanomisiin eli vuorovaikutuksen ja ajattelun tapoihin, tekemisiin eli erilaisiin tekoihin ja suhteisiin eli ihmisten välisiin suhteisiin ja suhteisiin ympäröivää maailmaa kohtaan (Mahon ym. 2017).

2.1 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA AINEISTOT

Tutkimuksen pääkysymys on: **mitä on liikkuva nuorisotyö?** Pääkysymystä avaavia alakysymyksiä ovat:

1. Mikä on liikkuvan nuorisotyön tuoma lisäarvo alueelliselle nuorisotyölle (vai onko sitä)?
2. Mitä osaamista liikkuva nuorisotyö vaatii nuorisotyöntekijöiltä?
3. Miten liikkuva nuorisotyö toimii moniammatillisessa yhteistyössä?
4. Millainen suhde nuorilla on liikkuvaan nuorisotyöhön?
 - Käyttävätkö liikkuvaan nuorisotyöhön osallistuvat nuoret myös muita alueen nuorisopalveluja?
 - Millaisia kokemuksia nuorilla on liikkuvasta nuorisotyöstä?
 - Millaiset asiat liikkuvassa nuorisotyössä ovat nuorten näkökulmasta tärkeitä ja mitkä kehitettäviä?
 - Mitä nuoret toivovat liikkuvalta nuorisotyöltä tulevaisuudessa?

Liikkuvaa nuorisotyötä tutkittiin erityisesti Aseman Lasten Wauto-toiminnassa, jonka kuvauksen yhteydessä vastataan myös kysymykseen siitä, mikä on vapaaehtoisten rooli ja osaamistarve liikkuvassa nuorisotyössä.

Toisin kuin koulutusinstituutio (ks. Lappalainen ym. 2007) nuorisotyö ei muodosta kovinkaan selkeää, lainsäädännöllisesti tiukkarajaista ja yhteiskunnallisesti säädeltyä toimialaa – vaan oikeastaan päinvastoin. Löyhähkö nuorisolaki (Nuorisolaki 1285/2016) antaa tilaa alueellisesti paikallisiin tarpeisiin vastaavalle nuorisotyölle, mikä on toisaalta hyvä, mutta esimerkiksi tutkimuksen kannalta myös haastavaa, sillä kenttä on kaikkea muuta kuin yhtenäinen. Tutkimuksen näkökulmasta moninainen, paikallisesti toimiva nuorisotyön kenttä on kuitenkin myös kiinnostava ja tuottaa samankaltaisesta toiminnasta erilaisia variaatioita.

Tutkimuksen kenttiä ovat olleet paitsi fyysiset kentät, joissa liikkuvaa nuorisotyötä on tehty autoilla nuoria kohdaten, myös erilaiset verkossa etänä toteutetut liikkuvaan nuorisotyöhön liittyvät verkostotapaamiset sekä aineistonkeruuseen ajoittuneet Wauto-jaksojen tilaisuudet. Kentällä aineiston keruusta vastannut tutkija on tehnyt osallistuvaa havainnointia ja haastattelut tehtyihin havaintoihin pohjautuen nuorisotyöntekijöitä, vapaaehtoisia ja toimintaan osallistuneita nuoria. Liikkuvan nuorisotyön kokemuksia on kuultu haastattelujen ja Wauto-toiminnan myötä 16:sta eri kunnasta, minkä lisäksi työn sanoittamiseen on aktiivisesti osallistunut liikkuvan nuorisotyön verkoston toiminnassa mukana olevia nuorisotyöntekijöitä edellisten lisäksi ainakin kahdeksalta eri paikkakunnalta. Lisäksi aineistoina on käytetty jo olemassa olevia Aseman Lapset ry:n Wauto-toiminnan raportointiaineistoja.

Yhtenä keskeisenä ajankohtaisen tiedon lähteenä ja kentälle pääsyä merkittävästi helpottaneena tutkimusympäristönä on toiminut tutkimushankkeen yhteistyökumppani Aseman Lapset ry:n Walkers on Wheels -hanketiimi (jatkossa WoW), jonka työarjessa kenttäaineistoa kerännyt tutkija kulki mukana puolen vuoden ajan. Havainnointiaineistoa ovat myös pienet katkelmat ja huomiot kentältä, lyhyet kommentit kohdatuilta nuorilta, liikkuvien nuorisotyön toimijoiden somevirta ja paikallismediat juttuineen, joita kaikkia on hyödynnetty rinnakkain kokonaistulkinnassa.

Hankkeen haastattelu- ja havainnointiaineistot keräsi tutkija Aino Tormulainen kesä–joulukuussa 2021. Haastattelut tallennettiin, ja tallenteet litteroitiin ennen niiden analysointia. Osallistuvasta havainnoinnista tutkija kirjoitti tutkimuspäiväkirjaa ja teki muita muistiinpanoja. Erilaisissa tilaisuuksissa käydyt keskustelut ja työskentelyt tallennettiin, mutta niitä ei litteroitu. Tutkimusaineistot on koottu taulukkoon 1.

Taulukko 1. Tutkimusaineistot.

MENETELMÄ	KENTTÄ/ INFORMANTIT	MÄÄRÄ	AINEISTOT
Yksilö-, pari- ja ryhmähaastattelu	Liikkuvaa nuorisotyötä tekevät nuorisotyöntekijät	29 työntekijää, 12 haastattelua	Litteraatit 101 sivua
Ryhmähaastattelu	Wauto-vapaaehtoiset	4 henkilöä, 1 ryhmähaastattelu	Litteraatit 14 sivua
Ryhmähaastattelu	Wautolla käyneet nuoret	18 henkilöä, 4 haastattelua	Litteraatit 42 sivua
Yksilö- ja parihaastattelu	Wauto-toiminnan nuorisotyöntekijöiden esihenkilöt	6 henkilöä, 5 haastattelua	Litteraatit 65 sivua
Yksilö- ja ryhmähaastattelu	Wauto-hankekoordinaattorit Aseman Lapset ry:stä	5 henkilöä, 6 haastattelua	Litteraatit 70 sivua
Osallistuva havainnointi paikkakunnalla ja etänä	Wauto-jaksot ja toimijoiden tilaisuudet (ohjausryhmä, seminaarit, verkostoinfo, aloitusinfo, päätöstilaisuudet, koulutusmateriaalit ym.) kunta-toimijoiden kanssa: Kotka, Mikkeli, Varkaus, Askola, Savonlinna, Siilinjärvi, Kolari, Muonio, Hamina, Vaasa	7 paikkakunnalla yhteensä 15 vierailtua kenttäpäivää (sis. 8 toimintailtaa)	Tutkimuspäiväkirja ja muut muistiinpanot
Osallistuva havainnointi	Liikkuvan nuorisotyön verkoston tapaamiset ja webinaari	8 tilaisuutta, osallistujia kuukausitapaamisissa noin 20 hlö/krt	Tutkimuspäiväkirja ja muut muistiinpanot
Ryhmäkeskustelut / yhteinen työskentely	Liikkuvan nuorisotyön verkoston tapaamiset ja webinaari	Edellisen rivin tilaisuuksista 4	Tallenteet 6 kpl, muistiinpanot

Osallistuva havainnointi	Aseman Lapset ry:n Walkers on Wheels -tilaisuudet, kuten tiimin ja ohjausryhmän kokoukset	3 tiimipäivää, 1 kunta-toimijoiden verkostoitumis-päivä, 2 ohjausryhmää, viikoittaiset tiimipalaverit etänä	Tutkimuspäiväkirja ja muut muistiinpanot
Täydentävänä aineistona Aseman Lapset ry:n kirjalliset raportit	Wauto-jaksojen toimintakertojen raportit heinä–joulukuu 2022	7 paikkakuntaa	368 toiminta-kerta-raporttia
	Wauto-jaksojen päätösraportit	Vuosilta 2017–2021	45 raporttia
	Wautoilla kerätyt työntekijä- ja vapaaehtoisuuskyselyt	(Esim.) vuonna 2021 n=121 vastaajaa	Yht. 5 kooste-raporttia (2017–2021)
	Wautoilla nuorille toteutetut kartoitus- ja palautekyselyt	(Esim.) vuonna 2021 n=236 vastaajaa	Yht. 5 kooste-raporttia (2017–2021)
	Muut liikkuvaa nuorisotyötä koskevat aineistot, kuten hanke-suunnitelmat ja raportit		

Seuraavissa alaluvuissa tarkastelemme tarkemmin tutkimuksessa käytettyjä menetelmiä, aineiston analyysiä ja tutkimuseettisiä näkökulmia.

2.2 MENETELMÄNÄ OSALLISTUVA HAVAINNOINTI

Tutkimuksen aineistonkeruussa toteutettiin soveltaen osallistuvaa havainnointia ja etnografiaa, ja tieto syntyi vuorovaikutuksessa tutkittavien kanssa. Aktiivinen keskustelu liikkuvaa nuorisotyötä tekevien ammattilaisten kanssa oli keskeistä. Pitkin matkaa erilaisiin toimintoihin osallistumisen aikana oli mahdollista kysyä tarkennuksia, pohtia ja ihmetellä kokemuksia ja asioita eli reflektoida yhdessä eri toimijoiden kanssa, miten

näkemämme oli toisillemme näyttäytynyt. Nuorisotyön ammattilaiset eri rooleista toimivat ikään kuin kansatutkijoina. Esimerkiksi tehdyn havainnon käsitteleminen heidän kanssaan siinä hetkessä teki heistä myös aktiivisia tutkittavia, jotka osallistuivat tutkimukseen tietoa tuottavina keskustelu- ja yhteistyökumppaneina (Marcus 2014, 43). Havainnoiva tutkija haastatteli tutkittavia, keskusteli heidän kanssaan ja kysyi heiltä selvennyksiä, ja samalla tehtiin myös yhteistä analyysiä ja tulkintaa. Tässä tutkimuksessa tiedon käsitteellistäminen ja etenkin liikkuvan nuorisotyön käsitteen määrittäminen toteutettiin dialogisena yhteistyönä, vuoropuheluna liikkuvan nuorisotyön kentän kanssa.

Osallistuvaan havainnointiin perustuva kenttäaineisto kerättiin Wauto-toiminnasta niiltä paikkakunnilta, joissa tutkimuksen aikaan oli joko pitkäaikaisempaa Wauto-toimintaa tai meneillään lyhytaikainen Wauto-jakso. Liikkuva nuorisotyö Wautolla oli siten kuntatoimijoille joko osa arkea ja heidän perustyötään tai poikkeuksellinen, uusi ja opeteltava asia, jota paikkakunnalla kokeiluluonteisesti testattiin ja sovellettiin. Etnografian voi nähdä tietynlaisena tutkimustapana ja suhteena tutkimuskenttään, jossa tutkija on läsnä omalla osallistumisellaan ja havainnoja tekemällä. Etnografista tutkimusta tekevä tutkija käsittelee arkea, jota on seurannut, ja pyrkii kuvaamaan ja ilmentämään todellisuutta osallistumalla ja havainnoimalla. (Honkasalo 2018.) Tämä toisen arki on tutkimusraportissa tutkijan kertomana ja kirjoittamana aina suodattunut niiden teorioiden, käsitteiden ja tulkintojen kautta, joita tutkija on käyttänyt, sekä muokkaantunut suhteessa siihen yhteyteen ja kontekstiin, joka tutkimukselle on asetettu. Kirjoitettu ja representoitu arki on jokaiselle sen kokemalle henkilölle hiukan erilaista, eikä se koskaan voi täysin vastata sitä materiaalista tai fyysistä arkea, jossa tutkija on liikunnut. (Lahelma & Gordon 2007, 36.)

Aineistonkeruu oli osallistuvaan havainnointiin perustuvaa monipaikkaista etnografiaa, joka ei keskittynyt perinteisen etnografian tavoin vain yksittäiseen ryhmään tai yhteisöön, vaan tutkittavaa ilmiötä ja sen erilaisia ilmenemismuotoja- ja tapoja havainnoitiin eri kohteissa. Monipaikkaista etnografiaa toteutetaan yhä useammin esimerkiksi verkkovälitteisissä etätiloissa perinteisten lähikohtaamisten lisäksi tai näissä tiloissa vuorotellen. (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014.) Monipaikkainen etnografia sopii eri tavoin eri toimintaympäristöissä toteutettavan liikkuvan nuorisotyön tutkimukseen hyvin, sillä sen avulla voi löytää ja tuoda esiin erilaisia ymmärryksiä samasta ilmiöstä ja näin vahvistaa tulkintojen monipuolisuutta (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 20).

Koska aineistoa ovat kaikki muutkin liikkuvaan nuorisotyöhön liittyvät tapaamiset ja tilaisuudet kuin vain konkreettiset auton kyydissä vietetyt hetket, kertyi puolen vuoden mittaisella kenttäjaksolla erilaisia moniäänisiä aineistoja, jotka koostettiin tutkimuspäiväkirjaan ja toimintakertojen osalta havainnointitaulukkoon (liite 4). Havainnointi ei rajoittunut pelkästään Wauto-toimintaan, vaan seurannassa olivat muutkin liikkuvaan nuorisotyötä tekevät toimijat. Sosiaalinen media (Facebook ja Instagram) antoi myös yhden näköalan liikkuvaan nuorisotyöhön. Instagramissa monet toimijat julkaisivat liikkuvan yksikkönsä aikataulut, mainostivat toimintaa nuorille, kertoivat, mihin tullaan, ja pyysivät nuoria toivomaan, mihin tultaisiin. Sosiaalisen median päivitysten ja videoiden avulla oli mahdollista havaita, missä, miten ja millaisissa olosuhteissa ja tunnelmissa tiettyä päivänä oltiin liikkeellä ja millaista toimintaa eri toimijat järjestivät. Somevirtaa ei kuitenkaan seurattu säännöllisesti eikä tallennettu aineistoksi, vaan se toimi lähinnä tukena ja lisämateriaalina, ei varsinaisena analysoitavana aineistona.

Kenttäaineisto Wautoilta

Wautot liikkuiivat tutkimushankkeen kenttäjaksolla 1.6.–21.12.2021 eli puolen vuoden mittaisella ajanjaksolla 12 paikkakunnalla. Näistä kolme paikkakuntaa otettiin lähempään tarkasteluun ja systemaattiseen seurantaan kenttäjakson aikana. Näiden lisäksi seurattiin päivittäisraportoinnin kautta neljää muuta paikkakuntaa, joista osassa tutkija myös vieraili. Yhteensä tutkija vieraili kenttäjakson aikana seitsemällä paikkakunnalla, joissa hän seurasi Wautojen puitteissa tehtävää työtä ja osallistui siihen. Lisäksi kolme Humakin opiskelijaa osallistui opiskelutehtävään liittyen yhteensä neljään Wauton toimintailtaan tehden osallistuvaa havainnointia, ja he raportoivat kokemuksensa hankkeelle. Kenttäjakson toteutuksessa kiinnitettiin huomiota alueellisiin eroihin ja siihen, että havainnoitavat paikkakunnat edustavat monipuolisesti ja kattavasti Wauton toimintaa. Tarkastelussa oli mukana niin lyhyempiä, kolmen kuukauden toimintajaksoja kuin pitkäaikaistoiminnankin paikkakuntia sekä pienempiä ja isompia kuntia.

Havainnoinnin toteuttanut tutkija pääsi varsinaiselle kentälle eli kuntiin sujuvasti ”sisään”, ja hänet toivotettiin poikkeuksetta tervetulleeksi ilolla. Hän oli ensin yhteydessä kuntien nuorisopalvelujen esihenkilöstöön ja hallintoon pyytääkseen tutkimuslupia. Hän sai joko heidän tai

Aseman Lapset ry:n kautta tietoonsa Wautojen paikalliset toimintavastaukset, joiden kanssa vierailujen ajankohdat sovittiin käytännössä tarkemmin.

Perinteisestä pitkäkestoisesta etnografiasta kenttäjaksot poikkesivat melko paljon, sillä ne olivat käytännön syistä enemmänkin lyhyitä vierailuja, ”pistäytymisiä” kentillä, joista osa oli paikkakuntina tutkijalle ennalta tutumpia ja osa täysin vieraita. Käytännössä havainnointi toteutettiin osallistumalla Wautojen yksittäisiin toimintailtoihin, usein kuitenkin kahteen peräkkäiseen. Koska Wautot olivat liikkeellä keskimäärin kahdesta kolmeen iltana viikossa ja usein liikkuvatkin vain joka toinen ilta, pidempiaikaiset kenttäjaksot eivät onnistuneet. Koska havainnointiaineistoa kerättiin melko lyhyenä ajanjaksona kolmen kuukauden mittaisen Wauto-jaksojen vuoksi, voitaneen puhua enemmänkin kentällä vierailuista kuin pitkäkestoisesta kentällä olosta. Se, mikä oli toisen arkea, oli havainnoivalle tutkijalle vierasta, ja tulkinnat rakentuivat vierailun perusteella. Toisaalta tästä syntyi myös kiinnostava vertailuasetelma, kun samasta toimintakerrasta oli rinnakkain käytettävissä tutkijan tekemät havaintomuistiinpanot ja samojen iltojen toiminnan raportoinnit (Aseman Lapset Wauto-raportointiaineisto).

Koronapandemia varjosti koko tutkimushanketta, ja etenkin syksyllä 2021 kenttämatoja jouduttiin perumaan. Onneksi etäaikaa oli tutkimushankkeen alkaessa eletty jo runsaat puolitoista vuotta ja Teams-verkostotapaamiset, kokoukset ja haastattelut olivat kaikille osapuolille jo suhteellisen normaaleja, arkeen kuuluvia asioita. Voi jopa olla, että esimerkiksi nuorisopalvelujen hallinnon henkilöstön oli helpompikin suostua lyhyeen tunnin mittaiseen etähaastatteluun kuin siihen, että tutkija tulee paikalle tutustumaan koko yksikköön ja sen toimintaan. Toki etätoimituksissa jää puuttumaan juuri kokonaiskäsitys, toimintaympäristöstä itse havainnoimalla tehty kartoitus. Toisaalta esimerkiksi kolme etänä toteutettua esihenkilöhaastattelua tehtiin nimenomaan sellaisiin kuntiin, joissa tutkija oli ollut aiemmin toimintaillalla itse mukana, ja näin ollen ympäristöt olivat tuttuja.

Osallistuvaa havainnointia tehnyt tutkija oli puolen vuoden ajan tiiviisti kentällä niin kunnissa kuin WoW-tiimin kanssa. Aseman Lasten WoW-hankkeen tiimipalaverihin hän osallistui lähes viikoittain saaden ikään kuin uuden työyhteisön, jota tutkimustyötä tekevällä aika harvoin on. Vuodenvaihteessa oli tiiviin kenttäjakson jälkeen aika ottaa selkeästi askel kauemmas ja etäisyyttä kenttään, sillä etnografian on tärkeä etäännyttävä tutkimuskentästään, jotta hän pystyy tieteellisesti, systemaattisesti ja

tutkimusprosessia reflektoiden ymmärtämään tutkimuskohdettaan (Fingerroos & Jouhki 2014, 93; Suopajarvi ym. 2019). Tutkimukseen suhtauduttiin kentällä myönteisesti ja odottaen. Tutkimushanke sai toimijoilta kannustusta ja tukea sekä kohtasi selkeästi myös odotuksia. Liikkuvaa nuorisotyötä tekevät ja erityisesti liikkuvan nuorisotyön verkostossa käsitteen määrittelyyn osallistuneet odottivat alusta saakka määritelmän valmistumista ja sen mahdollisia vaikutuksia omassa työyhteisössään. Näiden kokemusten ja tunteiden rinnalla olemme tutkijoina pyrkineet toimimaan kriittisesti ja eettisesti.

Liikkuvan nuorisotyön verkosto

Yhtenä kenttänä ja havainnointiympäristönä tutkimuksessa toimi liikkuvan nuorisotyön verkosto, joka kokoaa yhteen liikkuvaa nuorisotyötä jollain tapaa nuorten parissa toteuttavia toimijoita. Verkostossa pääsimme tutustumaan Suomessa tehtävään liikkuvaan nuorisotyöhön, mutta tutkimukselle se oli myös erittäin tärkeä vuorovaikutuksellinen yhteisö, joka mahdollisti toimintatutkimuksellisen otteen käsitteen määrittelyn prosessissa.

Liikkuvan nuorisotyön verkosto on muotoutunut nykyisen kaltaiseksi erilaisten vaiheiden kautta. Tällä hetkellä Aseman Lasten hankekoordinaattorina toimiva Niilo Karjalainen ajoitti verkoston käynnistymisen vuoteen 2014, jolloin liikkuvaa nuorisotyötä toteutettiin eri muotoisesti autoilla muutamilla paikkakunnilla. Itse Kemissä työskennellyt ja Puuhapaku-kesätoimintakonseptia kehittänyt Karjalainen kertoi Kemin Puuhapakun ja Tornion Kesäpösön (sittemmin Reppu-auton) leikkimielisesti kilpailleen siitä, kummat toimivat liikkuvilla nuorisotyöautoillaan ensin. Vähitellen joukkoon löytyi liikkuvaa nuorisotyötä tekeviä muiltakin paikkakunnilta (ainakin Turusta, Porista ja Keravalta sekä Aseman Lapset ry:stä), ja oli aika koota ryhmä ja kokoontua vaihtamaan kokemuksia.

Alkuun perustettiin ”Motorisoidun nuorisotyön” Facebook-ryhmä (sittemmin nimi muutettu ”Liikkuvan nuorisotyön verkostoksi”), joka oli hyvin vapaamuotoinen ja aktiivinen keskusteluareena arkisiinkin liikkuvan toimintamallin kokemuksiin liittyen. Vähitellen alettiin kokoontumaan verkostona fyysisiin tapaamisiin, usein jonkin muun tapahtuman ohessa (esimerkiksi Liikkuvan nuorisotyön päivät pidettiin 4.–5.5.2018 Tampereella Nuori-tapahtuman yhteydessä). Tällä hetkellä Facebookin ”Liikkuvan nuorisotyön verkosto” -ryhmässä on yli 500 seuraajaa. Face-

book-ryhmästä löytyy paitsi ajankohtaista tietoa myös liikkuvaa nuorisotyötä tekevien toimijoiden esittelyvideoita sekä liikkuvan nuorisotyön vaiheita vuosien varrelta.

Aseman Lasten Walkers on Wheels -hanke on käytännössä ollut ainoa selkeästi valtakunnallinen liikkuvan nuorisotyön kehittämistä varten toiminut hanke. Hankkeen myötä Aseman Lapset on vuodesta 2017 eteenpäin koordinoanut liikkuvan nuorisotyön verkostoa ja kutsunut sen koolle järjestäytyneemmin. (Aseman Lapset 2019.) Koronapandemian myötä verkoston toiminta siirtyi verkkoon ja etätapaamisiin. Nykymuotoiseen verkostoon osallistuu liikkuvaa nuorisotyötä eri puolilla eri tavoin toteuttavia toimijoita yhteensä 15–20 paikkakunnalta. Vuonna 2021 ja vuoden 2022 kevätkaudella etämuotoisia tapaamisia oli kuukausittain ja niihin osallistui noin 20 henkeä. Verkoston tapaamisissa vaihdettiin kuulumisia ja ajankohtaisia asioita eri toimijoiden välillä ja käsiteltiin välillä myös yhdessä valittua teemaa. Verkostossa on kuultu muun muassa autojen hankkimisen prosesseista eri kunnissa, mikä on asiaa harkitseville toimijoille tärkeää informaatiota. Verkostossa mukana olevat työtekijät kokivat toisten ideoiden ja kokemusten kuulemisen sekä vertaistuen tärkeänä.

2.3 HAASTATTELUT

Tutkimuksessa toteutettiin yhteensä 28 haastattelua. Tutkimuksen haastatteluissa kuultiin ajatuksia liikkuvasta nuorisotyöstä eri toimijoilta. Yksilö-, pari- ja ryhmähaastattelut toteutettiin kenttävierailujen yhteydessä ja etäyhteyksin

- kuntien ja seurakuntien nuorisotyöntekijöiden
- nuorisopalvelujen esihenkilöiden
- Wauto-toimintaa koordinoivan tahon Aseman Lapset ry:n hankehenkilöstön
- Wauto-toiminnassa mukana olleiden vapaaehtoisten ja
- Wauto-toiminnassa tavoitettujen nuorten kanssa.

Tarkemmat tiedot haastattelujen ja haastateltavien määristä löytyvät luvusta 2.1 taulukosta 1. Varsinaisten äänitallennettujen haastattelujen lisäksi nuoria jututettiin heidän Wauto-kokemuksistaan myös osallistuvan havainnoinnin aikana Wautoilla, jolloin tutkija teki muistiinpanoja

kynää ja paperia käyttäen.

Haastattelut olivat avoimia teemahaastatteluja, joihin oli valmisteltu haastattelurungot (liite 3), joita käytettiin tilanteen mukaan soveltaen. Kaikissa haastatteluissa käytiin läpi samat aihepiirit ja teemat, mutta kysymysten muotoilu ja järjestys vaihtelivat tilanteen ja haastateltavien ehdoilla (Honkatukia 2018, 153; Tiittula & Ruusuvoori 2005). Osassa nuorisotyön ammattilaisten etähaastatteluja kysymysrunko toimitettiin etukäteen samalla, kun heille toimitettiin tutkimuksen suostumuslomake ja tiedote. Lähes kaikissa aikuisten ja nuorten haastatteluissa sekä tilaisuuden tullen toimintailloissa teetettiin assosiaatiotehtävä, jossa pyydettiin jatkamaan lauseita ”Liikkuva nuorisotyö...” ja ”Wauto..., Wautossa..., Wautolla...”. Näistä syntyi kiinnostava ja kuvaava aineisto liikkuvasta nuorisotyöstä ja Wauto-toiminnasta, jota on hyödynnetty analyysissä.

Työntekijöiden kanssa kentällä tehdyt haastattelut olivat osittain melko lähellä etnografista haastattelua, joissa toteutui ainakin jonkinlainen tuttuus ja läsnäolo, ja niissä hyödynnettiin kenttätöön myötä syntynyttä tietoa (Tolonen & Palmu, 2007). Etnografisen haastattelun ominaispiirteiden mukaisesti haastattelussa saatettiin kysyä kommentteja, tulkintoja ja näkemyksiä asioista, joita tutkija oli itse havainnut. Aikuisten haastattelut olivat rentoja, luontevia ja vuorovaikutteisia. Kesusteluihin pystyttiin havainnoiteihin nojaten tuomaan pohdittavaksi seikkoja ja näkökulmia, joita haastateltava oli juuri äsken tai aiemmin yhdessä olomme aikana esittänyt (Honkatukia 2018, 161).

Haastateltavat nuorisotyöntekijät olivat pääasiassa sellaisia kunnan tai seurakunnan nuorisotyöntekijöitä, jotka olivat itse tehneet tai tekivät parhaillaan liikkuvaa nuorisotyötä. Liikkuvaa nuorisotyötä tekevillä on työhön omanlainen suhteensa, ja valtaosa olikin työstä innoissaan. Kattavan haastatteluaineiston keräämiseksi toteutettiin lisäksi nuorisopalvelujen esihenkilöiden ja Wauto-toiminnan vapaaehtoisten haastattelut sekä kolme haastattelua ”entisille” Wauto-paikkakunnille eli sellaisiin kuntiin, joissa Wauto-kokeilusta oli jo jonkin aikaa. Näistä kunnista kaksi oli lähtenyt toteuttamaan liikkuvaa nuorisotyötä omalla mallillaan ja yhdessä liikkuva nuorisotyö oli jäänyt vain Wauto-kokeiluun.

Nuorten ryhmähaastatteluja toteutettiin neljä, joista yksi järjestettiin etänä. Nuorten haastattelujen osalta voidaan puhua näytteestä, sillä nuoria haastateltiin suhteellisen pieni määrä. Haastatteluihin tavoitettiin Wautoilla käyneitä nuoria, ja niiden aiheena oli Wauto-toiminta – ei siis haettukaan kaikkien nuorten ääntä tai pyrittä yleistettävään tietoon.

Haastatteluaineiston tarkoituksena oli kuitenkin kuulla nuorten kokemuksia ja saada kerrottua myös heidän ajatuksistaan eikä nojata vain tutkijan tekemiin havaintoihin. (Vrt. Honkatukia 2018, 160.)

Kaikkiin haastatteluihin Wauto-toiminnasta tutut nuoret rekrytoiti paikallinen nuorisotyöntekijä, ja haastattelut toteutettiin nuorisotilalla erikseen sovittuna aikana erillisessä tilassa (myös etähaastattelun nuoret olivat yhdessä nuorisotyöntekijän kanssa nuorisotilalla saman tietokoneen ääressä). Haastattelujen kesto oli reilusta varttitunnista noin puoleen tuntiin. Nuorisotyöntekijät olivat pohjustaneet tilannetta nuorille pyytäänsään heitä haastatteluun ja kertoneet ennalta haastattelijasta. Haastattelut jännittivät selvästi valtaosaa osallistuneita nuoria, mutta haastattelun edetessä tilanne hiukan rentoutui. Kolmessa haastattelussa nuorille tuttu nuorisotyöntekijä oli mukana, mikä näytti helpottavan tilannetta.

Nuorten haastattelut toteutettiin ryhmämuotoisina, sillä se oli paikkakunnilla vierailuun käytettävän ajan ja aikataulujen suhteen paras tapa. Ryhmähaastattelujen tarkoituksena oli myös tuottaa laadullista aineistoa hyödyntäen ryhmän vuorovaikutusta (Sim 1998, 344), jolloin nuoret saivat toisiltaan rohkaisua ja ideoita ja aineistosta tuli runsaampaa. Tavoitteena ei kuitenkaan ollut muodostaa jaettua mielipidettä Wautosta vaan se, että ryhmästä nousisi erilaisia näkökulmia ja tulkintoja (vrt. Henning 2014, 13). Nuorten haastattelusta tiedetään, että nuoret ovat usein melko vähäsanaisia, ja haastattelun kysymyksiä onkin harkittava tarkkaan, jotta nuorilta saisi hieman enemmän ja monisanaisempia vastauksia (Honkatukia 2018, 162). Haastattelutilanteissa samaa asiaa kysyttiin hieman eri tavoin ja nuoria pyydettiin eri kautta aihetta lähestyessä kertomaan vielä enemmän. Kahden haastattelun aloituksessa hyödynnettiin orientoivana harjoituksena ”jatka lausetta” -tyyppistä sana-assosiaatiotekniikkaa, jolloin nuoret saivat kirjoittaa papereille ”Wauto..., Wautossa..., Wautolla...” -lauseiden jatkoja.

Kolme haastattelua toteutettiin lähikontaktissa, ja etähaastattelu onnistui yhdelle paikkakunnalle, jossa tehtiin pitkäaikaista Wauto-toimintaa. Etähaastattelun järjestäminen lyhytaikaisia Wauto-jaksoja toteuttaneille paikkakunnille ei tuntunut järkevältä, sillä toiminta oli vielä nuorille suhteellisen uutta. Kahteen haastatteluun osallistui nuoria, jotka eivät kaikki olleet toisilleen tuttuja ja joiden välillä oli myös muutamien vuosien ikäero. Kahteen haastatteluun osallistui puolestaan ennalta tuttu kaveriporukka. Nämä haastattelut erosivat sen osalta, kuinka paljon ja kuinka avoimesti nuoret asioistaan puhuivat tuttuuden ja ikäeron vuoksi. Kaveriporukassa juteltiin huomattavasti rennommin ja enemmän

(ks. myös Honkatukia 2018, 163). Haastattelutilanne määrittä siis tutkimushaastatteluissa saadun tiedon luonnetta. Nuorilta kerätty tieto syntyi haastatteluhetken ehdoilla sen hetkisen sosiaalisen todellisuuden aktiivisen rakentamisen kautta, eikä tilanteessa siten syntynyt välttämättä täysin autenttista ja todellisuutta koskevaa kokemuksellista tietoa. Kaikista nuorisotyöhön liittyvistä kokemuksista ei näissä tilanteissa myöskään välttämättä haluttu kertoa. (Mt., 155, 168.) Koska nuorten kokemusten kuulemiseen käytettiin myös Wauto-toiminnasta kyselylomakkeella kerättyä aineistoa, toimivat tutkimushaastattelut nimenomaan laadullisena, nuorten oman kerronnan aineistona.

2.4 AINEISTOJEN ANALYYSI

Aineistokokonaisuus muodostuu edellä kuvatuksi kolmen tyyppisestä aineistoista: haastatteluista, tutkimuspäiväkirjamerkinnoistä sekä Aseman Lapset ry:n kautta saaduista dokumenteista ja raporteista. Haastattelu- ja dokumenttiaineistojen analysointiin osallistuivat molemmat tutkijat. Tutkimuspäiväkirja oli vain kentällä olleen tutkijan aineistoa. Analysoinnin tarkoituksena oli tuoda esiin aineistoa tiivistäen eri näkökulmia liikkuvasta nuorisotyöstä sekä sen toteuttamisesta ja merkityksestä. Monipuolista aineistoa, erityisesti haastatteluaineistoa, analysoitiin aineistolähtöisesti (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006) mutta kuitenkin tutkimuskysymysten ohjaamana. Analyysiprosessi toteutettiin vaiheittain aloittaen haastatteluaineistoista ja siirtyen sen jälkeen muihin aineistoihin. Vaiheet kuitenkin limittyvät keskenään. Lopuksi aineistoista tehtyjä havaintoja vertaamalla pyrittiin löytämään eri aineistojen välisiä yhtäläisyyksiä, eroavuuksia ja mahdollisia epäjohtonmukaisuuksia.

Ennen varsinaista analyysiä haastatteluaineisto käsiteltiin. Haastattelujen jälkeen haastattelut toteuttanut tutkija Aino Tormulainen kuunteli tallenteet ja varmisti niiden laadun. Sen jälkeen tallenteet litteroitiin, ja samalla niistä poistettiin haastatteluun liittyvät tunnistetiedot. Kuuntelun ja litteroinnin aikana esiin nousseet huomiot tutkija kirjasi erilliselle dokumentille. Haastattelut toteuttanut tutkija litteroi haastattelunauhoista 17, ja vaitiolovelvollisuussopimuksen allekirjoittanut ulkopuolinen tuntityöntekijä litteroi seitsemän haastattelua. Neljä haastattelua tehtiin muistiinpanot kirjaten ilman tallennusta.

Kun aineisto oli litteroitu, analyysi eteni vaiheittain kohti tuloksia. Molemmat tutkijat lukivat ensin haastatteluaineiston läpi ja kirjasiivat

siitä huomioita. Sen jälkeen tutkijat etsivät aineistosta liikkuvaan nuorisotyöhön ja sen toteuttamiseen liittyviä teemoja hyödyntäen myös tutkimuskysymyksiä. Kolmannessa vaiheessa tutkijat yhdessä vertailivat ja yhdistelivät analyysien tuloksia ja pohtivat niitä dialogisesti pyrkien näin varmistamaan, että aineistosta oli löydetty kaikki eri näkökulmat ja tehty oleelliset havainnot.

Analyysin aikana huomasimme, että haastateltavien työntekijöiden käyttämät käsitteet ja ammattisanasto vaihtelivat. Haastattelut toteuttanut tutkija oli kuitenkin kiinnittänyt tähän huomiota jo haastattelujen aikana ja pyrkinyt tarkentavilla kysymyksillä varmistamaan käsitteiden ja sanojen merkityksiä, mistä oli apua analyysivaiheessa. Erityisesti liikkuvan nuorisotyön käsitteen määrittelyn osalta tulkintoja refleктоitiin analyysin neljännessä vaiheessa myös liikkuvaa nuorisotyötä tekevien verkoston toimijoiden kanssa.

Nuorten moninaiset äännet tulivat esiin haastatteluissa, mutta niihin sekä nuorten ja aikuisten väliseen vuorovaikutukseen kiinnitettiin erityistä huomiota myös havainnointitilanteissa. Näin pyrittiin kuulemaan myös hiljaisuutta sekä epäselviä ja häiritseviäkin ääniä (vrt. Aaltonen ym. 2017) ja havaitsemaan nuorten kokemuksia, osallisuutta ja aktiivisuutta (vrt. Laine & Hartman 2020, 49). Havainnoinnin aikana tutkija kirjasi havainnot tutkimuspäiväkirjaan ja analysoi päiväkirja-aineistoa haastattelujen rinnalla. Hän palasi päiväkirjamerkintöihin läpi analyysi- ja raportointiprosessien.

Kolmas aineisto muodostui dokumenteista, nuorten palautteista ja Wauto-toiminnan päivittäisistä toimintakertaraporteista. Näitä aineistoja hyödynnettiin erityisesti Wauto-toiminnan kuvauksessa. Analyysissä tarkasteltiin toimintaa yhtäältä prosessina, ja toisaalta siinä hyödynnettiin haastatteluista analysoituja teemoja. Nuorten palautteita analysoitiin tarkastellen nuorten Wauto-kokemuksia yhtäältä vahvistamaan haastattelujen analyysiä ja toisaalta varmistaen, että mahdollisimman monenlaiset kokemukset tulevat mukaan tutkimukseen. Lisäksi nuoriin liittyviä kirjauksia etsittiin päivittäisraporteista ja muista dokumenteista.

Sekä haastattelujen että tutkimuspäiväkirjan merkintöjen analyysin aikana poimimme aineistoesimerkkejä raportin seuraaviin lukuihin. Toivomme niiden konkretisoivan raportin lukijalle havaintojamme ja toteuttamaamme analyysiä.

2.5 AINEISTOJEN KÄSITTELY JA TUTKIMUSEETTISET NÄKÖKULMAT

Eettisiä kysymyksiä pohdittiin tutkimuksen kaikissa vaiheissa, koska eettisiä päätöksiä tehtiin aineiston keräämisestä ja käsittelystä sen analyysiin ja tulosten raportointiin (vrt. Rossman & Rallis 2010, 379). Erityisen tarkkaa pohdintaa tehtiin senkin takia, että tutkimuksessa oli mukana nuoria, jolloin luottamuksellisuus ja eettisyys sekä keskinäinen vuorovaikutus korostuvat (Nieminen 2010, 33–40).

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2019) tutkimuseettisten linjausten perusteella 15 vuotta täyttäneet voivat itse antaa suostumuksensa tutkimukseen osallistumiseen. Tällöin ei myöskään tarvitse pyytää erikseen huoltajien suostumusta, vaikka huoltajia onkin informoitava. Haastattelussa käsiteltävää aihepiiriä ei ole perusteltua pitää erityisen arkaluonteisena tai sensitiivisenä, eikä se aiheuta haastateltaville tarpeetonta henkistä rasitusta. Tutkimukseen osallistuneiden alle 15-vuotiaiden nuorten vanhemmilta kysyttiin ja saatiin lupa siihen, että heidän huollettavansa osallistuvat tutkimushaastatteluun. Lisäksi nuoria jututettiin tavattaessa heitä Wautolla, jolloin heidän kokemuksistaan liikkuvasta nuorisotyöstä kysyttiin ilman äänitallennusta. Tällöin henkilötietojen käsittelyä ei muutoinkaan ollut tarve tehdä, vaan nuoret pysyivät nimettöminä tai saattoivat esiintyä nimimerkillä. Nuoria informoitiin tutkimuksesta, ja halukkaille annettiin tutkimustiedote (liite 2). Suomen perustuslain (§ 6) mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Myös YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, on taattava oikeus ilmaista vapaasti näkemyksensä kaikissa häntä koskevissa asioissa ja hänellä on oltava mahdollisuus tulla kuulluksi. Lisäksi lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä. (Lasten oikeuksien sopimus, artikkelit 12 & 13.) Nämä oikeudet sisältävät myös oikeuden osallistua tutkimukseen. Raiteilla tehtävän nuorisotyön arviointihankkeessa samankaltaista toteutustapaa pidettiin eettisesti perusteltuna (Malm 2018, 13–14). Tavoitteena oli myös tässä hankkeessa sisällyttää alle 15-vuotiaiden näkökulma aineistoon. Tästä syystä tutkimuksen toteutustavalle haettiin ja saatiin eettinen ennakoarviointi Pääkaupunkiseudun ammattikorkeakoulujen ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta (<https://www.metropolia.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/eettinen-toimikunta>).

Tutkimus toteutettiin noudattaen tutkimuseettisiä periaatteita (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019) niin kentällä kuin aineistojen

käsittelyssä, analysoinnissa ja raportoinnissa. Kentällä hankkeen aineistot kerännyt tutkija sai toimintavastaavilta perehdytyksen osallistuessaan Wauto-toimintakertoihin ja tilaisuuksiin eri paikkakunnilla. Tutkija perehtyi myös kunkin organisaatiotason ohjeistuksiin ja noudatti niitä. Tutkimukseen osallistuminen oli kaikille tutkimuksen kohderyhmiin kuuluville vapaaehtoista, ja tutkittavan niin päättäessä tutkimuksesta oli myös mahdollista vetäytyä kesken pois. Osa haastateltavista oli nuoria, jotka nuorisotyöntekijä pyysi haastatteluun. Pyyntöön yhteydessä pyrittiin varmistamaan, että osallistuminen oli nuorelle aidosti vapaaehtoista eikä haastatteluun liittynyt velvoitetta tai siitä kieltäytymisestä koitunut seurauksia.

Kenttäjaksoilla etnografiaa tehnyt tutkija teki muistiinpanoja myös niistä asioista, joista puhuttiin autoilla siirtymäajojen ja yleisesti kentällä olon aikana. Aineistoa olivat siis kaikki yhdessä käydyt keskustelut, jaksojen aikainen seuranta ja niihin liittyvät puhelut ja viestit, eivät vain ne, jotka tallentuivat nauhalle. Tämä sekä se, että tutkijaa sitovat tutkimuseettiset lähtökohdat ja luottamus, olivat työntekijöillä tiedossa. Tässä tutkimusraportissa ihmisten ja paikkojen nimet on pääosin muutettu tai poistettu tunnistettavuuden vuoksi. Luettavuuden parantamiseksi haastatteluotteista on poistettu paikoin tarpeettomia täytesanoja.

Tutkimukseen osallistuminen perustui tutkimuksesta tehtävään informointiin ja tutkittavan tietoiseen suostumukseen (liite 1). Nuorille kuten muillekin tutkimukseen osallistuville kerrottiin ennen haastattelua tutkimuksen tarkoituksesta ja siitä, miten ja mihin aineistoa käytetään. Suostumukset tutkimukseen osallistumisesta sekä aineiston arkistoinnista annettiin kirjallisesti tai äänitallenteelle haastattelun aluksi. Nuorten palautteita on kerätty Wauto-toimintaa toteuttavien nuorisotyöntekijöiden toimesta sähköisellä kyselylomakkeella. Lomakkeen alussa nuorilta pyydettiin suostumus aineiston tutkimuskäyttöön. Aineistojen käsittelyssä ja säilyttämisessä noudatettiin tutkimusorganisaation (Humak) tietoturvakäytänteitä.

2.6 MITKÄ ÄÄNET TUTKIMUKSESSA KUULUVAT? – POHDINTAA TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUDESTA

Kenen tiedosta olemme kiinnostuneita? Valtaosa nuorisotyön tutkimuksesta on kiinnostunut nuorisotyöntekijöiden näkemyksistä, jolloin tehdään myös valintoja siitä, millaista tietoa tuotetaan ja kenen äänellä.

Tutkimuksen kytkeytyminen työntekijöiden kokemuksiin herättää toki kysymyksen luotettavuudesta. Oikeutetaanko työntekijöiden ja Wauto-toiminnan mahdollistajien näkemykset kriittikittävästi? (Kiilakoski & Kivijärvi & Honkasalo 2011, 33; Kiilakoski 2011, 165.) Kriittikkiä ja kehittämisehdotuksia ovat kuitenkin esittäneet kaikki tutkimukseen osallistuneet. Käsityksemme mukaan he ovat myös kertoneet rehellisesti näkökulmiaan käytäntöjen toimimattomuuksista ja haasteista. Lisäksi tutkimuksen luotettavuutta on pyritty lisäämään pohtimalla tuloksia ja niiden tulkintaa suhteessa aiempiin tutkimuksiin.

Nuorisotyön ja nuorille suunnattujen palvelujen kehittämisessä ja tutkimisessa usein oikeutetusti korostuu nuorten kuulemisen ja kuulluksi tuleminen vaade. Tämä pyrkimys luo kuitenkin myös haasteita, koska nuoret eivät ole yhtenäinen joukko eikä heidän moniäänisyyttään ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista tiivistää yhdeksi ääneksi. Lisäksi nuorten voi olla vaikea tuoda esiin omia näkökulmiaan aikuisten ehdoilla ja aikuisten luomissa rakenteissa. (Aaltonen ym. 2017, 199.) Nuorisotutkimuksessa keskustellaan inklusiivisuuden pyrkimyksestä, moniäänisyydestä ja nuoruuden moninaisista kategorioista (Kananen 2018). Onkin siis syytä tarkastella kriittisesti sitä, keiden nuorten ääntä tutkimuksessa on kuultu ja millaisia nuoria aineisto edustaa.

Tutkimuksessa haastateltiin nuoria, joilla oli kokemuksia Wauto-toiminnasta ja jotka nuorisotyöntekijät olivat haastatteluihin rekrytoineet. Näin ollen heillä oli myös jonkinlainen suhde nuorisopalveluihin ja eritoten liikkuvaan nuorisotyöhön. Myös Aseman Lasten Wautoilta kerätty nuorten palauteaineisto oli Wautolla kohdattujen nuorten antama palautetta. Niiden nuorten ääntä, joita Wauto-toiminta tai ylipäänsä nuorisopalvelujen toiminta ei tavoita, oli toki lähes mahdotonta kuulla (myös Kananen 2018, 228). Mietimme tätä paljon tutkimuksen alkuvaiheessa, mutta hyvin varhain päädyimme siihen, ettei näiden kenttäjaksojen raameissa pystytä selvittämään kaikkien nuorten näkemyksiä. Tässä tutkimuksessa kuullaan enemmän nuorisotyöntekijöiden kuin nuorten itsensä ääniä osittain käytännön syistä, osittain tutkimusasetelmasta johtuen. Moninaisessa aineistossa ei kuitenkaan unohdeta nuorten näkökulmaa ja kokemuksia, joita pyrittiin refleктоimaan läpi tutkimusprosessin.

Tutkittavat nuoret ja ammattilaiset olivat tutkimusprosessissa keskenään erilaisessa asemassa. Haastateltavista nuorisotyöntekijöistä tutkija oli osan kanssa tiiviissä yhteistyössä ja keskusteli tehdyistä havainnoista ja tulkinnoista. Useimpiin haastateltaviin ei kuitenkaan otettu yhteyttä enää haastattelujen jälkeen, eivätkä he siten voineet kommentoida

tulkintoja. Kaikilla tutkimukseen osallistuneilla oli mahdollisuus tavoittaa tutkija saamiensa yhteystietojen avulla, mutta kukaan ei kokenut sitä tarpeelliseksi. Vaikka haastatteluista tehdyt tulkinnat jäivät haastateltavista valtaosan kohdalla vaille vuorovaikutteisuutta, tulkintoja reflektoitiin useaan kertaan liikkuvan nuorisotyön verkostoon osallistuneiden toimijoiden kanssa, joista muutama osallistui myös tutkimushaastatteluihin.

Etnografista havainnointia ei koskaan voi tehdä täydellisesti ja tyhjentävästi. Aina joku asia jää huomaamatta, jotain kysymättä, jokin valokuva ottamatta ja kiinnostava tilanne huomaamatta – toisin sanoen joku kivi jää aina kääntämättä. (Lappalainen 2007, 126, 131.) Tämäkään tutkimus ei täysin kattavasti esittele suomalaista liikkuvaa nuorisotyötä sen luonteen vuoksi, jota luonnehtivat paikalliseen tarpeeseen ja ilmiöihin vastaaminen sekä joustavuus. Yksi puute onkin se, ettei hankkeessa pystytty tekemään kenttähavainnointia osallistuvalla pitkäaikaisseurannalla ollen fyysisesti toistuvasti yhdellä ja samalla paikkakunnalla (ks. luku 2.2). Tutkimusasetelman kannalta se ei kuitenkaan ollut merkityksellistä, sillä käytössämme olleiden Wautojen toimintaraporttien avulla pystyimme tekemään suhteellisen reaaliaikaista seurantaa, mikä auttoi kokonaiskäsitksen muodostumisessa.

Tutkimusaineiston keräsi vain toinen tutkijoista. Kentällä työskennelleen tutkijan reflektio on lukujen 2.2 ja 4.1 yhteydessä. Laadulliseen analyysiin saattavat vaikuttaa niin tutkittaviin, tutkijaan kuin tilanteeseen liittyvät inhimilliset tekijät (Patton 2002, 276). Näiden tekijöiden vaikutusten tasaamiseksi ja tutkimuksen luotettavuuden vahvistamiseksi molemmat tutkijat osallistuivat aineistojen analysointiin ja tulosten tulkintaan. Lisäksi tulosten tulkintaa reflektoitiin käymällä vuoropuhelua niin liikkuvaa nuorisotyötä tekevien nuorisotyöntekijöiden kuin muiden nuorisotyön toimijoiden kanssa.

Kiilakoski ja Honkatukia (2018, 20–21) ovat ehdottaneet nuorisotyön tutkimuksen laajentamista neljään ulottuvuuteen: 1) nuorisotyön kohteiden eli nuorten itsensä toiveet, tarpeet, kulttuurit ja toiminta (myös) palvelujen saajina, 2) nuorisotyöntekijöiden kulttuurit, eetos, asenteet ja toimintatavat, 3) palvelujen vaikuttavuus ja arviointi sekä 4) yhteiskunnallisten ja nuorisopoliittisten ympäristöjen muutosten tarkastelu nuorisotyön kannalta. (Myös Moisala & Ronkainen 2018, 241–242.) Tässä tutkimuksessa olimme kaikkien näiden ulottuvuuksien äärellä, ja kuulumme monia eri ääniä yhden tutkimushankkeen toteutuksen raameissa.

3 LIKKUVA NUORISOTYÖ KÄSITTEENÄ JA KÄYTÄNTÖINÄ

Eila Kauppinen & Aino Tormulainen

Kun Aseman Lasten Walkers on Wheels -toimintaa käynnistettiin vuonna 2015 pilotoimalla Wauto-toimintaa ensimmäisellä autolla, mietittiin sitä, miten tai millä nimellä tätä työtä kutsuttaisiin. Alkuun osa puhui ”liikkuvasta nuorten kohtaamispaikasta”, toiset toimijat puhuivat ”liikkuvasta nuorisotilasta” tai ”nuorisotilasta pyörien päällä”. Jotkut puhuivat ”motorisoidusta nuorisotyöstä”, joka terminä korostaa moottorilla kulkevan välineen roolia. (Tutkimuspäiväkirja.) Liikkuvan nuorisotyön toimijoiden kanssa käytiin keskustelua työtavan nimestä silloin ja käydään edelleen. Tutkimuksen aikana käydyistä keskusteluista ja haastattelusta kävi ilmi, että ”motorisoitua” on pidetty toisinaan liian leikkisänä, toisinaan liian autoritäärisenä. ”Seinätön” puolestaan ei terminä kuvaa itse ydintä eli liikkumista. Alkuun pelättiin ”liikkuva”-sanana viittaavan liiaksi liikuntaan, koska erilaisia ”liikkuva kunta” tai ”liikkuva koulu”-projekteja on nähty paljon. Nuorisotyöstä, joka menee eri paikkoihin nuorten luo sitä varten hankitulla autolla, on kuitenkin hiljalleen alettu vakiintuneesti puhua liikkuvana nuorisotyönä.

Liikkuvan nuorisotyön taustalla ovat erilaiset paikalliset tarpeet ja myös mahdollisuudet toteuttaa työtä. Syynä liikkuvan työmallin aloittamiseen voi olla esimerkiksi nuorisotilan sulkeminen, kuntaliitosten myötä pite-nevät välimatkat, tarve yhdenvertaisuuteen palvelujen saatavuuden näkö-kulmasta tai ajankohtainen huoli nuorten tilanteesta tai jostain nuoriin liittyvästä ilmiöstä. Se, miten autot hankitaan, työ järjestetään ja toiminta

toteutetaan, perustuu paikkakun-nan tilanteeseen, tarpeisiin ja resursseihin. Työtä toteuttavat eri toimijat, jolloin työllä on eri kärjet ja lähestymistavat. Joillain paikka-kunnilla liikkuva yksikkö kulkee kirjastoauton tapaan pysäkki-ai-kataulutettuna, ja toisaalla toteu-

”Liikkuvan nuorisotyön taustalla ovat erilaiset paikalliset tarpeet ja myös mahdollisuudet toteuttaa työtä.”

tetaan lyhytaikaisempaa hanketoimintaa kesäisin, kun nuorisotiloja on useilla paikkakunnilla suljettuina ja halutaan tarjota aktiviteetteja kesälomien aikaan esimerkiksi uimarannoilla ja urheilukentillä.

Tässä luvussa kuvaamme ensin *liikkuva nuorisotyö* -käsitteen määrittelyn prosessia, ja sen jälkeen siirrymme varsinaiseen käsitteeseen ja käytäntöihin. Puhumme liikkuvalla nuorisotyölle tyypillisistä ja ominaisista piirteistä, emme kriteereistä, sillä työn määrittely liian tiukasti ei mielestämme ole toimiva ratkaisu. Toiminnan tulee jatkossakin kyetä kehittymään vastatakseen nuorten ja erilaisten paikkakuntien muuttuviin tarpeisiin. Siitä huolimatta on tärkeää saada tiivistettyä yhteinen käsitys työtä määrittävistä asioista sekä kuvaus toiminnasta ja sen organisoinnista.

3.1 KÄSITTEEN MÄÄRITTELYN PROSESSI

Liikkuvan nuorisotyön käsitteen määrittely toteutettiin yhteistyössä ja vuoropuheluna liikkuvan nuorisotyön kentän kanssa. Käsitteen määrittelyssä haastetta toivat vaihtelevat tavat nimetä nuorisotyötä ja sen eri muotoja. Nuorisotyön määrittäminen nuorisotyöntekijöiltä kysyen on tuonut esiin sen, että nuorisotyötä kuvataan usein tekemisen kautta (Kiilakoski 2015a, 22). Nuorisotyön ammattikunnalta puuttuu käsitteitä ja teoreettisia jäsennyksiä oman työnsä kuvaamiseksi (mt., 19), ja tieto on kiinni ennemmin toiminnassa ja teoissa kuin käsitteissä (Kiilakoski 2015b, 127). Mikäli yhteinen ajatus siitä, miksi nuorisotyötä tehdään, on epäselvä, ei nuorisotyön päämääristä ja prosesseista muodostu selkeää ja eheää kokonaisuutta. Tällöin yksittäiselle työntekijälle jää paljon valtaa ja vastuuta määrittää, miten ja millä työotteella työtä tehdään. (Kiilakoski 2014, 60.)

Käsitteen määrittelyssä hyödynsimme tässä tutkimushankkeessa kerättyjä havainnointi- ja haastatteluaineistoja sekä vuoropuhelua liikkuvaa nuorisotyötä kunnissa, seurakunnissa ja Aseman Lapset ry:ssä tekevien työntekijöiden kanssa. Lisäksi käsittemääritelmän luonnokseen pyydettiin kommentteja niin liikkuvaa kuin jalkautuvaakin nuorisotyötä eri ympäristöissä tekeviltä kunnallisilta toimijoilta, kunnallisen nuorisotyön osaamiskeskus Kanuunasta sekä muutamalta kunnan nuorisotoimen johtajalta ja suunnittelijalta sekä tutkijalta.

Toteutimme käsitteen määrittelyn dialogisesti, jolloin tiedon tuottaminen ja sen tulkitseminen toteutuivat prosessinomaisesti tutkijoiden ja tutkittavien välisenä vuoropuheluna (Vasenkari & Pekkala 2000).

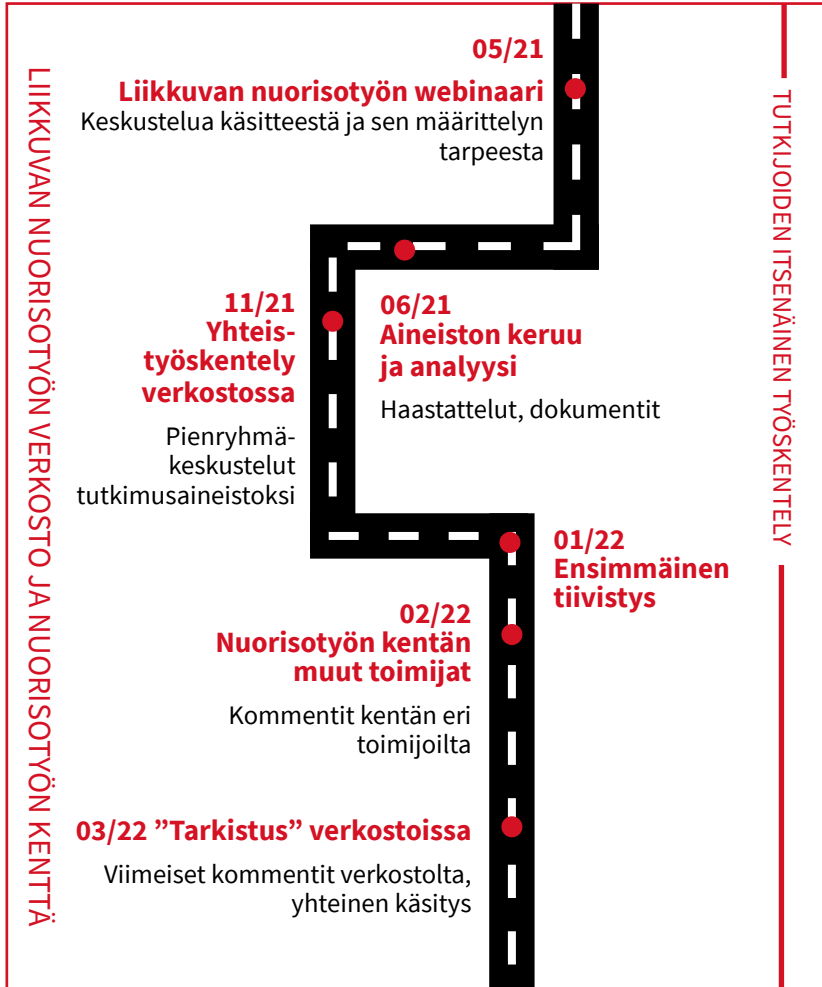
Yhdessä niin Aseman Lasten hanketyöntekijöiden kuin liikkuvan nuorisotyön verkoston kanssa työstimme ja määrittelimme heidän arkityönsä käsitteistöä. Tutkijoina hahmotimme, jäsenimme ja teimme alustavia tulkintoja yhdessä kentän toimijoiden kanssa pitkin tutkimusprosessia. Tiedon käsitteellistäminen ja etenkin käsitteen määrittelemisen olivat dialogista yhteistyötä, jossa yhtäältä tuotettiin tietoa, toisaalta keskusteltiin tulkinnoista ja opittiin toisilta. Tällaisessa dialogisessa käytäntöjen tutkimisen prosessissa syntyi uusia oivalluksia ja yhteistä ymmärrystä käsitteistöä, ja se tarjosi myös mahdollisuuksia omaksua uudenlaisia työtapoja (vrt. Kiilakoski 2011, 164).

Käsitteen määrittelemisen prosessi voidaan kuvata seitsemänä vaiheena:

1. Jo ennen tutkimushankkeen aloittamista liikkuvan nuorisotyön verkoston osallistujat kävivät toukokuussa 2021 ohjattua keskustelua käsitteen määrittelystä Liikkuvan nuorisotyön kaksipäiväisessä webinaarissa, jota tutkija havainnoi. Tuolloin verkoston jäsenet myös tunnistivat tarpeen muodostaa yhteinen ymmärrys ja saada työlle yhteinen käsite, jolla kuvata ja perustella toimintaa eri yleisöille.
2. Kesäkuusta 2021 alkaen tutkimushankkeen toinen tutkija, Aino Tormulainen, tuotti haastatellen aineistoa yhtenä keskeisenä tavoitteenaan työn sanoittaminen. Syksyllä 2021 analysoimme haastattelu- ja dokumenttiaineistoja ja vertailimme erilaisia nuorisotyöllisiä työtapoja. Lopuksi tunnistimme liikkuvalla nuorisotyölle tyypillisiä ja ominaisia piirteitä.
3. Liikkuvan nuorisotyön verkoston osallistujat työstimme edellä mainitun vertailun tuottamia eroja ja yhtäläisyyksiä sekä käsitelivät tehtyjä havaintoja marraskuussa 2021. Tarkoituksena oli selvittää, miten sen hetkinen määrittely vastasi liikkuvaa nuorisotyötä tekevien käsityksiä. Olivatko liikkuvaan nuorisotyöhön yhdistämämme tyypilliset piirteet ymmärrettäviä tai kuvaavia? Keskustelua käytiin ensin pienryhmissä, minkä jälkeen tehtiin yhteispurkoa. Tämä aineisto tallennettiin tutkimusaineistoksi määrittelyn seuraavaa vaihetta varten.
4. Seuraavaksi analysoimme verkoston keskusteluaineistoa

suhteessa aiempaan aineistoon, jolloin pystyimme jo jättämään määrittelystä pois vertailun suhteessa muun tyyppiseen nuorisotyöhön. Tunnistimme tosin edelleen haasteellisimmaksi erottaa erityisesti jalkautuva nuorisotyö liikkuvasta nuorisotyöstä.

5. Riittävän kattavan ymmärryksen synnyttämiseksi päätimme vielä viedä käsitteluonnoksen keskusteltavaksi sellaiseen työyhteisöön, jossa tehdään niin liikkuvaa kuin jalkautuvaakin nuorisotyötä eri ympäristöissä. Kysyimme, miten jalkautuvaa työtä pääasiassa tekevät näkevät oman työnsä suhteessa liikkuvaan työhön ja toisinpäin. Lisäksi pyysimme muutamia nuorisotyön asiantuntijoita ja tutkijoita kommentoimaan käsitteluonnosta ja pohtimaan nimenomaan sitä, miten liikkuvan nuorisotyön määritelmä asettuu suhteessa muuhun nuorisotyöhön. Nämä keskustelut ja ajatusten vaihdot osittain vahvistivat aiempaa käsitystämme, mutta ne toivat myös uusia näkökulmia, joita huomioitiin käsitteen määrittelyn viimeistelyssä.
6. Maaliskuun loppupuolella 2022 palasimme dialogiin liikkuvan nuorisotyön verkoston toimijoiden kanssa. Esittelimme verkostossa melkein valmista määritelmää, ja osallistujien oli vielä kerran mahdollista kommentoida versiota. Tällöin kävimme myös yhteistä keskustelua ja keräsimme palautetta anonyymillä kyselyllä siitä, miltä yhteistyöskentely käsitteen määrittelyn parissa oli tuntunut. Palautteen perusteella osallistajat näkivät määrittelytyöskentelyn valtakunnallisessa verkostossa tärkeäksi ja mielekkääksi sen vuoksi, että yhteisen määrittelyn myötä työn ymmärrettäväksi tekeminen toivottavasti helpottuu myös omassa työyhteisössä. Saadun palautteen perusteella määrittelytyöskentely ja sanoittaminen myös jäsensivät ja selkeyttivät nuorisotyöntekijöiden omia ajatuksia työstään.
7. Huhtikuussa 2022 viimeistelimme käsitteen määrittelyä reflektoiden sitä aiempiin tutkimuksiin. Tässä vaiheessa pohdimme myös, miten pystymme kuvaamaan käsitettä niin, että yhtäältä määritelmä palvelee hankkeen tavoitteita ja että toisaalta valtakunnallisesti yhteiset ominaisuudet ja reunaehdot asettuvat tasapainoon paikallisten tarpeiden ja toimintatapojen kanssa.

Kuvio 1. Liikkuvan nuorisotyön käsitteen määrittelyn prosessi.

3.2 KATTOKÄSITE, TYÖMUOTO, MENETELMÄ, TYÖKALU – MITEN LIIKKUVAA NUORISOTYÖ VOIDAAN ASEMOIDA?

Liikkuvaa nuorisotyötä käytetään sekä niin sanottuna kattokäsitteenä että kuvaamaan liikkuvaa nuorisotyötä menetelmänä tai työmuotona. Erityisesti sellaisilla paikkakunnilla, joissa on toteutettu NUPS-

prosesseja², liikkuva nuorisotyö asettuu usein menetelmäksi kohdenne-
tun työn tai yhteisöllisen työn alle, kun taas pienillä paikkakunnilla se
saattaa pitää sisällään kaiken nuorisotilan ja koulun ulkopuolisen nuor-
isotyön.

Kattokäsitteenä liikkuva nuorisotyö kattaa kaiken toiminnan, joka
vie nuorisotyöntekijät nuorten omiin vapaa-ajan ympäristöihin – kävel-
len, pyörällä, moottoripyörällä, julkisilla kulkuneuvoilla, henkilöautolla,
pakettiautolla, matkailuautolla, bussilla, veneellä. Yleisesti ottaen liik-
kuva nuorisotyö toimii laajemmalla alueella ja tekee nuorisotyötä näky-
väksi myös aikuisille enemmän kuin työ nuorisotiloissa tai kouluissa.

Toisaalta käsitteen työstämisen aikana kävi ilmi, että myös jalkautuva
nuorisotyö voidaan nähdä kattokäsitteenä. Jalkautuminen ei tarkoita vain
fyysisiä jalkoja, vaan siihen voi liittyä myös kulkuneuvoja, kuten pyörä,
auto ja juna. Se on ”levittäytymistä pois perinteiseltä nuorisotilalta”. Jos
jalkautuvaa nuorisotyötä pidetään kattokäsitteenä, on liikkuva nuoriso-
työ sen alakäsite, johon liittyy asuntoauto tai muu vastaava auto, jossa
tai jonka liepeillä nuorisotyötä toteutetaan. Joissain yhteyksissä voidaan
myös puhua alueelliseen nuorisotyöhön rinnastettavasta seinättömästä
nuorisotyöstä (Valkendorff ym. 2017, 184), joka kattaa liikkuvan ja jal-
kautuvan nuorisotyön sekä muuta monipaikkaisuutta.

Kuten johdannossa kirjoitimme, näyttää siltä, että nuorisotyön käy-
tännöt ovat muuttumassa aiempaa enemmän nuorten luo meneviksi
(esim. Kivijärvi ym. 2022; Malm 2018). Käytäntöjä kutsutaan esimer-
kiksi liikkuvaksi, jalkautuvaksi tai alueelliseksi nuorisotyöksi. Käsitteen
määrittelyn yhteydessä käydyissä keskusteluissa liikkuvaa nuorisotyötä
tarkasteltiin usein suhteessa muihin nuorisotyön käsitteisiin, kuten
jalkautuva nuorisotyö, *raidetyö*, *löytävä nuorisotyö*, *etsivä nuorisotyö* ja *katutyö*.

Jalkautuvalla nuorisotyöllä tarkoitetaan tiivistetysti nuorten vapaa-
ajan ympäristössä yhdessä muiden toimijoiden kanssa tehtävää nuor-
isotyötä, jonka tavoitteena on kohdata nuoria, kartoittaa ilmiöitä ja
hyödyntää saatua tietoa nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Moniam-
matillista yhteistyötä tehdään ennen jalkautumista, jalkautumisen aikana ja

2 NUPS:n eli nuorisotyön opetus- tai perussuunnitelman tavoitteena on kuvata nuoriso-
työntekijöiden yhteisen työskentelyn kautta nuorisotyön lähtökohdat ja peruslinjaukset.
NUPS-ajattelu perustuu nuorisotyön käytännön arvokkuuteen ja siihen, että nuoriso-
työ nähdään kasvatuksena ja että nuorisotyö tukee nuoren kasvua ja kehitystä suhteessa
muihin ihmisiin ja hänen ympäristöönsä. NUPS-prosesseja on toteutettu vuodesta 2011
alkaan monissa eri kunnissa. (Ks. esim. Kiilakoski 2013; Kiilakoski ym. 2015; Kiilakoski
& Kinnunen 2017; Kiilakoski ym. 2018; Kauppinen ym. 2021.)

jalkautumisen jälkeen, ja sen avulla varmistetaan toiminnan aikana rakentuneen tiedon hyödyntäminen. (Papunen 2020, 9.) Raidenuorisotyö on yksi jalkautuvan nuorisotyön muoto, ja sitä tehdään pääkaupunkiseudulla raideliikenteen varrelle sijoittuvissa kohtaamispaikoissa, julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa (Malm 2018, 16). Raidenuorisotyö perustuu arkiin kohtaamisiin monenlaisten nuorten kanssa (mt., 105).

Aseman Lapset ry:n aiemmassa hankkeessa (2013–2017) on käytetty käsitettä löytävä nuorisotyö, joka koostuu verkostotyöstä, ammatillisesta jalkautumisesta sekä ilmiötiedon kokoamisesta ja siihen vastaamisesta (Mäyrä 2021, 16). Siihen liitetään myös jalkautuminen, jolla tarkoitetaan nuorisotyötä julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa, ja taustalla on ajatus siitä, että ammattilaisten läsnäolo tukee nuorten kasvua ja rauhoittaa ajanviettoa (Riiheläinen ym. 2017, 92). Löytävässä nuorisotyössä onkin piirteitä niin jalkautuvasta kuin etsivästä nuorisotyöstä (Kivari ym. 2017, 15–16).

Etsivän nuorisotyön käsitettä määritetään nuorisolaissa (Nuorisolaki 1285/2016, 10 §), jonka mukaan sen tehtävänä on ”tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaansa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille”. *Etsivän nuorisotyön käsikirjassa* todetaan, että etsivässä nuorisotyössä nuorisotyöntekijät tukevat nuoria rakentamaan ”elämästään sellaista, että he ovat tyytyväisiä ja pääsevät eteenpäin” (Paananen ym. 2022, 23). Etsivä nuorisotyö pyrkii tarjoamaan apua ja palvelua siellä, missä nuoret ovat, mutta palvelun tai avun vastaanottaminen on nuorelle vapaaehtoista kuten kaikessa nuorisotyössä (Vauhkonen & Hoikkala 2020, 84). Yksi työtapa etsivässä nuorisotyössä on jalkautuminen (Paananen ym. 2022, 32), ja etsivään nuorisotyöhön on myös liitetty sanat *katutyö* tai *jengityö* (Vauhkonen & Hoikkala 2020, 84), jotka nuorisotyön sanoittamisessa saatetaan liittää myös jalkautuvaan nuorisotyöhön.

Edellä lyhyesti kuvatuilla käsitteillä näyttää olevan paljon yhtymäkohtia ja samoja elementtejä liikkuvan nuorisotyön käsitteen kanssa. Käsitteen määrittelyssä haasteena esiin nousi myös se, miten erottaa toisistaan niin sanottu alueellinen nuorisotyö, harrastustoiminta nuorisotilan ulkopuolisissa tiloissa ja (autolla toteutettava) liikkuva nuorisotyö. Määritellesämme liikkuvan nuorisotyön käsitettä lähdimmekin liikkeelle siitä, mitä samankaltaisuuksia ja eroja nuorisotyön eri työmuotojen ja menetelmien välillä on. Vertailua tehdään läpi tämän luvun, ja luvussa 3.6

kokoamme vielä näkökulmia erityisesti liikkuvan nuorisotyön suhteesta jalkautuvaan nuorisotyöhön ja nuorisotilatyöhön.

Usein puhutaan työmuodosta ja menetelmistä määrittelemättä tarkemmin, mitä niillä tarkoitetaan. Käsitettä *työmuoto* käytetään välillä melko yleisesti kuvaamaan nuorisotyön tehtävien toteuttamista ilman erittelyä työmuotoihin ja menetelmiin (esim. Kivijärvi ym. 2022), joten

**”Liikkuva nuorisotyö
asettuu eri kunnissa ja
nuorisotyön eri toimijoiden
sanoituksissa yhtäällä
työmuodoksi ja toisaalla
menetelmäksi, jossain
jopa työkaluksi.”**

sitä voidaan käyttää myös yleisenä terminä kuvaamaan tiettyä nuorisotyön toimintaa. Kunnallisissa nuorisotyössä käsitettä työmuoto on määritetty kuitenkin myös tarkemmin esimerkiksi kuvaamaan sitä, mitä nuorisotyö tekee päämäärien saavuttamiseksi. Ajatus on, että työmuodot muodostavat nuorisotyön kokonaisuuden ja ovat yhteydessä keskenään. *Menetelmät* puolestaan kertovat siitä, miten nuorisotyössä työtä tehdään. Menetelmillä on määritellyt tavoitteet, jotka ovat osa työmuodon laajempaa tavoitetta. Menetelmä on siis yksi tapa toteuttaa työmuotoa. Lisäksi voidaan puhua nuorisotyön *työkaluista* eli siitä, millä välineillä nuorisotyötä tehdään. Työkalut ovat tapa toteuttaa menetelmiä. (Kauppinen & Kiilakoski & Kinnunen ym. 2021, 308; Kinnunen ym. 2015, 72–86.)

Aiemman tutkimuksen valossa työmuotojen abstraktiotaso ja sen myötä nuorisotyön kuvaukset ja niissä käytetyt käsitteet voivat erota toisistaan paljonkin eri kunnissa. Taustalla ovat usein erot kuntien nuorisotyön tavoitteissa, toiminnan laajuudessa ja myös tavoissa organisoida toimintaa. (Kauppinen & Kiilakoski & Kinnunen ym. 2021, 308.) Kun keskusteluun otetaan mukaan vielä muut kuin kunnalliset nuorisotyön toimijat, kuten järjestöt ja seurakunnat, on variaatio vieläkin suurempaa. Kuten edellä olevista eri käsitteiden lyhyistäkin kuvauksista voi havaita, nuorisotyössä käytetyt käsitteet ja ammattisanasto eivät ole kaikilta osin vakiintuneita (Kivijärvi ym. 2022, 33) ja ne ovat ainakin osittain keskenään myös päällekkäisiä. Nämä taustat huomioiden on ymmärrettävää, että myös liikkuva nuorisotyö asettuu eri kunnissa ja nuorisotyön eri toimijoiden sanoituksissa yhtäällä työmuodoksi ja toisaalla menetelmäksi, jossain jopa työkaluksi.

3.3 LIIKKUVA NUORISOTYÖ TIIVISTETYSTI

Liikkuvan nuorisotyön käsitettä tarkastellaan tässä tutkimuksessa nuorisotyöllisestä näkökulmasta. Tulosten tulkinnassa pohditaan liikkuvan nuorisotyön tehtäviä ja tavoitteita universaalina ja kohdennettuna nuorisotyönä. Molempia tarvitaan nuorisotyössä yhtäältä, koska yhteiskunnassamme edelleen jakaudutaan ”pärväijäin ja putoajiin”, ja toisaalta, koska kaikilla nuorilla tulisi olla omasta taustastaan riippumatta turvallisia tiloja tavata muita nuoria ja rakentaa omaa identiteettiään (Kauppinen & Kiilakoski 2019). Lisäksi liikkuvaa nuorisotyötä tarkastellaan kasvatuksellisesta näkökulmasta (Kiilakoski 2022). Liikkuvalla nuorisotyöllä näyttää aineistomme perusteella olevan tavoitteita ja tyypillisiä piirteitä, jotka liittyvät myös muihin nuorisotyön työmuotoihin ja menetelmiin. Siksi käsitettä pohditaan suhteessa muuhun nuorisotyöhön, erityisesti jalkautuvaan nuorisotyöhön ja nuorisotilatoimintaan.

Liikkuvan nuorisotyön yleisinä tavoitteina on:

1. viedä nuorisotyöllinen tila sekä nuorisotyön palveluja ja toimintaa niille alueille, joissa niitä ei muutoin ole
2. kohdata kaikkia nuoria, mutta erityisesti niitä nuoria, joita nuorisotyössä ei muutoin tavoiteta (esimerkiksi syrjäisellä alueella asuvat nuoret, nuorten ryhmä, joka herättää aikuisten huolen mutta jota ei kohdata nuorisotalolla tai koulussa, tai yksittäinen nuori, joka kutsuu nuorisotyön tapaamaan itseään)
3. tarjota nuorille mahdollisuus kohdata nuorisotyöntekijöitä nuorten valitsemissa vapaa-ajan ympäristöissä
4. reagoida kunnassa esiin nousseisiin nuoriin liittyviin tilanteisiin ja ilmiöihin ja muodostaa havainnoiden laajempaa tilannekuvaa.

Tavoitteista kaksi ensimmäistä linkittyvät kohdennettuun nuorisotyöhön, jonka kohteena ovat elämäntilanteensa takia tukea tarvitsevat nuoret (Danska-Honkala & Poteri 2011, 127), ja kaksi jälkimmäistä universaaliin, kaikille tarkoitettuun nuorisotyöhön (Laitinen 2018, 38). Näiden tavoitteiden lisäksi liikkuvan nuorisotyön avulla tai sen sivutuotteena usein myös tehdään nuorisotyötä näkyväksi ja tunnetuksi nuorille ja aikuisille. Edellä mainitut tavoitteet kuvaavat liikkuvaa nuorisotyötä yleisellä tasolla, koska tarkemmat tavoitteet ja toiminnan sisältö

määrittävät paikkakuntaakohtaisesti. Tähän palaamme seuraavassa alaluvussa. Jotta voidaan puhua liikkuvasta nuorisotyöstä, on kuitenkin tiettyjä työille tyypillisiä ja ominaisia piirteitä, joiden tulisi toteutua:

- laajempi toimintasäde kuin jalan, polkupyörällä tai julkisilla kulkuneuvoilla
- mennään sinne, missä nuoret jo ovat; auto tarjoaa kohtaamispaikan (oma tila autossa tai muu tilan kaltainen paikka, joka voidaan luoda esimerkiksi tuomalla telttia tai sohvia/tuolit auton ulkopuolelle) nuorten valitsemassa vapaa-ajan ympäristössä, julkisissa tai puolijulkisissa tiloissa
- nuorilla on jonkinlainen mahdollisuus vaikuttaa toimintaan ja kokea osallisuutta esimerkiksi kutsumalla liikkuva yksikkö valitsemaansa paikkaan
- reagoidaan nopeasti ja joustavasti nuorten toiveisiin ja tarpeisiin tapaus-, tilanne- ja toimintaympäristökohtaisesti.

Eurooppalaisessa kontekstissa nuorisotyön tehtäviä voidaan kuvata yhtäältä tilojen luomisena ja toisaalta siltojen rakentamisena (Declaration of the 2nd European Youth Work Convention, päiväämätön), ja näiden tehtävien taustalla on tavoite tukea nuorten yksilöllistä ja sosiaalista kasvua (Kivijärvi ym. 2022, 33). Tilojen luominen perustuu ryhmien kanssa työskentelyyn, kun taas siltojen rakentamisessa tuetaan usein nuorta yksilönä huomioiden hänen elämäntilanteensa (Kiilakoski 2015b, 161–162). Myös liikkuvan nuorisotyön tavoitteita voidaan tarkastella sekä tilojen luomisen että siltojen rakentamisen kautta. Liikkuvassa nuorisotyössä luodaan autoa hyödyntäen nuorille tiloja, joissa he voivat toimia keskenään ryhmänä. Nuoren yksilöllisen tukemisen ja palveluihin ohjauksen myötä rakennetaan myös siltoja niin nuorisotyöhön kuin muuhun toimintaan ja palveluihin. Siltojen rakentamisen näkökulmasta nuorisotyön tehtävänä on

”Nuoren yksilöllisen tukemisen ja palveluihin ohjauksen myötä rakennetaan myös siltoja niin nuorisotyöhön kuin muuhun toimintaan ja palveluihin.”

myös tukea nuorten sosiaalisia suhteita (Kivijärvi ym. 2022, 33), mikä näyttäytyy liikkuvassa nuorisotyössä erityisesti mahdollisuutena tavata muita nuoria sekä olla vuorovaikutuksessa nuorisotyöntekijöiden kanssa ja saada heiltä tarvittaessa tukea.

Nuorisotyössä kasvatuksellisuus voidaan nähdä dialogisena kasvatuksena, jossa nuorisotyöntekijä ja nuoret ovat tasavertaisessa vuorovaikutuksessa keskenään (Gretschel 2011, 7), ja kyse on pitkäkestoisesta prosessista eikä pistemäisistä toimenpiteistä (Kiilakoski 2015b, 154–156). Kun nuorisotyötä tarkastellaan kasvatuksen näkökulmasta, kiinnittyy huomio yksittäisen nuoren kasvun tukemisen rinnalla myös siihen, että nuori kasvaa ja elää ollessaan suhteessa muihin ihmisiin, ryhmiin, yhteisöihin ja ympäristöön. Tomi Kiilakosken kehittämän suhdeteorian mukaan nuorisotyön tavoitteita voitaisiinkin kuvata nuorten merkityksellisten suhteiden vahvistamisena. Näitä suhteita ovat esimerkiksi suhde toisiin nuoriin, turvallisiin aikuisiin, palvelujärjestelmään ja rakenteisiin, alueeseen ja lähiympäristöön, yhteiskuntaan, globaaliin maailmaan ja luontoon. (Kiilakoski 2015b, 168; Kiilakoski 2022, 337–338; Kiilakoski & Kinnunen 2017, 115–117.) ”Nämä suhteet rakentavat yksilöä, hänen minäkuvaansa, itseluottamustaan ja käsitystä toimijana” (Kiilakoski 2022, 337). Liikkuvassa nuorisotyössä nuorten merkityksellisten suhteiden tukemiseen liittyvät tavoitteet näyttäytyvät ainakin nuorten ja turvallisten aikuisten välisten suhteiden vahvistamisena, kun nuorisotyöntekijät pyrkivät kohtaamaan nuoria ja rakentamaan luottamuksellista vuorovaikutusta. Liikkuvassa nuorisotyössä pyritään

”Nuori kasvaa ja elää ollessaan suhteessa muihin ihmisiin, ryhmiin, yhteisöihin ja ympäristöön. Liikkuvassa nuorisotyössä tuetaan nuorten merkityksellisiä suhteita vertaisiin, luotettaviin aikuisiin, kuten nuorisotyöntekijöihin, palveluihin ja lähiympäristöön.”

myös mahdollistamaan nuorten keskinäiset kohtaamiset ja tukemaan nuorten vertaissuhteita. Lisäksi liikkuva nuorisotyö tukee nuoren suhdetta lähiympäristöönsä menemällä nuorten luo heidän asuinalueelleen, ja palveluohjaustehtävän myötä se vahvistaa myös nuorten suhdetta muihin palveluihin. Seuraavassa alaluvussa kuvattu paikallisuuden vaade useimmiten asettuu kuitenkin suhteessa näihin tavoitteisiin.

3.4 LIIKKUVAN NUORISOTYÖN TAUSTALLA OLEVAT TARPEET JA TOIMINNAN SISÄLTÖ KUNTAKOHTAISIA

Keskeisin hyvinkin erilaista liikkuvaa nuorisotyötä määrittävä ja sen toteutukseen vaikuttava seikka on paikallinen tarve ja siihen vastaaminen. Kuntakohtaisten ja alueellisten erojen vuoksi samanlaisia kaikkiin toimijoihin päteviä ja niitä määrittäviä perusteita tai kriteerejä ei varsinaisesti voi tai ole tarve nimetä. Joillain paikkakunnilla liikkuvan nuorisotyön taustalla voi olla tietyn alueen, esimerkiksi kaupungin asuinalueen, nuoriin liittyvä huoli, toisaalla se voi olla tarve viedä nuorisotyön palveluja tai nuorisotyöllinen tila paikkaan, jossa sellaista ei ole. Kolmannessa paikassa liikkuva nuorisotyö taas voi toteuttaa yleistä alueellista nuorten seurantaa eri paikoissa. Lisäksi liikkuva nuorisotyö voi tilanteen mukaan joustavasti vastata kaikkiin näihin tarpeisiin. Liikkuvassa ja jalkautuvassa työssä yleinen alueen ja nuorten tilannekuva kuitenkin aina karttuu, jolloin työssä on mukana vahva ennaltaehkäisevä ote.

Tarve liikkuvalle nuorisotyölle voi pohjautua yhtäältä kunnan nuorisotyötä tekevän yksikön tavoitteisiin ja toisaalta kunnan strategiaan, jossa voi olla linjauksia esimerkiksi palvelujen viemiseksi syrjäisemmille alueille. Toiminnan sisältö ja tarkemmat tavoitteet perustuvat nuorten tarpeisiin, paikallisiin olosuhteisiin ja toimintaresursseihin. Ne voivat pohjautua edellisessä alaluvussa kuvattuihin yleisiin kaikille tarkoitetun nuorisotyön tai kohdennetun työn tavoitteisiin. Liikkuva nuorisotyö voi käynnistyessään vastata tiettyyn tarpeeseen, mutta sen tavoitteet voivat muuttua paikkakunnan tilanteen mukaan. Näin voi olla myös saman toimintakerran aikana. Nuorisotyöllisessä työtöteessä nuorten tarpeet ohjaavat usein vahvastikin työn luonnetta. Myös se, onko liikkuva nuorisotyö vahvemmin korjaavaa vai ennaltaehkäisevää, riippuu paikkakunnan tilanteesta ja tarpeesta sekä työlle asetettujen tavoitteiden painopisteistä.

”Jokainen kunta ja jokainen kaupunki on erilainen, varmaan toisiin ei niinku sovi ja toisiin sopii, toisista tulee tosi hyviä tavallaan, jos se sopii nuorisotyön rakenteisiin jo itsessään siellä kaupungissa, niin varmaan kokemuksetkin on aivan täysin erilaisia” (Haastattelu 3 [jatkossa H3], nuorisotyöntekijä). Tällaisia alueellisia eroja toiminnan onnistumisessa tukee myös nuorisotyön kehittämishankkeiden tutkijoiden huomio siitä, että ”nuorisotyön mieli on aina aikaan ja paikkaan sidottu ja siksi hyviä käytäntöjäkään ei voida irrottaa niitä raamittavasta kontekstista” (Honkasalo ym. 2011, 254).

Liikkuvassa nuorisotyössä tavoitteet on suhteutettava paikkakunnan toimintaedellytyksiin ja -ympäristöihin. Liikkuvan nuorisotyön tarkemat tavoitteet asetetaan kuntakohtaisesti, alueellisesti tai paikallisesti kuten jalkautumisessakin. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla jalkautumisen määritelmään on liitetty tarkennus siitä, että yleisten tavoitteiden lisäksi työllä on erilaisia tarkennettuja tavoitteita, jotka määrittyvät nuoren tarpeiden, tilanteiden, jalkautujien työtehtävien tai erillisten jalkautumiskertojen sekä nuorisotyön strategioiden ja linjausten mukaan. (Papunen 2020, 58.) Pääkaupunkiseudun jalkautuvan nuorisotyön tavoitteena on muun muassa tarjota nuorisotyötä nuorille, jotka eivät muutoin ole nuorisotyön parissa. Nuorten kohtaamisten tavoitteet liittyvät nuoren toimijuuden, luottamuksellisten suhteiden, vaikuttamismahdollisuuksien ja turvallisuuden tunteen vahvistamiseen sekä tarpeenmukaiseen palveluohjaukseen. (Mt., 18.) Nämä jalkautuvassa työssä tunnistetut tavoitteet ovat pitkälti saman suuntaiset liikkuvassa nuorisotyössä paikkakuntakohtaisin sävyerein. Kun analysoimme tutkimusaineistoamme, tunnistimme kuitenkin liikkuvan nuorisotyön tekemisessä painotuksia, jotka ovat yhteisiä eri paikkakunnilla tehtävälle työlle. Seuraavaksi käsittelemme näitä liikkuvaan nuorisotyöhön liittyviä ominaisuuksia ja käytäntöjä.

3.5 LIIKKUVAAAN NUORISOTYÖHÖN LIITETTYJÄ OMINAISUUKSIA JA SEN LISÄARVO

Vaikka tavoitteet ja tarpeet määrittyvät paikkakuntakohtaisesti, yleisesti voidaan kuitenkin tunnistaa tiettyjä liikkuvaan nuorisotyöhön yhdistettyjä ominaisuuksia ja käytäntöjä sekä suhteuttaa niitä muulla tavoin toteutettavaan työhön. Liikkuvalla nuorisotyölle ominaisia piirteitä ovat alueellinen yhdenvertaisuus, tavoitettu kohderyhmä ja nuorten osallisuus, auto työvälineenä, liikkuvan nuorisotyön luonne, nuorten kohtaaminen liikkuvassa työssä, tilannekuvan muodostaminen sekä moniammatillinen verkostoyhteistyö.

Alueellinen yhdenvertaisuus

Lähes kaikissa tutkimushaastatteluissa yhdenvertaisuus tuotiin esiin ensimmäisenä ja yhtenä tärkeimpänä liikkuvan nuorisotyön lisäarvona. Liikkuvalla nuorisotyöllä on mahdollisuus mennä, liikkua, viedä nuorisotyötä useampaan paikkaan ja kattaa niitäkin alueita, joissa nuoria ei

muuten tavoiteta – eli parantaa nuorisotyön saavutettavuutta ja yhdenvertaista nuorten mahdollisuuksia päästä nuorisotyön piiriin. ”Jos aattele sitä, että mihin on resurssia, niin tollahan se saadaan vietyä sitä resurssia sellasiin paikkoihin, mihin mitään kiinteää ei voisi tehdä” (H1, esihenkilö).

Liikkuvan nuorisotyön tarvetta ja toimintatapoja määrittävät siis osaltaan myös toimintaympäristöt, joita voidaan tarkastella alueellisten erojen kautta. Kuntaliitosten myötä monista syrjäseutujen kuntalaisista on tullut kaupunkilaisia. Syrjäisiä kyliä on harvaan asutuilla maaseuduilla, mutta keskustoista syrjässä olevia alueita on nykyisin myös entistä enemmän kuntaliitosten myötä pinta-alaltaan laajentuneissa kaupungeissa. (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 12, 17, 23.) Suomen ympäristökeskuksen kuntarajoista riippumattomassa luokittelussa tarkastellaan alueiden eroja hyödyntäen erilaisia ominaisuuksia, kuten väestötiheyttä, aluetehokkuutta, maankäyttöluokkia sekä työpaikka-, työllisyys- tai työssäkäyntialueita (Helminen ym. 2014, 8). Luokittelussa kaupunkialueita ovat yli 15 000 asukkaan taajamat, ja ne jakautuvat kolmeen luokkaan: sisempiin ja ulompiin kaupunkialueisiin sekä kaupungin kehysalueisiin (mt., 9)³. Maaseudun muodostavat kaupunkien kehysalueiden ulkopuoliset alueet, ja se jakautuu neljään luokkaan: maaseudun suurimpiin taajamiin eli paikalliskeskukseen, kaupungin läheiseen maaseutuun, ydinmaaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun⁴. Kaupungin ja maaseudun raja ei ole yksiselitteinen, vaan niiden välissä on niin sanottu välivyöhyke, jota

3 Sisempi kaupunkialue: kaupunkien tiiviit ja yhtenäiset, tehokkaasti rakennetut alueet. Ulompi kaupunkialue: esim. lähiöt ja kaupan, teollisuuden tai toimistojen reunakaupungit sekä viheralueet. Kehysalue: kaupungin välittömässä läheisyydessä (”viisi kilometriä ydinkaupunkialueen reunasta ja kolme kilometriä lähitaajaman ytimestä”) olevat sekoituneet alueet, joihin sisältyy sekä tiiviitä taajama-alueita että maaseutumaisia alueita ja joista löytyvät myös kaupungin tulevat kasvialueet. (Helminen ym. 2014, 9.)

4 Maaseudun paikalliskeskukset: kaupunkialueiden ulkopuolella sijaitsevat, ympäröivän alueen keskuksina toimivat suurehkot (vähintään 5 000 asukasta, yli 2 000 työpaikkaa ja perustaajamaa tiiviimpi asukastiheys) taajamat, mukaan lukien suuret kirkonkyläkeskukset ja kaupunkimaiset taajamat, jotka eivät kokonsa takia muodosta kaupunkia. Kaupungin läheinen maaseutu: sijaitsee toiminnallisesti ja fyysisesti lähellä kaupunkialuetta ja muodostaa kaupunkialuetta ympäröivän ja kaupunkialueisiin rajautuvan vyöhykkeen; kuvaa kaupunkien laajempaa toiminnallista työssäkäyntialuetta. Ydinmaaseutu: suhteellisen etäällä suurista keskuksista sijaitsevaa, vahvan alkutuotannon aluetta tai melko tiiviisti asuttua, toiminnoiltaan monipuolista maaseutua, jossa on keskikokoisia keskuksia, kirkonkylä ja tiheä pienten taajamien verkosto. Harvaan asuttu maaseutu: sijaitsee kaukana keskuksista ja on elinkeinorakenteeltaan yksipuolista ja väestömäärältään harvaan asuttua. Taajamia on harvassa, ja yleisin maankäyttöluokka on metsä tai suo. Harvaan asuttua maaseutua ovat kaikki ne alueet, jotka eivät kuulu muihin luokkiin. (Helminen ym. 2014, 11–12.)

voidaan tarvittaessa tarkastella yhtenä kokonaisuutena. Siihen kuuluvat kaupunkien kehysalue ja kaupunkien läheinen maaseutu. (Mt., 11.)

Etäisyyksien vuoksi ”reuna-alueiden” nuoret ja kaupunkien kehysalueilla ja maaseudun suurimpien taajamien ulkopuolella asuvat nuoret ovat usein niin palvelujen kuin sosiaalisten suhteiden osalta eriarvoisessa asemassa verrattuna taajamissa tai keskuksissa asuviin nuoriin (Kiilakoski 2016). Moni toimija lähtee kartoittamaan palvelujen tarvetta ja viemään alueelle toimintaa, kun esimerkiksi kyläkoulu on lakkautettu ja sen myötä myös vapaa-ajan toimintoja on kenties vähentynyt. Tällaisilla alueilla kouluympäristö toimii usein vielä kokoontumispaikkana, ja se voi valitettavasti olla tekemättömyyden ja turhautumisen myötä myös ilkeiden kohteena. Liikkuvan nuorisotyön tekijät itse korostavatkin sen merkitystä, että päästään liikkumaan laajemmalla alueella, mikä myös nähdään erona jalkautuvaan nuorisotyöhön.

Asuinpaikka säätelee niin sanotuilla syrjäseuduilla ja reuna-alueilla asuvien nuorten vapaa-aikaa (Armila 2016; Armila ym. 2021, 176), jota leimaa niukkuus verrattuna kaupungissa tai kaupunkimaisessa kunnassa asuviin nuoriin. Nuorisotiloihin on matkaa, julkinen liikenne rajoittuu usein koulukuljetuksiin ja kaverit voivat asua useiden kymmenien kilometrien päässä. Ohjatut harrastukset, spontaanit tapaamiset vapaa-ajalla, kouluajan ulkopuolinen oleskelu kavereiden kanssa tai vapaamuotoinen hengailu ovat heille harvinaista. (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 59.) Kaupunkitiloissa nuoret puolestaan ottavat vapaa-ajalla haltuun omaa kaupunkitilaa oleskelemalla ja hengaamalla erilaisissa tiloissa, joita ei välttämättä alun perin ole suunnattukaan nuorille (Pyyry 2015; Tani 2011; Tolonen ym. 2021). Maaseutumaisilla alueilla ei juuri ole paikkoja, joissa oleskella, hengaila tai ottaa tilaa haltuun samaan tapaan. Tuuva-Hongiston, Pöysän ja Armilan (2016, 68) tutkimuksessa esimerkiksi taajamassa vietetty nuorten vapaa-aika liittyi keskeisesti aktiiviseen tekemiseen ja harrastamiseen, ei niinkään päämäärättömään hengailuun. Syrjäseutujen nuoret kuitenkin kaipaavat yhteisiä tiloja, joissa viettää aikaa toisten nuorten kanssa, sekä kyytejä, joilla pääsisi kulkemaan sujuvasti (mt., 59). Liikkuva nuorisotyö voi luoda tiloja myös syrjäisemmille alueille nuorten yhteistä ajanviettoa varten (Manual ”European Practices On Mobile Youth Work And Practical Guidelines”).

Tiiviimmin asutuilla ja rakennetuilla alueilla liikkuvan nuorisotyön rooli on usein vahvemmin siltoja rakentava, kun nuorille on jo valmiita vapaa-ajan tiloja. Tällöin liikkuvan nuorisotyön tarkoituksena on edistää nuorten mahdollisuuksia toimia nuorina tai nuorten ryhminä

kaupunkimaisissa tiloissa yhtä lailla kuin muutkin kansalaiset. Liikkuvalla nuorisotyöllä voidaan tarjota nuorille aikuisten läsnäoloa, lisätä turvallisuuden tunnetta ja nuorisotyöllisellä työotteella tarvittaessa rauhoittaa tilanteita. Harvempaan asutuilla alueilla siltojen rakentamisen rinnalla tilojen luominen ja vapaa-ajan toiminnan mahdollistaminen saattavat puolestaan korostua verrattuna tiiviimmin asuttuihin alueisiin. Kaupunkien laita-alueilla tai kuntien syrjäisemmillä alueilla tarjotaan nuorille nuorisotyöllinen tila viettää aikaa ja toimia vertaistensa kanssa sekä kohdata myös nuorisotyöntekijöitä. Liikkuvalla nuorisotyöllä voidaan mahdollistaa jotain sellaista, jota alueella ei ole. Sen myötä voidaan myös ehkäistä usein fyysisistä ja henkisistäkin etäisyyksistä johtuvaa yksinäisyyttä, turhautumista, tylsistymistä ja mahdollista häiriökäyttäytymistä.

Tavoitetut nuoret ja nuorten osallisuus

Toiseksi eniten tutkimusaineistossa korostuivat liikkuvan nuorisotyön kohtaamat nuoret, jotka varsin usein eivät käytä tai ole aiemmin käyttäneet muita nuorisopalveluja tai jotka eivät ole ohjattujen harrastusten piirissä. Liikkuvassa työssä näytetään myös kohtaavan nuoria laajemmalta alueelta kuin tilatyössä. Käsitettä määriteltäessä pohdittiin paljon sitä, voidaanko liikkuvassa nuorisotyössä puhua tietystä kohderyhmästä esimerkiksi iän mukaan. Koska paikkakunnat ja asuinalueetkin ovat erilaisia, myös kohderyhmät määrittyvät paikallisesti (vrt. Kivijärvi ym. 2022, 22–25). Liikkuvalla nuorisotyölle onkin ominaista se, että vaikka tavoiteltaisiin esimerkiksi yli 16-vuotiaita nuoria, voi kohdattu nuorten ryhmä olla yläkouluikäisiä tai jopa alakouluikäisiä.

Universaalin nuorisotyön näkökulmasta kaikilla nuorilla pitäisi olla tarpeen tullen mahdollisuus päästä nuorisotyön piiriin (Laitinen 2018, 38). Nuorisotila ei kuitenkaan ole kaikkien nuorten paikka, vaan nuorisotilan kynnys voi toisille olla hyvinkin korkea (Gretschel 2011, 22–23; Kiilakoski & Kinnunen 2017, 108; Kiilakoski 2011, 184–186). Tomi Kiilakosken (2011, 228) mukaan nuorisotilojen tavoitettavuutta ei voida ratkaista talojen sisältä, vaan se edellyttää seinien ulkopuolella toimimista ja alueellista yhteistyötä. Liikkuvan nuorisotyön kutsutoiminta on esimerkki toimintatavasta, joka osaltaan madaltaa kynnystä päästä nuorisotyön pariin myös niille nuorille, jotka eivät muutoin syystä tai toisesta halua tai voi osallistua nuorisopalvelujen toimintoihin. Nuorisotyön pariin pääsemistä helpottaa myös se, että liikkuva nuorisotyö menee

nuorten luo heidän vapaa-ajan ympäristöihinsä. Erään työntekijän sanoin ”päästään parhaimmassa tapauksessa kohtaamaan niitäkin nuoria, jotka eivät pidä ääntä itsestään” (H7, nuorisotyöntekijä). Monipaikkaisuuden myötä on mahdollista, että alaikäisten nuorten lisäksi liikkuvalla nuorisotyöllä voidaan tarvittaessa tavoittaa myös nuoria aikuisia paremmin kuin muulla nuorisotyöllä.

Liikkuvassa nuorisotyössä usein mainitaan tavoitteena, että mahdollisimman moni nuori tulee kohdatuksi. Ensisijaista kohderyhmää ei kuitenkaan ole välttämätöntä nimetä, vaan kaikki kohtaamiset nähdään arvokkaina. Toki on myös niin, etteivät kaikki nuoret koe tarvitsevansa nuorisotyön luomaa tilaa viettääkseen aikaa ja toimiakseen vertaistensa kanssa tai nuorisotyöntekijöitä keskustelukumppanikseen tai tuekseen (Kiilakoski & Kinnunen 2017, 108; Myllyniemi & Kiilakoski 2021, 23). He voivat toimia jo toisaalla vertaistensa kanssa, ja heillä voi olla kenties muita turvallisia aikuisia ympärillään.

Liikkuva nuorisotyö mahdollistaa kuitenkin myös niiden nuorten kohtaamisen

- jotka eivät ole muiden nuorisotyön palvelujen piirissä
- joilla ei ole ohjattuja harrastuksia
- jotka välimatkojen ja julkisen liikenteen rajallisuuden vuoksi eivät pääse vapaa-ajan aktiviteetteihin.

Monilla paikkakunnilla pyritään tavoittamaan sellaisia nuoria, jotka eivät kykene osallistumaan tai saa osallistua muihin palveluihin sääntöjen tai reunaehtoien takia, kuten päihteitä käyttäviä nuoria ja tiloille porttikieltoja saaneita nuoria. Liikkuvakaan työtapa ei kuitenkaan tavoita kaikkia nuoria, jotka saattaisivat hyötyä nuorisotyöstä. Liikkuvan nuorisotyön saavutettavuuden esteet voivat liittyä toiminnan alueellisiin tai aikataullisiin ratkaisuihin sekä esimerkiksi nuorten toiminta- ja liikuntarajoitteisiin (Hakanen ym. 2019) tai eri kulttuuritaustoihin (esim. Honkasalo 2011). Nuorisotyö saattaa tuntua nuoresta vieraalta tai liian jännittävältä esimerkiksi siksi, että toiminnassa voi joutua tahtomattaan tapaamaan muita nuoria, joita ei haluaisi tavata. Esteenä saattaa myös olla se, että kotoa lähteminen, vieraaseen paikkaan tuleminen tai kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa oleminen muiden ihmisten kanssa on vaikeaa. Tällöin nuoria saattaa olla helpompi tavoittaa esimerkiksi etsivän nuorisotyön ja digitaalisen nuorisotyön keinoin. Myös liikkumiseen ja toimintakykyyn liittyvät rajoitteet saattavat vaikeuttaa nuorten osallistumista toimintaan,

koska auto ei ole tilana esteetön varsinkaan silloin, kun tilaa ei voi laajentaa auton ulkopuolelle.

Nuorten tavoittamista ja erityisesti myös sitouttamista voidaan tarkastella sosiaalisen osallisuuden näkökulmasta (Kiilakoski ym. 2020). Jotta nuoret tulisivat nuorisotilalle tai liikkuvan nuorisotyön luomaan tilaan ensimmäisen kerran ja sen jälkeen vielä uudestaan, heidän tulisi kokea tila omakseen ja voivansa vaikuttaa niin tilaan kuin toimintaan. Liikkuvassa nuorisotyössä osalla toimijoista on käytössään niin sanottu kutsuperiaate, eli nuoret voivat sosiaalisen median kanavia käyttäen tai suoraan soittamalla kutsua liikkuvan nuorisotyön yksikön työntekijöineen haluamalleen paikalle. Kutsutoiminnon voi nähdä ruohonjuuritason osallisuuden lisäämisenä. Se, että palvelun voi kutsua luokseen ja että kutsuun myös vastataan, on yksi tapa mahdollistaa nuorten osallisuuden kokemuksia.

On nuoria, kellä saattaa olla jotain sosiaalisiin paineita tavata muita nuoria tai mielenterveyden kanssa vaikeuksia, ja sitten hän laittaa meille viestiä, me mennään kohtaamaan häntä, ei me niissä viesteissä koskaan varmistella sitä, kuinka monta nuorta siellä on paikalla, ja sit me mennään kohtaamaan häntä, ja se on ollu monelle nuorelle hirveen tärkeä juttu - - tällähän me varmistetaan myöskin se, että me osallistetaan nuoria tässä meidän toiminnassa. Mä en tiedä mikä olisi paremmin osallistavaa, se että sä voit itse pyytää sen palvelun jonnekin. (H7, nuorisotyöntekijä.)

Kutsutoiminto ei kuitenkaan voi olla ainoa sosiaalisen osallisuuden kokemuksia vahvista toimintatapa. Osallisuutta voidaan vahvistaa tarjoamalla nuorille mahdollisuuksia vaikuttaa toimintaan, suunnitella ja toteuttaa itseään kiinnostavaa toimintaa sekä tulla huomatuksi, hyväksytyksi ja tunnustetuksi (Kiilakoski ym. 2020). Liikkuvan nuorisotyön toimijat kertoivatkin myös, että nuorilla on vaikuttamismahdollisuuksia esimerkiksi siihen, millaista toimintaa he omalle alueelleen haluavat. Osallisuuden kokemusten kautta liikkuvassakin nuorisotyössä on mahdollista tavoittaa erilaisia nuoria, vahvistaa nuorten vertaissuhteita ja turvallisten suhteiden syntymistä nuorten ja aikuisten välille sekä madalltaa nuorille kynnystä tulla uudelleen autolle.

Auto työväliseenä

Jos liikkuvalla nuorisotyölle halutaan asettaa yksi yhteinen ominaispiirre, on se moottori ja renkaat, joiden mukana kulkee nuorisotyön välineistö (vrt. Kiilakoski 2012). Tärkeintä autossa on se, että sillä päästään nuorten luo, pitkienkin välimatkojen taakse. Auto kulkuväliseenä mahdollistaa pidempien välimatkojen kulkemisen, jolloin nuorisotyön saavutettavuus paranee myös reuna-alueilla. Toisaalta auto toimii kehyksenä nuorisotyölle. Se luo nuorisotyöllisen tilan paikkaan, jossa sellaista ei ole. Auto voi olla nuorille hyvä ”tekosyy” lähestyä nuorisotyötä, ja sen mukana kulkee tekemistä, esimerkiksi pelejä tai tarjoilua. Tekeminen houkuttelee nuoria autolle, ja tavoitteena on pysähtyä nuorten kanssa yhteisen tekemisen äärelle, vaikka juomaan kahvia, ja rakentaa näin vuorovaikuttaisia tilanteita ja dialogisuutta. Nuorisotyöllinen tila syntyy, kun auto ajetaan johonkin, mutta yhteydenoton jälkeen nuoret itse valitsevat, tulevatko he autolle vai eivät.

Auto on siis keino tavoittaa ja kohdata nuoria, yksi nuorisotyön väline. Tomi Kiilakoski (2012) on kirjoittanut nuorisotiloista ja siellä olevista välineistä nuorisotyöllisinä välineinä Martin Heideggeriin viitaten. Kiilakosken mukaan nuorisotilalla kaikki kohtaaminen tapahtuu hyödyntäen tiettyjä välineitä. Nuorisotiloilla on mahdollista luoda nuoriin haluttuja kontakteja, ja tiloja voidaan käyttää ryhmämuotoiseen toimintaan. Nuorisotiloilla on useita erilaisia toimintoja ja välineitä. Esimerkiksi sohvalle viereen istuminen perustuu siihen, että sohva on väline. Nuorisotilan välineistö muodostaa välinekokonaisuuden, joka puolestaan muodostaa tai rakentaa tilan toiminnan henkeä ja tunnelmaa. (Mt., 134–141.) Liikkuvassa nuorisotyössä auto välineistöineen ja sen ulkopuolinen lähiympäristö muodostavat nuorisotyöllisen tilan, jossa nuoret voivat viettää aikaa yhdessä vertaistensa kanssa. Auto ja sen mukana kulkeva välineistö mahdollistavat myös aikuisten ja nuorten vuorovaikutuksen. Nuorisotyölle tyypilliseen tapaan liikkuvassa nuorisotyössäkin työskennellään niin ryhmien kanssa kuin yksilöllisesti (vrt. Kiilakoski 2022, 337).

Jalkautuvassa työssä nuoret sen sijaan kohdataan ilman näitä välineitä, nuorten ympäristöissä ja heidän ehdoillaan (Kiilakoski 2012, 140–141). Myös liikkuvan nuorisotyön toimintakerran aikana voidaan jalkautua kauemmas autosta, jolloin työskennellään nuorten ehdoilla ja ympäristöissä. Tällöin nuorisotyön tehtävä painottuu nuorten suhteiden tukemiseen ja siltojen rakentamiseen eikä niinkään nuorisotyöllisten tilojen luomiseen.

Liikkuvan nuorisotyön tunteilla merkitty auto nuorisotyöllisenä

välineenä lisää nuorisotyön näkyvyyttä alueella. Se tekee näkyväksi turvallisten aikuisten läsnäolon, samoin kuin työvaatteet vahvistavat luotettavuutta ja turvallisuutta jalkautuvassa työssä. ”Työntekijöiden turvallisuuden kannalta on tärkeää, että työntekijät tunnistetaan ja erotetaan selkeästi muista aikuisista. Tunnistettavuus vahvistaa niin nuorten kuin muidenkin ihmisten ymmärrystä siitä, että julkisissa ja puolijulkisissa kaupunkitiloissa kohdattu aikuinen on työroolissa. Jalkautujien tunnistamisen varmistamiseksi käytetään logoilla varustettuja työvaatteita. Työvaatetus auttaa myös työntekijää itseään siirtymään työrooliin ja siitä pois.” (Papunen 2020, 23.)

Koronapandemian myötä eräällä paikkakunnalla ryhdyttiin liikkumaan ja jalkautumaan omilla autoilla. Samaisessa kunnassa toteutettiin myöhemmin myös Wauto-jakso, jonka myötä huomattiin selkeästi nuorisotyön käyttöön merkityn auton merkitys verrattuna omalla autolla tehtyyn työhön. Ero liittyi kokemukseen ammatillisuudesta ja uskottavuudesta. Kun työssä on käytössä virallinen, tähän työhön liittyvä auto, samojen työntekijöiden ei tarvitse aina edes olla siellä. Riittävän hyvin tunnistettava auto ja siinä tehtävä nuorisotyö voivat itsessään edustaa luotettavuutta, minkä myötä ihmisten vaihtuvuus ei välttämättä muodosta suurta ongelmaa nuorten kohtaamisissa. Kun auto tulee nuorille tutuksi ja nuorten omaksi kokemaksi tilaksi, on kuitenkin myös huomioitava, että nuoria varten oleva auto pidetään siinä nimenomaisessa käytössä, jottei se menetä merkitystään nuorten toimintaympäristönä ja kohtaamisen paikkana. ”Se auto on niin tietyllä tapaa merkittävä osa sitä liikkuvaa nuorisotyötä, että pitää miettiä tosi tarkkaan, jos sitä käytetäänki sitte erillaiseen, lähinnä vaan sen takia, ettei nuoret sitten niin kun hämäännny” (H26, esihenkilö).

Kun tarkastellaan autoa nuorisotyöntekijän näkökulmasta, vaatii auto välillä – aika useinkin – ylimääräistä työtä, joka ei ole nuorisotyöllistä. Joudutaan miettimään, kuka huolehtii autosta ja sen huollosta. Missä autoa säilytetään? Onko työvälineen kunnossapito ajallisesti pois nuorten kohtaamisesta? Ison auton ajaminen ei myöskään ole kaikille mielekäästä eikä helppoa. On mahdollisesti mentävä epämurkuvuusalueelle ja pohdittava, mikä on nuorisotyöntekijän osaamistarve, jos on osattava nuorten kanssa toimimisen rinnalla myös ajaa ja hoitaa autoa. Autolla liikkumiseen liittyy myös turvallisuusriskejä. Toisaalta siirtymien aikana auto toimii myös työntekijöille tilana, jossa he voivat yhdessä yhtäältä luoda tilannekuvaa ja havainnoida nuoria sekä toisaalta käsitellä ja purkaa aiempia tilanteita.

Liikkuvan nuorisotyön luonne: reaktiivista, joustavaa, kohtaavaa, läsnä olevaa työtä

Liikkuva työ on leimallisesti oma työmuotonsa, mikä toisaalta määrittänyt reagoimisehden sekä välimatkojen ”katoamisesta” ja toisaalta työn mukautumisesta (Osallistuja Liikkuvan nuorisotyön webinaarissa).

Liikkuvan nuorisotyön tärkeimpinä työtä kuvaavina ja toistuvina adjektiiveina nousevat esille joustavuus, reaktiivisuus ja mukautuvuus, joiden toteutumisen nähdään olevan tämän työn ehto. Liikkuvan nuorisotyön nähdään mukautuvan tilanteen ja nuorten tarpeiden mukaan.

Nuorisotiloilla työskennellessään työntekijät eivät usein pysty reagoimaan erilaisiin tilan ulkopuolisiin tilanteisiin riittävän nopeasti. Sen sijaan liikkuva nuorisotyö voi reagoida joustavammin ja nopeasti toimintakerran aikana, koska autolla pääsee useampiin paikkoihin lyhyempien ja pidempien välimatkojen päähän. Liikkuva nuorisotyö tekee yhteistyötä monien tahojen kanssa, jotka saattavat esittää liikkuvan nuorisotyön yksikölle jopa välitöntä huomiota vaativia toiveita puuttua nuoriin liittyviin tilanteisiin.

Yhteistyökumppanit on selkeästi ottanut myös Wauton, Wautojengin siihen, että heti kun sieltä tulee kutsu poliisilta, että voitteko, että täällä on ollut levottomuutta, voitteko mennä käymään, ja sitten taas, jos sosiaalihuollon puolelta tulee, täällä on alueella huomattu selkeästi, että täällä on tällaista ja tällaista toimintaa, niin voisitteko työ käydä sieltä, niin tuota pystyy helpommin puuttumaan niihin asioihin. Mut joo, ja sitten joo liikkuva siis näkyy paljon, että pystyy tosi moninaista työtä myös tekee, sitten mie pystyn myös tarvittaessa sitten hypään noille tiloille ja taloillekin kun nekin on tuttuja. (H11, nuorisotyöntekijä.)

On tyypillistä, että nuorten viettäessä aikaa julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa nuorisotyö saa ajoittain pyyntöjä tulla ratkaisemaan nuorista aiheutuvia ongelmia. Lampela, Leppävuori ja Puomilahti (2016, 10) sekä monet tähän tutkimukseen haastatellut puhuvat julkisten ja puolijulkisten tilojen ”tulipalojen sammuttamisesta”, jota nuorisotyö tekee (myös Soanjärvi 2011, 118). ”Joidenkin päättävien tahojen tai ihmisten mielipide on se, että meidän pitää olla tos meidän keskustan kauppakeskukseen ovilla niin kun portsareina, kun siellä on näitä haasteellisia tilanteita” (H27, esihenkilö). Kun puhutaan nuorisotyöntekijöistä tulipalojen sammuttajina, portsareina tai järjestyksenvalvojina, herää kysymys työn

kasvatuksellisuudesta, nuorisotyöllisestä fokuksesta. Nuorilla kuten aikuisillakin on tarve olla tasavertaisia toimijoita käyttämässään tiloissa, ja se edellyttää yhteistyötä ja myös nuorten osallisuutta (Valkendorff ym. 2017, 190). Osallisuus ei tarkoita vain nuorten huomioimista tai edes kuulemistä vaan sitä, että nuorten kuulemisesta seuraa myös tekoja (Kiilakoski 2014, 73). Liikkuvan nuorisotyön (kuten niin sanotun seinättömän nuorisotyönkin) roolin pitäisi ennemminkin edistää julkisen tilan jakamista (vrt. Valkendorff ym. 2017, 191), yhteiskäyttöä ja nuorten ja aikuisten vuorovaikutusta niin, että kaikilla, myös nuorilla, on siellä yhtäläiset mahdollisuudet olla, toimia ja tulla kuulluksi.

Vaikka liikkuva nuorisotyö pystyy reagoimaan muuttuviin tilanteisiin nopeastikin, suurempien muutosten ja nuorten luottamuksen rakentamisen näkökulmista työ on kuitenkin verrattain hidasta. Nuorisotyö on aina nuorelle vapaehtoista, ja tuloksia saadaan aikaan vähitellen. Liikkuvassa samoin kuin jalkautuvassa nuorisotyössä vasta pitkäkestoinen toiminta tuottaa tulosta. ”Jalkautuvaa nuorisotyötä voidaan toteuttaa lyhytkestoisesti, vastaamaan jotakin tiettyä rajattua tarvetta. Työn vaikeavuus saavutetaan kuitenkin vasta pitkäkestoisella työllä.” (Papunen 2020, 24.) Samaan tapaan kuin jalkautuvassa työssä (mt., 12) myös liikkuvassa työssä on tunnistettu, että luottamussuhteen rakentaminen saattaa olla hidasta ja vaatia useita kohtaamisia.

...kyllä sun täytyy käydä siellä kuukausia ennen kun siellä alkaa tapahtua asioita, menee se, niin sä olet ensin täysin tuntematon niille nuorille, sit menee kuukausi, ne tietää sun naaman, ja sit sä alat pikkuhiljaa tutustuu niihin yksi kerrallaan, ja sitten alkaa vasta tapahtumaa asioita. Muussa tapauksessa se on enemmän just sitä, et sit sä toimit vartijana, jos sä menet jonnekin hyssyttelee ja ja näin edespäin, että se siinä on ero. (H7, nuorisotyöntekijä.)

Liikkuva nuorisotyö on parhaimmillaan nuorten luokse tulevaa, kohtaavaa, läsnä olevaa ja nuoria ymmärtävää työtä, jossa turvallisena aikuisena pyritään luomaan suhde nuoriin. Tilanteen mukaan nuorisotyö myös tukee nuoren suhdetta muihin aikuisiin.

Jossain määrin ymmärtävää, jos ajatellaan, että me vastataan ilmiöön ja ollaan ilmiöissä mukana, vaikka nyt tämänhetkiset moottorivälinekäytännöt nuorilla eli mopoilu, että ei olla automaattisesti kasvattamassa kasvattamisen takia, vaan ollaan sen ymmärtämisen kautta luomassa siltoja niin muille aikuisille ja ammattilaisille ja sitten myös nuorille molempaan suuntaan (H10, hankekoordinaattori).

Samaan tapaan kuin Malmin (2018) raidenuorisotyön tutkimuksessa myös liikkuvan nuorisotyön tutkimusaineiston haastatteluiissa toistuvat nuorisotyön turvalliset aikuiset. Malm on tulkinnut turvalliset aikuiset yhdeksi raidenuorisotyöntekijöiden itseymmärryksen kulmakivistä, jonka avulla voidaan tulkita työn tavoitteita ja ennaltaehkäisevää toimintaa. Turvallisen aikuisen läsnäolo voi ehkäistä nuorten itsensä aiheuttamia riskejä, kuten luvattomia raiteiden ylityksiä, ja toisaalta nuorten mahdollisesti kokemaan uhkaa muiden tahojen toimesta. (Mt., 34–37.) Liikkuvan nuorisotyön näkökulmasta turvallisuuskysymykset eivät esiinny samankaltaisina ja yhtä merkittävänä kuin raidenuorisotyössä. Liikkuvassa nuorisotyössä turvallisuus näyttäytyy ensisijaisesti tavoitteena lisätä turvallisten aikuisten läsnäoloa nuorten keskuudessa ja nuorten suosimissa ympäristöissä, vaikkei turvallisuudesta implisiittisesti juuri puhuta.

Nuorisotyöntekijän näkökulmasta joustavuus ja tiukoista ennakkoon tehdyistä suunnitelmista luopuminen kuuluvat liikkuvaan nuorisotyöhön. Monet työntekijät kertoivat liikkuvan työmuodon lisänneen työssä viihtymistä, sillä työ on vaihtelevaa ja erilaista. Samaan aikaan työ on astetta raskaampaa, koska on oltava valppaana koko ajan ja pyrittävä huomioimaan erilaiset riskit, esimerkiksi yleisillä paikoilla kohdattuihin päihityneisiin aikuisiin liittyvät riskit. Työntekijän on siedettävä tietynlaista epävarmuutta ja oltava myös valmiina reagoimaan tarvittaessa. Liikkuen työtä tekevät kuvaavatkin, että liikkuminen eri alueilla tuo työhön mukavaa vaihtelua, ”vapaamman ja virkistävemmän työympäristön” (H7, nuorisotyöntekijä) ja että työ on erilaista joka päivä. ”Koskaan ei tiedä minne tänään päädytään, ku laitetaan, että kutsukaa mihin haluatte” (H4, nuorisotyöntekijä).

Nuorten kohtaaminen liikkuvassa työssä

Liikkuvassa nuorisotyössä kuten muussakin nuorisotyössä keskeistä on nuoren ja nuorten kohtaaminen. Liikkuvan nuorisotyön luonteesta johtuen kohtaaminen pohjaa erityisen vahvasti nuorisotyöntekijöiden ja nuorten väliseen vuorovaikutukseen, koska ympärillä ei ole seiniä, sääntöjä, hierarkiaa tai mahdollisuutta sanktioihin. Liikkuvassa työssä ollaankin nuorten kohtaamisessa lähtökohtaisesti erilaisessa tilanteessa kuin nuorisotiloilla, joihin nuoren on haluttava itse tulla ja astuttava kynnyksen yli sisään. Kun nuorisotyöntekijä astuu itse talon kynnyksen yli ulos nuorisotilasta, kohtaamisen tulokulmat muuttuvat.

Liikkuvan nuorisotyön kuten jalkautuvankin työn (Papunen 2020, 21) näyttämöinä ja kohtaamisten areenoina toimivat moninaiset piha-alueet, koulut kouluaikaan, koulujen pihat iltaisin, leikkipuistot, uimarannat, liikuntapaikat piha-alueineen, kylä- ja seurojentalojen ympäristöt, skeittipaikat, torit, ostoskeskusten ja kauppojen pihat, mutta myös bussipysäkit ja tienristeykset. Erityistä liikkuvassa nuorisotyössä onkin sen mahdollisuus toimia monissa eri ympäristöissä kunkin ympäristön ja siellä kohdattujen nuorten tarpeiden mukaisesti. Yhtäällä on tarve mahdollistaa nuorten vertaiskohtaukset tai tarjota vapaa-ajan toimintaa, toisaalla on tarve keskustelulle luotettavan aikuisen kanssa.

Vaikka liikkuvassa nuorisotyössä kohdattaisiinkin ennalta ”tuttuja”, nuorisotyön parissa muutenkin kohdattuja nuoria, on nuorten toiminta erilaista eri tiloissa ja ympäristöissä (Lampela 2016, 28; Pyyry 2015, 8; Tani 2011). Nuorten vapaa-ajan ympäristöt kaduilla, urheilukentillä ja puistoissa mahdollistavat eri tavoin toimimisen, ja myös toiminta nuorisotilan ulkopuolella vapaa-ajalla on erilaista kuin tiloilla. Karla Malmin (2018, 21) raidenuorisotyön tutkimuksessa eräs haastateltu nuori oli todennut, ”ettei ehkä haluaisi tavata nuorisotyöntekijää nuorisotilan ulkopuolella, koska on siellä mieluummin ikäistensä seurassa”. Tämä ja nuorten omien tilojen kunnioittaminen liittyvät kohtaamisiin myös liikkuvassa työssä.

Liikkuvassa nuorisotyössä nuorten kohtaaminen liittyy tietynlaiseen säännöttömyyteen. Toiset puhuvat ”nuorten reviiereille” menemisestä, mutta eräs ammattilainen totesi hyvin, että nuorten omakseen ottamat julkiset ja puolijulkiset tilat ovat oikeammin ”no-man’s-landia”, tilaa, jonka käyttöön kaikilla on oikeus. Sääntöjen puitteissa nuorisotiloilla voidaan rajoittaa kävijäkuntaa, kontrolloida tilaa, säätää aukioloaikoja sekä ohjata ja rakentaa toimintakulttuuria nuorisotyöllisin ottein (Kiilakoski & Kivijärvi & Gretscher ym. 2011). Nuorisotalolla työntekijällä on enemmän valtuuksia ja hänen asemansa voi olla autoritaarisempi kuin muissa, etenkin ”nuorten tiloiksi” jäsenyissä ympäristöissä, joissa työntekijä saattaa olla vierailijan tai jopa tunkeilijan roolissa. Nuorisotila tarjoaakin työntekijälle usein tutut ja turvalliset puitteet työlle (Kiilakoski 2012, 132), ja talon ulkopuolella työntekijän osaamistarvekin muuttuu, sillä niin liikkuvassa kuin jalkautuvassa nuorisotyössä huomiota täytyy kiinnittää muuhunkin kuin nuorten toimintaan ja kohtaamisiin.

Liikkuvassa nuorisotyössä mahdollistuu myös nuorten spontaani, sattumanvarainen kohtaaminen: nuoren ei tarvitse valita nuorisotilalle menemistä, vaan nuorisotyö tulee nuorten vapaa-ajan paikkoihin, nuorten luo, ja nuori valitsee hetkessä osallistumisen tai osallistumattomuuden.

Kohtaamisen näkökulmasta onkin tärkeää pitää mielessä, että nuorisotyö on läsnä nuorille mutta että se säilyy myös vapaaehtoisena – kaikkia ei kohdata, eikä se ole tarkoitukseen. Nuorten eri ympäristöissä liikkuminen ja nuorisotyön vapaaehtoisuus (esim. Nieminen 2007, 34) korostuvat kohtaamisissa, erityisesti julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. Jos nuoret selvästi viestivät, etteivät halua kohdata nuorisotyöntekijöitä vaan keskittyä keskinäiseen vuorovaikutukseensa, tulee tätä lähtökohtaisesti kunnioittaa. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa perusteltu huoli menee vapaaehtoisuuden edelle. Tällainen työote vaatii työntekijältä paljon erityisesti, jos tasapainoiltaan vapaaehtoisuuden ihanteen ja huoleen perustuvan puuttumisen välillä.

Jalkautuvan ja liikkuvan nuorisotyön kohtaamisen puhe on pitkälti samanlaista (vrt. Malm 2018, 40). Käytännössä kohtaamiset voivat olla lyhyempiä ”moikkia”, mutta ne voivat yhtä hyvin olla pitkiä, etukäteen sovittuja kohtaamisia esimerkiksi liikkuvassa nuorisotyössä kutsutoiminnon myötä. Jalkautuvassa ja liikkuvassa nuorisotyössä suurimpana erona lienee se, että autolla parkkeerataan, jolloin mahdollistuu myös pidempiaikainen asettuminen, nuorisotyöllisen, turvallisen tilan luominen ja siihen liittyvien nuorisotyöllisten välineiden hyödyntäminen kohtaamisissa.

Tilannekuva nuorten arjesta

Lisäarvo? Suurempi tilannekuva siitä, mitä sillä alueella tapahtuu, kuin se putki niinku katse sitä, että mitä siellä neljän seinän sisällä on tai oman niinku alueen koulun tai ja tilan, ne muuttuu ne ryhmadynamiikat hyvinkin paljon sitten tuolla kadun puolella (H6, nuorisotyöntekijä.)

Liikkuvalla nuorisotyöllä voidaan sen toiminta-alueella rakentaa melko laaja tilannekuva nuorten arjesta, nuorisokulttuurista ja ilmiöistä. Esimerkiksi erään paikkakunnan Wauto-jaksolla, jonka aikana kaikki nuorisopalvelujen työntekijät vuorollaan osallistuivat toiminnan tekemiseen, kerrottiin päätöstilaisuudessa myönteisenä asiana se, että moni pääsi katsomaan paikkoja, joissa ei normaalisti tee työtä, ja näki näin laajemmin nuorisokulttuuria alueilla. Samaan tapaan kuin jalkautuessa ja raidenuorisotyössä (Malm 2018, 47), liikkumisen merkitys isommassa kuvassa onkin ammattilaisten sanoittamana ymmärtää nuorten elämisa maailmaa paremmin.

Minusta me ollaan tällä hetkellä paljon enemmän tietoisia siitä, mitä tuolla nuorten keskuudessa tapahtuu, minkälaisia ilmiöitä siellä on, ja ja sitten se, mikä ehkä nyt on konkretisoitunut tosi hyvin tämän Wauton kautta, niin se, että kuinka nopealla syklillä ne ilmiöt myös vaihtuu, että on tietysti ilmiöitä, jotka menee eteenpäin, esimerkiksi mopoilu ja tällainen liikenne mopoilukulttuuri, mutta että sitten taas esimerkiksi pähteisiin liittyvät ilmiöt, että kuinka tavallaan nopealla syklillä niissä voi tapahtua muutoksia suuntaan jos toiseen. Se on nyt varmaan nyt tämä ensimmäinen, mikä tulee tässä mieleen, että se lisää sitä meidän tietoisuutta tuolta nuorten maailmasta ja niistä ilmiöistä. (H11, srk-nuorisotyöntekijä.)

Nuorisokulttuurisissa maisemissa on nähtävissä paikallisia eroja. Näitä eroja voidaan havaita esimerkiksi, kun ajoittain liikkuvan nuorisotyön verkostossa kuullaan, millaiset ”villitykset” juuri nyt missäkin päin Suomea ovat nuorten suosiossa. Kun kuullaan kokemuksia muualta, voidaan kenties olla jo asioista ja ilmiöistä tietoisia ja tarvittaessa varautua niihin ennen kuin ne paikallisesti tulevat näkyviksi.

Liikkumisen myötä paikkakunnan tilanteet tunnetaan ja tietoa nuorten tilanteista sekä nuoriin liittyvistä ilmiöistä välitetään muille tahoille. Jaettua tilannekuvaa rakennetaan yhdessä muiden kanssa, ja samalla liikkuva nuorisotyö saa tietoa muista palveluista, jolloin nuoria on helpompi palveluohjata edelleen. Nuorten ohjausta palveluihin tehdään usein toimintakertojen välissä, jos asianomaiset ammattilaiset eivät itse ole mukana toimintakerralla.

Verkostoituminen ja moniammatillinen yhteistyö

Nuorisotyön rooli nuorten kasvuympäristön yhtenä toimijana ja tunti-jana sekä tilannekuvan rakentajana edellyttää aktiivista vuorovaikutusta alueen muiden toimijoiden kanssa. Kiilakoski (2011) on esitellyt nuorisotalotyön kehittymistä kuvaten neljä vaihetta, joissa lähdetään nuorisotalosta itsenäisenä toimijana ja edetään kohti alueellisen verkoston osana toimimista. Hänen mukaansa nuorisotyön tulisikin toimia vahvemmin alueella osallistuvana ja kumppanuuksia hakevana toimijana, jotta laaja alueellinen verkosto muodostuu ja sitä myötä yhteydet paitsi nuoriin myös heidän vanhempiinsa sekä muihin kuntalaisiin mahdollistuvat. (Mt., 225–236.)

Liikkuvalla nuorisotyöllä ominaista näyttää olevan moniammatillinen yhteistyö, jossa eri alojen työntekijät toimivat yhteistyössä kohti nuoreen tai nuorten ryhmään liittyvää tavoitetta. Toisaalta nuorisotyöntekijät osallistuvat myös moniammatilliseen verkostotyöhön, jonka lähtökohta on enemmän menetelmällinen kuin tavoitteellinen. (Soanjärvi 2014, 157.) Liikkuva nuorisotyö tulee usein mukaan valmiisiin alakohtaisiin ja alueellisiin verkostoihin. Moniammatillinen verkostotyö, joka monilla paikkakunnilla on aiemmin ollut esimerkiksi yhteistyössä tehtyä tapahtumajalkautumista, saattaa muuttua liikkuvan nuorisotyön ja jatkuvasti päivittyvän tilannekuvan myötä säännöllisemmäksi, mikä mahdollistaa myös toistuvasti työn tarpeen arvioinnin. Liikkuvan nuorisotyön universaalien, kaikkiin nuoriin liittyvien tavoitteiden näkökulmasta moniammatillinen työ ja verkostoituminen edistävät yhteisen ymmärryksen syntymistä nuoruudesta ja alueesta nuorten elinympäristönä sekä mahdollistavat nopean reagoinnin muuttuviin tilanteisiin. Onnistuneen verkostoitumisen edellytyksenä on se, että työskentely perustuu avoimuuteen ja luottamukseen, sekä se, etteivät verkostot ole keinotekoisia vaan että verkoston toimijat tarvitsevat toisiaan ja hyötывät verkostoitumisesta (mt., 157–159).

Niin verkostoituminen kuin moniammatillinen yhteistyö edistävät nuorelle sopivan palvelun etsimistä ja tarvittaessa nuoren sinne saattamista. Puhutaan palveluohjauksesta tai palveluihin ohjaamisesta, joka on tärkeä osa nuorisotyötä (Kivijärvi ym. 2022, 31). Malmin (2018, 61–64) mukaan nuorten eteenpäin ohjaaminen näyttäytyy raidenuorisotyön yhtenä keskeisenä tavoitteena. Liikkuvassa nuorisotyössä ohjaamista tapahtuu, mutta haastatteluissa sitä ei mainita kovinkaan usein. Sen sijaan Wauto-toiminnan toimintaraporteista voi lukea, kuinka nuorta on neuvottu ja ohjattu, ja raporttiin myös kirjataan eteenpäin ohjaamiset. Liikkuvan nuorisotyön ympäristöissä eteenpäin ohjaaminen lienee hiukan erilaista kuin esimerkiksi raidetyön kaupunkitilan kehityksessä, jossa nuoret usein ovat jollain tapaa aikuisten ”tiellä” tai häiriöksi (vrt. Malm 2018, 64). Liikkuvassa nuorisotyössä nuorten omia tiloja voidaan usein kunnioittaa ja nuorille voidaan myös tarjota tilaa.

Moniammatillinen yhteistyö voi liikkuvan nuorisotyön näkökulmasta toteutua joko toimintakertojen välillä tai toimintakerroilla. Yhteistyötä tehdään muiden nuorisotyöntekijöiden lisäksi esimerkiksi liikunta- ja kulttuuritoimien, sosiaali- ja terveystoimen, koulun, oppilaitosten, työvoimahallinnon, seurakunnan ja paikallisten järjestöjen kanssa. Liikkuva työväline, auto, mahdollistaa myös yhteistyökumppanien

mukaan lähtemisen ja eri toimijoiden jalkautumisen nuorten vapaa-ajan ympäristöihin. Yhteistyö voi tarkoittaa myös vapaaehtoistyötä, jolloin vapaaehtoiset aikuiset ovat mukana toimintakerroilla. Paikkakuntaakohtaisia eroja on yhteistyötahoissa ja siinä, onko vapaaehtoisia mukana liikkuvassa nuorisotyössä. Erityisen tärkeässä roolissa vapaaehtoiset ovat Wauto-toiminnassa, johon palataan tässä tutkimusraportissa myöhemmin.

Liikkuva yksikkö voi toimia esimerkiksi etsivän nuorisotyön liikkuvana tapaamispaikkana. Etsivän nuorisotyön rooli liikkuvassa työssä on herättänyt monilla paikkakunnilla paljon keskustelua. *Etsivän nuorisotyön käsikirjan* mukaan etsivän nuorisotyöntekijän tulee ”etsiä sinne, missä nuoret ovat ja pystyä kulkemaan nuoren kanssa erilaisiin palveluihin” sekä toimia moniammatillisissa verkostoissa; etsivän työn toimintaympäristöt ovat moninaiset (Paananen ym. 2022, 31). Näin tarkasteltuna olisi perusteltua lisätä konkreettista yhteistyötä liikkuvan ja etsivän nuorisotyön välillä. Erään kunnan esihenkilö pohtiikin mennyttä Wauto-jaksoa etsivän nuorisotyön näkökulmasta seuraavalla tavalla:

Etsivä nuorisotyöntekijä ei niinkään sitoudu huolehtimaan Wauton fyysisistä olosuhteista ja Wautosta palveluna vaan menee mukaan ja tekee omalla kohtauksellaan otteellaan siellä nuorten parissa, eli se on niin kun se, mikä on ehkä tärkeä etsivässä työssä pitääkin kiinni, et ei ole se, joka on avain sen palvelun pyörittämiseen. Eli tavallaan se, että jos etsivän täytyy jalkautua, jos etsivän täytyy keskittyä yksilöön, niin hän tekee sen, ja se palvelu pyörii silti, ja tähän on ihan sama, et onko se sit nuorisotilalla tai onko se siin Wautossa tai mis vaan, niin se rooli pitää säilyttää, mut se ei tarkoita sitä, ettei vois olla nuorisotilalla kohtaamassa, kun saa pysyä siin omassa [roolissa ja] ei jaa sanktioita siellä, et mene pois nuorisotilasta. (H27, esihenkilö.)

Useilla paikkakunnilla sama nuorisotyöntekijä on erilaisissa nuorisotyön rooleissa eikä erillistä liikkuvaa nuorisotyöntekijää välttämättä ole. Jos kunnassa on erikseen nimettyjä työntekijöitä, jotka tekevät vain liikkuvaa nuorisotyötä, nuorisopalvelujen yhteistä tilannekuvausta nuorten tilanteista tulisi rakentaa ja usein rakennetaankin alakohtaisissa verkostoissa yhdessä muiden nuorisotyötä tekevien kanssa. Liikkuvan nuorisotyön toimintakerralla voi myös olla mukana muita nuorisotyöntekijöitä, ja liikkuvaa nuorisotyötä voidaan kokea yhdistävänä työnä. Se voi parhaimmillaan olla liima paitsi nuorisopalvelujen sisällä ja eri toimijoiden välillä myös yhteistyöverkoston toimijoiden välillä, mikä puolestaan voi lisätä moninaisesti myös työhyvinvointia (Rauas 2021, 43–45).

On positiivista, et liikkuva nuorisotyö tekee niin kun vahvistuu, ja jotenki mä toivon, et se vahvistuu etsivän työn rinnalla ja kumppanina ja sinne tavallaan päästään niistä raja-aidoista, et päästään semmoseen rinnakkaiseen, et mä väitän, et liikkuvalla työllä on itse asiassa nuorisotyötä yhdistävä vaikutus, jos se tehdään oikein, koska nythän käy helposti niin, et joku toimii työpajalla, yks on tiedottaja ja tiedotus- ja neuvonta, ja sit on nuorisotila ja mitä kaikkee, ja kaikki vetäytyy omiin kupliinsa, niin liikkuva nuorisotyö pystyy oleen semmonen sosiaalinen liima näiden välillä, jos se rakennetaan oikein (H27, esihenkilö).

Yhteistyötä vaikeuttaa kuitenkin se, jos erilaista nuorisotyötä (esimerkiksi nuorisotilatoimintaa, liikkuvaa, etsivää ja jalkautuvaa nuorisotyötä) tekevät joutuvat ”kilpailemaan” keskenään resursseista, työaikaa ei ole varattu yhteistyöhön tai yksi työtapo nostetaan arvostuksessa ylitse muiden. Tällöin saattaa syntyä keskinäisiä ristiriitoja, luottamus ja avoimuus heikenevät ja työskentelyn fokus siirtyy pois nuoreen tai nuoriin liittyvistä tavoitteista.

Edellä kuvasimme liikkuvaan nuorisotyöhön liitettyjä ominaisuuksia ja piirteitä. Niistä ehkä tyypillisimmät on koottu lyhyesti kuvioon 2.

3.6 KOKOAVIA NÄKÖKULMIA LIIKKUVASTA NUORISOTYÖSTÄ SUHTEESSA JALKAUTUVAAN NUORISOTYÖHÖN JA NUORISOTILATOIMINTAAN

Liikkuva nuorisotyö on yksi tapa toteuttaa nuorisotyötä. Tarkoituksena ei ole asettaa eri tapoja tehdä nuorisotyötä kilpailuasetelmaan, vaan pyrkiä löytämään liikkuvan nuorisotyön ominaispiirteitä ja yhtäläisyyksiä suhteessa muuhun nuorisotyöhön. Marja Moisala ja Jussi Ronkainen kirjoittavat (2018, 237–238), etteivät nuorisotyön moninaiset määritelmät ole toisiaan poissulkevia vaan muodostavat yhdessä ”lankakerän kokonaisuuden”. Kun nuorisotyötä katsotaan eri tulokulmista, väljärajainen ammattiala muodostuu sen mukaiseksi, mitä siltä kysytään (mt.). Tässä alaluvussa kiteytämme liikkuvan nuorisotyön yhteneväisyyksiä ja eroja verrattuna jalkautuvaan nuorisotyöhön ja nuorisotiloilla tehtävään työhön.

Niin liikkuvassa kuin jalkautuvassa nuorisotyössä voidaan nähdä sekä universaaleja että kohdennettuja tehtäviä ja tavoitteita. Papusen (2020, 17) mukaan jalkautuvan nuorisotyön tarpeet voidaan jakaa kahteen teemaan: yleisesti tunnustettuun nuorisotyön tarpeeseen ja ongelma- tai huolilähtöiseen nuorisotyön tarpeeseen. Jalkautumista tehdään ainakin

Kuvio 2. Liikkuvaan nuorisotyöhön liitettäviä ominaisuuksia ja piirteitä.

kahdenlaista: 1) satunnaisempaa tapahtumajalkautumista ja katupäivystystä (juhlapyhien tms. aikaan) sekä 2) pidempikestoista, systemaattista, samoilla alueilla ja paikoissa tehtävää työtä, jolloin on mahdollista rakentaa luottamussuhde näissä paikoissa toistuvasti liikkuviin nuoriin ja työtä tehdään ilmiölähtöisesti tiettyihin tunnistettuihin haasteisiin vastaten (mt.). Myös liikkuvassa nuorisotyössä on satunnaisempaa ja pitkäkestoisempaa toimintaa, mutta painotukset saattavat olla eri paikkakunnilla erilaiset.

Jalkautuvaa ja liikkuvaa nuorisotyötä yhdistää erityisesti se, että molemmissa mennään nuorten luo, nuorten pariin, eikä odoteta heitä saapuvaksi johonkin kiinteään pisteeseen. Löytävän työn näkökulmia kokoavassa teoksessa (Juntunen & Ylimys 2017) Pro-tukipisteen henkilöstö kuvasi jalkautuvan työn tarkoittavan sellaista työtä, ”jossa

neuvonta, tuki- ja palvelutoiminta rakentuu siten, että työntekijät liikkuvat tekemässä perustehtävänsä asiakaskuntansa kannalta olennaisissa ympäristöissä” (Kauppinen & Huovinen 2017, 95). On kuitenkin hyvä huomata, että edellä kuvattu jalkautuvan työn kuvaus painottuu vahvasti kohdennettuun tai jopa korjaavaan työhön ja että nuorisotyön sanoituk- sissa ei useinkaan puhuta asiakkaista, koska lähtökohtaisena tavoitteena on kohdata nuori yhdenvertaisena toimijana. Jalkautuvalla nuorisotyöllä on myös tehtävänsä osana universaalia nuorisotyötä, kuten edellä todet- tiin (vrt. Papunen 2020).

Kun halutaan etsiä eroa jalkautuvan ja liikkuvan nuorisotyön välillä, voidaan kokoavasti nimetä neljä näkökulmaa:

1. Työtavat:

Jalkautuvassa nuorisotyössä kohtaamisen arena on julkinen tila tai yleinen paikka, sisä- tai ulkotila, jonne nuorisotyöntekijä menee nuor- ten luo nuorten ehdoilla. Jalkauduttaessa usein havainnoidaan ilmiöitä, rauhoitetaan tilanteita ja ollaan läsnä isompienkin nuorisojoukkojen lä- hettyvillä esimerkiksi ensiapuvalmiuksin. Kuten jo edellisessä alaluvussa toimme esiin, liikkuvassa nuorisotyössä luodaan autoahyödyntäen nuoriso- työllinen tila, jonka luokse nuoret halutessaan voivat tulla. Pääkaupunki- seudulla jalkautujat käyttävät julkisen liikenteen lisäksi liikkumiseen kui- tenkin myös autoja, moottoripyöriä sekä polkupyöriä (Papunen 2020, 23), mutta niiden tarkoituksena ei ole luoda tiloja nuorten vertaiskohtaa- misille (vrt. Declaration of the 2nd European Youth Work Convention, päiväämätön).

2. Auto ja sen tarjoamat mahdollisuudet:

Autolla liikkuva nuorisotyö pääsee laajemmalle kuin jalkautuva nuoriso- työ, myös alueille, jonne ei kulje julkista liikennettä. Kuten edellisessä kohdassa viittasimme, liikkuva nuorisotyö tuo autoa hyödyntäen nuor- isotyöllisen tilan ja välineistön paikkoihin, joissa sellaista ei ole. Tilassa nuoret voivat viettää aikaa vertaistensa kanssa ja kohdata nuorisotyönte- kijöitä sekä tilannekohtaisesti muitakin aikuisia.

3. Nuorisotyöstä viestiminen nuorille:

Jalkautuvan nuorisotyön käsikirjassa (Papunen 2020) nuorille viestimises- tä tai sosiaalisen median roolista ei juuri puhuta, vaikka sitä tutkimus- aineiston perusteella tietyissä määrin jalkautumisessakin tehdään. Ta- voitteet viestinnässä ovat kuitenkin lähtökohtaisesti erilaiset. Jalkautuva

nuorisotyöntekijä voi pitää nuoriin yhteyttä, mutta hän ei lähtökohtaisesti markkinoi tai tiedota liikkumisestaan. Liikkuvan nuorisotyön työntekijä ilmoittaa liikkeistään ja mahdollistaa paikoin myös nuorten osallisuuden tarjoamalla kutsumahdollisuuden.

4. Nuorten osallisuus:

Nuorten osallisuus on tämän tutkimuksen tutkimusaineiston ja *Jalkautuvan nuorisotyön käsikirjan* (Papunen 2020) perusteella erilaista jalkautuvassa ja liikkuvassa nuorisotyössä. Kuten edellä todettiin, liikkuvassa nuorisotyössä nuorille tarjotaan usein ruohonjuuritason osallisuuden mahdollisuus, kun he voivat kutsua liikkuvan nuorisotyön haluamaansa paikkaan. Nuoret voivat joillain paikkakunnilla myös vaikuttaa liikkuvan nuorisotyön mukana kulkeviin välineisiin ja sen mahdollistamaan vapaa-ajan toimintaan. Pitkäkestoisessa jalkautuvassa työssä (esim. Nuorisotyö raiteilla, toimijoiden puhkielessä NTR) nuorten kanssa myös pidetään yhteyttä ja sovitaan tapaamisia, jolloin nuoren toimijuus ja osallisuus mahdollistuvat. Esimerkiksi satunnaisemmassa tapahtumajalkautumisessa vastaavaa tapahtuu kuitenkin harvemmin.

Jalkautuvan nuorisotyön lisäksi liikkuvasta nuorisotyöstä puhuttaessa ryhdytään miltei heti tai melko pian vertaamaan liikkuvaa toimintaa nuorisotilatyöhön. Erityisen voimakkaasti kaikki haastateltavat toivat kuitenkin esiin sen, ettei näiden ole tarve kilpailla keskenään, vaan molempia tarvitaan. Tietynlainen vertailu haluttiin kuitenkin tehdä, ehkä tilatyön tuttuuden vuoksi.

Vaikka nuorisotilojen yhteydessä puhutaan tulevaisuuden nuorisotilarverkoista, seinien pystyssä pitämisen hinnoista ja sen kannattavuudesta (Kiilakoski & Kinnunen 2017, 108–109), ollaan tämän tutkimuksen aineiston perusteella nuorisotyön kentällä silti suhteellisen yksimielisiä siitä, ettei liikkuva nuorisotyö ole tilatyötä arvokkaampaa. Kuten ei seinätön nuorisotyö (Valkendorff ym. 2017, 190) ei myöskään liikkuva nuorisotyö ole ratkaisu tilatyöhön liittyviin haasteisiin tai voi korvata sitä. Liikkuva nuorisotyö sen sijaan voi viedä nuorisotyöllisen tilan sellaisille alueille, jossa fyysisiä tiloja ei ole. Tilatyöhön verrattuna suurin ero on se, että liikkuva nuorisotyö menee nuorten luo, nuorten vapaa-ajan ympäristöihin, ja pystyy reagoimaan usein tilatyötä nopeammin nuorten muuttuviin tilanteisiin ja tarpeisiin.

Tämän tutkimuksen aineistojen perusteella kaikella olemassa olevalla nuorisotyöllä on paikkansa, kunhan työ on perusteltua ja paikallisiin tarpeisiin vastaavaa.

Haluisin vielä ottaa kantaa tuohon äsköseen, että seinistä luovutaan ja nuorista säästetään niin sanotusti, minä en näkisi, minun mielestä ne seinät pitäisi pitää. Minä näen, että tämä meidän jalkautuminen tukee tavallaan niinku sitä nuokkaritoimintaa myös, että ei voi ajatella, että hei meillä on kalliit seinät ja nyt ostetaan se koppero millä ajellaan - - just sen takia, että me ollaan myös tehty sitä liikkuvaa, koska ne tietää meidät, ne tietää sen paikan. Helpompi tulla sinne nuokkarille, kun ne tietää sen ohjaajan, ja tuossa kanssa se, jos halutaan nuorista säästää, niin minun mielestäni ei pitäisi niinku oikeuttaa, että hei me nyt järkätään tätä liikkuvaa voidaan ottaa tämä pois, mutta tämä on taas minun mielipide. (H3, nuorisotyöntekijä.)

Niillä paikkakunnilla, jossa liikkuvaa nuorisotyötä toteutetaan, se useimmiten nähdään tai haluttaisiin enenevässä määrin nähdä mielellään kiinteänä tai kausiluontoisesti pysyvänä osana nuorisotyön kokonaisuutta. Liikkuvalla nuorisotyöllä on erilaisilla paikkakunnilla erilainen rooli tässä kokonaisuudessa, jossa erilaiset tavat tehdä nuorisotyötä limittyvät ja tuovat lisäarvoa toinen toisilleen niin, että nuorisotyö voi parhaalla mahdollisella tavalla tukea nuoren kasvua yksilönä ja osana yhteisöä, lähiympäristöä, yhteiskuntaa ja maailmaa (vrt. esim. Kiilakoski 2015b; Kiilakoski & Kinnunen 2017).

4 WAUTO-TOIMINNAN KUVAUS

Aino Tormulainen

Kuten edellisessä luvussa kuvattiin, liikkuvaa nuorisotyötä toteutetaan Suomessa monella eri tavalla (ks. myös liite 6). Wauto-toiminta on yksi tapa toteuttaa liikkuvaa nuorisotyötä, ja sitä on päästy kokeilemaan jo kymmenissä kunnissa. Aseman Lapset ry:n Walkers-toiminnan⁵ lyhyt Wauto-kokeilu onkin monilla paikkakunnilla edeltänyt kunnan omaa liikkuvaa toimintaa. Tutkimuksemme toisena tehtävänä on kuvata Wauto-toimintaa nuorisotyön näkökulmasta.

Aseman Lasten Walkers on Wheels -kehittämishankkeissa (WoW) on vuosien saatossa tehty jo paljon sanoittamista, raameja ja käsitteellistämistä Wauto-toimintaa kehitettäessä, minkä vuoksi valmista mallia on voitu soveltaa eri paikoissa. Wauto-toiminnan kuvaus on siis ollut olemassa jo ennen tätä tutkimusta toisin kuin liikkuvan nuorisotyön käsite, jota tässä tutkimushankkeessa työstiin. Tutkijan raporttoima kenttä on tutkijan konstruktio, joka koostuu vuorovaikutuksesta ja aineiston-tuotannosta kentällä sekä aineiston kirjoittamisesta muistiinpanoiksi. Se on yksi mahdollinen versio sosiaalisesta todellisuudesta, tutkijan läpi suodattuneena. (Lappalainen 2007, 114.) Tämä luku on minun, aineistoa keränneen tutkijan kenttätöyssä muodostunutta sekä analysoimani aineiston ja kokemusteni läpi suodattunutta kuvausta. Tässä luvussa kuvaan Wauto-toimintaa ulkopuolisen havainnoijan näkökulmasta ja erilaisten aineistojen valossa. Luku on ennen muuta kuvaus Wauto-toiminnasta, ja kysymykseen Wautoista liikkuvana nuorisotyönä tullaan myöhemmin raportin luvussa 6.

⁵ Walkers-toiminta on matalan kynnyksen kohtaavaa nuorisotyötä erilaisissa ympäristöissä, kuten kohtaamispaikoissa, kahviloissa, kaduilla ja Wautoissa. Toimintaa toteutetaan ammattilaisten ja vapaaehtoisten yhteistoimintana. Kohderyhmänä ovat pääsääntöisesti alle 18-vuotiaat nuoret, ja Walkers-toiminnassa pyritään tunnistamaan, ohjaamaan ja tukemaan myös palvelun tarpeessa olevia nuoria. (Aseman Lapset 2022a.)

4.1 TUTKIJANA WAUTOILLA

Wauto-aineisto on koottu kesä- ja joulukuun 2021 välisenä aikana. Siihen kuuluu etäosallistumisia toimintajaksojen alkuinfoihin ja päätöstilaisuuksiin, toimintaraporttien lukemisia sekä varsinaisia kenttävierailuja Wautoilla. Oli muun muassa hellettä heinäkuussa Ilveksen ja Tiikerin matkassa, syksyn pimeneviä iltoja Elukka-pakulla ja Puumalla, lumisia maisemia Leijonan kanssa, pakkasta ja kovaa tuulta sekä Tiikerin lämpimään yösijaan saattamista joulukuussa.

Olin mukana kahdella tasolla: kuntien nuorisotyöntekijöiden vieraana ja tilaisuuksissa yhteistyökumppani Aseman Lasten kanssa. Olen saanut istua autojen kyydissä ja jutella siitä, mitä yhdessä koettiin. Mitä tapahtui äsken pysähtyessämme ja nuoria kohdatessa, miltä tänä iltana tuntui? Olen saanut myös käydä läpi huomioita ja ajatuksia WoW-hankkeen työntekijöiden kanssa siitä, millaisena päivän koulutus tai päätöstilaisuus näyttäytyi ja mitä voisi tehdä toisin, miltä heistä tuntui ja mitä minä tutkimukselle sain.

Heti ensimmäisellä havainnointikerralla jouduin miettimään, tarkoittaako osallistuva havainnointi suhteessa koordinoivaan tahoon ja WoW-hankkeeseen vain ja ainoastaan kuuntelua vai saanko kommentoida tai tuoda mielipiteitäni esille. Löysin kuitenkin melko nopeasti sopivan tavan olla kuulolla, kerryttää kokonaiskuvaa ja silti osallistua ikään kuin yhtenä tiimin jäsenenä kertoen omia kokemuksiani kentältä – kuitenkin selkeästi omasta roolistani ja eri organisaatiosta käsin. Yhteistyötä tehtiin puolin ja toisin. Saatoin olla pienryhmän vetäjä tai tehdä jonkin omaa tutkimusaineistoani kerryttävän harjoituksen WoW-hankkeen koulutustilaisuuksissa ja tapaamisissa kuntatoimijoiden kanssa, ja toisaalta sain aina apua ja erilaisia aineistoja, kuten yhteenvedoja ja koonteja raportointiaineistoista, niitä WoW-tiimiläisiltä pyytäessäni. Koska kirjoitin joka tapauksessa omia havainnointimuistiinpanoja tilaisuuksista jatkuvalla syötöllä, saatoin kirjoittaa myös esimerkiksi päätöstilaisuuksien Erätauko-dialogien muistiot hanketyöntekijää auttaakseni. Luonnollista oli myös, että siinä vaiheessa, kun olin itsekin useampia Wauto-paikkakuntia nähnyt, saatoin esimerkiksi jakson aloituksen koulutustilaisuudessa toimijoiden miettiessä erinäisiä käytännön asioita kertoa, kuinka toimintaa toisaalla minun kokemukseni mukaan toteutetaan.

WoW-tiimiin suhde tuntui asettuvan nyt hyvin, jatkossa voi vastaavia tilaisuuksia suunnitella yhdessä ja miettiä miten varsinaisesta ohjelmastakin tutkimus voi hyötyä. Olin välillä ryhmän ”vetäjänä” kuulostellen samalla, ottivat tosi hyvin

ja kivasti minut mukaan rinnalle. Toisaalta koin, että sain myös hyvin esitettyä porukalle, että olen riippumaton ja Aseman Lasten kanssa yhteistyössä, mutten heille tilivelvollinen. (Tutkimuspäiväkirja, heinäkuu 2021.)

Aseman Lasten toimesta kerätyt toimintaraportit ovat kiinnostava aineisto, joka paitsi antaa pitkittäisdataa sekä osoittaa hyvin kehittymistä ja toiminnan etenemisen kaarta, myös välittää toimintakerroista niissä koettuja moninaisia tunnelmia aina epätoivosta onnistumisiin. Seuranta-paikkakuntien edellisen illan raportin lukeminen oman työpäivän aluksi tuntui mukavalta mahdollisuudelta kurkistaa kentälle. Ajoittain naurut, fiilis ja illan kulku välittyivät varsin elävinä kirjallisen raportin muodossa työpöytäni ääreen. Opin myös tunnistamaan eri kirjaajat tekstin perusteella. ”Laitoimme Tiikerimme kehräämään ja suuntasimme sen kiiluvat silmät kohti pimeyttä, jotta ne voisivat meidät turvallisesti perille johdattaa” (Wauto-toimintaraportti, syksy 2021).

Walkers-vapaaehtoisia eli ”wapareita” kohtasin toimintailloissa ja koulustilaisuuksissa. Pääsin osallistumaan kerran myös wapareiden kiitosiltaan ja keskustelemaan heidän kanssaan vapaamuotoisesti. Lisäksi jaoin Wautolla koettuja tunteita ja kokemuksia eri rooleissa toimivien ihmisten kanssa. Oli kiinnostavaa kuulla, miten nuorisopalvelujen esihenkilö, seurakunnan työntekijä tai Ohjaamosta toimintakertaan vieraaksi tullut työntekijä kuvasi kokemuksiaan ja Wautoa tilana. Aika tyypillistä oli, että minulta useampia paikkakuntia nähneenä kysyttiin vertailukohtia. Miltä meidän toimintamme toisiinsa verrattuna näyttää? Miten muualla jokin asia on ratkaistu?

Olin jännittänyt nuoria etukäteen, tällä pysäkillä ja näiden nuorten kanssa naureskellessa jotenkin relasin, eihän tässä mitään ole, ihan tavallista keskustelua ja hengaamista. Täällä toinen pojista myös kysyi suoraan kun ihmettelin ja kyselin ulkopaikkakuntalaisena kaikenlaista ”mistä sie oot?”, jolloin tutkimuksesta ja minun Wautoon tutustumisesta voitiin mainita. Tuntui, että olin saanut osallistua sujuvasti keskusteluun jo ennen tätä. (Tutkimuspäiväkirja.)

Ulkopaikkakuntalaisena minun oli helppo kysellä välimatkoista sekä siitä, missä yläkoulua tai toisen asteen opintoja ”joutuu” käymään ja kulkeeko julkinen liikenne. Tässä yhteydessä minä tai nuorisotyöntekijä pystyimme myös tuomaan esille sen, että olen vieraana ja tekemässä tutkimusta. Lisäksi minulla oli nimilappu kertomassa tutkijaroolistani ja taustaorganisaatiostani. Lauseiden jatkamisen tehtävä oli esittelyn

yhteydessä helppo myös ottaa puheeksi ja sitä kautta jututtaa nuoria Wautosta enemmän. Usein kuitenkin juteltiin siitä, mistä nuoret halusivat, enkä tietenkään keskustellut Wauto-kokemuksista kaikkien kohtaamieni nuorten kanssa.

Olin toimintajaksojen viimeisissä illoissa mukana kolmella paikkakunnalla. Ajoitus oli hyvä, koska pääsimme työntekijöiden kanssa käymään koko jakson kokemuksia läpi ja koska toisaalta näissä vaiheissa kuuluivat myös alkuinnostuksesta poikkeavat sävyt, hienoinen uupumus sekä huojenus jakson päättymisestä. Toimintakauden päätös tuli kohdatuille nuorille paikoin yllätyksenä.

Pukeuduin kentällä toimintakerroissa mukana ollessani muiden Wauto-toiminnassa olevien tavoin Walkers-liiviin, ja olin siten samaa seuruutta. Minulla oli kuitenkin myös tutkijuuteni ja taustaorganisaationi kertova nimikyltti, joka ei tosin herättänyt nuorissa huomiota. Kentällä minut vaihtelevasti esiteltiin nuorille vieraana olevana tutkijana, tai sopivan tilaisuuden tullen kerroin itse, kuka olen. Kuten Karla Malmilla (2018, 14) raidenuorisotyötä havainnoidessa, ei esittäytymiseen aina kuitenkaan tullut sopivaa tilaisuutta tai tarvetta, kun nuoret ja tutut työntekijät juttelivat keskenään. Keskityin havainnoimaan yleisesti, ja moni nuori ei minuun välttämättä huomiota kiinnittänytkään. Oma roolini vaihteli Wautoilla paikkakunnan mukaan. Olin yhdellä paikkakunnalla vapaaehtoisten ja työntekijän rinnalla iältäni vanhin, ”äitihahmo”. Toisaalla taas olin ehkäisevän päihdetyöntekijän, nuorten kutsuman ”päihdemummon” kanssa. Olin vieras ihmettelemässä, mutta Wauto-kokoonpanossa vapaaehtoisten rinnalla olin vain yksi aikuinen muiden joukossa. Minulla oli kuitenkin toimintakerrassa sovittuna aina jokin Wauto-iltaan muutoinkin liittyvä rooli, ja olin luvannut paikallisille työntekijöille olla myös tarpeen mukaan hyödyksi. Saatoin siis tarjota kahvia ja jutella muuten vaan nuorten kanssa yhdessä työntekijöiden kanssa. Nuoret tuntuivat monin paikoin tottuneen siihen, että tuttujen työntekijöiden mukana voi olla joku ennalta tuntematonkin. Vieraudestani huolimatta minulle juteltiin, tai läsnäolon ei ainakaan tuntunut aiheuttavan nuorissa tarvetta sensuroida puheitaan.

Tunnelma Wautolla oli lähes aina lämmin ja hauska. Kenttäiltoina naurettiin paljon ja vitsailtiin, ja siinä sivussa tutkijana keräsin pieninä palasina tietoa paikkakunnasta, työntekijöistä, vapaaehtoisista, nuorista ja tilanteista. George E. Marcus (2014, 43) on kirjoittanut etnografian hetkellisyydestä, hetkeen kiinnittymisestä. Kun tehtyjä havaintoja käsitellään siinä hetkessä yhdessä kentän informanttien kanssa, osallistuvat

tiedon tuottamiseen yhdessä niin tutkija kuin aktiiviset tutkittavat (mt.). Tällaisia yhteistulkinnallisia reflektointihetkiä koin toimintakerroilla erityisesti illan päättävässä toimintaraportin kirjaamisissa sekä siirtymissä, kun pystyin heti kysymään tarkennuksia koettuun tilanteeseen liittyen ja käsittelemään työntekijöiden kanssa yhdessä kokemaamme. Pohdimme kokemuksiamme esimerkiksi suhteessa liikkuvan nuorisotyön määrittelyyn ja kohderyhmiin.

Tutkijan persoonan ja tunteiden huomioiminen on olennainen osa etnografista menetelmää itseään ja sen yksi vahvuus, sillä etnografisessa tutkimuksessa keskeistä on ymmärtää toisten kokemuksia ja näkemyksiä ja tulkita heidän tunteitaan. Tämä vaatii tutkijalta vuorovaikutustaitoja, empatiaa ja tunteiden kuuntelemista. (Suopajarvi ym. 2019.) Olin kentällä sekä täysillä omana itsenäni että tutkijana. Heittäydyin ihmettelemään, kyselemään, nauramaan, tutustumaan niin paikkakuntiin kuin ihmisiin ja harjoittelemaan nuorisotyöllistä nuorten kohtaamista seuran vierestä ammattilaisia työssään. Joulukuussa kenttätöiden päättyessä olin kuvannut tutkimuspäiväkirjassani tunteideni myrskyä, jossa ristesiivät jännittäminen, uupumus, hauskuus, meneminen outoon, uuteen ja epämukavuusalueelle, mutta myös ilo siellä selviytymisestä. Koin onnistumisena myös kohtaamiset nuorten kanssa, joita erityisesti alkuun jännitin, mutta pystyin myöhemmin toteamaan itselleni: ”Minähän osaankin tämän”. Lähdin kentältä usein haikeana ja halausten saattelemana, minkä koin myös merkkinä onnistuneesta sisäänpääsystä kulloiseenkin yhteisöön. (Tutkimuspäiväkirja.)

4.2 WALKERS JA WAUTON HISTORIA

Aseman Lapset ry on valtakunnallisesti toimiva, uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton nuorisotyön asiantuntijajärjestö. Yhdistyksen vakiintuneita toimintamuotoja ovat valtakunnallinen Walkers-toiminta ja lasten ja nuorten hyvinvointia tukeva Friends-ohjelma. Näiden lisäksi järjestössä tehdään esimerkiksi löytävää nuorisotyötä ja katusovittelua sekä toteutetaan useampia erilaisia nuorisotyöllisiä hankkeita. Järjestössä ryhdyttiin Walkers-bussitoiminnan innoittamana kehittämään myös ”liikkuvaa kahvilaa, jonka ympärille muodostuu tilapäisiä nuorisotyöllisiä kohtaamispaikkoja” (Aseman Lapset 2014).

Wauto-toiminnan taustalle ensimmäiseen hankehakemukseen oli tunnistettu nuorisotyön liikkuvuuden tarve, joka on korostunut 2000-luvulla

johtuen erityisesti nuorten kokoontumiskulttuurin merkittävästä muutoksesta kaupunkien ja kuntien keskustoissa ja lähiöissä. Nuorten oli havaittu kokoontuvan entistä hajanaisemmin esimerkiksi puistoissa, rannoilla, koulujen pihoilla, kauppakeskuksissa, huoltoasemilla ja taajamissa. Vuonna 2014 kirjoitetun suunnitelman mukaan uudet viestintävälineet, kuten matkapuhelimet, internet ja sosiaalinen media, vaikuttivat osaltaan kokoontumiskulttuurin muutokseen. Jo ensimmäisellä pilottihankkeella haluttiin vastata kuntaliitosten aiheuttamaan palvelujen hajanaisuuteen ja ydinalueille keskittymiseen. Kuntaliitosten nähtiin synnyttävän alueita, joilla nuorisotyön perinteiset menetelmät eivät pystyneet enää vastaamaan nuorten kokoontumiseen ja heidän tarpeisiinsa. Lisäksi väestörakenteen ennusteet ja nuorten määrän väheneminen useilla alueilla olivat projektin taustalla. Pilotoinnilla pyrittiin löytämään uusia työmuotoja ja mahdollisuuksia tavoittaa hajanaisesti liikkuvat nuoret erilaisissa ympäristöissä. (Aseman Lapset 2014.)

Wauto-toimintaa rakennettiin yhdistäen ja soveltaen Aseman Lasten Walkers-toimintaa, Löytävää nuorisotyötä ja Walkers-bussi-toimintaa. Taulukkoon 2 on koottu tietoa näistä toiminnan taustalla olevista työmuodoista.

Ensimmäisessä hankesuunnitelmassa (Aseman Lapset 2014) Wauton on kuvattu olevan ”bussia ketterämpi ja maastokelpoisempi liikkuva nuorisokahvila”. Wauto on matkailuauto, johon voidaan liittää tarvittaessa nopeasti pystytettävästä ulkoteltasta tai katoksesta lisätilaa. Wauton ”isoveli” Walkers-bussi ja sen aikuiset ammattilaiset ja vapaaehtoistyöntekijät tarjoavat toiminnassaan alueille eräänlaisen paikallisintervention mahdollisuuden, jonka toivotaan aktivoivan alueen verkostoja parempaan yhteistyöhön, mahdollistavan lisäkäsipareja ja uudenlaista osaaamista ilmiöön tarttumiseksi sekä tuovan nuorille uuden vapaa-ajanviettomahdollisuuden (Aseman Lapset 2016). Aseman Lasten verkkosivuilla (2022b) toiminnan mahdollisuuksia kuvataan edelleen näin: ”Alueelle tuleva Walkers-bussi ja sen työntekijät tarjoavat neutraalin kohtaamispaikan niin nuorille kuin aikuisille, uusia toimintatapoja sekä erilaisen mahdollisuuden havaita ongelmien juurisyytä. Bussi on niin sanotusti ei-kenenkään-maata, mikä edesauttaa nuorten osallistumista. Bussin toimintatavat ja periaatteet antavat aluetoimijoille mahdollisuuden nähdä haastavasti käyttäytyvät nuoret uusin silmin ja luoda aiempaa parempia kontakteja näihin.”

Samanlaista myönteistä läsnäoloa tavoitellaan myös Wauto-toiminnassa, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä liikkuvalla työotteella ja

Taulukko 2. Wauto-toiminnassa sovelletut työmuodot.**Walkers-toiminta**, vuodesta 1994

- Walkers: virallisen tuotemerkin alaista toimintaa, jota voivat toteuttaa Aseman Lapset ry:n kanssa yhteistoimintasopimuksen allekirjoittaneet taustayhteisöt eli kunnat/kaupungit, seurakunnat ja yhdistykset
- Täydentää paikallista nuorisotyötä
- Matalan kynnyksen toimintaa
- Toteuttamassa ammattilaiset + vapaaehtoiset
- 14 paikkakunnalla (2022)
- Monimuotoista toimintaa, mm. kahvilatoimintaa ja jalkautumista eri toimintaympäristöissä
- Walkers-toiminta pystyy nopeasti muuntautumaan ja vastaamaan ajankohtaisiin tarpeisiin sekä kehittyä ja muuttua ihmisten, aikojen, ympäristön ja tarpeiden mukaan. (Aseman Lapset 2022a.)

Löytävä nuorisotyö, vuodesta 2013

- Kohderyhmänä alueilla aikaansa viettävät alle 18-vuotiaat ja nuoria työssään kohtaavat aikuiset
- Monitoimijainen, sektorit ylittävä verkostoyhteistyö
- Jalkautuminen nuorten pariin
- Tavoitetaan leimaamattomasti julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa aikaansa viettäviä nuoria, edistetään näiden osallisuutta ja toimijuutta sekä päästään tarttumaan nuorten toistuvaan häiriö- tai riskikäyttäytymiseen. Nuorten ääntä ja toimijuutta vahvistetaan mm. kokoamalla kauppakeskustoimijoita ja nuoria yhteen miettimään pelisääntöjä kauppakeskuksissa oleiluun. (Aseman Lapset 2016.)

Walkers-bussi, vuodesta 2006

- Nuorisokahvilaksi muutettu linja-auto
- Pääkaupunkiseudulla toimiva nopean reagoinnin työmuoto
- Viettää tavallisesti kaksi kuukautta tietyllä alueella, jossa on tunnistettu huolta herättäviä ilmiöitä nuorten keskuudessa.
- Pääkohderyhmää ovat alle 18-vuotiaat alueen nuoret.
- Neutraali kohtaamispaikka
- Tavoitteena alueen verkostojen aktivoiminen. (Aseman Lapset 2022b.)

moniammatillisella verkostotyöllä mahdollisia nuorten ylilyöntejä sekä tarjota tila kohdata. Toimintaa kohdistetaan alueille, joissa nuoret vapaa-muotoisesti kokoontuvat. Tällaisten alueiden kohdalla saatetaan olla huolissaan nuorten ilkeistä, päihteiden käytöstä, metelöinnistä tai muista nuorten keskinäisen kokoontumisen tai tietyn alueen lieveilmiöistä, joita voivat aiheuttaa myös alueiden ei-turvalliset aikuiset. Wautoilla pyritään ennaltaehkäisemään tilanteita, lisäämään alueiden yleistä turvallisuutta ja samalla myös vahvistamaan nuorten oikeutta vapaa-ajan viettoon heille mieluisissa ympäristöissä. Wauto-toiminnassa keskeistä on myös vuoropuhelun lisääminen alueen aikuisten ja nuorten välillä. (Aseman Lapset 2016.)

Walkers-toiminnassa ei ole nollatoleranssia, mutta päihteiden käyttö ei ole sallittua itse toimintaan osallistuessa tai toiminnan tiloissa (kahviloissa, autoissa tai niiden välittömässä läheisyydessä). Walkers-toimintaperiaatteiden mukaan kaikki nuoret kohdataan: ”Sulkemalla päihtyneet nuoret pois toiminnan piiristä oiretta mahdollisesti vain vahvistetaan tai se jää kokonaan tunnistamatta. Samoin toimimme myös esimerkiksi rasististen, väkivaltaisten ja rikoksia tekevien nuorten parissa. Emme kuitenkaan hyväksy päihteitä siinä missä väkivaltaakaan, mutta hyväksymme ihmisen ja annamme hänelle mahdollisuuden tulla hyväksytyksi muiden joukossa ja pitkäaikaisella työllämme vaikuttamme asioihin, jotka muodostavat riskin nuoren tulevaisuudelle.” (Walkers-toimintaperiaatteet 2021.)

Wauto-toimintaa pilotoitiin opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisotila-avustuksella hankitulla ensimmäisellä matkailuautolla vuonna 2015 Salossa, joka on Suomen suurin, 11 kunnan kuntaliitos. Pienten entisten kuntien palvelut olivat vähentyneet, mutta pienissäkin kunnissa oli vielä nuoria. Salossa saatujen onnistuneiden kokemusten perusteella vahvistettiin Wauto-toiminnan kokemuksia vielä vuonna 2016 tuolloin olemassa olevilla Walkers-paikkakunnilla Oulussa, Jyväskylässä ja Kuusamossa, minkä jälkeen Aseman Lapset haki ja sai ensimmäisen Walkers on Wheels -hankkeen rahoituksen opetus- ja kulttuuriministeriöltä vuosille 2017–2019. Jatkorahoituksella toimintaa voitiin jatkaa vuosina 2019–2022. (Aseman Lapset 2016; 2021.)

Walkers on Wheels -hanke

Walkers on Wheels -hankkeissa Wautojen toiminta-alue on ollut koko Manner-Suomi lukuun ottamatta pääkaupunkiseutua, jossa Aseman Lapset ry itse jo toteuttaa erilaisia liikkuvan nuorisotyön muotoja. Hankkeissa on toteutettu eri alueiden kanssa pääsääntöisesti 3–6 kuukauden mittaisia toimintajaksoja, joiden ajaksi kuntiin lainataan hankkeen asuntoauto työmalleineen. Aluetoiminnan kesto määräytyy alueiden tarpeiden ja resurssien sekä ympäristön laajuuden mukaan.

Ensimmäisessä hankkeessa liikkui alussa kaksi ja lopussa jo neljä matkailuautoa, ja toisessa hankkeessa sopimuskumppaneille lainattavia autoja on ollut viisi. Ensimmäisen hankkeen aikana (2017–2019) toimintajaksoja oli 34 ja kohtaamisia nuorten kanssa yhteensä yli 40 000. Jatkohankkeessa vuoden 2022 loppuun mennessä tullaan toimimaan yhteensä 32 paikkakunnalla. Hankkeeseen mukaan hakeneita eli Wauto-jaksosta kiinnostuneita paikkakuntia oli runsaasti jo ennen jatkohankkeen rahoituspäätöstä. Useampi kunta on myös toivonut Wauto-jaksoa uudelleen omalle alueelleen. Ensimmäisen hankkeen aikana järjestää lähestyttiin paljon myös jalkautumiseen, liikkuvaan nuorisotyöhön ja autojen hankintaan sekä verkostotyöhön liittyvin koulutus- ja konsultointipyyntöin. Jatkohankkeessaan Aseman Lapset ry vahvisti liikkuvan nuorisotyön verkoston (ks. luku 2.2) toimintaa. (Aseman Lapset 2021.) Liitteessä 5 on listattu Wauto-paikkakunnat kuntatyypeittäin.

Lähtökohtina hankkeissa ovat olleet joustavuus, monimuotoisuus ja kokeileminen. Wauto-konseptissa on tietyt omat raaminsa, mutta ne huomioiden toimintaa voidaan varioida paikallisesti varsin paljon alueen tarpeisiin vastaten. Esimerkiksi toiminnan otetta, kuten kutsutoimintaa ja pysäkkimäistä aikataulua, voidaan vaihdella jakson aikana ja nuorten liikkeiden mukaisesti. Koska WoW-hankkeet ovat olleet kehittämishankkeita, on toimijoille korostettu myös sitä, että epäonnistuaakin saa ja virheistä voi oppia. (Aseman Lapset 2019.) Saman toimintakonseptin alueellisesti erilaiset toteuttamistavat osoittavat toiminnan mahdollisuuksia ja kehittämiskohteita. Wauto-toimintaa toteutetaan myös ruotsin kielellä, ja yksi Wautoista toimii kokonaan kaksikielisillä alueilla.

WoW-jatkohankkeessa Wauto-jakson paikkakunnalla on valittu kehittämistoiminnalle painotus. Koska Wautoilla vastataan paikalliseen tarpeeseen, lähdetään jakson suunnittelussa yhdessä hahmottamaan näkemystä siitä, mitkä tarpeet kullakin paikkakunnalla on. Hankkeessa näitä painotuksia on ollut tarjolla neljä:

1. vapaaehtoistyön hyödyntäminen ammatillisessa nuorisotyössä
2. digitaalisen kohtaamisen hyödyntäminen nuorten kasvokkaisen kohtaamisen tukena
3. ilmiöpohjainen nuorisotyö ja monialainen yhteistyö ilmiöihin vaikuttamisessa
4. jalkautuvan nuorisotyön alueellinen kehittäminen.

Hankkeen kohdealueet pyrittiin valitsemaan siten, että alueet ovat tiedossa aina noin vuodeksi eteenpäin. Kunnissa toiminnan käynnistymisen saattaa vaatia pitkähkö hallinnollisen etukäteisprosessin, ja toiminta tulee esimerkiksi olla kirjattuna toteutusvuoden toimintasuunnitelmaan. Hankkeeseen kunnat ovat hakeneet mukaan perustellen tarpeensa. Yhtenä ehtona koordinoiva taho on pitänyt sitä, että alueilla on nuorisotyön muiden palvelujen tavoittamattomissa olevia nuoria. Tästä kertovat esimerkiksi poliisin, paikallisten liikkeenharjoittajien tai muun aikuisväestön viestit nuorten kohtaamisen tarpeesta alueella. Yhteydenoton jälkeen Aseman Lapset ry käynnistää neuvottelut ennen alueen valintaa. Järjestö tukee paikallista yhteistyötä tarvittavien taustaverkostojen tunnistamisessa, joita nuorisualan toimijoiden lisäksi ovat esimerkiksi poliisi, liikkeenharjoittajat ja lastensuojelutyö. Taustaverkoston toimijoiden kanssa kehoitetaan aloittamaan tarkempi kartoitustyö alueen tarpeista. (Aseman Lapset 2016.)

Wauto-auto

Wautot eli Walkers-autot ovat Aseman Lapset ry:n omistamia matkailuautoja. Wautot brändättiin alusta saakka huomiota herättäviksi. Tuolloin jo vuodesta 2006 toiminut bussi ja sen ilme vaikuttivat myös matkailuauto Wauton ulkonäköön. Koska kissaeläimet näkevät pimeässä ja nuoria on tarkoitus kohdata myös iltaisin, keksittiin, että voidaan auton valoilla eli kissan silmillä tuoda valoa nuorten elämään (H9, hankekoordinaattori). Wautot ovat siis kissaeläimiä: Ilves, Tiikeri, Leijona, Puuma ja Pantteri. Niiden ulkoasut ovat suunnitelleet Juho Nevalainen ja Sampo Korkeila. Wautojen ulkoasu on tummanpuhuva, mutta esimerkiksi Ilveksen, Puuman ja Pantterin konepellissä kiiltelevät sympaattiset silmät

Kuva 1. Aseman Lasten Wautot Jyväskylän Nuori22-tapahtumassa, vasemmalta Leijona, Pantteri, Ilves, Puuma ja Tiikeri.

nostavat hymyn huulille. Lisää väriä on hankekausien aikana harkittu, mutta on kuitenkin päädytty pitämään kaikissa autojen ulkoasuissa suhteellisen sama linja.

Aseman Lasten hankkeessa toimintajaksoille kuntiin lainaksi menevien Wautojen lisäksi Walkers-yhteistoimintasopimuksella toimivat kuntien omat Wautot Kuopiossa (Kissa), Savonlinnassa (Norppa) sekä pakettiautot Siilinjärvellä (Elukka) ja Varkaudessa (Saukko).

Wauto brändätään nimenomaan nuorten tilaksi, jolloin se ei voi olla monitoimiväline, jota toisinaan käytettäisiin muuhun tarkoitukseen, esimerkiksi liikkuvana äänestyspaikkana tai ruokapalvelun kuljetuksiin. Wauto-auton keskittäminen nimenomaan nuorisotyön käyttöön vetää rajat myös kuntatoimijoille. Toiminta kiinnitetään jakson ajaksi tietylle paikkakunnalle samaan tapaan kuin Wauto sidotaan selkeästi nuorten kohtaamispaikaksi. Wauton tunnetuksi tekemiseen liittyy sen toimiminen suhteellisen pienellä alueella, joko yhden kunnan tai muutamien lähikunnan yhteistoimintana. Liian isoilla alueilla toimittaessa auto ja toiminta eivät ehdi tulla tutuksi ja vakiintua nuorten palveluksi.

WoW-hankkeessa on kokeiltu myös laajaa, useamman kunnan alueella seudullisesti toiminutta yhteistyötä. Tuolloin toimintaa toteutettiin satelliittimaisesti käyden silloin tällöin eri paikoissa eikä toimittu selkeästi lyhyenä jaksana tietyllä paikkakunnalla. Näissä kokeiluissa toiminta ei tullut riittävän tutuksi nuorille, eivätkä nuoret siten ottaneet toimintaa omakseen. (Aseman Lapset 2019; H9, hankekoordinaattori.)

Aseman Lasten Walkers-brändi

Nuorisotyöntekijöiden kokemusten ja huomioiden mukaan nuorille Walkers-brändi on ”katu-uskottava” ja ainakin termiä ”nuorisopalvelut” iskevämpi. Eräänkin kaupungin työntekijä kertoo huomanneensa nuorten suhtautuvan eri tavalla heihin silloin, kun he ovat Walkers-työliiveissä. Koulujen päättymisen aikaan työntekijät olivat liikkuneet Walkers-asussa, jolloin nuoret moikkasivat jopa innoissaan: ”Te ootte niitä Walkersseja”. Kun työntekijöillä taas on päällä kaupungin omat huomioliivit, nuorten on koettu juoksevan pakoon ”kuin sosiaalityöntekijää”. (Tutkimuspäiväkirja.) Lisäksi brändin valtakunnallisuus on tietyillä paikkakunnilla ja alueilla osoittautunut hyödylliseksi. Lomakausien aikaan nuoret liikkuvat erilaisissa ympäristöissä, niin laskettelukeskuksissa kuin festareillakin, joissa he ovat saattaneet kohdata tutun toiminnan. Eräs nuorisotyöntekijä kertoo kesällä kuulleensa kommentin: ”Onko teitä täälläkin?”

Käytännön tasolla Walkers-brändi ja -toiminta hyödyttävät tutkimusaineiston perusteella kuntatoimijoita ainakin neljällä tavalla:

1. Walkers-toiminnan alla ollaan yhdessä yhteisiä nuoria varten: Walkers-toiminta on ikään kuin sateenvarjo, jonka alla eri ammattikuntien edustajat, eri taustoista tulevat yhteistyökumppanit sekä vapaaehtoiset voivat toimia niin sanotusti neutraalisti. Eri toimijoiden välinen siiloutuminen ja jopa kilpailun tarve vähenee.
2. Taloudellinen tuki nuorisotyöhön: Selkeä yksittäinen toiminta ja väline mahdollistavat myös yritysyhteistyön eli ulkopuolisen tuen ja rahoituksen. Sponsorointia tehdään helpommin konkreettiselle asialle ja brändille kuin kunnan nuorisopalveluille tai ”paikallisten nuorten hyväksi”. Erään seuraamani kunnan toimintajaksolla autoa ei tarvinnut

tankata kunnan laskuun kuin kerran, sillä sponsoreita polttoaineen ostoon löytyi paikallisista yrittäjistä.

3. Selkeä toimintamalli ja toimintaraamit:
Uutta toimintaa on monen helppoa lähteä toteuttamaan ja kokeilemaan, kun toimintamallissa on jo annetut ohjeet, linjaukset ja toimintatavat eikä niitä tarvitse luoda ja keksiä itse.
4. Walkers-yhteisön ja Aseman Lasten tuki:
Walkersissa (kuten myös määräaikaisesti Wauto-toiminnassa) toimittaessa sitoudutaan toimimaan tavaramerkin alla valtakunnallisessa Walkers-yhteisössä, josta voidaan saada myös vertaistukea ja uusia ideoita. Yhteistoimintasopimuksella toimijoilla on käytössään palvelujärjestön tuki, konsultaatio ja materiaalit.

Vahvan valtakunnallisen brändin lisäksi taustaorganisaatio Aseman Lasten tarjoama koulutus ja tuki koettiin merkittäväksi valtaosassa Wauto-paikkakunnista. Wautolla toimiville aikuisille tehdyn arviointikyselyn (Aikuisten arviointikysely 2021) perusteella järjestön toimintaan on oltu ammattilaisten keskuudessa varsin tyytyväisiä. Wauto-toimintaan perehdytetään ja koulutetaan sekä autetaan paikallisten verkostojen luomisessa ja vapaaehtoisten hankinnassa. Lisäksi tarjolla on tukea ja neuvontaa koordinoivalta taholta koko toimintajakson ajan. Lopuksi jakso päätetään kokoavaan raporttiin, ja tarvittaessa järjestö auttaa toimijoita myös paikallisessa vaikuttamistyössä. Tutkimuksen haastatteluissa toimintavastavakoulutukset ja vapaaehtoiskoulutukset saivat kiitosta kentältä. Myös Aseman Lapsilta päin saatu palaute, tsemppaus ja kehittämisohjeet on koettu kunnissa tärkeiksi.

Koska nuorisotyön arvoperusta on relatiivinen ja pluralistinen eli koska sillä ei ole koko moninaista kenttää sitovaa yhteistä yleispätevää arvoperustaa (Nieminen 2007, 37), voi monitoimijaista yhteistyötä helpottaa merkittävästi toimintakonsepti (tässä tapauksessa Walkers), jolla on jo arvonsa, joihin myös kunnallisten toimijoiden on suhteellisen helppo sitoutua määräajaksi. Täysin varauksetta järjestötoimijaan ja brändiin ei kuntakentällä suhtauduta, ja ammattilaisten mielipiteet toiminnasta vaihtelevat. Käsittelem tätä enemmän luvuissa 4.5 ja 4.7.

4.3 WAUTO-TOIMINNAN RAAMIT

Wauto-jakson paikkakunnalle toimitetaan Wautosta tiivistetty viiden sivun käytännön ohjeistus, jossa esitellään toiminnan linjaukset auton säilytyksestä vapaaehtoiseihin, verkostoihin, viestintään ja raportointiin. Alle on koottu keskeisiä Wauto-toimintaan liittyviä linjauksia käytännön ohjeistuksesta ja Walkers-toimintaperiaatteista (2021).

- Walkers-nuoret ovat pääsääntöisesti alaikäisiä, ja kaikki nuoret ovat tervetulleita omana itsenään
- Wautolla ei varsinaisesti tarjota aktivoivia toimintoja (haastatteluissa usein ”härpäkkeiksi” kutsuttua tekemistä), vaan tarjolla on yleisemmin vain kahvia/teetä, jonka äärellä nuoret ja aikuiset kohtaavat. Mikäli nuoret toivovat jotain toimintaa, voidaan heidän tarpeeseensa paikallisesti vastata.
- Toimintaa koordinoi Aseman Lapset ry, ja toimintaa toteuttaa sopimuskumppani. Yhteistyöhön ovat tervetulleita myös muut toimijat eri organisaatioista yhteisten Walkers-toimintaperiaatteiden puitteissa.
- Wauton/Walkersin paikallisena operatiivisena taustatahona/ sopimuskumppanina voi toimia oikeuskelpoinen organisaatio, jolla itsellään on riittävät resurssit paikallisten toiminnallisten ja henkilöstökulujen kattamiseen.
- Paikallisen vastuutahon kanssa tehdään tarvittavat sitovat sopimukset (tyypillisesti Walkers-yhteistoimintasopimus ja Wauton lainaussopimus) sekä määritellään paikallinen vastuuhenkilö, jonka tehtävä on vastata alueellisesta toiminnasta ja tavoitteiden toteutumisesta paikallisesti.
- Wauton toimintajakso alueilla vaihtelee pääsääntöisesti sopimuksen mukaan 3–6 kuukauden välillä. (Poikkeustapauksissa perustelluista syistä voidaan toimia myös lyhyempinä jaksoina.) Minimissään toimintaa edellytetään olevan kaksi toimintakertaa viikossa.
- Työvuorossa on aina vähintään kaksi henkilöä, joista vähintään toinen on koulutettu toimintavastaava. Yhteensä vuorossa voi aikuisia eli työntekijöitä ja vapaaehtoisia olla kolmesta kuuteen.

- Toimintavastaavat nimetään sopimuskumppanien kanssa, ja he ovat taustaorganisaatioon työsuhhteessa olevia nuoriso-, sosiaali- tai muun vastaavan alan ammattilaisia. Vastaava huolehtii toiminnan koordinoinnista ja vapaaehtoisten ohjaamisesta.
- Toimiessaan Wautolla kaikilla on käytössään työasut ja näkyvissä Walkers-merkki, myös vapaaehtoisilla.
- Jakson aikana nuorilta kerätään kahteen otteeseen kyselyillä tietoa, eli tehdään kartoitus- ja palautekysely. Sähköinen toimintaraportti täytetään jokaisen toimintakerran jälkeen. Jakson lopuksi Aseman Lapset ry koostaa näistä materiaaleista sekä aikuisilta ammattilaisilta ja vapaaehtoisilta kootusta loppupalautteesta raportin paikalliseen käyttöön.

Wauto-toiminnan avulla läsnäolosta ja paikalle menemisestä tehdään kaikkien alueen ammattilaisten yhteinen työmaa. Samalla vahvistetaan nuorten oikeutta vapaa-ajanviettoon ja viihtymiseen itselleen luonteissa ympäristöissä sekä lisätään alueiden yleistä turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Työmuodossa ei jätetä poliisia, paikallisia liikkeenharjoittajia tai alueiden asukkaita kohtaamaan nuoria yksin ja pelkistä omista tulokulmistaan tai ennakkoluuloistaan käsin, vaan tuodaan nuorten kanssa toimivia ammattilaisia ja aikuisia vapaaehtoistyöntekijöitä sinne, missä nuoret jo ovat. (Aseman Lapset 2019.)

Wauto-jakso ja -toiminta

Wauto-jakso koostuu neljästä vaiheesta: valmistelusta, startista, varsinaisesta toiminnasta sekä päätöksestä (ks. taulukko 3). Alkuinnostus välittyi kentältä jaksoja aloittavilta toimijoilta ja Wauton odotuksesta kerrottiin monilta paikkakunnilta. Osallistuin syksyllä erään paikkakunnan aloitukseen kolmen päivän verran, ja pääsin Wauton ja työntekijöiden ensimmäiseen fyysiseen tapaamiseen kuulemaan huokailuja ja ihmettelyjä – ”Siinä se sitten on” – ja näkemään vierestä autoon ja sen mukanaan tuomaan uuteen liittyvän innostuksen. Kiinnostusta uutta kohtaan oli paitsi työntekijöillä myös nuorilla ja muilla paikallisilla.

Varsinainen Wauto-jakso aloitetaan toimintavastaavien koulutuksella, jonka yhteydessä tyypillisesti pidetään myös vapaaehtois-koulutus. Startti koulutuspäivineen kestää kahdesta neljään päivää ja on kokonaisuutena

uuden sisäistämässä melko raskas paketti. Aloitukseen koulutuksineen on yhdistetty verkostoinfo, mahdollisesti ohjausryhmä, mediatilaisuus ja ensimmäinen toimintakerta. Etä- ja koronapandemia-aikana koulutuksia on pidetty myös pienempinä kokonaisuuksina ja osin verkkovälitteisesti.

Jaksoon kuuluu Wauton tutuksi tekeminen. Aloitukseen kutsutaan paikallismediat ja ensimmäisillä viikoilla pyritään kiertämään kouluilla, kerrotaan toiminnasta ja tehdään autoa tutuksi mahdollisimman monia nuoria tavoittaen. Liikkuva nuorisotyö, myös Wauto-toiminta, tulee nuorille tutuksi hitaasti ja vähitellen. Yhdeksi haastavimmaksi Wauto-jakson asiaksi eräs palautekyselyyn vastannut nimesikin nuorten vakuuttamisen siitä, että ”ollaan ihan hyviä tyyppejä” (Aikuisten arviointikysely 2021). Useat toimijat kertoivat, kuinka nuoret alkuun jopa lähtivät karkuun, pälyilivät tai suhtautuivat varauksella tulijoihin, mutta hiljalleen kerta kerran jälkeen luottamus rakentui. Lopulta tilanne oli usein jo sellainen, että nuorten kerrottiin ”juoksevan” tai ”ryntäävän” Wautolle sen kaartaessa paikalle.

Nuorten keskuudessa Wauto opittiin paikkakunnasta ja markkinoinnista riippuen kutsumaan melko nopeasti ja palvelu ”otettiin omaksi”. Useamman paikkakunnan henkilöstö suorastaan ihmetteli, kuinka helposti nuoret omaksuivat kutsutoiminnon. Tietoisuus Wautosta levisi nuorten keskuudessa esimerkiksi eräällä paikkakunnalla kesällä 2021 muutamassa viikossa, ja löytyi asiakaskunta, joka osasi ottaa aikuisista ”hyödyn hyvällä tavalla irti” (H14, esihenkilö). Vaikka sosiaalista mediaa eri alustoineen käytetään markkinoinnissa ja nuorten kanssa viestimisessä paljon, puhelin myös soi ihan perinteiseen tapaan. Tätä tässä ajassa ”rohkeaa” puhelimella soittamista muutamit työntekijät iloiten hämmästelivät.

Jakson aikana voidaan ottaa uusia alueita haltuun tarpeen mukaan. Liikkuvan nuorisotyön reaktiivisuutta kuvaa hyvin erään työntekijän havainto:

Tuntuu, että se muuttuu koko ajan tuo tarve, se alkuun meillä yhteen kaupunginosaan tuli koko ajan kutsuja heti ensimmäisestä päivästä lähtien, millon tuutte takasin, kun lähettiin pois. Nyt kun käydään siellä, niin siellä ei oo ketään, et se on niinku siirtynyt taas toiseen kaupunginosaan. (H6, nuorisotyöntekijä.)

Haastavaa kutsutoiminnossa on myös se, jos jollain paikkakunnalla samat nuoret keksivät joka päivä pyytää Wauton paikalle. Tällöin joudutaan joskus myös kieltäytymään, jotta voitaisiin kattaa muitakin alueita. Mahdollisuuksien mukaan tavataan ja kohdataan usein samojakin nuoria, mikä voi olla myös tarpeellista.

Tomi Kiilakoski (2011, 162–164) on nuorisotalotyön kehittämishankkeessa ollut nimenomaan arkisen, totutun ja normaalin äärellä, jota on lähdetty työntekijöiden kanssa tunnistamaan ja purkamaan. Liikkuvan nuorisotyön kehyksessä ja etenkin lyhyiden Wauto-jaksojen kohdalla ollaan normaalin ja arkisen vastakohtatilanteessa. Kyseessä on lyhyt kokeilu, poikkeusaika, jolloin työntekijät myös seuraamillani paikkakunnilla vetivät itsensä lähes äärimmilleen (innostuksesta ja vaihtelun halusta): ”Kyllä me tää lyhyt aika jaksetaan”, ”Kun me tää saatiin, niin nyt painetaan”.

Jakson jälkeen arvioidaan yhdessä Aseman Lasten ja Wauto-toimijoiden kanssa, kuinka onnistuttiin. Jaksoa tarkastellaan paikallisten tavoitteiden ja tarpeiden valossa, ja selvitetään myös mahdollista toiminnan jatkamisen tahtotilaa. Jakson myötä kunnissa usein ryhdytään miettimään nuorisopalvelujen kokonaisuutta. Käydään läpi ja arvioidaan sitä, millä tavoin tässä hetkessä ja tällä paikkakunnalla nuoria tavoitetaan – pohditaan tiettyjä nuorisotyön peruskysymyksiä. Wauto-toiminta voi ”avata silmiä”, kuten eräs haastateltava kuvaa heidän kunnassaan tapahtuneen Wauton tiettyjen elementtien myötä. Jakso voi saada aikaan sen, että käydään arvokasta pohdintaa siitä, olisiko liikkuva nuorisotyö yksi lisäpalikka kunnan nuorisotyöhön. Aika näyttää, kuinka se juurtuu osaksi ”perusnuorisotyötä”.

Taulukko 3. Wauto-jakson vaiheet.

Valmisteleva vaihe 6–12 kk ennen jaksoa	<ul style="list-style-type: none">- Yhteistyökumppanin kontaktointi ja alkukartoitus- Yhteistyöneuvottelu ja alustava suunnitelma paikkakunnalle- Oleellisten verkostokumppanien tapaaminen ja ohjausryhmän kokoaminen- Wauto tulee -ohjeistus <p>2–4 kk ennen:</p> <ul style="list-style-type: none">- Wauto tulee -ohjeistuksen tarkistus- Auton olosuhteet ja huolenpidon varmistaminen- Toimintavastaavien vapaaehtoisten johtamisen koulutus- Toimintavastaavien moniammatillinen verkostotyökoulutus- Wapareiden rekrytointi <p>1–2 kk ennen:</p> <ul style="list-style-type: none">- Toimintasuunnitelman tarkistaminen- Lehdistötiedotteen luonti- Markkinointi nuorille
Aloit ”Startti”, kesto 2–4 pv	<ul style="list-style-type: none">- Yleinen tiedotustilaisuus yhteistyökumppaneille- Lehdistötilaisuus- Wauton käyttökoulutus- Toimintavastaavakoulutus (vaikuttaminen ja raportointi, viestintä ja markkinointi, jalkautuminen)- Vapaaehtoiskoulutus- Ensimmäinen toimintakerta, jossa hankekoordinaattori mukana
Toimintavaihe Kuntatoimijoiden omaa työtä	<ul style="list-style-type: none">- Suositellaan aluksi koulukierrosta toiminnan tutuksi tekemiseksi- Nuorten kartoituskyselyjen teettäminen- Ohjausryhmän tapaamiset- Konsultointi ja etätuki paikallisille työntekijöille- Raporttien seuranta ja tarvittaessa palaute Aseman Lapsilta- Nuorten palautekyselyjen teettäminen- Hankekoordinaattori käy usein ainakin yhdessä toimintaillassa mukana, seuraa toimintaa iltaraporttien avulla, ohjaa ja tukee tarpeen mukaan
Päätös	<ul style="list-style-type: none">- Päätöskeskustelu ja aikuisten palautekysely- Wauton päätös- ja arviointitilaisuus ja jatkoimienpiteet

Lähde: Aseman Lapset koordinaattorin muistilista.

Wauton toimintakerta

Nuoret joita nähdään, ei kovin montaa, hengailevat, skeittaavat, pelaavat, kuljeskelevat. Me (=työntekijät ja mie peesissä) kuljeskellaan, tsekkaillaan paikkoja, moikataan, vähän tunnustellaan syntykö juttua enempi: ”miten menee, mitä puuhaillette, miten on kesä mennyt?”, annetaan jatkaa omia puuhia, niiden kanssa, jotka kutsuneet jutellaan ja vitsaillaan pitkästikin. Vaatii rohkeutta mennä sinne, kävellä nuorten luo ja avata yhteys – erilaisia tapoja tilanteesta ja tyypistä riippuen. (Tutkimuspäiväkirja.)

Päällimmäiseksi jäi vähän tunne, että nuoria ”etsiskeltiin”, ja ikään kuin partiointiin tsekkailemassa, että rauhallista siellä ja täällä. Tämä liittyy minusta siihen, että Wauto jää toimijoiden väliin ”hyvällä” tavalla, heillä on mahdollisuus jututtaa nuoria ilman ”seurauksia”, vrt. poliisi. Poliisi voi pyytää Wautolaisia paikalle olemaan läsnä – poliisin työ ei ole olla läsnä ja jutella vaan puuttua... Wauto on tosiaan palveluna erinomaisen hyvä – tullaan kun pyydetään, nuorten ei ihmeemmin itse tarvitse tehdä tähän eforttia... muistan ajatelleeni illalla, että onko tämä jopa ”liian hyvää” palvelua? (Tutkimuspäiväkirja.)

Jäi hyvä fiilis, erilainen kuin eilen – nyt myös ymmärsin tietyllä tavalla sen mistä puhutaan, että jokainen päivä siinä työssä on erilainen ja riippuu monesta tekijästä. Iso kohdattu mopopoikien jengi myös liittyi rohkeuteen ja siihen, kuinka lähestytään. Olivat tuntemattomia työntekijöille, joku kasvoista tutun olinen kuulemma, ehkä juuri se, joka vastaili kysymyksiin jonkin verran. Tilanne oli vähän – en löydä sanoja – ehkä vaivaantunut... siinä tovin aikaa yrittivät kuulosellen jututtaa, mutta kun ei irronnut niin jatkettiin. ”Pitää osata lukea nuoria ja tilannetta”. (Tutkimuspäiväkirja.)

Kaikki kohtaamiset tänään kutsuttuina. Sellaista ”etsintä”-ajelua, mitä muualla on tehty ei täällä tehty nyt lainkaan, toisaalta kutsuja tuli juuri siten ja sopivaan tahtiin että niiden perusteella liikuttiin ja koko toiminta-aika käytettiin. Lähestyminen siis erilaista tässä tapauksessa, kun ollaan kutsuttuina paikalla. (Tutkimuspäiväkirja.)

Kenttähavainnoinnin ja toimintaraporttien myötä muodostuva käsitys Wauto-toiminnasta on moninainen. Ajetaan syrjäkylän koululle kohtamaan Wauton tilanneet nuoret, käydään katsomassa uimarantoja ja puistoja, jalkaudutaan keskustan parkkihalleihin tai käydään mopomiitissä. Joskus nuoret voivat myös esimerkiksi pyytää pelaamaan jotain kanssaan, ja eräällä seurantapaikkakunnalla syksyllä pelattiinkin Wauton aikuisten

ja nuorten välinen jalkapallo-ottelu useammankin kerran. Välillä nuoria kohdataan isoin joukoin, välillä heitä ei näy missään ja tuntuu kuin ”etsittäisiin keidasta aavikolla” (H6, nuorisotyöntekijä), jolloin ehkä vain ajellaan, tehdään ”höntsäajoa” ja markkinoidaan katukuvassa näkymällä.

Wauto-toimintaa voidaan toteuttaa kolmella eri tavalla, myös yhdellä toimintakerralla kaikkia yhdistellen.

1. ”Vapaa kruisailu” -kartoitus on toiminta-alueella liikkumista ja pysähtymistä nuorten löytyessä. Tällöin voidaan myös hyödyntää verkoston vinkkejä ja nuorilta kuultuja suosittuja paikkoja.
2. ”Pysäkeillä notkuminen” tarkoittaa sitä, että sovitaan suurpiirteinen pysäkkiaikataulu ja markkinoidaan aikoja. Tarkoitus ei ole kuitenkaan sitoutua liian tiukasti aikatauluun seisoen tyhjillä pysäkeillä.
3. ”Tilausten perässä juokseminen” on sitä, että annetaan nuorten vaikuttaa liikkumiseen tilaamalla puhelimen tai somen avulla Wauto haluamalleen paikalle. (Aseman Lapset, Wauto-info verkostolle.)

Toimijoille on selkeä kuusisivuinen ”Käytännön toimintaohjeita Wautoilla” -kooste, jossa käydään perusteellisesti ohjeistaen läpi usein ilta-aikaan tapahtuvan toimintakerran kaari, mukana olevien aikuisten erilaiset roolitukset, nuoren vastaanottaminen sekä tyyppillisten tilanteiden toimintaohjeet.

Wauto-toimintakerran kulku on ohjeistettu kolmen vaiheen kautta:

1. Toimintaillan valmistelu (kahvin keitto, alkupalaveri, kuulumisten vaihto, edellisten raporttien läpikäynti, markkinointi).
2. Varsinainen toiminta (yksi tai useampi pysäkki siirtymiseen ja markkinointineen, nuorten kohtaaminen ilmaisen kahvin äärellä ja tarvittaessa kyselyiden teettäminen).
3. Toimintaillan purku (auton siistiminen ja loppupalaveri, johon kuuluvat illan tapahtumien ja tunnelmien läpikäynti sekä raportin kirjoitus). (Aseman Lapset, Wauto-info verkostolle.)

Yhteiseen aloitukseen ja lopetukseen varataan molempiin työvuorosta yleensä tunti aikaa. Kutsutoiminnon myötä nuoret saattavat kutsua Wautoa useampaan paikkaan yhtä aikaa, ja työntekijöiden on tehtävä valintoja, pidettävä yhteyttä nuoriin, vastattava viesteihin ja perusteltava liikkeensä.

”Tyypillistä Wauto-iltaa” ei tosiasiaassa ole olemassa, sillä tilanteet vaihtelevat hyvin paljon paikkakunnittain niin olosuhteiden kuin nuorten tarpeidenkin mukaan. Toimintakerran aloituksessa sovitaan jonkinlainen suunnitelma siitä, mihin mennään vastaten joko kutsuihin tai ennalta tiedettyyn tarpeeseen. Toimintakerran kulku riippuu pitkälti siitä, mihin suunnataan. Jos mennään esimerkiksi syrjemmälle kylälle, ei välttämättä ehditä useampaan paikkaan. Eräällä kesän havainnointipaikkakunnalla lähdimme liitoskuntaan, jonne matkaa oli reilut 20 kilometriä suuntaansa. Parkkeerasimme paikalliselle uimarannalle, jossa vietimme koko sen illan, koska reilu tunti työvuorosta kului pelkästään meno- ja paluusiirtymiin keskustasta. Toisella paikkakunnalla havainnointi-iltana liikuimme ja kiertelimme suhteellisen paljon kaupunkialueella ja pysähdyimme neljästi, ajokilometrejä kertyi tuolloin yhteensä noin 40.

Kun Wautolla ollaan nuorten arjen keskellä havainnoimassa ilmiöitä ja reagoimassa niihin tarvittaessa, tulisi ainakin osan tätä työtä tekevästä mukaan työntekijöilläkin olla tietynlaista joustavuutta esimerkiksi työvuoron päättymisen suhteen. Aina tämä ei tietenkään ole työntekijästä itsestään kiinni, eikä nuorisotyöntekijän tehtävänä ole joustaa loppuun saakka, mutta joissain tilanteissa olisi kuitenkin syytä pystyä selvittämään akuutit tilanteet ja saattaa ne johonkin päätökseen. Raidenuorisotyön kohdalla Karla Malm (2018) on kuvannut tyypillisen työillan kestävän noin viisi tuntia mutta vaihtelevan paljon tilanteen mukaan. Koska raidenuorisotyössä halutaan säilyttää mahdollisuus nopeaan reagointiin ja suunnitelmien muutoksiin lyhyelläkin varoitusaikalla, voi työvuoro tilanteen vaatiessa jatkua pitkälle yöhön, vaikka arkisin se päättyy kahdeksan ja yhdeksän maissa. (Malm 2018, 32.) Tyypillinen Wauto-työvuoro ei sisällä samanlaista aktiivista tiedonvaihtoa kuin vaikkapa raidenuorisotyössä, jossa yhteyttä pidetään tiiviisti poliisin, vartijoiden sekä Liikenneviraston keskusvalvomon kanssa. Lyhyillä Wauton kokeilujaksoilla työntekijät todennäköisesti joustavat molempiin suuntiin lyhentäen tai pidentäen iltaa tarpeen mukaan. Pitkäaikaispaikkakunnilla joustaminen tietyissä raameissa voi olla helpommin osa työtä.

4.4 WAUTO KUNNALLISESSA NUORISOTYÖSSÄ

Wauto-toiminnan pääsääntöiseksi kohderyhmäksi on määritelty kaikki alle 18-vuotiaat nuoret taustaan (etnisyyteen, sukupuoleen ym.) katsomatta ja erityisesti ne, joita alueelliset seurakunnan, nuoriso-, sosiaali-, kulttuuri- tai liikuntapalvelut eivät tavoita tai yksinkertaisesti kiinnosta. Myös yli 18-vuotiaita kohdataan, sillä heitä liikkuu esimerkiksi autoilla nuorempien nuorten kanssa pienissä taajamissa. (Aseman Lapset 2016.)

Kuten liikkuvassa nuorisotyössä yleisemminkin, myös Wauto-toiminnan hyödyistä ja vaikutuksesta ehdottomasti kärkeen nousee se, että toimintaa voidaan viedä ”kunnan rajallekin”, laita-alueille. Suomessa on 309 kuntaa, jotka ovat maantieteeltään ja väestöltään hyvinkin erilaisia, ja siten niillä on myös nuorisotyölle erilaiset tarpeet. Erot tulevat esille muun muassa silloin, kun puhutaan yhdenvertaisten palvelujen saannista etäisyyksiin viitaten. Puhuttaessa välimatkoista ollaan hyvin erilaisen matkojen takana. Askolassa kylien välillä oleva kuusi kilometriä on ”pitkä matka”, Mikkelissä kohdatut nuoret tulivat pyöräillen 20 kilometriä kotoaan kylille, Muoniossa ja Kolarissa ajetaan noin 50 kilometriä suuntaansa sivukylälle kohtaamaan nuoria. Toisaalta ”pitkä matka” voi olla myös nuoren kokemus siitä, kuinka kaukana nuorisotyön palvelut hänen elämästään ovat. Keskustassa 500 metriä voi olla pitkä matka, jos palvelu ei jostain syystä tunnu omalta, kun taas toisaalla etäisyyksien ollessa arkea 10 kilometriä ei ole nuorelle matka eikä mikään. Palvelujen yhdenvertaisuus voi siis toteutua niin fyysisen kuin henkisenkin välimatkan näkökulmasta.

Wauton hankekoordinaattori sanoo ymmärtävänsä hyvin, että kunnat haluavat mukaan hankkeeseen saadakseen kokemuksen toiminnasta, sillä ei kukaan ”halua ostaa sikaa säkissä”. Wauto-jakson myötä päästään kokeilemaan, toimisiko liikkuva malli omalla paikkakunnalla – voi myös olla, ettei se kaikkialla toimi tai ettei työtavalle ei ole suurta tarvetta. Jos-sain voidaan myös havaita se, että kesällä liikkuvaa nuorisotyötä tarvittaisiin, mutta muutoin ei. Hankkeesta Wauton lainaksi saaminen antaa kunnille hyvän tilaisuuden kokeilla jakson ajan erilaista toimintaa. Jakson myötä voidaan pohtia, milloin liikkuvaa nuorisotyötä omassa kunnassa tarvitaan, miten se toimii ja miten se paikallisesti kokonaisuuteen istuisi. (H9, hankekoordinaattori.) Kokeilu voi myös osoittaa kehityskohtia ja herättää huomaamaan ja kysymään: ”Onks tää ihan oikeasti se paras tapa välttämättä, sitä tarvitaan, mutta kuitenkin se, et istutaan, no sanoin huonosti, et istutaan tiloilla, mutta just se, että ollaan siellä oottamassa nuoria” (H16, esihenkilö).

Nuorisotalojen toiminta on vahvasti määrittynyt tietynlaiseksi, se on tuttu ja arkinen ympäristö. Kun nuorisotyötä kehitetään, tietyt ongelmat syntyvätkin juuri siitä, että toiminta on vakiintunutta. Kun kehitetään jotain aivan uutta, voidaan lähteä ikään kuin nollatilanteesta. (Kiilakoski 2012, 133.) Vaikka uuden toiminnan kanssa lähdetään nollassa, on toiminnan tarve kuitenkin tunnistettava olemassa olevassa toimintaympäristössä. Tutkimushaastattelujen perusteella voidaan summata joitain tekijöitä, jotka edesauttavat ja mahdollistavat Wauto-jakson onnistumista:

- tunnistettu tarve: ilmiöt tai haasteet, joihin vastataan
- tietynlainen innostus, kehittämisvalmius, kiinnostus ja halu kokeilla
- työntekijäresurssit kunnossa
- työyhteisön ja johdon tuki.

Wauto-toimintaa on toteutettu monenlaisissa kunnissa (ks. liite 5). Useampia kuntia ja jaksoja nähnyt hankekoordinaattori (H23) arvioi, että liikkuva nuorisotyö toimii etenkin maaseutumaisessa taajamakunnassa tai sellaisessa kaupungissa, jossa on sekä kaupungin keskustarakennetta, jossa tarpeen mukaan pystytään rauhoittamaan tilanteita, että ympärillä laajoja maaseutumaisia alueita, jonne nuorille pystytään myös tarjoamaan turvallisten aikuisten läsnäoloa. Väkiluvultaan hiukan isompi kunta on hyvä liikkuvalla toiminnalle, koska se on olosuhteiltaan riittävän monipuolinen ja koska työ pysyy mielekkäänä myös useita eri nuoria tavoitettaessa.

Kun liikkuvan nuorisotyön tarve on paikallisella tasolla tunnistettu ja tunnustettu, mahdollistuu toiminnan aloittaminen. Hankekoordinaattorin (H23) kuvaamana ”pöydän tai vähintäänkin pöydän kulman tulisi olla tyhjä”, jotta jotain uutta voidaan edes kokeilla. Esimerkiksi Itä-Suomessa niissä kunnissa, joissa liikkuva nuorisotyö ja myös Walkers-toiminta ovat lähteneet vauhdikkaasti eteenpäin, on sen mahdollistanut tilanne, jossa uudelle on ollut tilaa. Eräessä kunnassa jouduttiin yllättäen sulkemaan sisäilmaongelmien vuoksi yksi nuorisotiloista. Tähän tilanteeseen saatiin nopeasti Wauto paikkaamaan aukkoa, ja toimintaa oli toteuttamassa tilansa menettänyt työntekijä.

Työyhteisössä

Tää on jotenkin omanlainen juttu, joka tarvitsee sellaisen tuen, että se mielletään ja hyväksytään ja ymmärretään yhtenä nuorisotyön muotona (H9, hankekoordinaattori).

Niin kuntien työntekijöiden kuin WoW-hankkeen myötä monia kuntia nähneiden koordinaattoreiden Wauto-toimintaan liittyvissä kokemuksissa tulee selvästi esille, että työyhteisö, vahva organisaatio ja johdon tuki vaikuttavat kaikki taustalla siihen, kuinka liikkuvan nuorisotyön kokeilu onnistuu. Myös Tomi Kiilakoski (2012, 145) on nuorisotalohankkeissaan huomannut, että kehittäminen onnistuu vain silloin, kun työyhteisö ottaa kehittämisen omakseen.

Wauto-jakso vaatii resursseja, eikä uutta voida tehdä arvioimatta, mitä priorisoidaan. On kuitenkin mahdollista toimia pienilläkin resursseilla, jos työyhteisöstä löytyy oikeanlaista asennetta ja tukea ja jos pöydän kulmaa on syystä tai toisesta saatu vähän raivattua. Kahdellakin paikallisella työntekijällä on pienessä kunnassa saatu Wauto-jakso toimimaan. Toiminta vaatii kuitenkin tilannekatsausta nuorisopalvelujen kokonaisuuteen sekä valintoja.

Yksi tutkimuksen seuranta paikkakunta syksyn aikana oli pieni, vajaan 5000 asukkaan kunta, jossa lähes kaikesta nuorisotyöstä vastasi yksi nuorisotyöntekijä, jolla oli tukenaan yksi etsivä nuorisotyöntekijä sekä tiivis yhteistyö koulun kuraattorin ja naapurikunnan nuorisotyöntekijän kanssa. Tällä paikkakunnalla Wauto-jakso haluttiin nähdä nimenomaan mahdollisuutena, ja tähän kokeiluun oli kohdennetusti voitu palkata lisäresurssiksi yksi alan opiskelija (joka otti entisen ammattinsa puitteissa

”Wauto-jakso voidaan toteuttaa paikallisesti omalla tavallaan.”

kaiken lisäksi asiantuntevasti auton huolehtiakseen). Lisäresursointi mahdollisti tällä paikkakunnalla onnistuneen jakson. Pitkin matkaa ja etenkin jakson lopussa oli kuitenkin selvää, että kunnan aktiivinen nuorisotyöntekijä oli melko väsynyt. Hänellä kun oli vastuullaan normaali työnsä eli avoin nuorisotyö sekä kou-

lunuorisotyö, minkä lisäksi hän koordinoi ja toteutti Wauto-toimintaa huolehtien myös isosta määrästä vapaaehtoisia.

Wauto-jakso voidaan toteuttaa paikallisesti omalla tavallaan. Toiset paikkakunnat pystyvät ajamaan vaaditun minimimäärän, kaksi toimintakertaa viikossa, toiset resursoivat ja osoittavat kokeiluun

enemmän työaika, jolloin voidaan toimia useamminkin. Pitkäaikaispaikkakunnalla Kotkassa Wauto on liikkunut neljästi viikossa. Kesän ja syksyn seuranta paikkakunnista kahdella jaksolla ajettiin lähes päivittäin, neljästä viiteen päivää viikossa. Useat ajot olivat samaan aikaan sekä hyvä että huono seikka. Toiminta ainakin tuli tutuksi ja eri iltoina voitiin mennä eri alueille, mutta tarjontaa oli ehkä liikaakin: jokaiselle illalle ei riittänyt kohtaamisia nuorten kanssa, eikä nuorilla ollut näin suuren määrään palvelua edes tarvetta. Lisäksi monena iltana liikkuminen saattoi työnjaosta riippuen väsyttää työntekijät.

Työntekijät voivat kunnista riippuen olla eri rooleissa mukana Walkers-toiminnassa. Brändi mahdollistaa sateenvarjon tavoin eri alojen ammattilaisille työskentelyn ja nuorten kohtaamisen nuorten omissa ympäristöissä. Moniammatillisessa yhdyspintatyössä uudenlainen tapa toimia voi edellyttää ammattilaisilta siirtymistä omalta perinteiseltä ammatilliselta mukavuusalueelta tietämättömyyden tontille (Purhonen 2018, 220), mutta se voi myös tuoda tarvittavaa ja innostavaa vaihtelua omaan arkityöhön. ”Kyllä tää ja näiden nuorten kohtaaminen on mun työn suola, tai sokeri”, sanoi koko kunnan ehkäisevästä päihdetyöstä vastaava työntekijä Wauto-vuoroistaan (tutkimuspäiväkirja).

Liikkuva nuorisotyö Wautolla voi jakaa työntekijöiden mielipiteitä. Osalle liikkuva toiminta ja Walkers-brändin alla toimiminen sopivat hyvin. Toisille Wauto-toiminta on haastavaa, joillekin jopa selkeästi sellaista, jota ei haluta tehdä. Wauto-toiminnassa mukana olevien aikuisten arviointikyselyssä (Aikuisten arviointikysely 2021) näitä ääniä jonkin verran kuuluukin: jotkut vastaajista ilmaisivat suoraan, ettei toiminta tuntunut itselle luontaiselta tai ettei toimintamuoto ollut itselle mieleinen, mikä oli suoraan vaikuttanut omaan motivoitumiseen. Eräällä kesän seuranta paikkakunnista uudesta liikkuvasta työtavasta innostuneet toimintavastaavat olivat pettyneitä, etteivät melko suuressa työyhteisössä kaikki olleet kiinnostuneita edes tutustumaan siihen. Organisaatioissa erilaiset tavat tehdä työtä saattavatkin aiheuttaa sisäisiä taisteluja, vastakkainasettelua ja ristiriitoja.

Wautolla nuorisotyötä eri ympäristöissä ja eri tarpeisiin

Hankekoordinaattorit kehottavat kouluttaessaan markkinoimaan toimintaa Wauto-jaksojen alussa kouluja kiertäen, jotta Wauto tulee tutuksi koko ikäluokalle. Koulut ovat myös muutoin hyvä kohtaamisen areena,

ja Wautoa voidaan käyttää osana koulunuorisotyötä. Pieni kohtaamistila voi olla erilainen paikka pienryhmän kokoontua, tai Wautolla voidaan järjestää välituntitoimintaa. Autoa voidaan käyttää myös hyödyksi syrjimmässä sijaitsevalle koululle ajamiseen. Lisäksi Wautoa on hyödynnetty Ohjaamojen tarpeisiin, pop-up-nuokkari -tyylin ja tarvittaessa myös etsivän nuorisotyöntekijän tapaamispaikkana.

Wautolla päästään myös ammattioppilaitosten ja erityisammattioppilaitosten yhteyteen kohtaamaan nuoria. Toisen asteen oppilaitokset saattavat paikoin olla ympäristöjä, joihin alueen nuorisotyö ei välttämättä muutoin olisi mennyt. Nyt kahvitarjoilu ja juttelu oppilaitoksen pihalla tuntuivat avanneen uusia kohtaamisen mahdollisuuksia. Muutamalla syksyn 2021 havainnointipaikkakunnalla ammattioppilaitoksen opiskelijat olivat kokeneet erityisen merkittävänä heidän luokseen tulemisen. Tyypillisesti nämä nuoret eivät muutoin olleet nuorisopalvelujen piirissä.

Koska ollaan liikkeellä, toiminnalle on moninaisia tavoitteita: ei vain nuorten kohtaaminen vaan myös tilannekuvan ja nuorten hengailupaikkojen kartoitus. Lähes kaikissa kenttäiloissa puhuttiin, että ”pitää käydä tsekkaamassa tiettyjä paikkoja”. Nuorisotyölle on annettu ikään kuin tehtävä tai velvoite nuorten kohtaamisen rinnalla myös ”valvoa” tai tarkistaa tiettyjä paikkoja ja

"Liikkeellä oltaessa toiminnalle on moninaisia tavoitteita: ei vain nuorten kohtaaminen vaan myös tilannekuvan ja nuorten hengailupaikkojen kartoitus."

ennaltaehkäistä esimerkiksi ilkivaltaa. Tässä tapauksessa voidaan puhua nuorisotyön ”piilofunktiosta”, tiedostamattomista tai tarkoittamattomista tehtävistä toimia nuorten sosiaalisen kontrollin välineenä. Vaikkei nuorisotyön julkilausutuissa tavoitteissa ilmene kontrolliin liittyviä pyrkimyksiä, on usein esimerkiksi nuoren vapaa-ajan valvonta tällainen julkilausumaton tehtävä. (Nieminen 2007, 27.)

Viimeinen tunti ja [työntekijä] miettii missä kaikkialla pitäisi käydä, paikkoja on ainakin neljä-viisi tsekattavaksi. Kysyin, että ehditäänkö kaikkiin ja mikä on tavoite – tänään? Puhutaan siitä, että illoilla voi ollakin eri tavoitteita, nuorisotoimea pyydetään tsekkaamaan ja tarkistelemaan tiettyjä paikkoja, toisaalta ”Walkersia” olisi se laadukas kohtaaminen. Onko tänään siis tarkoitus ja tavoite tsekata ja kartoittaa syksyn hengausmestojä vai kohdata ajan kanssa laadukkaasti?

Työntekijä sanoikin, että hyvä kysymys ”sehän olis sitä Walkersia se kohtaaminen, meillä on paineet ja pyynnöt tässä samalla myös tsekkailta”. Käydään jalkaisin tsekkaamassa skeittiparkki, joka on erään parkkitalon alakerroksessa luvalinen kunnan paikka, jota hoitaa yksi 18-v nuori, hän huolehtii, että skeittaus loppuu siellä klo 20. Paikkaa näytetään minulle ja tarkistetaan että on tyhjänä: ”voidaan sitten rapsaan laittaa, että on käyty”. (Tutkimuspäiväkirja.)

Ennakkoon ei voi tietää, kuinka Wauto-jakso onnistuu. Jokainen paikkakunta on oma tarinansa, ja kaikki jaksot ovat yhteisestä toimintamallista huolimatta erilaisia. Muutamien kuukausien mittainen jakso on toisille pitkä aika, toisille lyhyt. Paikkakuntaakohtaisesti vaihtuvat tilanteet ja tarpeet vaikuttavat siihen, kuinka toiminta tulee tutuksi ja millaisen muodon se saa. Ennakkoon ei voi tietää, mitä muutoksia mahdollisesti tulee tai kuinka säätilat ja loma-ajat voivat vaikuttaa nuorten liikkumiseen. Seuraavalle sivulle taulukkoon on koottu kolmen seurantapaikkakunnan tietoja kuvaamaan toiminnan järjestämisen ja toteuttamisen eroja.

Askolassa yhtenä tavoitteena oli työntekijäresurssin kasvattaminen sekä yhteisöllisyyden lisääminen ja erityisesti kunnan sivukylien ”huutoon” vastaaminen. Jo aluksi nähtiin, että jaksolla ja raportoinnilla voisi olla mahdollisuus osoittaa työntekijätarvetta (tutkimuspäiväkirja, syyskuu). Toiminnassa kohdattiin myös merkittävä määrä alakouluikäisiä (alle 12-vuotiaita), joilla ei kunnan sivukylillä juuri ole aktiviteetteja. Lopputulema jakson jälkeen on se, että toisen nuorisotyöntekijän paikka on auki, kylille vietävää toimintaa on jatkettu ”nähdään illalla” -toimintakonseptilla ja omaa liikkuvan nuorisotyön mallia kehitetään edelleen: ”Nuorisolinkku” on liikkunut koemielessä Wauton tavoin.

Mustasaaressa ja Vöyrillä toteutunut jakso on yksi malli kuntayhteistyön tekemisestä. Molemmat kunnat solmivat oman yhteistyösopimuksensa Aseman Lasten kanssa, mutta samalla autolla toimittiin jakson aikana kahdessa kunnassa. Ruotsinkielisen Pohjanmaan erityisenä piirteenä on vahva nuorisoseuraperinne, ja Nuorisoseuroilla, kyläyhdistyksillä ja muilla järjestötoimijoilla on merkittävä rooli paikallisessa nuorisotoiminnassa. Erityisesti Vöyrillä, jossa nuorisotyö on vain yhden työntekijän varassa, ei olisi voitu ajaa toimintakertoja ilman vapaaehtoisia, joita saatiin nuorisojärjestökumppanuuksien avulla. Mustasaaressa jouduttiin koronapandemian vuoksi pitämään keskustan nuorisotilaa suljettuna, mikä vapautti yhden työntekijän Wauto-toimintaan ja mahdollisti näin toiminnan paremman resurssoinnin.

Taulukko 4. Kolmen Wauto-jakson toteuttaneen paikkakunnan perustiedot.

09–12/21	Askola	Mustasaari + Vöyri	Kotka
	8.9.–8.12.2021	25.8.–20.12.2021	2.9.–17.12.2021
Sopimus-kumppani	Askolan kunnan nuorisopalvelut	Mustasaaren nuorisotoimi + Vöyriin vapaa-aika-toimi	Kotkan kaupungin nuorisopalvelut
Resurssit	1 nuorisotyöntekijä päävastuussa 1 etsivä nuorisotyöntekijä 1 koulukuraattori 1 lisäresurssiksi palkattu alan opiskelija 11 vapaaehtoista	Mustasaari: 1 nuorisotyöntekijä päävastuussa 5 muuta työntekijää 1 etsivä nuorisotyöntekijä 7 vapaaehtoista 4 kpl järjestökumppanuuksia Vöyri: 1 vapaa-aikasihteeri 4 vapaaehtoista	2 nuorisotyöntekijää tekemässä vain Wautoa Seurakunnalla 1 toimintailta/vko: 2 nuorisotyöntekijää n. 10 vapaaehtoista
Toimintavastaavien määrä	4	6 (Mustasaari) + 1 (Vöyri)	4
Toimintakerrat ajanjaksolla	33	30 (Mustasaari) + 5 (Vöyri)	40
Alueet	Kirkonkylä + toinen taajama + 2 sivukylää. Välimatkat keskustaan n. 6–10 km.	Mustasaari: 15 kylää, jotka jaettu 5 isompaan alueeseen. Keskustasta n. 20–40 min välimatkat esim. saaristoon, Raippaluotoon 30 km. Vöyri: 3 aluetta, n. 20 km etäisyyksillä.	26 asuinalueetta, jotka jaettu 8 isompaan alueeseen. Kaksi keskustaa: Kotkan-saari ja Karhula. Etäisyydet esim. keskustasta Tiutiseen ja Tavastilaan n. 16 km.
Toimintakertoja/vko	2–3 krt/vko Pysäkkiaikataulu	Mustasaari: 2 krt/vko Vöyri: 1–2 krt/kk Pysäkkiaikataulu	4 krt/vko Kutsuperiaate

Kohdatut nuoret	636 (13–17-vuotiaat) 373 (alle 12-vuotiaat)	Mustasaari: 573 (13–17-vuotiaat) 165 (alle 12-vuotiaat) Vöyri: 143 (13–17-vuotiaat)	1031 (13–17-vuotiaat)
Miten jatko?	Kiinnostus liikkuvaa työtä kohtaan heräsi, ja omaa autoa suunnitellaan. Sitä ennen viedään kylille muuten toimintaa.	Mustasaarella kiinnostusta jatkaa, etsitty rahoituksia ja käyty mm. erään yrityksen kanssa neuvotteluja auton sponsoroinnista. Jatko mietinnässä.	Wauto pitkäaikaistoimintana vuodesta 2020 vuoden 2022 loppuun saakka. Mietinnässä kuinka jatketaan, tarve on tunnustettu ja haluttaisiin jatkossakin osaksi nuorisotyötä.
Muuta	Koronan vuoksi nuorisotyö kiinni jakson aikana 2 viikkoa. Toteuttivat Wauto-liven Youtubessa. Kunnan yhteisöllisyyden koettiin lisääntyneen.	Nuorisojärjestöyhteistyö mm. 4H:n kanssa on kunnan nuorisotyössä tiivis, vapaaehtoisia järjestöjen kautta Wautolle. Koronan vuoksi sisälle autoon ei voinut ottaa nuoria. Pandemian vuoksi nuorisotilat olivat Wauto-jakson aikana kiinni, niitä saatiin pitää auki vasta jakson loppupuolella. Vapaaehtoiset mahdollistivat toiminnan Vöyriellä, jossa vain yksi työntekijä.	Koronan vuoksi kohdattiin pääosin vain ulkona, Wautoon sisälle otettiin 1–2 nuorta, maskit käytössä. Kevät ja kesä 2021 olivat hiljaisempia, syksyllä nuoret alkoivat liikkua ja toimintaan löytyi taas uusia nuoria

Rinnalla on vielä pitkäaikaispaikkakunta Kotka samaisella kolmen kuukauden otannalla vertailun vuoksi. Kotkassa tavoitettiin jälleen syksyllä hiljaisemman kevään ja kesän jälkeen nuoria. Pitkään aikaan heitä ei ollut ulkona näkynyt, mitä liikkuvassa nuorisotyössä vähän huolestuneena ihmeteltiin, sillä jossakin tuttujenkin nuorten tiedettiin olevan – kenties erinäisissä asunnoissa hengäilemassa, eikä välttämättä terveellisten elämäntapojen parissa. Syksyn aikana ehkäisevä päihdetyöntekijä oli useamman kerran Wautolla mukana jalkautumassa. Mopoilu on

Kotkassa iso ilmiö nuorten keskuudessa, ja keväällä 2022 käynnistyi liikkuvan nuorisotyön rinnalle Trafín rahoituksella Mopohanke, jossa mopoagentti toimii yhdessä nuorten mopoilijoiden kanssa pyrkien lisäämään dialogia ja ymmärrystä asian ympärillä eri yhteisöissä.

Raportointi sanoittamassa nuorisotyötä

Hyvin monessa haastattelussa tuotiin esille, että raportointi on asia, joka Wauto-toiminnasta ainakin halutaan ottaa opiksi ja soveltaa paikkakunnan käyttöön. Raportoinnin kautta oman toiminnan arvioinnin ja tapahtumien läpikäymisen merkitys kirkastui. Eräs esihenkilö kuvasikin, kuinka työntekijöiden asenteessa tapahtui positiivinen muutos ja raportoinnin hyödyt huomattiin suhteessa omaan tapaan tehdä työtä. Nyt paikkakunnalla pohditaan, kuinka saataisiin raportointi ja arviointi

"Raportoinnissa kirkastuu oman toiminnan arvioinnin ja tapahtumien läpikäymisen merkitys. Se mahdollistaa työn sanoittamisen ja reflektoinnin itselle ja yhdessä."

kulkemaan käsi kädessä ja tehtäisiin kriittisesti työtä vahvuuksia sekä kehittämistä vaativia kohtia tunnistaen.

Toimintakerran raportointi mahdollistaa työn reflektoinnin itselle ja yhdessä. Kun yhdessä illan päätteeksi käydään läpi kohtaamiset, työt myös

jäävät työpaikalle. Loppupurku antaa päätepidteen samalla tavalla kuin aloituspalaveri aloittaa toimintakerran. Myös esihenkilö on pitkäaikaisella Wauto-paikkakunnalla tunnistanut ajan saatossa raportoinnin hyötyihin havahtumisen.

No ihan tällainen konkreettinen asia on, että ne, jotka on tehnyt Wautoo, on oppinu kirjottamaan raporttia, että se näkyy, sen huomaa, että Wautossa on hirveen hyvä se raportointipohja ja suurelle osalle, tai mä tiedän että moni koki, että tää on rasite aluks, mutta sitten kun siihen tuli rutiini, niin se rutiini on jäänyt myös silleen, että vaikka Wautoo ei tehä, meillä ei oo nyt Logbook käytössä tai se Lokikirja tai mitään tällasta yhtenäistä tapaa raportoida nuorisotalojen toiminnasta, ja osa taloista kirjottaa vapaamuotoista raporttia illan perään, niin ne on niitä jotka on tehnyt Wautoo, koska he koki että onärkevää kirjata mitä tapahtuu (H1, esihenkilö).

Raporteista käytetään esimerkinomaisesti poimintoja muun muassa ohjausryhmissä kuvaamaan toimintaa ja tilanteita. Eräs esihenkilö (H16) kertoi, että raportoinnin avulla tehdään työtä näkyväksi etenkin sellaisille henkilöille, jotka eivät ole nuorisotyön kanssa tekemisissä ja joilla ei ehkä ole siitä selkeää käsitystä. Esimerkkinä hän nosti monia yllättäneen kohdattujen alakouluikäisten määrän sekä ilta-aikaiset kohtaamiset heidän kanssaan. Tiedolla johtamisen näkökulmasta raportit ovat hallinnon henkilöstölle ja eri hallintokuntienkin yhteistyölle merkittäviä. Raporttien huomioiden myötä pystytään myös heti reagoimaan ihan konkreettisiin asioihin, kuten liikuntapaikkojen välineiden tai virkistysalueiden kuntoon.

Toimintaraportteihin kuvataan myös laadullisesti melko tarkkaan nuorten kanssa käytyjen keskustelujen aiheita, vaiheita ja sävyjä. Raporttien perusteella keskustelunaiheet nuorten kanssa ovat hyvin kirjavia. Seurakunnan toimintailloissa keskustellaan ainakin välillä keskimäärin enemmän siihen ympäristöön liittyvistä teemoista, kuten leireistä, isokoulutuksista ja rippikoulusta, mutta myös kaikesta muusta, kuten mopoista, päihteidenkäytöstä, arjesta ja koulunkäynnistä. Loppuraportteista voidaan paikkakuntakohtaisesti tarkastella, mitkä teemat juuri jakson aikana kullakin paikkakunnalla puhuttivat. Seuraavassa sitaatissa erään kunnan nuorisopalvelujen esihenkilö tuo hyvin esille raportoinnin merkityksen toiminnan vaikutusten arvioinnissa ja nuorten elämämaailman ymmärtämisessä:

Kun katoo, lukee niitä raportteja, niin kyl siellä käydään tosi tärkeitä keskusteluja ja semmosten nuorten kaa, minkä kaa ei varmasti missään muualla sitä keskustelua päästä käymään, et ei nää oo jalkapalloharkoissa tai tuota et ees tuu sinne nuorisotilalle, jos ei sitten tätä kautta niitä sitten sinne saaha, mutta se että nimensä mukaisesti nii sehä siinä on parasta se liikkuvuus, se joustavuus (H16, esihenkilö).

Raportointi on kuitenkin myös paikoin koettu rasitteena ja ylimääräisenä työnä, joka vie aikaa itse työn tarkoitukselta: nuorten kohtaamiselta. Raportointi on lisätyö, jota Aseman Lapset vaatii Wauto-jakson paikkakunnilta, ja joillekin se tuntuu raskaalta kaiken muun Wauton tuoman lisätyön päälle.

Työhyvinvointi

Kolmen kuukauden aikana on tullut enemmän palautetta kuin edellisen kahdeksan vuoden aikana. Joku on huomannut, mitä teen. (H22, nuorisotyöntekijä.)

Edelliseen teemaan liittyen työhyvinvointi ja työmotivaatio olivat osalla liikkuvaa nuorisotyötä tekevillä lisääntyneet oman työn sanoittamisen seurauksena. Nuorisotyöntekijän sitaatti edellä osoittaa, kuinka tärkeää raportointi voi työntekijälle monesta näkökulmasta olla. Raportin avulla pääsee itselleenkin sanoittamaan tehneensä hyvää työtä. ”Sen kun lukee illalla ääneen, että tulihan tässä jotain tehtyä ja onhan tällä tarkoitusta” (H22, nuorisotyöntekijä). Työntekijät kokevat, että raportointi on helpottanut ja lisännyt palautteen saamista työstä ja siten myös työn merkityksellisyyden tunnetta. Tavallisesti asioiden sujuessa hyvin ei palautetta juuri saa. Kun raportit menevät laajalla jakelulla verkostolle, usein myös sieltä suunnasta kommentoidaan. Useammasta kunnasta kerrottiin, että esihenkilön viikon tai päivän kohokohtia ovat raporttien lukemiset. Sen, että raportit tulevat suoraan työn koordinoijalle tai esihenkilölle, koetaan haastateltujen esihenkilöiden mukaan motivoivan myös johtamistyötä.

Syksyn 2021 paikkakunnille Wauton aikuisten palautekyselyihin otettiin mukaan myös työhyvinvoinnin teema tutkimushankkeen pyynnöstä. Työhyvinvoinnin, joka on varsin laaja käsite (Rauas 2021), oli kyselyssä määritelty tarkoittavan ”esim. työn mielekkyyttä, työnkuvaa ja sen selkeyttä, työn kuormittavuutta, turvallisuutta ym.”. Vastanneista 24 työntekijästä Wauto-jakson jälkeen kenenkään työhyvinvointi ei ollut heikentynyt vaan valtaosalla pysynyt samana, ”Ei hyvä, eikä huono” -tasolla. Muutamalla vastaajalla työhyvinvointi oli jopa noussut ”Erittäin hyvä” -tasolle. Kyselyssä pyydettiin vastaajia kuvailemaan, mikä vahvisti tai heikensi koettua työhyvinvointia.

”Hyvä meininki wauto porukan kesken toi boostia vaikeinakin päiviä”, kuvailtiin aikuisten palautekyselyssä. Kenttähavaintojeni mukaan ja palautekyselyn vastausten perusteella Wauto-toimintaa kuvailtiin usein ilmapiiriltään hyväksi ja hauskaksi sekä mukavaksi mahdollisuudeksi tavata ja työskennellä erilaisten ihmisten kanssa. Työyhteisöä ajatellen Wauto-toiminta mahdollisti myös monille yhteistä aikaa työkavereiden kanssa aiempaa enemmän. Kannustava työilmapiiri ja työporukka koettiin myös vahvistavana tekijänä monipuolistuneen työnkuvan ohella. Aseman Lasten rooli työhyvinvoinnin suhteen jakson aikana sai myös palautteessa mainintoja. Uuden kokeilussa selkeys ja valmis annettu malli

Taulukko 5. Wauto-toiminta ja työhyvinvointi.

Työhyvinvointia vahvistavia tekijöitä	Työhyvinvointia heikentäviä tekijöitä
Eri paikkojen näkeminen	Wauto-jaksossa paljon työtä
Paikkoja vaihtaessa työvuorot menivät nopeasti	Riittämättömyyden tunne muita omia töitä kohtaan
Ulkoilmassa toimiminen sopii itselle	Muut työt Wauto-toiminnan päällä/ rinnalla
Oli ilo tavata nuoria, jotka eivät osallistu muuhun toimintaan	Ääriresursseilla toimiminen
Oli tärkeää päästä käymään kylissä	Projektin jatkumattomuus ja jatkon mahdottomuus esihenkilön tuen puuttuessa
Työn tarpeellisuuden huomaaminen	Työajat
Oli virkistävää saada erilainen kontakti nuoriin	Työvuorojen suunnittelu ja tauotus erilaista
Nuorten antama palaute tuntui tärkeältä	Työyhteisössä osan kiinnostumattomuus työmuotoa kohtaan
Kannustava työilmapiiri	”Tyhjät” ajot
Työmuodon selkeys	
Tarjolla oleva koordinoivan tahon tuki	

helpottivat, samoin tieto siitä, että tukea on tarvittaessa tarjolla. (Aikuisten arviointikysely 2021.)

Wauto-jakson työhyvinvointia heikentävinä tekijöinä nähtiin ajoittainen suuri työmäärä, jota Wauto-toiminta vaatii. Oma jaksaminen tuntui paikoin huolettavan työntekijöitä. Ajoittain heidän jaksamisensa huoletti myös jaksoja seurannutta tutkijaa, kun kentältä kuului yhtäaikaisesti työntekijöiden venyminen, innostus ja edessä mahdollisesti tuleva väsymys. Lisäksi hyvinvointia heikentävänä tekijänä koettiin se, että suurimmalla osalla paikkakunnista työntekijöillä on tehtävänä Wauton lisäksi kaikki muutkin työnsä.

Työhyvinvointia lisäävinä tekijöinä nähtiin nimenomaan vaihtelu, uudenlaisen työotteen kokeilu ja sen mukanaan tuoma hauskuus sekä ammatillinen kasvu. Wauton aikuisten vuoden 2021 palautekyselyssä 47 prosenttia 121 vastaajasta oli jokseenkin samaa tai täysin samaa mieltä siitä, että ”toiminta synnytti uusia ideoita tai työtapoja”. Tätä uudenlaista työn tekemistä eräs nuorisotyöntekijä kuvailee seuraavalla tavalla:

Tilatyötä tehneenä, mukavuudenhaluisena, koin jonkin sortin heräämisen. On niin eri asia toimia seinien sisässä, missä sinä itse sanelet säännöt ja ehdot, miten toimitaan. Olen jo vahvasti sanonut esihenkilölle, että haluan siirtyä seinien sisältä ulkopuolelle. Tilatyön suhteen, on tuttuakin nuoria koululta tai nuralta, on tietty helpompi, jos on joku tuttu nuori porukassa, helpompi mennä mukaan. Nuoret on nuoria, tilalla tai ulkona, haistelu ja muu, sitäkin oppii nuorisotilalla, mitä tulee tapahtumaan tai mitä pitäisi tapahtua, on tukenut toisiaan tilatyö ja liikkuva. (H22, nuorisotyöntekijä.)

Työhyvinvointikysymyksissä ei suoraan mainittu autoon konkreettisesti liittyviä asioita, mutta palautekysely ja kenttäaineiston perusteella haasteiksi koettiin myös auton toimivuus, tekniikka, huolto sekä autoon liittyvät mahdolliset yllätykset ja sitä myötä toiminnan epävarmuus. Huoli tai epävarmuus työvälineestä voikin myös osaltaan heikentää kokonais työhyvinvointia. Eniten aineistossa työhyvinvointia heikentävänä tekijänä ja Wauto-toiminnan haasteena nousi esille Wauton – niin auton kuin toimintajakson ja brändin alla toimimisen – mukanaan tuoma työkuorma muun työn päälle. Wauto-kokeiluun liittyvä työmäärä, joka samaan aikaan mahdollistaa ja myös velvoittaa monia asioita, tuntui yllättäneen välillä toimijat.

Wauto ja verkostot

Wauto-toiminnassa verkostoyhteistyö on yksi keskeinen kulmakivi, jonka ympärille toimintaa lähdetään rakentamaan. Toimiessaan hyvin verkostoyhteistyö voi myös nopeasti osoittaa liikkuvan työmuodon mahdollisuudet. Verkostoihin voivat kuulua nuorisopalvelujen lisäksi esimerkiksi poliisi, lastensuojelu, päihdetyö, koulut, seurakunta, paikalliset yhdistykset sekä muut alueella vaikuttavat nuorten kanssa toimivat ja heitä kohtaavat tahot, kuten kaupalliset toimijat ja järjestyksenvalvonta. (Aseman Lapset 2019.)

Aseman Lapset ry:lle on kertynyt osaamista toimia neutraalina verkoston luojana ja eri ammattikuntia yhdistävänä organisaationa. Ensimmäisen Walkers-auton pilotointisuunnitelmassa työn tavoitetta ja verkostoyhteistyötä kuvataan seuraavalla tavalla:

Walkers-auton tarkoituksena onkin toimia liikkuvana kahvilana, jonka ympärille muodostuu tilapäisiä kohtaamispaikkoja paikallisten aikuisten, eri alojen

ammattilaisten ja nuorten kesken. Tässä projektissa kutsutaan kaikki ulos organisaatioistaan, sillä yhdessä saadaan aikaan sellaista mihin yksin ei pystytä. Kahvikokousten sijaan, yhdessä tekeminen lisää toisten ammattikuntien tuntemusta ja kasvattaa luottamusta toisiin. Myös tällä verkostotyöllisellä näkökulmalla on varmasti pidempiaikaisia vaikutuksia alueella –kun yhteistyö pelaa ammattilaisten kesken, pelaa myös nuorten asiat ketterämmin. (Aseman Lapset 2014.)

Wauto paitsi mahdollistaa kokouksissa tapaavien ”kahvipöytäverkostojen” yhteisen kohtaamistyön, myös haastaa heidät toimimaan seinien ulkopuolella. Esimerkiksi palvelusta toiseen vaihtaminen nuorta saattaen voi toteutua verkostoyhteistyön ansiosta sujuvasti: saatettava matka voi parhaimmillaan olla varsin lyhyt, mikäli eri palvelujen toimijat ovat yhdessä Wautolla kyseisellä kerralla. Silloin kun hyvät yhteistyöverkostot ovat mukana työssä monella eri tavalla, voidaan päästä ilmiöperustaiseen järkevään työhön, jota yhteistyötä ja verkostojen merkitystä vahvasti painottava Wauto-hankekoordinaattori sanoittaa näin:

Pitää olla vaikuttavuutta paikallisesti siellä, missä me liikutaan muidenkin toimijoiden kanssa, ettei me olla vain yksi riikinkukko siellä keskellä kukkoilemassa, näyttämässä hyvältä hienolla autolla, vaan että me saadaan jalansijaa sinne, minne me mennään, ja sitten me aletaan tehdä sitä [yhteistä työtä] tavallaan sen liikkuvan välineen kautta (H10, hankekoordinaattori).

Edeltävä sitaatti tiivistää ajatuksen mahdollisuudesta yhdistää eri toimijoita Wauton avulla. Yhteistyö voi olla ilmiöpohjaisen tiedon jakoa jälkeensä ja ilmiöihin reagointia, mutta tässä toimintamallissa voidaan yhdessä tekemisen äärellä olla myös konkreettisessa työssä toimintakerroilla.

Auto välineenä tarjoaa kuntapäätäjille, esihenkilöille ja eri hallintokuntien ammattilaisille mahdollisuuden päästä katsomaan, mitä nuorten todellisuudessa tapahtuu. Yhteistyökumppanit, jotka eivät välttämättä itse ole konkreettisesti kentällä, saavat nyt erilaisen näkökulman ja katseen nuoriin sekä ajankohtaiseen tilanteeseen. Nuorisotyöllinen asento ja nuorisotyön tekemisen tapa voivat olla uutta, myös silmiä avartavaa (ks. myös Määttä & Tasanko 2012, 30). Erään paikkakunnan päätös-tilaisuudessa ehkäisevä päihdetyöntekijä kuvasi paitsi Wauton tarjoamaa mahdollisuutta oman työasennon muutokseen, myös nuorten erilaista asentoa eri ympäristöissä. Hänen kokemuksensa mukaan nuoret lähtevät keskustelemaan asioista eri tavoin eri paikoissa ja tilanteissa.

Jalkauduttaessa nuoret myös haastoivat ammattilaista: ”Mitä sinä ajatlet päihteiden käytöstä?” Lisäksi Wautolla kyydissä ollessa myös siirtymät ja välimatkat on voitu käyttää verkostoitumisen näkökulmasta hyödyksi yhteisten asioiden vaihtamiseen ja ideointiin. Wauto-raportoinnin, työvälineen ja toimintaan mukaan menemisen myötä verkostoyhteistyön koettiin parantuneen.

Seurakuntayhteistyö

Seurakuntayhteistyötä vahvistetaan Wauto-toiminnassa koko ajan. Wauto-jaksojen taustayhteisönä toimivat usein kunnat tai järjestöt, mutta myös seurakunta voisi toimia Wauton sopimuskumppanina. Kunta-seurakuntayhteistyötä tehtiin Wautolla kenttäjakson aikana kolmella seuraamalla paikkakunnalla. Näiden paikkakuntien seurakunnan Wauto-työntekijöitä (yht. 4 henkilöä) myös haastattelin.

Ei meillä olisi mahkuja seurakunnan toimijoina toimii ehkä näin vapaasti ja sillä tavalla niin kuin aina aidosti osoittaa, että mekin olemme tietysti kiinnostuneita, vaikka olemme seurakunnan työntekijöitä, että sillä lailla ainakin se mun mielestä on se Walkersin vahvuus meille, tai koen sen niin (H11, srk-nuorisotyöntekijä).

Walkers-toiminta ikään kuin sateenvarjona mahdollistaa eri taustayhteisöistä tulevien työntekijöiden toimimisen saman toiminnan alla. Uskonnollisena yhteisönä seurakunnalla on nuorten keskuudessa tietynlainen leima, eikä se ehkä ole aina kaikille houkuttelevinta toimintaa. Yhteistyö eri nuorisotyön toimijoiden välillä tiivistyy ajatukseen yhteisistä nuorista.

Haastatteleman seurakunnan työntekijät nostivat liikkuvassa nuorisotyössä toimimisestaan kolme keskeistä hyötyä:

1. Kohdataan paljon nuoria, jotka eivät ole seurakuntatoiminnassa. Vaikka lähes koko ikäluokkaa rippikoulussa kohdataankin, moni katoaa sittemmin.
2. Koetaan hyvänä, että myös seurakunnan nuorisotyöntekijät näkyvät siellä, missä nuoret normaalisti liikkuvat, ja tulevat nuorille tutuiksi. On arvokasta kohdata nuoria eri ympäristöissä.

3. Kohdataan niitäkin nuoria, jotka ovat seurakuntatoiminnassa, mutta he ovat vapaa-ajallaan omissa kaveriporukoissaan erilaisia (nuorten erilaiset vapaa-ajan ympäristöt ja roolit niissä). Nuorten kohtaaminen eri ympäristöissä laajentaa työntekijän näkemystä nuorista ja vastavuoroisesti nuorten näkemystä seurakunnan työntekijöistä.

Seurakunnan nuorisotyöntekijän mukaan kohtaaminen liikkuvassa nuorisotyössä ”toimii ikkunana molempiin suuntiin” (H11). Käytännössä seurakunnan nuorisotyötä saadaan myös tehtyä tutuksi Wauto-toiminnassa, ja joskus jopa leiri-ilmoittautumisia on hoidettu liikkuvan nuorisotyön puitteissa. Myös seurakunnan väki oli kuntatoimijoiden tavoin huolissaan palvelujen alueellisesta kattavuudesta ja reuna-alueiden nuorten kohtaamisesta. Laajempi tilannekuva nuorten ympäristöistä lisää myös seurakunnan sisällä ymmärrystä alueen nuorten tilanteista. Pitkäaikaista Wauto-toimintaa toteuttavassa Kotkassa seurakunta vastaa yhdestä toimintailasta viikossa. Seurakunnan nuorisotyön esihenkilö seuraa työtä toimintaraporttien kautta ja pitää liikkuvaa nuorisotyötä tärkeänä. Seurakunnan liikkuvaa nuorisotyötä tekevät työntekijät kokivat, että heillä on vahva taustayhteisön tuki tämän työn tekemiseen.

4.5 WAPARIT TARPEELLISENA LISÄNÄ

Jokainen nuori on erilainen, jokainen ohjaaja on erilainen, jokainen wapari on erilainen, se voi olla ihan erilaiset jutut jonku waparin kaa, joka olisi tuota niin ikänsä tehny vaikka jotain autohommia, ja sitten sieltä tulee jotain amispoikia, joita kiinnostaa autot, ja minä en ymmärrä siitä hölkäsen pöläystä, niin ne saattaa sen äijän kanssa, se voi antaa niille niille paljon enemmän mukaan. Se on tavaltaan koko homman sydän se vaparihomma, mutta siinäkin kyllä näkisin haasteita sitten löytää semmosta porukkaa. (H3, Nuorisotyöntekijä.)

Kaikessa Walkers-toiminnassa oli valtakunnallisesti vuonna 2020 mukana yhteensä 300 vapaaehtoista (Aseman Lapset 2022a). Wautoilla on paikkakunnasta riippuen ollut vapaaehtoisia muutamasta noin kymmeneen henkeen. Esimerkiksi kahdella vuoden 2021 aktiivisten vapaaehtoisten paikkakunnalla waparitunteja oli tehty kolmen kuukauden aikana noin 200 per paikkakunta.

Nuorisotyön organisointia on leimannut vahvasti vapaaehtoisuus kautta sen historian, ja vapaaehtoisuus onkin säilynyt ammatillisen nuorisotyön rinnalla yhtenä työn organisointimuotona (Nieminen 2007, 34). Walkers-toiminnan perustana ovat ammatillisesti ohjatut Wal-

"Yhtenä merkittävimpanä tausta-ajatuksena vapaaehtoisten toiminnassa mukana ololle on nuoren ”peilinä” toimiminen ja monenlaisten turvallisten aikuisten kohtaamisen mahdollisuus."

kers-vapaaehtoistyöntekijät, ”Nuoruuden Veteraanit”. Kohdatessaan nuoria he voivat vuorovaikutuksellaan ja vapaaehtoisella osallistumisellaan viestittää nuoria kohtaan sellaista aitoa kiinnostusta ja välittämistä, johon työstään palkkaa saava ammattilainen ei ehkä pysty. Walkers-toiminnan tulee olla aina ammatillisesti organi-

soitua, johdettua ja ohjattua, eli toiminnassa on mukana vähintään yksi alan koulutuksen saanut henkilö, joka on viime kädessä vastuussa koko toiminnasta. (Aseman Lapset 2016.)

Yhtenä merkittävimpanä tausta-ajatuksena vapaaehtoisten toiminnassa mukana ololle on nuoren ”peilinä” toimiminen ja monenlaisten turvallisten aikuisten kohtaamisen mahdollisuus. Rikkautena vapaaehtoiset nähdään siinä, että he ovat ihan tavallisia aikuisia ammattilaisten rinnalla ja mahdollistavat nuorelle eri henkilöille avautumisen erilaisista asioista. ”Jos ei vaikka mun kanssa ole päässyt joku nuori jutuille, niin saattaa jonkun toisen henkilön kanssa päästä ihan eri sfääreihin” (H3, nuorisotyöntekijä).

Tapasin vapaaehtoisia toimintailloissa ja heille erikseen järjestetyssä tilaisuudessa kolmella paikkakunnalla, kahdesti olin mukana vapaaehtois-koulutuksessa ja kerran kauden päätöksessä. Tapaamieni vapaaehtoisten motiivit vapaaehtoistyöhön olivat moninaisia. Esimerkiksi muutamilla oma työ- tai harrastustausta oli nuorisotyössä, mutta alan vaihtamisen myötä kohtaamiset nuorten kanssa olivat vähentyneet. Nyt tarjoutunut mahdollisuus oli sellainen, johon halusi tarttua. Useampi mainitsi motiivinaan sen, että saisi tutustua nuoriin ja tietää, millaista on paikallisten nuorten elämä ja arki tässä ajassa. Osa myös kertoi haluavansa ymmärtää omia, kotona olevia nuoria paremmin. Osa vapaaehtoisista oli jo iältään vanhempia, ja heidän omat lapsensa olivat lähteneet jo kotoa, tai omia lapsia ei ollut. Oli aikaa annettavana myös muiden nuorille.

Sosiaalisen median puskaradiossa keskustellaan monella paikkakunnalla paljon alueen nuorista ja ollaan heistä myös huolissaan. Vapaaehtoiset pääsevät yhdellä tavalla kurkistamaan nuorten todellisuuteen. Vapaaehtoisuuden motiivina eräällä paikkakunnalla olikin nimenomaan huoli paikkakunnan nuorista ja mahdollisuus olla tämän toiminnan kautta tekemässä jotain asialle. Osassa paikkakunnista vapaaehtoisten kokemuksen myötä käsitys nuorista saattoi myös muuttua ja ”suuri huoli” heidän ympärillään vähentyä, kun kohdatut nuoret olivatkin mukavia ja kunnollisia.

Tunteita oli vapaaehtoisuudessa kohdattu laidasta laitaan: iloa, ärtymistä, innostusta. Nuorten kanssa käydyt keskustelut olivat monelle jääneet mieltä lämmittävinä mieleen. Useampi vapaaehtoinen kertoi myös tunteneensa kiitollisuutta ja tyytyväisyyttä siitä, että on saanut olla siellä missä nuoret ja että nuoret ovat ottaneet niin hyvin heidät vastaan. Haastattelemani vapaaehtoiset korostivat myös hyvää tunnelmaa ja porukkaa toiminnassa. Yhdessä Wautolla oli ollut mukavaa. Niin työntekijöiden ja vapaaehtoisten kertoman kuin omien kenttähavaintojeni perusteella Wautoilla oli pääasiallisesti rento tunnelma toimintavastaavien ja vapaaehtoisten välillä. Paitsi nuoriin myös muihin vapaaehtoisiiin oli mielenkiintoista tutustua. Vapaaehtoisuus oli tuntunut antoisalta ja merkitykselliseltä.

Kun Wauto-jakso on suhteellisen lyhyt tai kun pitkäaikaistoiminnassa osallistutaan jaksotettuun vapaaehtoisuuteen, vapaaehtoiset tietävät sitoutuvansa tietyksi ajaksi, yleensä 3–4 kuukaudeksi. Eräs vapaaehtoinen (H21) perustelikin osallistumistaan ja sen mahdollistumista juuri sillä, ettei ole tarve sitoutua kuin lyhyeksi määräajaksi. Oli helppoa lähteä mukaan, kun oli jo alusta saakka tiennyt suunnilleen, kuinka paljon toiminta ajallisesti tulee vaatimaan. Työntekijätkin kertoivat mielissään, kuinka vapaaehtoisista tulee myös heille uusia tuttavuuksia. Eräs nuorisotyöntekijä sanoitti molemminpuolista kokemusta siten, että niin vapaaehtoiset, nuoret kuin he itsekin saavat erilaisia näkökulmia ja yhteisöllisyyden kokemuksia. Vapaaehtoiset myös tuovat hyviä ja tärkeitä uusia näkökulmia esille työntekijöille. Eräässä nuorisotyöntekijöiden ryhmähaastattelussa (H13) tuotiin esille, kuinka vapaaehtoiset esittävät työntekijöille hyviä kysymyksiä ja herättävät pohtimaan, miksi jotkut asiat tehdään tietyllä tavalla. Ammattilaiselle tuo myös itselleen iloa nähdä muidenkin aikuisten antavan aikaansa nuorille. Vapaaehtoistyön koordinaointi ja vapaaehtoisten kouluttaminen olivat myös tuoneet uudenlaisia, ihan mielekkäitäkin työtehtäviä joillekin työntekijöille.

Vapaaehtoisista huolehtiminen on toisaalta myös iso lisätyö, joka aidosti vaatii työaikaa ja resursointia. Rekrytoinneissa ja vapaaehtoisten haastatteluissa menee aikaa, ja valinta vaatii hyvää ihmistuntemusta, jotta osaa poimia sellaiset ihmiset, jotka tuovat turvallista ilmapiiriä liikkuvaan nuorisotyöhön. Muita tunnistettuja lisähaasteita vapaaehtoisuuteen liittyen ovat peruuntumiset herkemmin, sitouttaminen ja motivointi, ylimääräinen työ koordinoinnissa, huolehtiminen, palkitseminen ja kiittäminen.

Vapaaehtoisilta ei vaadita kuin läsnäolon ja kohtaamisen taitoa, jota jokainen oppii tekemällä. Wauto-toimintakertaan kuuluva roolitus helppoti myös vapaaehtoisia löytämään roolinsa.

Mä en missään vaiheessa oikei ottanu semmosta mitään roolia, mä olin vähän semmonen, et mä olin siinä läsnä, et jos nuori tuli ja halus, nii mä olin käytettävissä, et en mä halunnu työntää itteeni, mut en mä vetäytyny myöskään mihkään seinäruusuks, et mä olin siinä niin kun mukana ja niin kun tunnustelin tilaa, et niinku en mä en oikein tiitä, mikä mun rooli oli, mä olin vaan mä, olin osa sitä (H21, vapaaehtoinen).

Haastattelujen perusteella alkuun saatettiin toki olla huolissaan siitä, pitäisikö osata olla enemmän kuin oma itsensä, mutta toiminnan edetessä itselle sopiva tapa oli yleensä löydetty.

Ei siinä mitään erityistaitoja tarvinnu, et lähinnä siis se, että olet läsnä ja olet saatavilla ja silmät ja korvat auki, et eihän se oikeesti vaadi lopulta ihan hirveesti mitään, et ei mun mielestä, vaikkei ois ikinä tehny, niin jos on minkäänlaisia sosiaalisia taitoja, niin kyllä siinä mun mielestä kuka vaan aikuinen voi pärjätä, ja sitte sillä omalla persoonalla tuoda siihen sitte lisämausteita (H21, vapaaehtoinen).

Kunnalliseen nuorisotyöhön vapaaehtoisuus ei ole kovin voimakkaasti kuulunut. Erään esihenkilön (H14) mukaan oikein raamitettuna ja aidosti mukana olemisen halulla vapaaehtoisuus nuorisopalveluissa on oikein hyväkin juttu. Wautolla toimivien aikuisten arviointikyselyn (Aikuisten arviointikysely 2021) mukaan 95 prosenttia vastaajista (n=116) ajatteli, että nuorisotyössä tulisi jatkossakin hyödyntää vapaaehtoisia. Vapaaehtoisille työtehtäviä tuntuisi vastaajien mukaan löytyvän etenkin tapahtumiin, jalkautumiseen ja liikkuvaan nuorisotyöhön liittyen, ja muutaman vastaajan mukaan vapaaehtoiset olisivat tervetulleita myös

tilatyöhön. Wauto-toiminnan Walkers-raamit ja vapaaehtoiskoulutus helpottavat vapaaehtoisuuden kokeilua kuntatoimijoille. Täysin oman vapaaehtoisuuden rakentaminen vaatisi kunnissa isomman työn.

Vapaaehtoiset ovat monilla paikkakunnilla Wauto-toiminnalle resurssi ja toteuttamisen mahdollistava tekijä. Pelkästään omalla työvoimalla ei toimintaa välttämättä saataisi onnistumaan. Wauton aikuisten arviointikyselyssä (2021) vapaaehtoisten merkitystä työaikaresurssille pitivät merkittävänä lähes kaikki vastaajat (n=117) ja vapaaehtoisten kanssa työskentelyä pidettiin palkitsevana. Vapaaehtoiset ovat arvokas lisä, josta ei selvästikään olla valmiita luopumaan niillä paikkakunnilla, joissa vapaaehtoistoiminta pyörii hyvin. Aseman Lapsilta saatuun tukeen vapaaehtoisten kouluttamisen ja sitouttamisen suhteen vastaajat olivat tyytyväisiä. Kaikilla paikkakunnilla vapaaehtoisia ei kuitenkaan vastaajien mukaan saatu riittävästi.

4.6 WAUTO-TOIMINNAN HAASTEITA

Wauton lainaaminen paikkakunnalle ei vielä saa aikaan onnistunutta toimintaa ja hyvää kohtaamista nuorten kanssa. Työ tehdään kunnan omana työnä, jokaisen työntekijän omalla persoonalla. Jo ensimmäisessä WoW-hankkeessa huomattiin, että Wauto-työkalujen ja uudenlaisen toimintaotteen haltuunotto vaati aluetoimijoilta paljon. Lisäksi vapaaehtoistyöntekijöiden rekrytoinnin ja ohjauksen huomattiin kuormittavan osaa aluetoimijoista. (Aseman Lapset 2020.) Taulukkoon 6 on listattu nuorisotyöntekijöiden ja heidän esihenkilöidensä eri tilanteissa ja aineistoissa esille tuomia Wauto-toiminnan haasteita.

Ison kaupungin nuorisopalvelujen esihenkilö kuvaili liikkuvan nuorisotyön vaatimaan kohtaamiseen liittyviä huomioita todeten, että isoon organisaatioon mahtuu monia mielipiteitä ja etteivät kaikki halunneet tämän mallin työtä edes tehdä.

Tähänkin joukkoon mahtuu aika monenlaista mielipidettä siitä hommasta, elikkä tavallaan osan mielestä se tai osalle oli hirveen vaikea ymmärtää sitä tavallaan kohtaamisen elementtiä ilman niinku puuhastelua, ja myöskin sitte mitä tuli tähän raportointiin ja tän tapaseen, niitten nuorisotyön perusteitten miettimiseen, nii se tuntu kans osasta hirmusen vieraalta (H14, esihenkilö).

Taulukko 6. Koonti Wauto-toiminnan haasteista.

Autoon liittyvät	<ul style="list-style-type: none">- auton käsittely ja huolto- auton lämmin säilytys hallissa ja hallin löytyminen- koetaan toisinaan liian pieneksi ja epäkäyttännölliseksi tilaksi
Walkers-brändiin ja toimintamalliin liittyvät	<ul style="list-style-type: none">- Walkers-brändiin ja -ideologiaan sitoutumisen haaste (ammatti-identiteetti)- Wauto-toimintaan liittyvät lisätyöt (raportointi, kyselyt)- Walkers- ja Wauto-toiminnan velvoitteet (tavaramerkki)- vapaaehtoiset: rekrytointi, koordinointi, huolehtiminen- alku- ja loppupalaveri vievät aikaa, ajoaika voi jäädä lyhyeksi
Nuoriin liittyvät	<ul style="list-style-type: none">- toiminnan tutuksi tekeminen- nuorten liikkuminen ja löytäminen- samojen nuorten kohtaamisten jatkuvuuden haaste- selkeästi myöhempi ajoaika illalla kohderyhmän tavoittamiseen- tarve ja toive myös viikonlopputoiminnalle
Toimintaan liittyvät	<ul style="list-style-type: none">- riittävän henkilöstöressurssin löytäminen (mistä on pois?)- iltapäivätyöajat- toiminnan juurruttaminen lyhyellä toimintajaksolla- uuden työkalun ja toimintaotteen haltuunotto vie aikaa
Muut	<ul style="list-style-type: none">- epävarmuustekijät: sää, etenkin talviolosuhteet- huonokuntoiset tiet- ristiriidat ja haasteet työyhteisössä Wauto-toimintaa kohtaan- iso työmäärä kokonaisuutena

Erilaisessa, seinien ulkopuolisessa ympäristössä toimimisen ja aktivoivan toiminnan puuttumisen lisäksi myös Walkers-brändi hiertää osaa työntekijöistä. Joillain paikkakunnilla esimerkiksi etsivä nuorisotyö on brändätty tietynlaiseksi, minkä rinnalle toista brändiä on vaikeaa sovittaa. Tunnistettiin myös, että nuorisotyössä on sitouduttu omaan ammatilliseen identiteettiin tietyllä tavalla ja että järjestön luotsaama toimintakonsepti tuottaa identiteettiristiriitoja.

Aseman Lasten Walkers-toimintakonsepti on asettanut toiminnalle joitain reunaehdoja, joista yksi on ollut se, että toiminnassa ei lähtökohteisesti suljeta tai käännetyä pois ketään nuorta. Walkers-toiminnassa niin kutsuttua ”nollatoleranssiperiaatetta” esimerkiksi suhteessa nuoren päihteiden vaikutuksen alaisena olemiseen ei ole koskaan ollut. Tätä kiistanalaistakin toimintatapaa pidetään toiminnassa olennaisena, sillä se mahdollistaa kaikenlaisten nuorten parissa työskentelyn. Lisäksi se tuo myönteisen tunnustamisen mahdollisuuksien pariin sellaisia nuoria, jotka

omissa arkiyhteisöissään saatetaan toistuvasti nähdä lähinnä oireiden tai ongelmien linssien läpi. (Aseman Lapset 2016; 2019.)

Osalle se, työntekijöillekin se voi olla vaikee asia, et nuoret ei oo selvinpäin, itse eivät kontrolloi sitä nuorta niin paljon, tietysti sisällä ei voi, jos sä oot päihtynyt, niin pitäähän sun olla siinä kunnossa, että sä voit olla yhteisten sääntöjen mukaan. Eli se, niin se musta tuntuu, et se voi joillekkain olla vaikee asia ja miksei sit haluu, et sitä pyörittää päässään niin isona asiana, et sitä ei lähe ottaa sitä haastetta, et tekisi eri lailla työtä, vaan sanoo mielummin, että mä teen näitä asioita. (H1, esihenkilö.)

Käytössä olevat työntekijäresurssit vaikuttavat myös suoraan toimintaan. Jos toimintavastaavia ei ole nimettyinä ja käytettävissä useampia, yhden sairastuessa koko toiminta saattaa peruuntua, kun sijaista ei ole. Myös työvuorojen jakaantumisen koettiin haittaavan samojen nuorten kohtaamista ja vaikuttavan jatkuvuuden tunteeseen. Paikkakunnan liikkuvan nuorisotyön toteutustavasta riippuen saman työntekijän kohtaaminen ei aina ole nuorelle mahdollista. Tämän vuoksi brändin myötä luotettavaksi ja tutuksi muodostunut auto on tärkeä, jos siellä ovat ihmiset vaihtuvat. Wauto-kokeiluissa työntekijät usein vuorottelevat ja henkilökunnan vaihtuvuus voi olla varsin suurta verrattuna esimerkiksi aina tietyillä tiloilla työskentelemiseen, mistä johtuen samojen nuorten kohtaamista ei myöskään voida aina arvioida. Wauto-tilastoinnin yksi haaste on myös se, ettei määriä laskevista tilastoista nähdä vielä suoraan, kuinka paljon kohdattiin samoja nuoria.

Jotenki se on yllättävän raskas se puoli vuotta sit loppupeleissä, sen kaikki se ekstra, mikä siihen kuuluu tosissaan, samoin auton huollot ja siivoukset ja ylläpidot ja kaikki se muu liikkuminen ja suunnittelu, ja kattoo et siellä on aina maitoa ja tällasta näi, että melkein, jos siihen nyt joskus päätys, nii ottas kans just jonkun siviilipalvelusmiehen sitä hoitamaan, et se ois sellanen ekstra juttu johonki tai hankkeen tai muu vastaava (H24, nuorisotyöntekijä).

4.7 WAUTO, WAUTOSSA, WAUTOLLA

Wauto kääntää katseita.

Wautossa voi puhua mistä vaan.

Wautolla pääsee paikkoihin. (Jatka lausetta, haastatellut aikuiset.)

Edeltävässä luvussa käsiteltiin liikkuvan nuorisotyön asettumista ”työmuoto, menetelmä vai väline” -keskustelussa todeten, että sen nimeäminen riippuu paikkakunnan muusta sanallistamisesta, johon puolestaan vaikuttaa myös paikkakunnan koko. Wautojen, nuorten liikkuvien kohtaamispaikkojen, on tutkimuksen haastatteluissa todettu olevan jollain tapaa näitä kaikkia, mutta ennen muuta erityisyys liittyy itse Wautoon.

Jos me ajatellaan, minkälaisiin kohtaamisiin me päästään nuorten kanssa tällä välineellä, mitenkä nopeasti nuoret sen ottaa omakseen ja mitenkä nopeasti Wauton kautta saadaan luottamusuhde rakennettua, niin jotenkin musta niinku pakko on ajatella myös, tämä on myös vahva oma työmuotonsa tai työmenetelmänsä, että tuota että se ei ole vaan renkaat vaan siinä on jotain syvempää, mitä me ehkä kokonaan itsekään ymmärretä, että mikä se on se asia, mikä saa sen aikaan (H10, hankekoordinaattori).

Kuva 2. Auto itsessään on hyvä keskustelun avaaja nuorten kanssa, samoin Wauton tarrat ja eri puolilta Suomea jätetyt viestit. Näiden lisäksi Wautoissakin on nuorisotyöllisen ”välineistön” kaltaisia elementtejä.

Omat kenttäkokemukseni Wautoilta sisältävät valitettavasti vain muutamia Wautossa sisällä kohtaamisen hetkiä. Kesällä oli kova helle eikä auton sisätiloja käytetty, minkä lisäksi koronapandemia vaikutti siihen, ettei pienessä tilassa voitu olla turvavälein. Alusta saakka olin tutkijana kiinnittänyt huomiota siihen toistuvaan puheeseen, jota autosta ja sen pienen sisätilan mahdollistamasta tunnelmasta kerrottiin. Tätä välineen ja tilan erityisyyttä halusin selvittää sekä kysymällä että havainnoimalla lisää. Aihetta käsiteltiin haastatteluissa, joiden kautta sain käsityksen siitä, mitä Wautossa sisällä tapahtuu ja miltä siellä tuntuu. Loppuvuodesta pääsin kahdella eri paikkakunnalla olemaan Wautossa sisällä nuoria kohtaamassa, ja siten omakohtaisesti ymmärsin ”Wauto-hetkiä” ja Wauton erityislaatuista tunnelmaa. ”Jatka lauseita” -tehtävässä jatkettiin hyvin usein seuraavasti: ”Wautossa on tunnelmaa”.

Wauton merkitys nimenomaan työvälineenä nousi keskeiseksi Wauto-toiminnassa, ja osittain juuri Wauton pieni ja intiimi tila luo siihen omanlaisensa mahdollisuuden nuorisotyöllisestikin. Wauton nähdäänkin tutkimusaineiston perusteella olevan mahdollistaja niin haluttaessa.

7 neliön tilassa on kolme aikuista kohtaamassa ja aktiivisesti läsnä ja kolmesta seitsemään nuorta ottamassa sitä läsnäoloa vastaan ja antamassa oman osansa siihen (H10, hankekoordinaattori).

Eräs vapaaehtoinen (H21) kuvasi Wauton olevan tunnerikas ja salliva tila, jossa saa olla millainen fiilis tahansa. Wauto on pieni, liikuteltava, lämpöä tarjoava väline. Erityisyyden siihen tuo mahdollisuus kohtaamisen intensiteettiin. Moni ammattilainen kertoi, kuinka Wautolla nuorten kohtaamiset voivat olla monenlaisia, joko pintapuolisia kahvin tai limonadin tarjoamisia tai hyvin nopeasti juuri pienen, kohtaamisen mahdollistavan tilan myötä monien sanoin ”syvään päätyyn” meneviä keskusteluja. Erään toimintajakson päätteeksi nuorisotyöntekijä kuvasi kokemustaan ”omien nuortenkin” kohtaamisesta Wauton avulla erityisinnä, poikkeuksellisen syvällisinä (tutkimuspäiväkirja). Toisaalta pieni tila voi jollekin olla myös pelottava ja ahdistava. Eräs haastateltava (H1) kertoi, että osa nuorista käy vain pikaisesti ovelta kurkkaamassa Wautoa uskaltamatta tulla sisään. Tiivis kohtaaminen etenkin muiden nuorten mutta myös nuorisotyöntekijän kanssa voi olla joillekin liikaa.

Vaikka periaatteessa Wauto on erityinen ja ”autohan tekee jo osan siitä kohtaamisesta” (H2), pieni intiimi tila ei kuitenkaan itse tee hyvää kohtaamista vaan ihmiset siellä. ”Mehän ollaan itse se, miten laadukasta

kohtaaminen on”, muistutti eräs nuorisotyöntekijä. Wauto ei sitä muuta, ja yhtä tärkeää on olla tiloillakin. Nämä toimintamuodot eivät sulje toisiaan pois. (Tutkimuspäiväkirja, päätöstilaisuus.) Wauto antaa tilana erilaisen mahdollisuuden kohtaamisiin, Wautossa on tunnelmaa ja Wautolla saavutetaan nuorisotyöllisiä tavoitteita nuoren erilaisten suhteiden vahvistajana.

Tässä luvussa on kuvattu Wauto-toimintaa, vastattu tutkimuksen kysymyksiin vapaaehtoisten roolista liikkuvassa nuorisotyössä sekä tarkasteltu Wautolla tehtävän liikkuvan nuorisotyön asettumista ja lisäarvoa kunnallisessa nuorisotyössä. Seuraavassa luvussa käsitellään liikkuvan nuorisotyön nuoria sekä Wauto-toimintaa nuorten kokemana.

5 LIKKUVA NUORISOTYÖ JA NUORET

Aino Tormulainen

Nuorisotyötä ei ole mahdollista tutkia ottamatta kantaa nuoriin, nuorten kulttuureihin ja nuorten kasvuympäristöihin (Kiilakoski & Honkatukia 2018, 20). Liikkuvan nuorisotyön kehyksessä korostuu erityisesti kohtaamisen ympäristöjen merkitys, ja näitä ympäristöjä voi olla moninaisia, jolloin myös työn tavoitteet ja painotukset ovat hiukan toisenlaiset.

Nuorten oleskelua julkisessa ja puolijulkisessa tilassa kontrolloidaan ja rajoitetaan toisella tavalla kuin aikuisten. Julkista keskustelua käydään usein etenkin siitä, millainen vapaa-ajan vietto ja mitkä paikat ovat sopivia ja nuorille soveltuvia oleskeluun (Honkasalo & Salo 2015; Tani & Pyry 2017). Nuoret myös aiheuttavat erilaista ääntä, aikuisten korvissa usein häiritsevää melua (Liikanen & Rannikko 2016, 37–45). Nuorten vapaa-ajan yhteydessä hengailua on tulkittu (Malm 2018; Tani & Pyry 2017) maantieteilijöiden tiukkojen ja väljien tilojen käsitteiden avulla eli tilojen käyttötarkoitukseen liittyen, samoin puhutaan olemisen ja tekemisen tiloista. Tekemisen tilat ovat tiettyihin tarkoituksiin varta vasten suunniteltuja ympäristöjä, joissa on säännöt tai valvontaa. Syrjäkylillä esimerkiksi on enimmäkseen ”väljää tilaa”, olemisen tilaa, jota ei säännellä minkään instituution toimesta. (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 72.) Liikkuvassa nuorisotyössä nuorille annetaan myös lupa vain olla ja oleskella. Nuorisotyön näkökulmasta nuoruus ei ole lähtökohtaisesti ongelma eikä nuorisoa pidetä ongelmallisena väestönosana, vaan nuoruusvuosiaan elävät ovat ihmisiä, jotka saavat turvaa, ohjausta ja toimintamahdollisuuksia nuorisotyön oppimisympäristöissä (Nieminen 2007, 39).

Liikkuvassa nuorisotyössä nuoret nähdään ennen muuta nuorina ja itsessään arvokkaina myönteisen tunnistamisen kautta (Kallio ym. 2015), mutta ajoittain myös huolen ja ongelmien kautta ennaltaehkäisevästä näkökulmasta. Tutkimusaineistossa nämä nuoruuden arvostamisen ja huolen puhuvat kulkevat rinnakkain. Käytännön työssä liikkuvan nuorisotyön kohtaamisista valtaosa on arkisia kohtaamisia, jotka mahdollistavat myönteisen tunnistamisen näkökulmasta hyvinvoinnin edistämistä (Malm 2018, 40). Kun nuoria kohdataan esimerkiksi parkkipaikalla skeittaamassa, ei heitä lähestytä syyllistäen ja moittien vaan kuulumisia

kysellen. Mikäli suoraa turvallisuuteen liittyvää huolta ei ole, annetaan nuorten olla nuoria siinä kaikkien yhteisessä tilassa. Välillä muistutetaan roskaamisesta, ja Wautoilla nuoria kehoitetaan Walkers-ohjeistuksen mukaan ”olemaan ihmisiksi” ilman sen suurempaa puuttumista tai moitetta. Nuorisotyö on ei ole poliisi tai järjestyksenvalvoja, mutta tilanteita havaitessa voi olla hyvä pysähtyä katsomaan, mistä on kyse. Esimerkiksi kesällä Mikkeliissä huomasimme pienen varhaisnuorten porukan satamassa laiturin reunassa puuhaamassa jotain bensapumpun lähetyvillä. Tämä herätti meissä kaikissa Wautolla huomiota, ja päätimme kurvata viereen kysymään kuulumisia. Nuoret olivatkin laiturilla magneettien avulla ”kalastamassa” pohjasta mahdollisesti löytyviä aarteita, vaikka kauempaa tilanne oli näyttänyt epäilyttävältä. Toivotimme heille aarreonna ja kehoitimme olemaan tippumatta veteen.

Nuorisotyön ohittamaton ominaispiirre on vapaaehtoisuus, johon kuuluu nuoren tarpeiden kuuleminen ja kunnioitus (Nieminen 2007, 24, 34). Niemisen mukaan (mt., 24–25) nuorisotyön ja nuoren erityislaatuinen kohtaaminen tarkoittaa nuoren itsensä ilmaisemia ja nuorisotyöntekijöiden tunnistamia tarpeita, jotka vaikuttavat siihen, millainen nuorisotyön ympäristö kulloinkin rakennetaan. Liikkuvan nuorisotyön tarpeen tunnistaminen nuorista ja heidän moninaisista elämismaailmoistaan käsin, vapaaehtoisuuteen kytkeytyvä osallistuminen sekä toimintatavan erityispiirre, ruohonjuuritason osallisuutta lisäävä luokse kutsuttava toiminta, ovat tämän nuoria käsittelevän luvun teemoja, joiden kautta tulkitsemme nuorten suhdetta nuorisotyöhön. Tässä luvussa käsitellään liikkuvaa nuorisotyötä nuorten näkökulmaa painottaen. Pääaineistoa ovat yhä Wauto-toiminnan havainnointi ja Wautojen nuoret, mutta osan Wauto-toiminnan nuoriin liittyvistä huomioista voidaan liikkuvan nuorisotyön verkoston keskustelujen perusteella nähdä pätevän myös muussa liikkuvassa nuorisotyössä.

5.1 WAUTO JA NUORET

Wauto-toiminta asettuu lähelle Aseman Lasten Löytävän työn ajatusta välissä olevana toimintana. Löytävä työ asettuu ennaltaehkäisevän ”perusnuorisotyön” ja yksilökeskeisiä käytänteitä painottavan korjaavan ”erityisnuorisotyön” väliin. (Kivari ym. 2017, 17.) Wautoilla kohdataan välillä massoja torilla, välillä yksittäinen nuori kutsuu Wauton tapaamispaikalle. Erityisesti Wautoon sisälle rauhalliseen tilaan vetäytyessä voidaan tehdä myös yksilötyötä.

”Walkers-toiminnassa ja Wautolla kohdattavat nuoret saavat lähtökohdaisesti olla omia itsejään, eivät ”nutanuoria”, ”maahanmuuttajanuoria”, ”xyz-harrastajia”, ”seurakuntanuoria”, ”asiakkaita”, ”lastensuojelunuuoria” tai ”huolinuuoria”.” (Aseman Lapset 2016.) Wauto-toiminnan tavoitteena onkin ollut luokse menevä nuorisotyö inklusiivisella otteella kaikille nuorille, eli toimintaan on sisällytetty tavoitteellinen pyrkimys liudentaa rajaa avoimen ja kohdennetun työn välillä. Paikallisten nuorisotyöllisten tarpeiden lisäksi Wauto-toiminnan lähtökohdiana on vastata parhaalla mahdollisella tavalla paikallisten nuorten elämäntilanteisiin. (Aseman Lapset 2019.) Inklusiivisuuteen ja kaikkien nuorten tasavertaiseen kohtaamiseen liittyy myös myönteinen tunnistaminen eli se, että kaikille lapsille ja nuorille tarjotaan mahdollisuuksia tulla tunnistetuiksi tavoilla, jotka kunnioittavat sekä heidän yksilöllisiä erillaisuuksiaan että yhteisöllisiä siteitään. Ketään ei erotella tuettaviin ja pärjääviin, vaan myönteinen tunnistaminen voi toteutua kenen kanssa tahansa, missä ja milloin vain. Kyse on ideologisesta, käytännöllisestä ja ammatillisesta painopisteen muutoksesta, jossa siirrytään ongelmista ja haasteista erillaisuuden arvos- tamiseen, voimavarojen tunnistamiseen sekä lasten ja nuorten tukemi- seen heidän arjen yhteisöissään. (Kallio ym. 2015, 15.)

Tutkimusaineistossa kulkee rinnakkain kaksi erilaista tapaa puhua liikkuvan nuorisotyön kohderyhmästä. Toisen puhettavan mukaan toiminnalla nähdään olevan tietty tavoiteltu kohderyhmä, kun taas toisen puhettavan mukaan jokainen kohtaaminen on tärkeä ja kaikki nuorisotyön pariin haluavat tai sitä tarvitsevat pyritään kohtaamaan. Totean raidenuorisotyötä tutkineen Karla Malmin tavoin (2018, 105), että kyse on painotuseroista. Erityisesti valtakunnallisesti hyvin erilaisissa ympäristöissä toteutettavan liikkuvan nuorisotyön kohdalla kyse on nimenomaan paikallisen tarpeen painotuksesta ja sen mukaan joustavasti toimimisesta sekä toiminnan muuttamisesta tarvittaessa. Kaikki nuoret eivät ole liikkuvasta nuorisotyöstä tai Wautosta kiinnostuneet – ei heillä välttämättä mitään toimintaa vastaan ole, mutta he eivät koe sellaiselle myöskään tarvetta. Wauto on eri nuorille eri tarkoitusta varten: ”Riippuu ihan siitä nuorisoporukasta, ketä kohdattiin, että toisille se oli kahvi- ja limppari- automaatti, ja toiselle se oli se, että mul on asiaa aikuiselle” (H17, esihenkilö).

On ihan sellaisia pieniä nappuloitakin, jotka kaippaa sitä, että aikuiset tulee ja on, se on ollut välillä outoakin, kun ei välttämättä niiden nappuloiden kaa, ei hyö puhu mitään, mutta sitten vaan istutaan hiljaa ringissä (H6, nuorisotyöntekijä).

Wauto-toiminnan ensisijaista kohderyhmää ovat 13–17-vuotiaat. Vuonna 2021 Wautoilla palautekyselyyn vastanneista nuorista (n=236) yli puolet (52 prosenttia) oli 13–15-vuotiaita, 27 prosenttia 16–17-vuotiaita ja 14 prosenttia alle 13-vuotiaita (Nuorten palautekysely 2021). Monin paikoin niin Wautolla kuin liikkuvassa nuorisotyössä muutoin kohdataan alakouluikäisiä nuoria. Paikalliset tarpeet määrittävätkin kohderyhmää. ”Joskus voi olla hyvinkin tarpeellista kohdentaa toiminta juuri tietyn ikäisille, esimerkiksi varhaisnuorille, jos toistuvasti tunnistetaan tämän ryhmän vaativan erityistä huomioita. Tällöin on kuitenkin huomioitava, ettei palvelua aleta mieltää vain tietylle kohderyhmälle tarkoitetuksi.” (Aseman Lapset 2019.)

Nuorisotyöntekijöiden haastattelujen perusteella Wautolla kohdatut nuoret ovat isolta osin sellaisia nuoria, jotka eivät ole juurikaan nuorisotiloilla käyneet. Erään kaupungin työntekijä (H7) kertoi osanneensa jopa odottaa niiden nuorten tulevan Wautolle, jotka tiloilla eivät käy. Tiloilla käymisen esteeksi hän tiesi ja tunnisti kiusaajien läsnäolon. Wautolle nämä nuoret tulivat, vaikkakin alkuun hiukan aristellen. Ensimmäisessä WoW-hankkeessa Wautolla suoritettujen kyselyiden sekä ammattihenkilökunnan arvioiden mukaan noin 50 prosenttia nuorista oli sellaisia, joita paikallinen nuorisotyö ei ole aikaisemmin tavoittanut. Wautoilla toteutetuissa kartoituskyselyissä puolet nuorista ilmoitti myös, ettei harrasta mitään vapaa-ajallaan. (Aseman Lapset 2020.) Näyttäisikin siltä, että liikkuvassa nuorisotyössä toteutuvat toiminnan tavoitteet (ks. luku 3.3), kuten toive matalasta kynnyksestä sekä niiden nuorten tavoittaminen, jotka eivät ole nuorisopalvelujen piirissä tai joilla ei ole harrastuksia.

Nuorisotyöntekijöiden näkemykset nuorten tarpeiden tuntemisesta ovat yksi nuorisolähtöisen ammatillisen itseymmärryksen lähtökohdista. Tähän liittyen Kiilakoski, Kivijärvi ja Honkasalo (2011, 39) ovat kuitenkin esittäneet myös kysymyksen siitä, täyttääkö työntekijöiden kokemustieto laajasti kaikkien nuorten tarpeet: tunnetaanko kaikkien nuorten tarpeet vai pikemminkin oman toiminnan piirissä olevien nuorten tarpeet? Liikkuva nuorisotyö tai Wauto-kokeilu voi kunnissa mahdollistaa aina tietyillä tiloilla toimivalle työntekijälle hieman laajemman kuvan omasta kunnasta ja sen nuorista. Tulee tilaisuus tavata ”uusia” nuoria ja ”omiakin” nuoria erilaisissa ympäristöissä. Nuorista voidaan nähdä myös täysin uusia puolia ja osaamista, minkä kautta kuva yksittäisistäkin nuorista kasvaa, mikä antaa mahdollisuuden nuoren myönteiseen tunnistamiseen. Osa työntekijöistä kertoo ilolla eri nuorten kohtaamisesta ja siitä, kuinka nuoret voivat olla hyvinkin erilaisia juttuineen ja kiinnostuksen

kohteineen eri puolilla kuntaa asuinalueesta riippuen.

Liikkuvaa nuorisotyötä tekevien työntekijöiden sekä heidän esihenkilöidensä haastattelujen perusteella Wauto on kokeilujaksoilla tavoittanut selvästi nuorisopalvelujen ulkopuolella olevia nuoria aiempaa enemmän. Tätä tukee myös havainto siitä, että eräällä seuraamallani syksyn paikkakunnalla keskustan nuorisotila oli tuntityöntekijöiden voimin avoinna myös Wauton toimintailtoina. Tilalla oli Wautosta huolimatta ihan normaali vakiomäärä kävijöitä, ja samana iltana Wauto tavoitti sivukylän nuoria, jotka välimatkojen vuoksi eivät ole olleet muutoin nuorisopalvelujen piirissä.

Wautolla kohdataan erilaisia nuoria ja erilaisia määriä nuoria. Jossain voi olla yksi Wauton kutsunut nuori, jossain kaksi, toisaalla taas iso kymmenien nuorten porukka. Wautolla kohtaamieni nuorten elinpiirit poikkesivat toisistaan esimerkiksi etäisyyksien, palvelujen ja vapaa-ajan vieton mahdollisuuksien suhteen. Eräällä kuntaliitospaikkakunnalla kohdatut pojat⁶ olivat pyöräilleet kotoaan toinen 13 ja toinen 20 kilometriä kylälle. Molemmat olivat lähdössä isostoimintaan, ja toinen harrasti aktiivisesti jalkapalloa sen vieden lähes kaiken hänen vapaa-aikansa. Tulevien rippijuhlien lahjarahat ja mopon hankinta olivat puheissa ja syystäkin haaveissa. Toisen kaupungin haastatellut tytöt puolestaan asuivat kaikki keskustan tuntumassa, eivätkä he harrastaneet mitään vaan hengailivat vapaa-ajallaan linja-autoasemalla, kirjastolla ja leikkipuistoissa.

Wautoilla liikkuvassa nuorisotyössä kohdataan

- nuorisopalvelujen ulkopuolella olevia nuoria
- nuorisotyölle ennestään ”tuttuja” nuoria eri ympäristöissä
- nuoria, joiden osallistumisen haasteet liittyvät välimatkoihin ja etäisyyksiin
- nuoria, joiden osallistumista estävät esimerkiksi sosiaaliset tilanteet
- nuoria, jotka kaipaavat keskustelua ja kohtaamista.

⁶ Puhun raportissa pojista ja tytöistä *poika- ja tyttöoletettu*-käsitteiden sijaan tekstin selkeyden vuoksi perustuen heidän ulkonäköönsä ja oletuksiini. Ymmärrän ja tiedostan tekeväni tässä vahvan sukupuolioletuksen. Lähtökohtaisesti puhutaan nuorista yleisesti, mutta tässä raportin osassa myös sukupuolinäkökulma on olennainen, minkä vuoksi oletettu sukupuoli myös esitetään.

Kenttäkokemuksia eräästä perjantai-illasta:

Lähdetään kahdestaan seiskan pintaan. Ensiksi [asuinalueen] koululle, minne tuli kutsu jo varhain. Siellä kaksi hiljaista ja vähäsanaista poikaa, joista toinen oli soittanut auton tulemaan. Tarjotaan limpparia, kaksi muutakin poikaa käy hakemassa juomista mutta luikkivat melko pian kohteliaan seisoskelun jälkeen nurkan taakse. Kaksi muuta jäävät ja jututetaan. (Työntekijä tekee samalla some-videota, että täällä ollaan: ”täällä sitä ollaan koululla, kokoonpano on tänään minä ja mukana meillä on myös Aino, laittakaas viestiä mihin tullaan, on muuten tokavika ilta liikkeellä). Mitä kaikkea nuorisotyössä pitääkään osata? Työntekijä meinasi tehdä videon jo ajaessa, mutta toppuutin, että keskitypää nyt yhteen asiaan ja tehdään se sit ekalta pysäkiltä). Pojat siirtyvät vähän syrjemmälle, etteivät jää videolle, kun video lopulta toisen oton jälkeen onnistui ja lähti someen, huikkailin että tulkaahan on ihan turvallista. Pojat hyvin niukkasanaisia, pitää oikein jututtamalla jututtaa. Ovat kuitenkin kutsuneet meidät, joten yritetään. Minä taas ulkopaikkakuntalaisena kyselen millaista täällä on elää, mitäpä täällä vapaa-ajalla voi tehdä ym. Selviää, että tyypit aloittaneet just amiksen syksyllä, pitää käydä [kaupungissa], bussissa menee siis pari tuntia päivään. Ihan kiva on ollut aloittaa, hyvin koulu sujunut. Kerron, että oon vähän kyselemässä mitä tästä Walkers-autosta tykätään ja kysyn että ovatko useastikin soittaneet/käyneet? ”pari kertaa joo”, minkä kouluarvosanan antaisit ”8–9”, ”miksi?”, ”koska on hyvää seura”. Ilmoista, koulusta, väestörakenteesta jutellaan – puolittain minä ja työntekijä, yritetään jamppoja osallistaa tähän, vaitonaisesti ”juuh” vastauksia. Ollaan varmaan reilu vartti siinä. Puhelimessa kilahtaa, että [seuraavalla pysäkillä] – niinpä tehdään lähtöä. Pojat lähtevät pyörällä siinä vaiheessa, kun mekin lähdetään. Ovat odottaneet Wauton tuloa, eivät varsinaisesti tee mitään, vain ovat, ja lähtevät sitten. Hämmennävä kohtaaminen, soitettu paikalle, mutta pääasiassa ollaankin hiljaa. Työntekijä sanoo, että tuttuja poikia ja usein just näin, mutta soittaa kuitenkin reippaasti, ja nimenomaan soittaa puhelimella. Jutellaan, että ilmeisesti tämä palvelu näinkin heille jotain sisältöä sitten antaa. Seuraavalla pysäkillä ihan erilainen 13–16 nuoren porukka (2 tyttöä, muut poikia), riehakkaana polkupyörillä ja mopoilla, ja mopoautolla. Ei tähän porukkaan edelliset hiljaiset esimerkiksi istuisikaan. Mietin, että hyvin erilaisiin nuoriin jengi ja Wauton kävijät jakaantuvat. (Tutkimuspäiväkirja.)

Liikkuva nuorisotyö tavoittaa myös muusta nuorisotyöstä ennestään tuttuja nuoria, ja he ovat yksi kohdattujen nuorten ryhmä. Puheissa tois-tuvatkin nuorten erilaiset vapaa-ajan ympäristöt ja erilainen tilanne, kun tavataan tutut nuoret muualla kuin tavallisesti. Vaikka esimerkiksi koulu-nuorisotyössä voidaan tavata koko ikäluokka, kouluympäristö vaikuttaa siihen, millaisia kohtaamiset ovat. On eri asia kohdata nuori vapaa-ajal-laan nuorisotilalla kuin uimarannalla tai alikulkutunnelissa. Sirpa Tani ja Noora Pyyry (2017, 34) ovatkin todenneet, että hengaillessaan eri ympäristöissä nuoret muokkaavat identiteettiään ja muodostavat käsitystään itsestään yksilöinä ja osana muiden nuorten ryhmää. Samalla he laa-jentavat reviiriään kodin ja koulun ulkopuolelle ja luovat suhdetta koti-kaupunkiinsa (mt.). Etsivää nuorisotyötä tekevät työntekijä kuvaili, että Wauto on ”tosi rento tapa kohdata noita nuoria, kyllä musta tuntuu, että työntekijät ja nuoret on ihan eri tilanteessa, no etsivät on yleensä tavataan toimistolla, missä on ihan erilainen se, miten sä kohtaat sen nuoren, niin se on siitä ollut tosi kiva sillä tavalla kohdata” (H13).

Nuoret ovat aikuisten kertoman mukaan usein otettuja siitä, että on olemassa toimintaa juuri heitä varten ja että heitä on tultu tapaamaan. Eräs vapaaehtoistyöntekijä kertoi kokemuksestaan kerrasta, jolloin hil-jentyneen illan päätteeksi löydettiin kaksi ennalta tuntematonta lukioi-käistä tyttöä jo sulkeutuneen ruokakaupan edustalta.

Mentiin heitä siihen jututtaa, ja mentiin sit loppu viimein ihan reippaastikin yli-ajalle, koska sit he oli todella otettuja siitä, et hei me on kyl kuultu tästä Walkers-sista ja Wautosta, mutta ei vaan oo niinku aikasemmin, tai eivät ollu hakeutunu sille, mut et kun heidät löydettiin, nii he oli jotenkin he oli ihan otettuja siitä, ja sit käytiin paljonkin keskusteluja ihan laidasta laitaan vaikuttamisesta ja kunnan asioista ja nuorena olemisesta ja korona-ajasta, nii se jotenkin yksittäisenä koh-taamisena jäi mulle mieleen (H21, vapaaehtoinen).

5.2 MOPOPOJAT – SUKUPUOLINÄKÖKULMA LIIKKUVAN NUORISOTYÖN NUORIIN

Keskustan läpi [asuinalueen] koululle, klo noin 17.30, siellä monet eri treenit menossa. Edustalla penkeillä istuvat kaksi mopopoikaa. ”Mopojonne-04” ja vanhempi, nyt intissä aloittanut. Puhutaan mopoista pitkään, myös armeijasta, tulevaisuuden suunnitelmista, opinnoista, poliiseista ja sakoista. Poika kysyy ”ootteko te niinku nuorisotyöntekijöitä?”. Ovat ennalta tuntemattomat amislaiset, toinen ryhtyy kuitenkin varsin pitkästi juttelemaan, ja kertomaan omista suunnitelmistaan. Tämä on hyvä kohtaaminen. Meitä on siinä taas paljon. Olin itse ensin taka-alalla mutta tulin kuulolle, sitten ryhdyin kyllä kyselemään ja juttelemaan, enkä malttanut olla hiljaa.... Pojat kertovat että huomenna on iso mopomiitti, mitä siellä tehdään? ”Poltetaan kumia ja ajetaan”, kertoo miittien yleistä reittiä. Kysytään missäs nuoret hengaa, ja saadaan pari suuntaa mopojonneihin. Mennäänkin saatujen ohjeiden mukaan lentokentän suoralle. Siellä paljon mopoja ja pari autoakin. ”Moottori on jumala, aja tai kuole” lukee yhden nuoren paidassa, joka jutteleekin jonkun verran. On työntekijälle Wautolta ennalta tuttu. Aiheena on mopot. Täälläkin kysyvät tuleeko Wauto huomenna mopomiittiin, [työntekijä] vielä varmistaa ajankohtaa ja lähtöpaikkaa, sillä aikoo infota Ankkuria myös mopomiitistä, se voi olla tosi isokin. Poliisi ei saa nyt kovin paljon aikaa valmistautua. Voi siis olla ihan hyvä jos Wauto meneekin alkuun paikalle... (Tutkimuspäiväkirja.)

Liikkuvan nuorisotyön parissa kohdataan paljon niitä nuoria, jotka liikkuvat itsekin, erityisesti mopoilla tai autoilla. Nuorisotyö autolla ja nuoret mopoilla liikkueessaan ovat samoilla kentillä yhtä aikaa, ja kohtaamisissa myös usein hyvin luonnostaan puhutaan liikkumisesta ja kulkuvälineistä. Useammalla paikkakunnalla, jossa vierailin, osa nuorista oli saanut ajokortin poikkeusluvalla jo 17-vuotiaana. Tämä tuli nuoria kohdatessa esille ja aiheesta puhuttiin. Parkkipaikat ovatkin hyviä kohtaamispaikkoja myös autoilla liikkuvien nuorten aikuisten kohtaamiseen, joista osa voi olla nuorisotyöntekijöille ennestään tuttuja, nuorisotiloilta ehkä ”uloskasvaneita” nuoria, joiden kohtaaminen ilahduttaa, mutta osa myös ”uusia” nuoria. Esimerkiksi ammattioppilaitosten opiskelijanuoret voivat hyvinkin olla sellainen nuorten ryhmä, joista osa on ”pakon” vuoksi joutunut muuttamaan kotipaikkakunnaltaan (Käyhkö 2016; Penttinen

2016) ja on opiskelujensa vuoksi uudessa ympäristössä, jossa heillä voi olla moninainen aikuisen avun ja tuen tarve.

Mopot tuntuvat vastaavan osittain nuorten tarpeeseen oleilla, ja mopoilu ilmiönä puolestaan liittyy siihen, millaisia oleskelun välineitä Suomessa nuorilla 2000-luvulla on (Nikoskinen 2011). Maaseutumaisilla alueilla mopot ovat olennainen ”kylillä” käymisen, vapaa-ajan hengailun ja joskus jopa kouluun menon mahdollistaja. Mopo vapauttaa nuorten liikkumista ja laajentaa nuorten tilaa liikkua myös julkisen liikenteen ja vanhempien kyytien ulkopuolella. (Armila ym. 2018, 269.) Mopoilla on nuorille merkitystä sosiaalisen elämän ja yhteisen ajanvieton välineinä, ja ne myös säätelevät konkreettisesti vapaa-aikaa. Lisäksi mopot ovat yksilöllisesti tärkeitä, ja toisaalta ne voivat olla myös yhteisöllisiä projekteja. (Armila ym. 2018, 269–271; Nikoskinen 2011.) Mopoharrastus voikin olla maaseutunuorten, etenkin poikien, ainoita yhdessä harrastuksenomaisesti tekemisen mahdollisuuksia (Armila ym. 2018, 271). Mopokulttuuri mahdollistaa niin maaseudulla kuin kaupungeissakin nuorten äänekkäämmän – ja tämän vuoksi usein muita ärsyttävän (Liikanen & Rannikko 2016) – näkymisen ja kuulumisen asuinympäristönsä julkisessa tilassa.

Mopoista puhutaan liikkuvan nuorisotyön parissa paljon, ja nuorisotyö voi osallistua mopomiitteihin, organisoida moposuoria tai järjestää mopojen huoltotapahtumia. Mopoilu on yksi niistä ilmiöistä, joihin nuorisotyön toivotaan paikallisesti puuttuvan tai osallistuvan jollain tapaa. Yksi tapa voi olla kohdata mopoilevia nuoria liikkuvan nuorisotyön parissa. Mopoilu ei ole mopoilijanuorille koko elämä, vaikka välillä niin voisi kuvitellakin, vaan myös heillä voi olla tarve puhua aikuisen kanssa omista asioistaan. Toisaalta myös mopoiluun liittyvät aiheet, kuten kohtaamiset poliisin kanssa tai muut haasteet, voivat olla asioita, joihin tarvitaan aikuisen tukea.

Jo Wauton ensimmäisessä pilotoinnissa poikia kohdattiin Wautolla huomattavasti tyttöjä enemmän (Aseman Lapset 2015). Vuonna 2021 Wauton palautekyselyyn vastanneista nuorista 53 prosenttia oli poikia, 41 prosenttia tyttöjä ja yhteensä 6 prosenttia oli vastannut ”muu” tai ”en halua kertoa”. Myös kenttähavaintojeni sekä tekemieni haastattelujen perusteella Wautolla kohdataan hieman enemmän poikia kuin tyttöjä – ja erityisesti mopoilevia nuoria. Tyttöillä tiedetäänkin olevan poikia useammin jokin säännöllinen harrastus, ja tytöt ovat poikia aktiivisempia esimerkiksi osallistumaan järjestöjen toimintaan. Poikien suosituimpia harrastuksia ovat vuonna 2021 tehdyn Nuorten Tulevaisuusraportin

(TAT 2021) perusteella pelaaminen, urheilu- ja kuntoliikunta sekä mootoritekniikka. Tytöt puolestaan harrastavat melko monipuolisesti erilaisia asioita (Tormulainen 2022; myös Salasuo ym. 2021, 41–42), mutta nuorisotyön toimintaan, esimerkiksi tilatyöhön, tytöt osallistuvat poikia harvemmin ja usein vain kausiluonteisesti (Honkasalo 2011, 80–82).

Edellä kuvatuista harrastustoiminnan painottamisen tavoista johtuen voidaan nähdä, että liikkuvassa nuorisotyössä pystytään tavoittamaan kenties myös sukupuolinäkökulmasta juuri tarkoituksenmukaista ryhmää: poikia, joilla harvemmin on ohjattuja harrastuksia. Liikkuvan nuorisotyön avulla voidaan mahdollisuuksien mukaan päästä myös vahvistamaan näiden poikien keskinäisiä vertaisuuksia yhteisten mielenkiinnon kohteiden, kuten juuri mopoilun, ympärillä. Harry Lunabban (2018) mukaan poikien toimijuuden huomiointi on tuonut poikatutkimukseen uuden raikkaan tulokulman, kun poikia ei nähdä enää perinteisten interventoiden, huolen tai toimenpiteiden kohteena. Kun pojat mielletään toimijoiksi, ei ole kyse vain siitä, kuinka heitä puuttumisella tuetaan ja autetaan, vaan myös siitä, kuinka he hallitsevat ympäristöään ja millaisia odotuksia ja toiveita heillä on suhteessa heitä ympäröiviin aikuisiin. Tällöin kyse on myös siitä, minkälaisessa valmiudessa aikuiset ovat silloin, kun pojat tarvitsevat apua ja tukea. (Mt., 115.) Liikkuvan nuorisotyön kehityksessä päästään kohtaamaan poikia ja keskustelemaan heidän kanssaan. Pitkäaikaispaikkakunnan nuorisotyöntekijät kertoivat maaseutukoulun pihan levottomuuksista ja mopopoikiin liittyneistä valituksista. Wauto ryhtyi käymään säännöllisesti koululla. Aluksi pojat olivat etäisiä, ja pelikortitkin oli kaivettu useammalla kohtaamisella avuksi. Pitkäjänteisellä työllä ja toistuvilla tapaamisilla päästiin siihen, että koulun piha-alue rauhoittui ilkevallasta, kylän pojista tuli Wauton ”vakkarinuoria”, ja he ovat tulleet Wautolle moikkaamaan keskustassa käydessään ja tilanneet Wautoa omalle kylälleen. Nuorisotyöllisesti tässä liikkuvan nuorisotyön esimerkkitapauksessa tulevat näkyväksi sekä prosessi hitaasta aloituksesta tavoitteellisiin, myönteisiin tuloksiin että nuorten erilaisten suhteiden vahvistaminen (Kiilakoski 2015b, 168; Kiilakoski 2022, 337–338; Kiilakoski & Kinnunen 2017, 115–117).

Wauton pitkäaikaistoiminnassa nuorten kohtaamisia voidaan tarkastella sukupuolinäkökulmasta myös hieman enemmän, sillä lyhyttä kokeilujaksoa kauemmin paikkakunnalla toiminut nuorisotyön muoto on voinut saavuttaa myös positiivisen erityiskohtelun mahdollisuuden. Yhdellä pitkäaikaispaikkakunnalla sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret ovat olleet yksi Wauton pieni kävijäryhmä. He ovat löytäneet Wauton

ja ovat kutsuneet sen useasti luokseen. Heille esimerkiksi nuorisotilalle tuleminen voi olla vaikeaa ajatuksenakin. Vapaa-ajallaan sateenkaari-
nuoret valitsevat harrastuksensa sillä perusteella, että niissä voi olla oma
itsensä, ja usein esimerkiksi tiukasti sukupuolitetut harrastusryhmät ovat
poissulkevia. (Honkasalo & Salo 2015; Taavetti ym. 2015.) Jos ajatellaan
neutraalin, turvallisen nuorisotyöllisen kohtaamisen ja aidosti kynnyksen
madaltamisen näkökulmasta, vähemmistöihin kuuluville nuorille luotet-
tavien aikuisten kohtaaminen kutsutoiminnon myötä ilman muita läsnä
olevia nuoria voi olla tärkeää. Liikkuvassa nuorisotyössä toiminnan jär-
jestämisen tavalla voidaan huomioida myös se, ketä tietynlainen vapaa-
ajan toiminta ei tavoita, kenet se tavoittaa ja jäävätkö johonkin ryhmään
identifioituvat pois toiminnasta. (Honkasalo & Salo 2015, 146.)

5.3 SYRJÄSEUDULLA ETÄÄLLÄ

Maaseutumaisilla alueilla nuoret ovat pitkien etäisyyksien takana ikään
kuin ”sidottuja” kotiin. Kun kodin lähellä ei ole kavereita, harrastusmah-
dollisuuksia tai yhteisiä kokoontumispaikkoja inhimillisten matkojen
päässä, ollaan sitten kotona. Tietoliikenneyhteydet kuitenkin toimivat
useimmiten myös maaseudulla, ja nuoret voivat olla internetin välityksel-
lä varsin aktiivisiäkin ja kiinnittyneitä erilaisiin yhteisöihin. Kyyti ja kul-
keminen ovat kuitenkin keskeisimpiä syrjässä asumisen haasteita. Nuoret
ovat joko vanhempien tai muiden aikuisten kyydin varassa, kun lähin
taajama, kuntakeskus tai kirkonkylä on kaukana eikä toimivaa julkista
liikennettä ole. (Armila 2016; Tuuva-Hongisto ym. 2016, 34, 59, 99.)

Syrjäseuduilla koulumatkat ovat pitkiä ja koulukuljetusten organi-
sointien vuoksi koulumatkaan voi hyvinkin kulua tunteja (Armila 2016;
Tuuva-Hongisto ym. 2016, 39–46). Tällaisilla paikkakunnilla, joissa
koulumatkaa taitetaan päivässä satakin kilometriä, ei aikaa koulun ulko-
puoliselle vapaa-ajalle juuri jää. Todellisuutta monilla paikkakunnilla on
se, että koulukyyti on ainoa mahdollisuus nuorelle päästä kotiinsa koulu-
päivän päätteeksi. Näille nuorille esimerkiksi nuorisotilalle jääminen erit-
tään varhaisen aamun ja pitkän koulupäivän jälkeen ei ymmärrettävästi
tunnu mielekkäältä tai ole edes vaihtoehto. Joissain kunnissa ratkaisua
näihin pulmiin on haettu harrastuskyytien, ”kerhotaksien” tai muiden
kuljetusten avulla.

Ammattilaisten kertomuksissa kuuluu vahvasti nuorten kiitollisuus
ja ilahtuminen toiminnasta, joka on vain heitä varten, ja etenkin siitä

toiminnasta, joka tulee heidän luokseen. Nuorten antamassa palautteessa ollaan iloisia siitä, että ihan erikseen juuri heidän luoksensa tullaan eikä heidän tarvitse aina tulla kaupunkiin tai kirkonkylälle. Nuoret ovat erilaisia erilaisissa vapaa-ajan ympäristöissään, ja esimerkiksi Pohjois-Suomen eräällä paikkakunnalla sivukylältä tulevien nuorten koetaan ”laitavan kirkonkylänaama päälle” heidän tullessaan nuorisotilalle. (Tutkimuspäiväkirja, päätöstilaisuus; myös Aseman Lapset 2019; H25). Näiden nuorten kohtaaminen heidän omassa tutussa ”kotiympäristössään”, jossa he viihtyvät ja voivat olla omia itsejään, voi olla nuorille erityisen vapauttavaa ja tärkeää.

Se, että nuoret viihtyvät siellä, missä asuvat, voi toisaalta myös olla yksi peruste viedä palveluja ja toimintaa heitä varten sinne. Syrjäseutunuoruutta tutkineiden Tuuva-Hongiston, Pöysän ja Armilan (2016, 24, 100) haastattelemat nuoret puhuvat asuinalueistaan enimmäkseen myönteiseen sävyyn ja hyvinkin emotionaalisella lämmöllä. Syrjäkylä on nuorille koti, ja heidän haastattelemiensa nuorten elämä piirtyi koti- ja perhekeskeisenä sekä lämpimänä suhteena kotiseutuun. Yhtenä näkökulmana voidaan ajatella myös, että syrjäseutujen tyhjä palveluverkko jättää enemmän tilaa omaehtoiselle toiminnalle ja osin myös haastaa ja pakottaakin siihen. (Mt.) Syrjäseudulla asuminen ei siis ole nuorille välttämättä ongelma, eikä sitä pidä automaattisesti nähdä sellaisena. On kuitenkin selvää, että he ovat kuntalaisina eriarvoisessa asemassa palvelujen saamisen suhteen.

Jos ajatellaan nuorten kohtaamista heidän omilla asuinalueillaan, tuetaan liikkuvassa nuorisotyössä yhdenvertaisten palvelujen tavoitteen lisäksi Kiilakosken (2013) nuorisotyön suhdeteorian valossa nuoren suhdetta alueeseen ja omaan lähiympäristöön. Kokkolan NUPSissa on kuvattu: ”Nuorisotyö tukee nuorten osallisuutta ja toimintamahdollisuuksia heidän päivittäiseen elämäänsä kuuluvissa paikoissa, toiminoissa ja yhteisöissä sekä vahvistaa heidän paikallisidentiteettiään. Nuorisotyö tekee töitä sen eteen, että nuorten elämänlaatu paranee heidän lähiympäristössään.” (Kinnunen 2015, 62.) Tätä nuorisotyöllistä tavoitetta vasten liikkuvan nuorisotyön etäisyyksien päähän menemisen merkitys korostuu ja voi osoittaa nuoren oman paikallisuuden arvostusta. Kohtaukset nuorelle mahdollisimman luonnollisessa ympäristössä voivat olla hänelle erityisen merkityksellisiä, ja ne voivat siten myös vahvistaa entisestään nuoren suhdetta alueeseen ja ympäristöön, juuri hänen omaansa. Pohjois-Suomen Wauto-jaksoilta pitkien välimatkojen päästä kerrottiin käynneistä nuorten kotipihoissa, jopa tutustumiskierroksista perheen navettaan (tutkimuspäiväkirja). Nuorisotyöntekijäkin voi liik-

kuessaan kenties oman arkisen alueensa ulkopuolella oppia nuorilta uutta ja sitä kautta mahdollistaa myös merkityksellisyyden kokemuksia.

Syrjässä eläminen voidaan toisaalta kokea myös sosiaalisesti haastavana. Syrjäseutunuoruutta tutkineet Armila, Käyhkö ja Pöysä (2018; Käyhkö ym. 2019) kuvaavat, kuinka maaseudulla omalla kylällä on sosiaalista tilaa maskuliinisille ”maalaistaidoille”. Kylän miehet saattavat muodostaa ylisukupolvisia yhteisöjä, joissa istuskellaan ja ajellaan autoilla ja mopoilla. Kylät voivat olla tutkijoiden havaintojen mukaan yläkoului-käisille pojille sosiaalisten mahdollisuuksien ympäristö, mutta tytöt sen sijaan jäävät tässä ympäristössä vaille sosiaalisia mahdollisuuksia ja haaveilevat jo varhain lähdöstä ”muualle” (Armila ym. 2018, 282; Käyhkö 2017). Rakenteellisista tekijöistä, kuten opiskelu- tai työllistymismahdollisuuksista ja tarjonnasta, johtuen osa nuorista joutuu myös joskus muuttamaan liian varhain pieneltä kotipaikkakunnaltaan. Syrjässä elävien nuorten kohdalla puhutaan myös ”lähtemisen pakosta”, kun perusopetuksen jälkeen toisen asteen opintoihin on usein muutettava kotoa pois. (Käyhkö 2016; Penttinen 2016.)

Syrjässä asuvan nuoren on kenties vielä kaupunkilaisnuorta enemmän mahdollista tietynlaiseen normatiiviseen muottiin. Erityisesti lapset ja nuoret ovat monenlaisten kollektiivisten instituutioiden ja yhteisöjen piirissä, joissa esimerkiksi pojille on herkästi tarjolla perinteisiä maskuliinisuuksia korostavia poikaidentiteettejä, jotka monet pojat voivat kokea ahdistaviksi (Huuki ym. 2018, 14). Kaikilla nuorilla on tarve käsitellä omaa identiteettiään, ja nuorisotyöllä on tehtävänsä nuoren kasvun tukemisessa (esim. Nieminen 2007, 24–25). Pienillä paikkakunnilla esimerkiksi juuri sukupuolinormit voivat kaventaa elämänalaa (Taavetti 2015, 52). Kun suhteutetaan mahdollisesti ahdas normatiivinen kasvuympäristö ja maaseutunuoren mahdollisuus päästä kohtaamaan nuorisotyöntekijä luottamuksellisessa, turvallisessa tilassa, voidaan tuskin mitata, millaisia merkityksiä kohtaamisella voi parhaimmassa tapauksessa olla. Erityisesti maaseutuympäristöissä liikkuvan nuorisotyön ”laatu korvaa määrän” -ajatus on otettava tarkempaan tarkasteluun.

Enemmän on niitä tarinoita, missä ne on silleen ovat, ollaan jo tässä tien varressa, milloin te lähdette, sit ne seisoo siellä tunnin odottamassa, että niinku just nyt [paikkakunta] muisteli seurakunnan nuorisotyöntekijä, että et niinku miten vaikuttavaa oli se hetki, kun on tullut sinne pikkukylälle ja teiniätkä on pillahthanut itkuun, kun on selittänyt, että on tullut ihan hänen takia käymään siellä (H25, hankekoordinaattori).

Maaseutukylillä asuvat nuoret ovat ilmaisseet tutkimuksissa olevansa pääosin tyytyväisiä tilanteeseensa ja elämäänsä palvelujen, kavereiden ja harrastusten puuttumisesta huolimatta. Eräällä tavalla maaseudulla asuvat ovat sopeutuneet ja hyväksyneet sen, että kaukana asuminen tuo tiettyjä hankaluuksia ja rajoituksia elämään. Hankaliakin olosuhteita kestäään ja ollaan tyytyväisiä vähään. (Armila ym. 2018; Tuuva-Hongisto ym. 2016, 30–31; Tuuva-Hongisto 2018, 162.) Tähän totuttuun palveluvajeeseen ja tunnistamattomiin palveluihin suhteutettuna ei ole ihme, että nuoret ovat aidosti hämmästyneitä, otettuja, kiitollisia ja jopa liikuttuneita siitä, että heitä tullaan tapaamaan. Aina nuoret eivät palvelua kuitenkaan kaipaa, vaan esimerkiksi eräällä paikkakunnalla kerrottiin nuorten nimenomaan haluavan itse lähteä kaupunkiin silloin, kun he ovat sosiaalisia kontakteja vailla (tutkimuspäiväkirja).

Eri puolilla Suomea toimintaa toteutetaan käytännön syistä eri tavoin. Leijona-Wauton kohdealueena on Pohjois-Suomi, jossa liikkuvan nuorisotyön avulla on voitu myös kuljettaa nuoria kohtaamaan toisiaan. Tällöin mahdollistetaan ja tuetaan erityisesti nuorten suhdetta toisiin nuoriin, vertaisryhmiin ja yhteisöihin (Kiilakoski 2013; Kinnunen 2015). Pohjois-Suomessa, hyvin pitkien välimatkojen päässä, joudutaan reittejä suunnittelemaan ja myös olemaan yhteydessä tiettyjen asuinalueiden nuoriin kysyen, ovatko he kyseisenä sinne suuntaan suunniteltuna ajankohtana paikalla ja halukkaita tulemaan Wautolle. Ei nimittäin kannata ajaa reilua sataa kilometriä tyhjän takia. Tämä herätti ajatukseni nuorten ”velvollisuudesta” osallistua. Onko nuorisotyö aidosti sen peruspilarin, vapaaehtoisuuden (Nieminen 2007, 34), äärellä, jos nuorta lähestytään palvelua tarjoten? On myös aidosti kysyttävä, onko liikkuminen paras työtapa erittäin pitkien välimatkojen paikkakunnilla, jos välimatkat ja siirtymät vievät ison osan työajasta.

Sari Tuuva-Hongisto, Ville Pöysä ja Päivi Armila (2016) ovat tutkimuksessaan koonneet syrjäseuduilla elävien nuorten kokemuksia asuinpaikoistaan ja paikan vaikutuksista heidän elämäänsä kysyen esimerkiksi sitä, miten palvelut voisivat olla syrjäkylien nuorten saavutettavissa ja miten syrjäseutujen nuorten arjen haasteita voitaisiin ratkaista niin, että heidän asemansa olisi yhdenvertainen muiden nuorten kanssa (mt., 16). Tutkijat ovat toivoneet, että syrjäseutunuoren näkemysten kuuleminen voisi mahdollistaa heille suunnattujen palvelujen ja osallisuusrakenteiden kehittämistä (mt., 18). Liikkuvan nuorisotyön voidaan nähdä paikkaavan tutkijoidenkin esille nostamaa palveluaukkoa, johon syrjäseutujen nuoret tippuvat asuinalueensa vuoksi. Toisaalta liikkuva toiminta voi lähestyä

erilaisia asuinalueita myös näkemättä niitä haasteena tai ongelmana vaan juuri päinvastoin, nuoren alueeseen kiinnittymisen suhdetta vahvistaen, arvostaen ja ymmärtäen.

5.4 VAKIONUORET

Tutkimusaineistosta käy ilmi, että nuorilla jonkinlainen suhde liikkuvaan nuorisotyöhön muodostuu nopeasti, mutta luottamuksen rakentaminen vaatii oman aikansa. Kun toimintamalli ja työntekijät tulevat tutuiksi, suhde voi olla läheinen ja varsin tiivis. Yhdellä syksyn seurantaipaikkakunnalla toimintailtoihin muodostui toistuva kaava, kun Wauto aloitti kierroksensa lähes aina saman nuoren kutsumana erään koulun pihalta. Toimintaraportteja lukemalla pystyi tunnistamaan samojen nuorten kohtaamista jopa useaan kertaan viikossa. Pitkäaikaistoiminnan paikkakunnilla nämä Wautoon muttei muuhun toimintaan kiinnittyneet nuoret tulivat näkyviksi, ja heidän kohtaamisensa osoittautui laadullisen raportoinnin myötä myös varsin merkitykselliseksi.

Aloitettiin tänään ilta [tutun] nuoren kutsulla ja hyvä että käytiin. Aluksi tuntui, että oli vaikea saada nuorta juttelemaan, mutta kun jäi kanssani kahdestaan, niin avautui heti ja olikin tarvetta jutella. - - Kokee ettei jaks enää, elämällä ei ole tarkoitusta. Kotoa ei tule tukea, koska vanhemmillakin on vaikeuksia jaksamisen kanssa. Erittäin tiukka keskustelu. On kuitenkin hoidon piirissä ja kontakti etsivään nuorisotyöhön on. Tänään täsmensin, etten voi toimia nuoren terapeutina ja kannustin hoitotahojen ylläpitoon. Sanoin, että voidaan kuitenkin käydä juttelemassa, jos ”oikein kovasti hulluttaa”. (Wauto-toimintaraportti, talvi 2022.)

Ensimmäinen kutsu tuli kirkolle missä kohdattiin tuttua nuorta. Hyväntuulinen ja rauhallinen nuori kertoi ajotunneista ja juteltiin mopoista ja keveistä. Kokee psyk.polin ja nuorten matalan pompottavan itseään eestaas ja ei koe että saa apua. Juteltiin asiasta neutraaliin sävyyn. Yritin saada nuorta pohtimaan asiaa myös siltä kantilta, että on hyvä, että asiakkuus löytyy mutta vaikuttaa siltä, että kokemus on tällä hetkellä huono ja palaute vähän tunnepitoista. Hienoa, että nuori puhuu asiasta avoimesti. On käynyt Wautolla nyt joka ilta tällä viikolla. (Wauto-toimintaraportti, talvi 2022.)

Etenkin pysyvän toiminnan mallissa on mahdollisuus rakentaa luottamusta ja luoda pitkäaikaisia kontakteja sellaisiin nuoriin, jotka eivät

kykene käymään, halua käydä tai pysty olemaan nuorisotilalla tai muiden nuorisopalvelujen piirissä. Toimintaraporttien kuvausten perusteella Wautolla on myös erityisnuorisotyöllinen, kohdennettu ote monin paikoin. Wautolla on mahdollisuus tilkitä palveluaukkoa monissa tilanteissa. Esimerkiksi lastensuojelu on jo paljon vahvempi ja isompi tukitoimi kuin nuorisotyön tuki ja eteenpäin ohjaus. Toisaalta nuori voi olla aidosti vain yksinäinen, jolloin ei tarvita lastensuojelua vaan kontakteja ja tukea sosiaalisiin tilanteisiin pääsemiseksi. Liikkuvassa nuorisotyössä toteutetaan siis nuorisotyön perustehtävien sosialisointin ja personalisaation lisäksi melko vahvasti kompensatiofunktioita eli tehdään kohdennettua työtä, nuorten sosialisointia ja personalisaatiossa ilmenevien puutteiden tasottamista ja vaikeuksien korjaamista (Nieminen 2007, 24–25).

Wauto-toiminnan raporteissa seurataan kohdattujen ja eteenpäin ohjattujen nuorten määrää. Luvut eivät kerro kaikkea, eikä tarkoitus olekaan, että kohdattujen ja ohjattujen nuorten määrät olisivat lähellä toisiaan. Niistä voi kuitenkin nähdä suuntaa antavasti, millaisia nuoria on kohdattu ja toisaalta millaisia tarpeita eri alueilla on. Huomionarvoista onkin vakionuorten usein heikko tai täysin olematon suhde muihin palveluihin tai nuorisotyöhön. Inklusiivisen Wauto-toiminnan myötä voidaan kuitenkin vahvistaa ja tukea tätä suhdetta sekä ohjata nuorta muihin hänen mahdollisesti tarvitsemiinsa palveluihin. Nuorisotyön suhdeteorian valossa liikkuvassa nuorisotyössä voidaan siis vahvistaa nuoren suhdetta palvelujärjestelmään ja rakenteisiin sekä luotettaviin aikuisiin (Kiilakoski 2013).

[tuttu] nuori kutsui tänään paikalle ja huomattavasti synkempi tapaaminen oli tämä. Nuori kokee, että hoitotahot edelleen pallottelevat häntä puoleen ja toiseen. Edellisiä diagnooseja mitätöidään ja tukien saaminen on mahdotonta kaikkien muutosten edessä. Kaiken kukkuraksi perhe on tiputtanut hänet pois Barcelonan matkalta koska ”olet jo aikuinen”. Pelkää yksin jäämistä, toivottavasti saa kaverin itselleen matkan ajaksi. Onneksi päästiin loppua kohden puheisiin kanoista ja kanaloista ja päätettiin tapaaminen nauruun ja hymyyn. Nuori kuuluu Ohjaamon K- 18 ryhmään, ei ole päässyt paikalle, kun on vaikea saada kyytiä. Vinkattiin, että sinne on mahdollisesti saanut aiemminkin kyydin järjestäjän puolelta. (Wauto-toimintaraportti, talvi 2022.)

Nuori kertoi myös päivittäisten itsemurha-ajatusten sävyttäneen elämäänsä jo vuosia ja kertoi viettävänsä aikaa pääsääntöisesti yksin kotona, koska kärsii sosiaalisten tilanteiden pelosta. Pohdimme yhdessä hänen elämässään iloa tuottavia

asioita, ja nuori pystyikin tunnistamaan myös niitä omassa elämässään. Itsemurha-ajatusten hän koki olevan luonteva osa elämäänsä, eikä hän koe, että itsemurha-ajatukset edelleenkin johtaisivat konkreettisiin tekoihin. Nuorella on hoitosuhde, ja hänellä on myös mahdollisuus ottaa akuutissa tilanteessa yhteyttä hoitavaan tahoon ympäri vuorokauden. Tämänkin keskustelun päätteeksi se, että jollakin aikuisella oli hänelle aikaa ja aikaa kuunnella häntä, antoi toivoa ja edes hetkellisesti toivoa siihen, että lopulta kaikki menee hyvin. (Wauto-toimintara-portti, talvi 2022.)

Palveluja, niiden käyttöä sekä tyytyväisyyttä niihin kartoittaneen *Nuorisobarometrin* (Myllyniemi & Kiilakoski 2021) mukaan barometrin vastaajiksi puhelimitse tavoitettujen nuorten kokemus palveluista oli myönteinen tai heillä ei varsinaisia palvelutarpeita ollut. Sen sijaan etsivien nuorisotyöntekijöiden kautta tavoitettujen työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten tilanne on toisenlainen. Heidän palvelutarpeensa on monipuolista ja jatkuvaa ja heidän tyytyväisyytensä palveluihin heikkoa. (Gretschel 2021, 161.) Kun tarkastellaan tutkimusaineistoa Wautoilla kohdatuista nuorista, voidaan hyvinkin suoraan tunnistaa siellä kohdatavan myös tätä moninaisen palvelutarpeen joukkoa. Esimerkiksi Wauton pitkäaikaistoiminnan paikkakunnilla on syntynyt luottamussuhteita, kun työntekijät kohtaavat usein samoja nuoria, jotka kutsuvat heidät luokseen. Näillä nuorilla on jo hoitokontakteja eri tahoihin, mutta liikkuva nuorisotyö ammatillisineen toimii vielä lisänä rinnalla, ja taholtaan he varmistavat tuen yhä olevan saatavilla. Toisaalta näiden nuorten toistuva Wauton kutsuminen kertoo osaltaan siitä, etteivät muut tarjotut palvelut ole riittäviä, mutta toisaalta myös siitä, että Wauton aikuisten kanssa on mahdollista kohdata erilaisten teemojen parissa ja kenties erilaiseen sävyyn kuin muualla.

Kohdennettua nuorisotyötä tutkinut Anne Puuronen (2016) on tuonut esille, että kohdennetun nuorisotyön toimijat korostavat varhaisen ennaltaehkäisyn näkökulmaa ja sen mukaista monialaisen yhteistyön rakentamista nuoren tilanteen havaitsemiseksi mahdollisimman varhain. Ylisukupolvisten yksilötekijöiden ja olosuhteiden vuoksi nuorten ongelmat kehittyvät vähitellen prosessimaisesti, minkä vuoksi nuoren tuen tarpeeseen tulisi voida puuttua aikaisemmin. Tuen saavutettavuuden tulisi nuoren kannalta olla nykyistä palvelurakennetta matalakynnyksisempää. Nuorisotyössä onkin noussut yhä keskeisemmäksi kysymys siitä, millaisella nuorisotyöllisellä työtöteellä ja menetelmillä voidaan vastata nuoren tilanteeseen, jossa hän on monenlaisen tuen tarpeessa. (Mt., 126–127.)

Kun katsotaan Wautolla tehtävää työtä, on sen etuna toimintamallin inklusiivisuuden ajatus: se on kaikille avointa ja toistaiseksi melko leimaamattomana säilynyttä toimintaa. Erityisesti kutsutoiminta mahdollistaa palvelun saannin myös anonyyminä: nuoren ei tarvitse kävellä asiakkaana esimerkiksi mielenterveyspalvelujen ovesta sisään niin, että hänet voitaisiin nähdä juuri sen palvelun tarvitsijana. Kuten liikkuvan nuorisotyön käsitettä määritelleessä luvussa (luku 3.5) tuotiin esille, nuorisotyöntekijät eivät kysele kutsun saatuaan, kuinka montaa nuorta he tulevat tapaamaan, vaan jokaiseen kutsuun vastataan. Ollaan tavoitellun matalan kynnyksen palvelun ja palveluohjauksen äärellä.

Wauto-toiminnankin kohdalla on muistettava toimintaan osallistuvien myötä syntyvä mahdollinen viitekehys. Liikkuvaan nuorisotyöhön ja siellä kohdattuihin ”vakkarinuoriin” liittyy Tomi Kiilakosken (2011, 182–186) tekemä huomio nuorisotaloista, jonne luomalla toimintaa, kulttuuria ja tiettyjä ryhmiä saatetaan rajata joitakuuta pois. Toisaalta juuri liikkuminen on liikkuvan nuorisotyön etu tiettyjen vakiokävijöiden kohtaamisessa ja toiminnan leimaamattomuudessa. Yhden illan aikana ehditään käydä useammassa paikassa ja kohdata niin vakionuoria kuin ”uusiakin” nuoria, minkä ansiosta Wauto ei välttämättä muodostu niin vahvasti jonkun porukan tai ryhmän tilaksi – kuten ehkä joskus nuorisotilojen suhteen on voinut käydä tai käy, jolloin vakiokävijät saattavat määrittää myös paikallisen nuorisotyön imagoa (esim. Honkasalo 2011, 67; Kiilakoski 2011, 182–183).

5.5 WAUTO NUORTEN KOKEMANA

Wauto on mahtava, paras, hauska, kiva, lämmin ja siellä on turvallista, kivaa ja mukavaa. Wautolla on mukavia aikuisia ja siellä voi jutella. Esimerkiksi näin nuoret vastasivat tehtävään, jossa pyydettiin jatkamaan ”Wauto, Wautossa, Wautolla...” -lauseita. Haastateltujen 18 nuoren lisäksi 25 nuorta jatkoivat lauseita. Näistä 15 tuli Varkauden viimeisen Wauto-illan Instagram-päivitysten vastauksina.

Wauto on ihana paikka johon voi tulla lämmittelemään ja juttelemaan. (Nuori Instagramissa)

Wauto on lämmin ja Wautossa on lämmintä, siellä saa myös lämmintä juomista. Lämmin tila korostui ulkona aikaansa viettävien nuorten

vastauksissa etenkin loppuvuoden ja syksyn tullen. Kesällä erälle skuuttaavien nuorten porukalle Wauto linkittyi vahvasti tarjoiluun: ”Wauto tarjoaa kahvia”, ”Wauto on hieno ja siellä on hyvää kohveeta”, ”Wautossa on ilmaista kahvia”. Yleisin lauseiden jatkamisen adjektiivi oli ”mukava”: Wautolla on mukavia aikuisia, siellä on mukavaa istuskella ja on mukava olla. Toiminnan tietynlainen väljyys näyttäisi olevan nuorten mieleen – juuri se, ettei ylimääräisiä aktiviteetteja tarjotun tilan, kahvin ja kohtaamisen lisäksi ole. ”Wautolla voi chillata ja viettää aikaa”, eli siellä voi vain olla, ilman minkään tavoitteellisen tekemistä. Tämä tietynlainen rentous ja suorittamattomuus, pelkkä oleminen ilman paineita tehdä mitään, on ollut nuorten esittämä toive myös muissa tutkimuksissa (esim. Kiilakoski 2016).

Wautoilla tehtyyn nuorten palautekyselyyn (2021) vastanneista nuorista (n=236) valtaosa oli käynyt Wautolla kyselyyn vastatessaan jo 2–3 kertaa. Toiminnan konseptin voidaan sanoa olleen heille jo tuttu. Erityisen tyytyväisiä nuoret ovat palautekyselyn perusteella ilmapäiriin ja Wauton aikuisiin.

”Kiva kun on nuokkari ja kiertelee se Walkers” (nuori 13-v, H8)

Haastatteluihin osallistuneet kuten myös Wautoilla kohdatut nuoret olivat tyytyväisiä saamaansa palveluun. Kohtaamieni nuorten suhde Wautoon oli pääosin positiivinen tai neutraali. Yleisesti vapaa-aikaansa haastatellut nuoret tuntuivat olevan suhteellisen tyytyväisiä. Liikkuva nuorisotyö, jonka kehyksessä heitä haastattelin, oli jokaiselle haastateltavalle tuttu ja ollut ainakin hetkellisesti tai jopa viikoittain osa vapaa-aikaa. Kaikki heistä eivät muutoin käyttäneet nuorisopalveluja, kuten käyneet tiloilla, mutta osa oli nuorisotilakävijöitä ennestään, osa oli löytänyt tiloille Wauton myötä ja osa oli nuorisotiloille vielä liian nuoria.

Liikkuva nuorisotyö oli haastattelemilleni nuorille mieleen siksi, ettei siihen tarvitse sitoutua. Useilla paikkakunnilla autolla ollaan liikkeellä myöhemmin kuin mitä nuorisotila olisi auki, mikä koettiin nuorten mielestä hyvänä asiana. Kutsutoiminto oli nuorille tärkeä, ja haastatelluista nuorista noin puolet käytti sitä tai seurasi Wauton liikkeitä somessa. Kutsuminen on mukavaa, koska toiminnan saa luokse eikä itse tarvitse lähteä pitkän matkan päähän. Liikkuvassa nuorisotyössä kohdataan ”jommin kummin päin, että joskus se tulee meidän luokse ja joskus me mennään niiden luokse” (nuori 14-v, H8). Kuten liikkuvan nuorisotyön kehyksessä paljon muutenkin, myös haastatteluissa nuorten kanssa

puhuttiin maaseutumaisista alueista. ”Kyl se on kiva, että sen saa sinnekin kutsuttua, että sieltä [paikka] on aika vaikea lähteä minnekään, jos ei ole mitään kulkupeliä tai jos on semmonen keli, ettei kulkupelillä pääse minnekään, niin on se kiva, että sen saa sinnekin kauemmas” (nuori 17-v, H15).

”Hyvä että se on tommonen vähän erilainen, kun sen tunnistaa sitten helposti” (nuori 15-v, H18)

Wauto on nuorten mielestä tunnelmallinen, oma erilainen tilansa. Esimerkiksi Ilves oli nuorten kuvaamana ”aika legendaarisen näköinen” ja ”hieno”. Jos Wauto olisi ”peruspaku”, olisi se tylsä eikä se enää olisi Wauto. Nuorille on tärkeää, että Wauton tunnistaa ja että sen huomaa itsekin liikenteessä ollessaan helposti. Savonlinnassa haastatellut nuoret olivat mielissään siitä, että auto on tunnistettava, sekä siitä, että heidän Wautonsa on paikallisesti ”Norppa”. Myös Wautoilla palautekyselyyn (2021) vastanneiden nuorten arvioissa Wauton kutsuvuus itsessään sai hyvän arvosanan.

Eräällä Walkers-paikkakunnalla toimintaa tehtiin varsinaisen Wauto-jakson jälkeen pakettiautolla. Leasing-pakettiautokin oli teippautettu, tosin huomattavasti hillitymmin kuin aiemmin lainassa ollut Tiikeri. Tämän paikkakunnan haastatellut nuoret puuttuivatkin eniten auton ulkonäköön. Heidän mielestään auto voisi olla räväkempi, jotta sen tunnistaisi ja huomaisi. Lisäksi pakettiauton huonona puolena nuoret kokivat varsinaisen sisätilan puutteen: ”Voisi olla lämmin”.

”Wauto on tosi mukava paikka ja hyvä keksintö” (nuori 13-v, H18)

Nuoret toivat haastattelussa esille, että Wauton liikkuminen vähentää ilkeävaltaa ja häiriökäyttäytymistä. ”Kaikki haluaa olla siellä autossa ja autolla” ja Wautolla saa ”järkevää tekemistä, kun voi puhua niiden ohjaajien kanssa” (14–15-v nuoret, H12).

Nuoret tulivat oman kertomansa mukaan Wautolle, koska siellä on aina joku, jolle jutella, ja siellä voi myös tutustua uusiin ihmisiin. Wauton palautekyselyssä (2021) 28 prosenttia vastanneista nuorista oli tutustunut Wautolla uusiin nuoriin. Erään paikkakunnan nuorten ryhmähaastattelun 12-, 14-, ja 17-vuotiaat nuoret olivat tutustuneet toisiinsa nimenomaan Wautolla. Toiminnalla siis vahvistetaan nuorten suhteita paitsi aikuisiin ja lähiympäristöön myös toisiin nuoriin.

Mukavat ohjaajat, Wauton aikuiset, olivat kaikille haastattelemilleni nuorille tärkeitä. Wautolla jutellaan aiheista laidasta laitaan. Haastateluissa kerrottiin Wautolla käsiteltävän paitsi kevyitä arjen kuulumisia myös isompia ja rankempia aiheita, kuten elämänhallinnan haasteita, yksinäisyyttä ja mielenterveyden ongelmia. Eräissä haastattelussa nuoret kuvasivat saaneensa Wautolta tukea arjen jaksamiseen senkin myötä, että lähtee käymään Wautolla eikä ”nyhvää kotona”. Tämän lisäksi huolista ja ongelmista on voinut aina jutella luotettavien ohjaajien kanssa. Eräs nuori sanoitti tätä seuraavasti: ”Ei mulla ainakaan oo mitään sellaista asiaa, mistä mä en vois puhua Wauton ohjaajille tai wapareille” (nuori 17-v, H15).

Nuoret olivat haastattelujen perusteella varsin tyytyväisiä Wauton toimintaan. Kouluarvosanaksi he antoivat kiitettävän perustellen, ettei heillä ole mitään huonoa sanottavaa tai ettei mitään varsinaisesti puutu. Eräs nuori nosti kouluarvosanan antaessaan perusteluissa esille kohdatuksi tulemisen tärkeyden: ”Mun täytyy sanoa, että ehkä joku ysi, mitä siihen ulkonäköön tulee, siinä vois vähän väriin panostaa ja lämmitykseen, ja siellä on mukava olla, tavallaan et voi kokea sitä, että sut jätettäis yksin sinne, se on niinku vaan ihan mukavaa olla” (nuori 14-v, H8). Nuoren kuvaus osoittaa mielestäni hyvin yhtä mahdollista eroa liikkuvan ja joskus myös yksilöllisemmän kohtaamisen sekä juuri tuolla paikkakunnalla havainnoimani erittäin paljon nuoria vetävän nuorisotilan välillä.

Wautoilla tehdyn nuorten palautekyselyn (2021) perusteella vastanneista nuorista 57 prosenttia koki, että heidän oli helppo puhua Wautolla oleville aikuisille. Vastanneista 60 prosenttia koki Wauton kaltaisen palvelun tarpeelliseksi (täysin samaa mieltä), ja Wautolla käydyt keskustelut olivat olleet tärkeitä tai hyödyllisiä reilusti puolelle vastanneista nuorista (61 %). Käytännön apua tai tietoa Wauton aikuisilta oli saanut 55 prosenttia vastanneista nuorista.

”Ei oo mitään huonoja kokemuksia, tai mitään ei oikeastaan puutu” (nuori 17-v, H14)

Nuoret eivät haastateluissa varsinaisesti ilmaisseet kaipaavansa Wautolle mitään lisää. Päinvastoin he totesivat useammassa haastattelussa Wauton olevan hyvä sellaisenaan. ”Niin silleen niinku just se, että siellä mitään ei puutu, just kun kysyttiin niitakin, mitä vois olla, niin ne on vaan semmoisia, mitä ois kiva olla lisää tai silleen, et se on hyvä nytkin jo” (nuori 14-v, H15).

Varsinaisesti aktivoivaa toimintaa nuoret eivät kokeneet Wautoon tarvittavan. Mitä nuorempia nuoria, sitä useammin heillä oli kuitenkin kiinnostusta myös joihinkin toimintoihin. Eräässä ryhmähaastattelussa (H18) kaksi nuorempaa nuorta (11-vuotiaat) toivoivat Wautoon enemmän pelejä. Samaan haastatteluun osallistunut vanhempi, 15-vuotias nuori puolestaan totesi Wauton olevan hyvä paikka, jonne pääsee lämmittelemään, juomaan kahvia sekä juttelemaan. Erityisesti hän korosti Wautolla olevien aikuisten luotettavuutta: ”Wautossa on turvallinen puhua kaikesta” eikä ”sana lähde siitä leviämään”.

Niin nuorille tehtyjen palautekyselyjen tulosten kuin haastattelemieni nuorten mukaan Wautolle ei tarvita mitään lisää, aikuisten läsnäolo riittää. Saman huomion on tehnyt myös nuorisotyöntekijä:

Ei kovin montaa iltaa etteikö ois hyvällä mielellä töistä lähtenyt, että se korostuu kyllä tuossa työssä aina, että on jotenkin tosi hyvä fiilis sen jälkeen, ja vähän myös mitä sanottiin, että niitä, kun ne jää, että se on osin sitäkin, mikä on yllättänyt tässä työssä se, että miten ne tosissaan jaksavat olla montakin tuntia meidän seurassa, jotenkin kuvittelisi että nuoret haluaisivat olla kavereiden kanssa, ne ei halua ketään aikuista siihen sun viereen kuuntelemaan, mutta ei, siinä ne höpötää tai kuunnellaan musiikkia tai se on vaan tosi kiva (H13, nuorisotyöntekijä).

”Jatkatte samaan malliin, niin hyvä tulee” (nuori 17-v, H8)

Vaikkei varsinaisia toiveita tai kehittämishdotuksia nuorilla Wauto-toimintaan ole, toivottiin niin tekemissäni haastatteluissa kuin Wauto-toiminnan nuorten palautekyselyissä (2021), että Wauto olisi useammin liikkeellä. Kaikissa nuorten haastatteluissa tulikin esille se, että Wauto voisi liikkua vielä useammin ja mielellään myös viikonloppuisin. Lisäksi toivottiin juuri siihen omalla paikkakunnalla toimivaan Wautoon lisää istumatilaa, vielä parempaa lämmitystä sekä lisää tarjoilua, ”jotain syömistä”. Lisäksi useampaa haastateltua nuorta harmitti, ettei Wauto ole ”taksipalvelu”, jolla saisi kyydin tarvittaessa.

Esitin nuorille haastatteluissa myös kysymyksen siitä, mikseivät kaikki nuoret käy Wautolla. Tähän syyksi osa nuorista arveli, etteivät kaikki tiedä Wautosta tarpeeksi tai ollenkaan. Lisäksi, kuten aiemmin tässä raportissa on tuotu esille, eivät kaikki välttämättä ole perillä nuorisotyön tarkoituksesta ja roolista, eivät nuoretkaan.

Voi olla, että jotkut pelkää kans, että siellä on joku ohjaaja aikuinen, että onks se niinku vaikka jotenkin poliisiin kytköksissä tai kouluihin kytköksissä, jos tapah-tuis jotain tai siinä on tapahtunut jotain niin tai sanoo jotain, että se lähtis sieltä jonnekin tietoon, mitä ei ite haluaisi, mutta ehkä enemmän se, että siitä ei kaikki vaan tiedä (nuori 17-v, H15).

Palaten Wautoon, sen ulkonäköön ja Walkers-brändiin, nuoret kokivat Walkers-nimen hyvänä tai siitä ei nuorilla ollut juurikaan mielipiteitä. Walkers oli haastattelupaikkakunnilla ainakin näille nuorille tehty tun-netuksi onnistuneesti, ja nuoret yhdistivät sen nuorisotyöhön sujuvas-ti. Eräässä ryhmähaastattelussa nuoret kertoivat, että ”Wauto on paikka nuorisolle. Wauto auttaa nuoria, antaa tukea ja tekemistä sekä juttuseu-raa, minkä lisäksi pitää nuoret pois töllöntöistä ja päihteistä” (H12, nuo-ret). Walkers-toimintaa ei tunnettu nuorten keskuudessa valtakunnalli-sena esimerkiksi haastattelujeni itäsuomalaisilla paikkakunnilla. Heille Walkers-auto tarkoittaa tuttuja nuorisotyöntekijöitä, ja se riittää.

5.6 NUORET SUHTEESSA LIIKKUVAAN NUORISOTYÖHÖN JA NUORISOTYÖNTEKIJÖIHIN

Liikkuvassa nuorisotyössä ominaista on se, ettei nuorten tarvitse sitoutua siihen juuri millään tavalla, sekä se, että sen voi kutsua luokseen. Se on joustavaa yhtä lailla kuin nuoren oma vapaa-aika ja arki. Nuorten va-paa-aikatutkimuksissa (esim. Myllyniemi 2015, 86) on havaittu isojen kaupunkien keskustoissa asuvien nuorten olevan yksinäisempiä sekä tyy-tymättömiä vapaa-aikaansa kuin nuoret maaseutu ympäristössä tai pikku-kaupungin tai kylän harvaan asutuilla seuduilla. Liikkuvan nuorisotyön tarpeet ja kohtaamiset ovatkin erilaisia toimintaympäristöistä riippuen.

Juha Nieminen (2007, 36) on esittänyt erilaisia rooleja nuorisotyön-tekijälle. Aikuinen työntekijä voi olla nuoren opastaja ja ystävä, rinnalla kulkija, joka pohtii yhdessä nuoren kanssa identiteetin etsintään liitty-vissä kysymyksissä ja nuoruuden kehitysvaiheissa. Auktoriteettirollissa estetään käyttäytymistä, josta voi olla vahinkoa nuorelle tai hänen ympä-ristölleen. Voidaan olla myös sovittelijoita tai tulkkeja, jolloin voidaan sovittaa yksilötason haasteita rakentaen luottamuksellinen henkilökoh-tainen suhde sekä toimia luotettavana aikuisena yksilön ongelmissa. Nuorten oikeuksien ajajana nuorisotyöntekijä nostaa nuoret asioineen näkyväksi osaksi yhteiskuntaa. (Mt.) Liikkuvassa nuorisotyössä nuoriso-

työntekijä toimii kaikissa näissä Niemisen kuvaamissa rooleissa tilanteen mukaan. Erityisesti liikkuvan nuorisotyön myötä kertyvä tilannekuva paikallisten nuorten tarpeista, tilanteista ja ilmiöistä mahdollistaa alkuun pienimuotoisemmin verkostoissa ja sitten alueellisesti ja yhteiskunnallisesti laajemmin nuorten esiin nostamisen ja sukupolvien välisenä tulkkinakin toimisen.

Jos vertaa nuorten kuvaamia liikkuvan nuorisotyön kokemuksia raide-nuorisotyön kehykseen, jossa nuoret ovat kokeneet työntekijöiden valvovan ympäristöä, pitävän yllä järjestystä, juttelevan, tarjoavan tukea ja pyrkivän siihen, että nuorilla olisi mukavaa (Malm 2018, 52), puhutaan liikkuvan nuorisotyön aikuisten roolista ehkä hieman toisin. Wauto-toiminnan ydin, kohtaaminen, on haastattelemieni nuorten keskuudessa omaksuttu. He puhuvat eniten siitä, kuinka Wauton aikuiset ovat kivoja ja mukavia ja kuinka heidän kanssaan on helppo jutella. Järjestyksen ylläpitäminen ja ympäristön valvomisen rooli eivät juuri tule nuorten puheessa esille, mikä on ymmärrettävää, sillä raidenuorisotyö ja liikkuva nuorisotyö eroavat toimintaympäristöiltään. Rauhoittaminen ja järjestyksen ylläpitäminen lienevät useammin tarpeen raiteiden äärellä ja asemilla kuin esimerkiksi koulujen pihoilla tai urheilukentillä. Liikkuvan nuorisotyön ammattilaisten puheessa järjestyksen ylläpitäminen tulee kyllä esille, mutta enemmänkin ennaltaehkäisyyn näkökulmasta. Myös ympäristön valvomisesta puhutaan pitkälti toiseen sävyyn kuin mitä raidenuorisotyössä kohdatut nuoret työntekijöiden roolia sanoittavat – pikemminkin tilannekuvan luomisena. Usein jaksojen alussa uuden toiminnan parissa nuorten voi kuitenkin olla vaikea hahmottaa liikkuvan nuorisotyön roolia, ja nuorisotyöntekijöiden on ”syytä” tulla kohtaamaan nuoria, jotka ovat ”vain hengaillemassa”.

Tomi Kiilakoski (2011, 174–176) on kirjoittanut Tony Jeffsiin ja Mark K. Smithiin viitaten nuorisotalosta turvapaikkana, jonne voi hakeutua suojaan muun yhteiskunnan ja yhteisöjen aiheuttamilta suorituspaineilta ja jossa voi vain olla. Nuorisotyöllinen turvallisen tilan ajatus toteutuu hyvin edellisessä luvussa kuvaamissani nuorten kokemuksissa Wautolla kohdattujen aikuisten luottamuksesta, samaten heidän toiveensa vain olla ilman sen kummempaa tekemistä. Toinen näkökulma turvapaikka-ajatukseen on Wauton mahdollinen rooli julkisessa tilassa rauhoittajana, turvallisen tilan luojana ja turvallisuuden tunteen lisääjänä. Erilaiset tarpeet eri ympäristöissä liittyvät kuitenkin myös turvallisuuden kokemukseen ja turvallisuuden lisäämisen tarpeeseen. Esimerkiksi maaseuduilla nuoret kokevat olevansa turvassa lähes aina, korkeintaan vain petojen, karhujen ja susien uhkaamina (Armila ym. 2018, 266).

Tutkimusaineistossa haastateltujen nuorten määrä on sen verran pieni, ettei yleistyksiä turvallisuuden tunteesta voi tehdä. Nuoret eivät kuitenkaan puhu samaan tapaan esimerkiksi päihtyneiden aikuisten häiritsevistä käyttäytymisestä kuin mitä työntekijät tuovat itse omien havaintojensa perusteella esille. Toisaalta haastatellut nuoret, etenkin erään paikkakunnan ryhmähaastattelun tytöt, kokivat, että heidän nuorisojenginsä pojat käyttäytyvät rauhallisemmin Wauton aikuisten ollessa läsnä.

Petri Cederlöf (2017, 53) on kuvannut, että nuorisotyön eetoksen yleistä sisältöä on vapaus, vaikka siihen kuuluisi myös kontrollia ja sosiaalistavia tavoitteita. Lisäksi eetoksessa yhteisöllisyys on lähtökohta, tavoite, ympäristö ja väline. Ryhmät ovat välineitä yksilöllisten tavoitteiden saavuttamiseen, ryhmät opettavat sosiaalista toimintaa, ja yhteisöllisissä pyrkimyksissä yksilöt voivat olla ryhmän toiminnan välineitä. Kyseessä on yhteisön ja yksilöiden suhde, dialogi ryhmän jäsenten välillä. (Mt.) Liikkuvassa nuorisotyössä kohdataan yksittäisiä nuoria ja nuorten joukkoja ja linkitetään heitä osaksi yhteisöjä. Nuoria lähestytään ensisijaisesti myönteisen tunnistamisen kautta, vaikka taustalla voikin olla jokin paikallisesti tunnistettu huoli. Kallio, Korkiamäki ja Häkli (2015, 23) ovat kuvanneet, että myönteisen tunnistamisen keskeisenä ajatuksena on arvokkuuden ja osallisuuden kokemusten vahvistaminen arkiympäristöjen käytännöllisenä toimintaperiaatteena. Liikkuvassa nuorisotyössä voi nähdä tämän toteutuvan, kun ajatellaan omalle tärkeälle kohtaamispaikalleen nuorisotyön tilannutta nuorta, joka saa kokemuksen siitä, että hän on arvokas ja hänellä on merkitystä.

Tässä luvussa olen käsitellyt nuorten suhdetta liikkuvaan nuorisotyöhön tuoden esille muutamia aineistosta selkeästi nousseita näkökulmia. Vastauksena liikkuvan nuorisotyön nuoriin liittyviin tutkimuskysymyksiin (ks. luku 2.1) voidaan aineistojen valossa todeta, että liikkuvaan nuorisotyöhön osallistuvat nuoret ovat pääasiassa sellaisia nuoria, jotka eivät osallistu tai ole aiemmin osallistuneet nuorisotyöhön tai joilla ei juuri ole säännöllisiä harrastuksia. Myös nuorisotyön parista tuttuja nuoria kohdataan, ja liikkuva nuorisotyö on heille yksi nuorisotyöllinen lisätointaympäristö. Liikkuvan nuorisotyön kehyksessä kohdatuilla nuorilla voi olla erityinen suhteensa juuri tähän toimintaan sen mahdollistamien kutsutoiminnon, välimatkojen ylittämisen, autoviitekehyksen ja turvallisen tilan vuoksi. Nuorten kokemukset vaihtelevat pikaisista, lyhyistä tapaamisista ja lämmittelystä sisätilassa useamman vuoden mittaisiin, nuorisotyöllisesti prosessimaisiin luottamussuhteisiin, joissa voidaan vahvistaa nuoren suhdetta niin aikuisiin, toisiin nuoriin, palveluihin kuin

ympäristöönkin. Nuorten mielestä liikkuva nuorisotyö on tärkeää ja kannatettavaa; se on monille nuorille sopivaa, koska se toimii joustavasti eikä vaadi sitoutumista. Nuoret ovat palveluun tyytyväisiä, eikä kehittämistarpeita juuri tunnisteta. Liikkuva nuorisotyö voisi nuorten mielestä olla saatavilla jopa enemmän ja paremmin nuoria tavoittavaan ajankohtaan eli myöhemmin iltaisain ja viikonloppuisin.

6 KOKOAVAA TARKASTELUA JA JOHTOPÄÄTÖKSET – LIIKKUVA NUORISOTYÖ NYT JA TULEVAISUUDESSA

Aino Tormulainen & Eila Kauppinen

Tässä luvussa pyrimme aluksi kiteyttämään, mitä liikkuva nuorisotyö ja Wautot ovat nuorisotyönä ja miten ne asettuvat suhteessa nuorisoalaan ja sen tehtäviin. Tämän jälkeen pohdimme, miksi liikkuvaa nuorisotyötä tarvitaan, mitä se toimijoilta edellyttää, millaista osaamista se vaatii, miltä sen tulevaisuus näyttää sekä millaisia haasteita ja kehittämiskohteita liikkuvaan nuorisotyöhön liittyy. Viimeisessä alaluvussa nostamme vielä esiin joitain keskeisiä huomioita liikkuvasta nuorisotyöstä ja tiivistämme tuloksia.

6.1 LIIKKUVA NUORISOTYÖ LUO TILOJA JA RAKENTAA SILTOJA – TUKEE NUORTEN KASVUA

Tomi Kiilakoski (2015a, 29) tulkitsee Gallagheriin ja Morganiin nojaten, että nuorisotyössä on tarkoitus käynnistää nuorten kanssa prosesseja, joilla on mahdollisia myönteisiä vaikutuksia. Käytännön tasolla prosessissa edetään kohti ennalta tietämätöntä mutta kenties tavoitteen tasolla asetettua päämäärää. Nuorisotyöllisten prosessien kesto vaihtelee lyhyestä kohtaamisesta vuosiin. Pisimmillään prosessit kestävät useita vuosia, jolloin nuorisotyöntekijästä voi tulla nuorelle pitkäaikainen aikuiskontakti. Prosessin ajallinen kesto on yhteydessä siihen, mitä nuoren kanssa on mahdollista tavoittaa. (Kiilakoski 2015b, 171.)

Liikkuvassa nuorisotyössä päästään lyhyisiin ja pidempiin kohtaamisiin, joskus vain yksittäisiin tapaamisiin. Raidenuorisotyön (Malm 2018, 108) tavoin liikkuvan nuorisotyön lähestymistavassa korostuvat nuoren voimavarojen tukeminen, myönteisyys ja pyrkimys välttää nuorten tarkastelua yksinomaan suhteessa riskeihin. Vaikka liikkuvassa nuorisotyössä kohtaamiset voivat joskus olla jopa pistemäisiä hetkiä, voivat nekin olla osa prosessia. Liikkuva nuorisotyö on nuorten arjessa läsnä ja voi

olla merkittävä osa nuorten toimintaympäristöjä. Liikkuvan nuorisotyön nuorisotyöllisessä prosessissa on usein monia vaiheita, joissa autolla on oma roolinsa. Näkyvä ja mieleenpainuva auto voi käynnistää prosessin jo pelkällä näkymisellään, sillä, että autoon on kiinnitetty huomiota ja että on kenties kuultu tai saatu selville, mikä se on. Kohtaamisiin edetään vähitellen, ja nuori mahdollisesti kiinnittyy toimintaan. Pidemmällä aikavälillä prosessin tavoitteena on tukea nuoren kasvua ja kiinnittymistä yhteisöön ja yhteiskuntaan. Nuorisotyöllisen prosessin näkökulmasta Wauto-toiminnan jaksomalli (ks. luku 4.4) voi olla haaste, mutta saattaa olla, että näkyvä, tunnistettava toiminta jää nuorelle mieleen tulevaakin varten. Kun mieleen on painunut liikkuvan nuorisotyön paikallisesti tai valtakunnallisesti tunnistettava toiminta, on helpompi tulla nykaisemään tarvittaessa hihasta, kun toiminta on jossain kohtaa taas näkyvillä.

Kuvioon 3 on tiivistetty keskeisiä liikkuvan nuorisotyön elementtejä. Liikkuva nuorisotyö tarjoaa nuorille tilan kohdata toisiaan ja nuorisotyöntekijöitä usein paikoissa, joissa nuorisotyöllistä tilaa ei muuten olisi. Kohdatessaan nuoria nuorisotyöntekijät juttelevat ja ovat läsnä, ja lähtökohtana nuorisotyössä on, että nuoria ja nuoruutta kunnioitetaan ja ymmärretään. Liikkuvan nuorisotyön autoissa voi kulkea mukana myös tekemistä ja nuorille saatetaan tarjota aktiviteetteja. Liikkuva nuorisotyö on osa kunnassa tehtävää nuorisotyötä; se on ennaltaehkäisevää yksilöiden ja ryhmien kanssa tehtävää työtä. Se mahdollistaa yhdenvertaisten palvelujen tarjoamisen nuorille ja pyrkii inklusiivisuuteen. Vaikka kaikki nuoret eivät tarvitse nuorisotyötä, kaikilla tulisi olla siihen mahdollisuus.

Kuten luvussa 3 esitettiin, liikkuvan nuorisotyön keskeinen tavoite on rakentaa siltoja, tukea nuorten suhteita yksilöä ja yhteisöjä vahvistaen sekä luoda tiloja. Petri Cederlöf (2017, 61) on kirjoittanut kiinnittymispinnoista nuorten oleskelun, tilan ja yhteyden suhteen. Hänen mukaansa nuorisotyö voi luoda nuorille tai nuorten kanssa vapaita olemisen tiloja tai osallistua tällaisiin nuorten luomiin tiloihin. Nämä aika-paikkatilat ovat yhteisöllisiä, koska ne ovat nuorten yhteisöjen tiloja laajemman yhteisön sisällä. (Mt.) Liikkuvassa nuorisotyössä ollaan ennen muuta suomalaisen nuorisotyön perustehtävien, sosiaali- ja personalisaatiofunktion, äärellä (Nieminen 2007, 23–26). Tavoitteena on nuoren kiinnittäminen kulttuurin, yhteiskunnan ja lähiyhteisön jäseneksi eli sosialisatioon sekä nuoren kehittymisen ohjaaminen omaksi itsekseen, omat tarpeet ja pyrkimykset tuntevaksi yksilöksi eli personalisaatio. Lisäksi liikkuvassa nuorisotyössä toteutetaan nuorisotyön tehtävistä kompensatiofunktioita eli tasoitetaan ja korjataan sosiaalisatation ja personalisaation haasteita ja

Kuvio 3. Nuorten suhteiden vahvistaminen, tilojen ja siltojen rakentaminen.

tuetaan nuorta suhteessa palvelujärjestelmiin. Nuorisopolitiikan tasolla puolestaan resursointi- ja allokontifunktiotkin voivat toteutua, kun vaiikutetaan nuorille suunnattujen ja yhteiskunnan heille osoittamien voimavarojen kohdentumiseen tilannekuvan ja yhteistyön myötä. (Mt.)

Kohdennettua nuorisotyötä tutkinut Anne Puuronen (2016) on esittänyt, että nuorten erilaiset tuen tarpeet kiinnittyvät usein vahvasti terveiden elintapojen edistämisen ja elinolojen parantamisen tavoitteisiin koskettaen nuorisotyön kaikkia eri työmuotoja. Tällöin alan toimijoiden keskeisenä haasteena on määrittää yhteinen rajapinta, jossa erilaisten nuorisotyöllisten menetelmien käyttönotolla voidaan edistää nuoren tilannetta riippumatta siitä, onko nuorisotyön toiminta- ja oppimisympäristö rakenteellisesti ja hallinnollisesti määritelty kaikille suunnatuksi

(perus)nuorisotyöksi vai erityisryhmille ja yksilöille suunnatuksi työksi. (Mt., 126–127.) Puuronen (mt., 134) onkin esittänyt, että ”nuorisutyön eri työmuotojen kategoristen määrittelypyrkimysten sijaan alan toimijoiden tulisi etsiä eri työmuotoja yhdistäviä nuorisotyöllisiä tekijöitä – etsiä eri työmuodoille yhteistä (uutta) nuorisotyötä”. Tätä ajatusta vasten voi liikkuvan nuorisutyön nähdä yhtenä tällaisena mahdollisuutena, jossa kaikille yhteisessä nuorisutyön toimintaympäristössä voidaan tukea nuoria sekä edistää kasvu- ja elinolojen parantamista.

Tutkimusaineistojen perusteella valtaosalle liikkuvan nuorisutyön parissa kohdatuista nuorista liikkuva toiminta on heidän ainoa yhteytensä nuorisutyöhön. Osalle nuorista liikkuva nuorisotyö on puolestaan yksi nuorisutyön toiminto muiden heidän käyttämiensä nuorisotyöllisten palvelujen lisäksi. Liikkuvaan nuorisutyöhön osallistuvat nuoret näkevät toiminnan kannatettavana ja pitävät sitä mielekkäänä sen joustavuuden vuoksi. Nuorille tärkeinä näyttäytyivät kutsutoiminto, luotettavat aikuiset, lämmin luokse tuleva tila sekä toiminnan tietynlainen vapaus eli se, ettei osallistumispakkoa tai ohjattua toimintaa välttämättä ole. Liikkuvaa nuorisotyötä voisi monien nuorten mielestä olla jopa useammin tarjolla. Liikkuvassa nuorisutyössä nuorten luo menemisessä korostuu omalla erityisellä tavallaan nuoren asuinpaikan ja elämismailman kunnioittaminen ja sen ymmärtäminen, että alue voi olla nuorelle hyvinkin tärkeä. Aina ei haluta tai voida tulla nuorisotilalle, ja välimatkat voivat nuoren kokemana olla pitkiä myös henkisesti. Kohtaamisia onkin tarjottava nuorten elämän reunaehdot huomioiden.

6.2 MIKSI LIIKKUVAA NUORISOTYÖTÄ TARVITAAN, MYÖS TULEVAISUUDESSA?

Nuorisotyö muuttuu samoin kuin muukin työ. Työn ydin, ammatillinen perusta tai työn eetos eivät kuitenkaan muutu nopeasti, mutta toteuttamisen tapa voi elää ja muovautua ajassa toimivammaksi ja vastaamaan nuorten muuttuviin tarpeisiin. (Purhonen 2018, 213.) Näin voidaan ajatella myös liikkuvan nuorisutyön kohdalla, ja toisaalta voidaan tiedostaa ja hyväksyä myös se, että tulevaisuudessa tilanne voi olla taas toinen. Liikkuvan nuorisutyön paikka ja tarve – samoin kuin ainakin osittain sen määritelmä – elävät ja muuttuvat ajassa.

Vuoden 2020 keväällä alkaneen koronapandemian myötä jalkautuva nuorisotyö sai jalansijaa myös siellä, missä se ei ennen koronapandemiaa

ollut yhtä laajasti käytössä (Kivijärvi ym. 2022, 37; Manu ym. 2021, 45). Jalkautuva toiminta ei ole uutta, mutta nuorisotyön historiattomuuden vuoksi (Nieminen 2007, 21–22) se on monin paikoin hetkellisesti unohdettu. Esimerkiksi eräs esihenkilö muisteli vuosia sitten vahvemmin tehtyä katu- ja jengityötä ja sen suhdetta liikkuvaan nuorisotyöhön pohtien, että pitäisi palatakin hiukan menneisyyteen kehittämällä vanhan pohjalta uudenlaisia työmuotoja, nyt kun erilaisissa ympäristöissä toteutettavan nuorisotyön tarve on jälleen tunnistettu enenevässä määrin koko organisaation tasolla (H27).

Tässä tutkimuksessa on tarkasteltu liikkuvaa nuorisotyötä yhtäältä omanlaisenaan tapana tehdä nuorisotyötä ja toisaalta osana nuorisotyön kokonaisuutta. Kuten Karla Malm (2018, 47) on tuonut esiin, nuorisotyön kehittämisen näkökulmasta läsnäolo nuorten maailmassa voi auttaa nuorisotyötä vastaamaan paremmin nuorten omiin toiveisiin ja tarpeisiin. Mitä nuoret vapaa-ajallaan todella haluavat tehdä? Onko nuorisotila se paikka, jossa halutaan olla? Miten nuorisotyö voisi omalta osaltaan kehittää rooliaan nuorten erilaisissa vapaa-ajan toimintaympäristöissä, ja tarvitseeko sen edes olla kaikkialla?

Tulevaisuuden nuorisotyön muotoja selvittäneessä hankkeessa (Malm 2021) kentän toimijoiden näkemykset tulevaisuuden nuorisotyön areenoista ovat moninaiset. Tutkimukseen vastanneiden keskuudessa uskotaan digitaalisen nuorisotyön, erityisnuorisotyön tai etsivän työn, pelitoiminnan ja koulunuorisotyön merkityksen vahvistuvan. Leiritominnan sekä nuorisotilojen avointen iltojen merkityksen sen sijaan uskotaan vähenevän. (Mt., 25–26.) Tulevaisuuden nuorisotyön toimintaympäristöjen uskotaan olevan aiempaa monikenttäisempiä, eniten nähdään toimittavan verkossa ja digitaalisesti sekä kouluissa ja monitoimitiloissa. Yli 60 prosenttia vastaajista uskoi katutyön tai jalkautuvan työn merkityksen kasvavan, ja nuorten suosimat julkiset paikat nähtiin yhtenä merkittävimmistä paikoista, joissa työtä tehdään enemmän kuin esimerkiksi organisaatioiden omissa nuorille suunnatuissa tiloissa. (Mt., 31–33, 50, 71.)

Koska liikkuva nuorisotyö on lähtökohtaisesti joustavaa ja mukautuvaa, se myös muuntuu ajan myötä kulloiseenkin tarpeeseen. Kun liikkuvan nuorisotyön ammattilaiset puhuvat tulevaisuudesta, he toivovat liikkuvan nuorisotyön jatkuvan, mutta aidosti ja rehellisesti myös toteavat, ettei ennalta voi sanoa, minkä muotoista työtä tulevaisuudessa tarvitaan. Olemme tutkimusaineistosta tunnistaneet monien tekijöiden vaikuttavan nuorisotyön tulevaisuuteen. Monipaikkaisuus ja seinätön työ ovat paitsi nykyisen työelämän piirteitä myös nuorisotyön elementtejä.

Kuntataloudessa väestömäärä vaikuttaa investointeihin ja suunnitelmiin. Mitä tapahtuu nuorisotilaverkostoille ja mikä olisi resurssitehokas tapa järjestää nuorisopalveluja, jos tavoitteena ovat tasavertaiset palvelut ja alueellinen yhdenvertaisuus tilanteessa, jossa tietyille alueille syntyy vain viisi lasta vuodessa?

Nuorten syrjäytymisellä ja syrjään joutumisella on kansantaloudellinen hintansa, ja nuorisotyöllä on oma roolinsa syrjäytymisen ennaltaehkäisemisessä. Työn ja koulutuksen ulkopuolelle jäämisen kustannuksia voidaan laskea vuosittaisista työttömyyden kustannuksista ja mielenterveyden ongelmien kokonaiskustannuksista. Nuorten osuus esimerkiksi mielenterveyteen liittyvistä kustannuksista on noussut merkittävästi viimeisten vuosikymmenten aikana. (Vauhkonen & Hoikkala 2020, 39–43.) Erään lastensuojelulliset toimenpiteet huomioivan syrjäytymisen hintalaskelman mukaan peruskoulun varaan jäävät aiheuttavat elinaikanaan riskitekijöistä riippuen keskimäärin 230 000–370 000 euron menetyksen julkishallinnolle verrattuna koulutuksen saaviin (Hilli ym. 2017). Aluehallintoviraston kuntien nuorisopalveluille teettämän peruspalvelujen arvioinnin (Aluehallintovirasto 2020) mukaan kunnissa koettiin, ettei nykyisten mielenterveys- ja päihdepalvelujen nähdä tavoittavan nuoria tai pystyvän ottamaan heitä vastaan tarpeeksi nopeasti. Lisäksi palveluverkko on pirstaleinen ja voi olla nuorelle epäselvä. Peruspalvelujen arvioinnin eräinä laajoina toimenpide-ehdotuksina esitettiin, että kunnissa nuorten mielenterveyspalveluihin on panostettava ja matalan kynnyksen palveluja sekä mielenterveyden tukea on tarjottava aiempaa enemmän ja paremmin resursoituna ajoissa sinne, missä nuoret ovat. (Aluehallintovirasto 2020; Tormulainen 2021.)

Liikkuvassa nuorisotyössä tehdään välillä jopa ”kannattelevaa” yksilötyötä ja ohjausta, mikä tuli esille erityisesti Wauto-toiminnan vakionuorten kohtaamisissa. Myös muut liikkuvaa nuorisotyötä kentällä tekevät kertoivat, että liikuttaessa fyysisten seinien ulkopuolella työskennellään nuorten kanssa paljon juuri päihde- ja mielenterveysteemojen parissa joko keskustellen tai ajoittain myös tilanteisiin puuttuen. Liikkuvassa nuorisotyössä ollaan matalan kynnyksen palvelun tarjoamisen ja eteenpäin ohjaamisen mahdollisuuden äärellä – ja paikkaamassa ajoittain myös palveluaukkoja, samalla kuitenkin kaikkia nuoria kohdaten. Pirjo Junttila-Vitikka ja Anne Puuronen (2016, 190–191) ovatkin ehdottaneet, että nuorisotyössä voisi olla paikallaan tuoda samanlaista inklusiivisuuden ideaa kuin koulumaailmassa on viime vuosina korostettu. Kiteytetysti ajatuksena on, että kahtiajakautunut järjestelmä muuttuisi vähän

kerrallaan sekä nuoria että nuorten parissa toimivia yhdistäväksi nuorisotyöksi, jonka keskeisimpinä tavoitteina ovat osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen (mt.). Esimerkiksi löytävän nuorisotyön on nähty asettuvan inklusiivisen nuorisotyön ajatukseen huomattavasti paremmin kuin perinteiseen dikotomiaan eli jakoon kaikille tarkoitettun ja korjataan/kohdennetun nuorisotyön välillä (Kivari ym. 2017), ja samoin voi nähdä liikkuvan nuorisotyön, joka mahdollistaa niin yksilöllisen tuen tarpeessa olevan kuin kavereita ja ajanvietettä kaipaavan nuoren kohtaamisen.

Tälläkin hetkellä tunnustetaan monialaisen ja monien toimijoiden välisen yhteistyön tarve. Vaikka monitoimijaisen yhteistyön tärkeys tiedotetaan, jää se usein puheen tasolle eikä etene käytännön toimiin. (Aluehallintovirasto 2020; Purhonen 2018.) Liikkuvan nuorisotyön yksikkö tai Wauto voi olla yksi konkreettinen yhteistyön muoto. Auton tarjoama toisenlainen työpäivä on mahdollisuus, joka kannattaa hyödyntää yli hallintorajojen ja lähteä katsomaan, millainen on paikkakunnan ajankohtainen nuorisokulttuurinen maisema. Nuorisotyössä uskotaankin tulevaisuudessa työskenneltävän usein oman alueen moniammatillisen työryhmän jäsenenä. Kunnan, seurakunnan tai järjestöjen nuorisotyöntekijät nähtiin myös potentiaalisina työkumppaneina, samoin kuraattori ja oppilashuollon henkilöstö. (Malm 2021, 43.) Tomi Kiilakoski on nuorisotilatyön kehittämisen yhteydessä todennut, että ammatti-identiteetti ja ammatillistuminen liittyvät myös yhteistyöverkostoihin, joissa syntyy sosiaalisia suhteita ja sosiaalista pääomaa. Verkostotyöskentely helpottaa tiedon kulkua eri suuntiin, ja toimijoiden yhteistyön myötä syntyy myös solidaarisuutta ja luottamusta. (Kiilakoski 2012, 142.)

Karla Malm (2021) toteaa: ”Tulevaisuuden nuorisotyö ei ole monikenttäistä ainoastaan siksi, että sen työskentelytilat ovat moninaiset – se on monikenttäinen myös alueellisesti. Todennäköistä on, että alueellinen eriytyminen ja nuorten määrän vähentyminen erityisesti harvaan asutuilla seuduilla näkyvät tulevaisuuden nuorisotyössä. Tämä voi nostaa pintaan erilaisia, paikkasidonnaisia kysymyksiä, joihin tehtävät ratkaisut ovat alueellisia.” (Malm 2021, 104.) Nuorisotyöntekijöiden kanssa käytiin keskusteluja liikkuvan nuorisotyön tulevaisuudesta. Keskusteluissa mietittiin nuorten väheneminen tietyillä alueilla Suomessa, ja niissä pohdittiin, kuinka todennäköisesti liikkuva nuorisotyö on tai voi olla ratkaisu, kun tietyn kustannuksen vaativalla tilalla työtä voidaan tehdä vain yhdellä alueella mutta autolla pääsee moneen paikkaan. Liikkuva, useampia alueita kattava malli voisi olla yksi tulevaisuuden mahdollisuus juuri

nuorten vähentyessä. Tällä hetkellä joissain kunnissa liikkuva nuorisotyö voi olla keskeinen mahdollisuus ratkaista nuorten palvelutarpeeseen ja järkevään resursointiin liittyviä kysymyksiä. Liikkuva toiminta voi myös paikata yllättäviä tilojen menettämiseen liittyviä haasteita ja muista syistä nuorisopalvelujen tarjontaa muuttavia tilanteita.

6.3 MITÄ LIIKKUVA NUORISOTYÖ EDELLYTTÄÄ JA MITÄ SILLÄ VOIDAAN SAAVUTTA?

Onnistuakseen parhaalla mahdollisella tavalla liikkuva nuorisotyö vaatii yhteisen ymmärryksen omassa kunnassa toteutettavasta liikkuvasta nuorisotyöstä, organisaation tuen ja tunnustetun paikan osana nuorisotyön kokonaisuutta. Liikkuvaan nuorisotyöhön on myös varattava henkilöstöresursseja, ja työ edellyttää tietynlaista joustavuutta. Nuorten luottamuksen rakentamiseksi liikkuva nuorisotyö vaatii myös toistuvuutta. Tutkimuksessa tuli esille se, kuinka lyhytaikainen projekti voi aiheuttaa nuoren kannalta nuorisotyöllisen suhteen katkeamisen.

Liikkuva nuorisotyö edellyttää paikallisen tarpeen tunnistamista ja kuntakohtaisesti tai alueellisesti soveltuvan toteuttamistavan löytämistä. Jyväskylässä esimerkiksi liikkuvaa Nuorisopaku-toimintaa järjestetään sivukylien koulujen pihoilla, ja syksyn ja talven huonommilla keleillä varataan salivuoroja kouluilta sekä kylätaloilta, joissa järjestetään aktivoivaa toimintaa. Tähän toimintaan osallistuvilla nuorilla ei välttämättä ole säännöllisiä harrastuksia tai halua sitoutua, ja joillekin harrastusten maksullisuus voi olla niihin osallistumisen esteenä. Tavoitteena on tarjota tekemistä reuna-alueiden nuorille, joilla ei ole mahdollisuutta hakeutua säännöllisten harrastusten tai kiinteiden palvelujen pariin. Toimintaa voisi kuvata myös ”höntsäilyksi”, vähemmän vakavaksi harrastamiseksi. Kyläkoulujen salivurojen lisäksi ”ajetaan terveisiä” eli kartoitetaan nuorten ympäristöjä ja kohdataan nuoria heidän vapaa-ajanviettopaikoillaan ilman suunniteltua ohjelmaa. Jyväskylässä on rakennettu yhdistelmä aktivoivaa ja kohtaavaa liikkuvaa nuorisotyötä tavoittaen ja vastaten myös eri kohderyhmien erilaisiin tarpeisiin. (H26; Tutkimuspäiväkirja.)

Paikallisten tarpeiden tunnistamisen lisäksi myös resurssit ovat uuden kehittämisessä olennaisia. Kuntaliiton selvityksen (Kalliomaa & Ahonen-Walker 2019) tavoin myös aluehallintovirastojen peruspalvelujen arviointi on osoittanut, että uudet tavat toteuttaa nuorisotyötä esimerkiksi kouluissa, verkkoympäristössä ja muissa nuorten vapaa-ajan ympä-

ristöissä ovat lisääntyneet ja lisääntyvät yhä. Uudet toimintaympäristöt tarkoittavat myös laajempaa verkostoitumista ja yhteistyön hyödyntämistä. Nuorisotyön aiemmat toiminnot ovat pitkälti säilyneet uusien rinnalla, mutta työn määrää ei ole aina otettu huomioon nuorisotyön henkilöstön resursoinnissa. Tämän vuoksi osan palveluista on nähty toteutuvan riittämättömästi. (Aluehallintovirasto 2020.)

Uuden toiminnan aloittamisen ja kehittämisen realiteetit ovatkin sidoksissa resursointiin ja kokonaiskuvaan. Usein jostain olemassa olevasta on luovuttava, kun uutta aloitetaan. Liikkuva nuorisotyö uutena elementtinä nuorisopalvelujen kokonaisuudessa, esimerkiksi Wauto-jakson kokeilu, osoittaa usein työntekijäresurssien riittävyden ja riittämättömyyden varsin konkreettisesti. Kuten tässä tutkimusraportissa on jo edellä (lukuissa 3.5 ja 4.4) kuvattu, voi auto toimia eri ammattikuntia yhdistävänä konkreettisena työvälineenä yhteisten nuorten vuoksi tehtävässä työssä. Tutkimustuloksemme vahvistavat käsitystä siitä, että nuorisotyön uusiutuminen edellyttää paitsi työn tekemistä perinteisistä poikkeavissa ympäristöissä, myös työskentelyä hyvinkin erilaisten ammattilaisten kanssa. Kirsi Purhonen (2018, 213–214) kirjoittaa, että nuorten hyvinvointiin vaikuttavan ja ennaltaehkäisevän työn yhtenä olennaisena tukena ovat moniammatilliset verkostot. Monialaisuus ja moniammatillisuus näyttäytyvät työssä sen mukaan, missä nuoret liikkuvat ja vapaa-aikaansa viettävät sekä millaisiin asioihin he yhteiskunnassa kiinnittyvät. Tällöin puhutaan työstä, jota ohjaavat nuorten liikehdintä ja tarpeet. Uusien ratkaisujen etsimisessä tulee suunnata muun muassa sovittelevaan ammatilliseen kumppanuuteen, mutta ennen muuta pitää tiedostaa ja luopua perinteisistä, organisaatiokeskeisistä ja ammatti-identiteetteihin perustuvista käyttäytymismalleista. (Mt.) Moniammatillinen yhdyspintatyö tarvitsee kuitenkin selkeyttämistä ja erilaista johtamista, ja on osattava löytää tapa toimia yhdessä ja päästä yhteisen työn ääreen oppien toinen toisiltaan. (Mt., 218–219.)

Seuraavaan taulukkoon on tutkimusaineiston analyysin perusteella koottu tiiviisti, mitä liikkuva nuorisotyö ja Wauto-toiminta vaativat ja mitä niillä voidaan saada aikaan.

Kuntakohtaiset tekijät vaikuttavat siihen, mitä kehittämishankkeiden aikana on yksittäisissä kunnissa mahdollista tai järkevää omaksua (Kiilakoski 2012, 130). Nuorisotyön 2010-luvun kehittämishankkeista Kiilakoski (mt.) toteaa, että tendenssi on ollut luoda vuorovaikutusta työntekijöiden välille ja lisätä heidän itseymmärrystään, ei ehkä niinkään miettiä sitä, kuinka nuoret kehittäisivät nuorisotyötä (myös Honkasalo

& Kivijärvi 2011, 133–134). Kun katsoo esimerkiksi Wautojen päätöstilaisuuksien aineistoja, voi tunnistaa nimenomaan asennemuutosta ja havahtumista esimerkiksi raportoinnin merkityksestä tai vapaaehtoisten tuomasta lisäarvosta. Juuri oivallukset, joita ammattilaiset Wauto-jakson aikana saavat, ovat merkityksellisiä, ei välttämättä se, että lähdetäisiin jatkossa toteuttamaan itse liikkuvaa nuorisotyötä. Oivallus voi myös olla sen huomaaminen, ettei liikkuvaa nuorisotyötä ehkä tarvita omassa kunnassa.

Taulukko 7. Mitä oma liikkuva nuorisotyö ja Wauto-toiminta vaativat kunta-toimijoilta, ja mitä liikkuvalla nuorisotyöllä voidaan saada aikaan?

<p>Kunnan oma liikkuva nuorisotyö vaatii (minimissään):</p> <ul style="list-style-type: none">- työparin ja työaika- kulkuvälineen- työyhteisön ja esihenkilön tuen- tunnistetun tarpeen esim. yhdenvertaisiin palveluihin	<p>Wauto-toiminta vaatii:</p> <ul style="list-style-type: none">- työparin (toimintavastaavat) ja työaika (olemassaolevien työtehtävien suhteen)- työyhteisön ja esihenkilön tuen- vapaaehtoiset- verkostoyhteistyön ja mahdolliset muut yhteistyökumppanit <p>Wauto-toiminnasta saa:</p> <ul style="list-style-type: none">- Wauton lainaksi ja mahdollisuuden kokeilla- valmiin valtakunnallisen brändin ja toimintamallin- alueraportin ja tuen paikalliseen vaikuttamiseen ja työmuodon jatkamiseen- mahdollisuuden jatkaa Walkers-toimintaa pitkäaikaisella sopimuksella- taustaorganisaation tuen
	<p>verkostot</p> <p>waparit</p> <p>lyhyt jakso</p> <p>Aseman lapset</p>

Mitä toiminta voi saada aikaan?

- Yhdenvertaisuus, reuna-alueiden nuorten kohtaaminen
- Nuorisopalvelujen ulkopuolisten nuorten kohtaaminen
- Nuorten kiinnittyminen nuorisotyön muihin palveluihin
- Palveluohjaaminen
- Ennaltaehkäisy ja paikkojen rauhoittaminen
- Tilannekuva alueen nuorisokulttuurisesta maisemasta
- Verkostoyhteistyön tiivistyminen
- Nuorisotyön näkyvyys ja tunnettuus lisääntyvät yleisesti nuorten ja aikuisten keskuudessa

Nuorisotyöllisesti suhdeteorian (Kiilakoski 2013, 2015) valossa vahvistetaan nuorten suhteita

- 1) luotettaviin aikuisiin
- 2) toisiin nuoriin
- 3) palvelujärjestelmään ja rakenteisiin
- 4) alueeseen ja omaan lähiympäristöön.

Liikkuva nuorisotyö voi myös lisätä osallisuuden kokemusta.

Mitä Wauto-toiminnassa on saatu aikaan edellisten lisäksi:

- Opitaan raportointia sekä oman työn ja sen merkityksen sanoittamista, minkä myötä vaikuttamisosaaminen on kehittynyt.
- Verkostotyöskentelyn ja verkostojohtamisen osaamista.
- Vapaaehtoistyömallin kokeilu ja sen mahdollisuuksien näkeminen kunnallisessa nuorisotyössä.
- Oivallukset ja havahtumiset kehittämistarpeisiin liittyen.

Liikkuvan nuorisotyön osaamistarve

Haastatteluissa ja havainnoinnin aikaisissa keskusteluissa pohdittiin liikkuvan nuorisotyön vaatimaa osaamista. Useimmiten nuorisotyöntekijät puhuivat ensimmäisenä tietynlaisen asenteen tai suhtautumisen tärkeydestä. Mainittiin myös joustavuus, rohkeus ja uskallus, tilanteiden ”haistelu” sekä valmius lähestyä nuoria eikä odottaa heidän lähestyvän. Haastateltavat korostivat liikkuvan työmuodon kohdalla myös aitoa kiinnostusta työtappaan kohtaan ja tietynlaista kehitymis- ja kehittämisorientaatiota. Nuorisotyöntekijät kuvasivat myös, että liikkuvassa nuorisotyössä on mahdollisuus ammatilliseen kasvuun ja uuden oppimiseen.

Monet tutkimusaineiston analyysissä esiin nousseet liikkuvan nuorisotyön osaamiset ovat pitkälti samankaltaisia kuin jalkautujan tärkeät ominaisuudet (Papunen 2020, 15). Liikkuessa ja jalkautuessa työntekijältä vaaditaan vuorovaikutustaitoja, kohtaamisen taitoja, joustavuutta, paineensietokykyä, pettymysten ja muutosten sietämistä, tilanteen luku-

taitoa, kykyä reagoida muuttuviin tilanteisiin sekä taitoa sietää riittämättömyyttä ja torjutuksi tulemista (mt.). Myös sosiaalisen median osaaminen korostuu, sillä sosiaalinen media on liikkuvassa nuorisotyössä tärkeä, kun toimintaa markkinoidaan, liikkumisesta ja reiteistä tiedotetaan nuorille ja ollaan yhteydessä nuoriin eri kanavia käyttäen.

Liikkuvassa nuorisotyössä on kuitenkin myös joitain erityisiä piirteitä ja sitä myöten myös työntekijän osaamiseen kytkeytyviä seikkoja, jotka liittyvät ennen muuta autoon työvälineenä. Käytännön edellytyksenä on ainakin yhden työntekijän ajokortti ja autolla ajamisen taito. Usein tarvitaan myös muita autoon ja sen huoltoon liittyviä taitoja. Liikkuvaa nuorisotyötä tehneet kertoivat oppineensa ja harjaantuneensa työtä tehdessä. Isolla autolla ajaminen voi vaatia opettelua, ja ajamiseen liittyy aina tietynlainen jännityksensä niin auton toimivuuden kuin kelien ja liikenneolosuhteiden vuoksi.

Liikkuvaa nuorisotyötä tekevillä tulisi olla osaamista liittyen tilanetajuun ja turvallisuuteen niin oman ja kollegoiden kuin nuorten turvallisuuden varmistamiseksi. Liikkuvaa nuorisotyötä ei pääsääntöisesti tehdä kukaan yksin turvallisuussyistä. Liikkuvan toiminnan toteuttajien joukko muodostuu yleensä työparista tai useammasta työntekijästä, jotka voivat myös olla eri taustaorganisaatioista, sekä vapaaehtoisliisistä. Yhdessä työskentely on ammattilaisten keskuudessa koettu hyväksi, koska päästään vaihtamaan ajatuksia ja kokemuksia sekä purkamaan tilanteita saman tien.

Yhtenä näkökulmana osaamistarpeeseen liittyy myös toimintaympäristön erilainen valta- ja hierarkia-asetelma. Nuorisotila antaa nuorisotyöntekijälle automaattisesti tietynlaisen auktoriteetin. Liikkuvassa nuorisotyössä luottamus pitää lunastaa nuorilta omalla persoonalla ja usein myös toistuvuutta vaativilla kohtaamisilla.

Liikkuvan nuorisotyön osaamistarpeeseen liittyy myös vertaissuhteiden vahvistaminen, nuorten suhteen vahvistaminen toisiin nuoriin. Tietyissä tilanteissa on toimittava kuin ”kapellimestarina” nuorten keskuudessa, kun työ ja tilanteet voivat olla yhtäaikaisesti universaalia ja kohdennettua nuorisotyötä. Näin toki on myös muussa nuorisotyössä, mutta liikuttaessa autolla tai jalkautuen kohdataan astetta useammin esimerkiksi päihtyneitä nuoria tai niitä nuoria, joilla voi olla haasteita sosiaalisten tilanteiden kanssa tai tarve esimerkiksi omilla puheillaan korostaa jonkinlaista roolia. Tällöin nuorisotyöntekijän on syytä kuunnella herkillä korvalla ja puuttua tilanteisiin tarpeen mukaan.

6.4 LIIKKUVAN NUORISOTYÖN HAASTEET JA KEHITTÄMISTARPEET

Koska nuorisotyöllä vastataan aina paikallisiin tarpeisiin, ei myöskään liikkuvan nuorisotyön osalta voida tai ole tarpeen määrittää tai linjata liian tarkkaan, miten työtä tulisi tehdä. Osittain tämä on tuottanut haasteensa myös työn määrittelylle. Selkeästi tunnistettavat, huomiota ja kehittämistä kaipaavat liikkuvan nuorisotyön haasteet ovat:

- resurssit ja rooli paikallisen nuorisotyön kokonaisuudessa
- mahdollisen kokeilun tai projektin jatkaminen
- auto työvälineenä ja siihen liittyvät kysymykset
- kohderyhmän tavoittaminen ja nuorten tarpeiden tunnistaminen
- toiminnan raportointi ja sen jatkokehittäminen
- pysyvän toimintavan löytäminen paikalliseen tarpeeseen vastaten.

Työ on tekijöidensä ja toisaalta alueen nuorten näköistä. Joissain kunnissa esimerkiksi odotukset Wauton tuomista kohtaamisista ovat olleet korkeammalla kuin mitä toiminnassa lopulta saavutettiin. Wauto itsessään ei työtä tee, vaan sen tekevät paikalliset työntekijät, ja hyvin moni seikka vaikuttaa siihen, onnistuuko toimintajakso ja millaiseksi liikkuva nuorisotyö kullakin paikkakunnalla muodostuu. Selkeästi tämä tutkimus osoittaa sen, ettei liikkuva nuorisotyö tai Wauto-jaksokaan onnistu ilman panostuksia – jollain tapaa riittävät työntekijäresurssit on pystyttävä työhön sitomaan ja sitouttamaan.

Vapaaehtoisuus on Wauto-toiminnan mahdollistava ratkaisu. Monessa kunnassa pelkästään omilla työntekijäresursseilla ei kokeilujaksoa olisi voitu edes toteuttaa. Vapaaehtoisuus on kiistalainen ja poliittinen kysymys suhteessa nuorisotyön organisointiin ja rahoitusperustaan (Niemi 2007, 34). Yhtäältä kunnallisen nuorisotyön yhteistyö järjestöjen ja seurakuntien kanssa on usein hedelmällistä ja tuo mukanaan myös vapaaehtoiset esimerkiksi tapahtumiin ja juhlapyhiin liittyvissä operaatioissa. Toisaalta säännöllisen toiminnan osalta voidaan kysyä, kuinka paljon kunnallisen nuorisotyön resursseja voidaan vapaaehtoisuudella lisätä tai paikata. Tutkimuksessa nousi esiin myös kysymys siitä, onko se oikea tapa järjestää kunnallisia palveluja ja peittääkö vapaaehtoisten myötä onnistunut toiminta puolestaan sen, että kunnassa olisi tarve nuorisotyön resurssien kasvattamiselle.

Olemassa olevan toiminnan kehittäminen rakentuu aina entisen varaan, ja uusi toiminta muotoutuu vanhan pohjalta ja suhteessa aiemmin tehtyyn (Kiilakoski 2012, 136). Nuorisotyön niukat resurssit sekä

toisaalta perinne ja olemassa olevat rakenteet saattavat aiheuttaa ristiriitoja uusien ja entisten toimintatapojen välillä ja jakaa henkilökunnan mielipiteitä. Kehittämistyö, hankkeet ja projektit ovat ikuisia murheenkryynejä siinä mielessä, että on aina mietittävä, kuinka hankekauden jälkeen jatketaan. (Kiilakoski & Kivijärvi & Honkasalo 2011, 43.) Esimerkiksi syrjäseuduilla asuvien nuorten osallistamiseen on toteutettu hankerahoituksilla erilaisia toimenpiteitä, joiden ongelmaksi on muodostunut juuri väliaikaisuus (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 18). Projekteilla ei saavuteta pysyvän palvelutarpeen korjaamista, ja jo projektin alusta onkin mietittävä, miten hyvät käytännöt saadaan jäämään kuntaan tai alueelle. Liikkuvan nuorisotyön tapauksessa kehittäminen ja jatkuvuus ovat usein ainakin puheissa: jos saataisiin oma auto, toimintaa voitaisiin jatkaa. Toisaalta kyse on myös henkilöstöresursseista. Esimerkiksi Wauto-jakso voi olla mahdollisuus kokeilla ja nähdä, olisiko liikkuvalla nuorisotyölle tarvetta. Niillä paikkakunnilla, joissa liikkuva nuorisotyö on suhteellisen vakiintunutta, työvoitoina nähdään se, että on saatu työpari ja jossain paikoin jopa toinen auto.

Oman auton hankkiminen nuorisopalveluille voi alkuun olla iso panostus. Liikkuvaan työvälineeseen liittyikin kysymys rahasta sekä siitä, kuka sen hoitaa ja huoltaa. Onko se nuorisotyöllistä osaamista? Kuinka näitä työnjaollisia asioita voidaan ratkaista, ja millaisia yhteistyökuvioita näihin liittyen rakennetaan? Itse auto vaatii yllättävän paljon huomiota. Ratkaisuehdotuksina esitettiin esimerkiksi opiskelijaharjoittelijoiden tai siviilipalvelushenkilöiden mahdollistamaa ennakkoon suunniteltua resurssia tai ammattiopiston autopuolen yhteistyötä. Lisäksi autoon liittyvät myös kriittiset näkökulmat ekologisuudesta ja kestävästä kehityksestä sekä polttoaineen hinnasta. On myös syytä kysyä, palveleeko ajaminen todella pitkien etäisyyksien paikkakunnilla.

Liikkuva nuorisotyö tuntuu tavoittavan varsin paljon varhaisnuoria. Kohderyhmää usein mietitäänkin liikkeellä oltaessa ja arvioidaan, pysähdytäänkö tähän alakouluikäisten luo vai etsitäänkö ”sopivampaa”, oman kunnan nuorisotyön määrittämää kohderyhmää. Kiinnostavalla tavalla myös alakouluikäiset, nuorisotiloille usein liian nuoret ovat löytäneet liikkuvan nuorisotyön. Voidaan ajatella, että näissä nuorempien nuorten kohtaamisissa tehdään nuorisotyötä ja palveluja tutuksi tulevaisuutta varten ja kenties ennaltaehkäistään joitain tilanteita tässä hetkessä. Tutkimusaineiston perusteella 4.–6.-luokkalaiset alakouluikäiset ovat monilla paikkakunnilla usein ”väliinputoajia” kunnallisten palvelujen suhteen, kun iltapäiväkerhoista on kasvettu ulos mutta nuorisotilat eivät

ole vielä tälle ikäryhmälle avoinna. Eräs pohdittava kysymys onkin, millaisia mahdollisuuksia liikkuvalla nuorisotyöllä voi olla eri ikäisten nuorten kohtaamisissa, kun alakouluikäisten lisäksi toinen liikkuvan nuorisotyön tavoittama ikäryhmä voisi olla esimerkiksi autoillaan liikkuvat nuoret aikuiset. Toisaalta voidaan myös kysyä, keitä yleisillä paikoilla, julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa liikkuvalla nuorisotyöllä ei tavoiteta. Mitä nuorten ryhmiä jää autoilla tehtävän toiminnan katveeseen? Pysytäänkö tavoittamaan ja palvelemaan esimerkiksi toimintarajoitteisia nuoria (Hakanen ym. 2019) tai maahanmuuttajataustaisia tyttöjä (Honkasalo 2011)?

Olennaista liikkuvassa nuorisotyössä on sanoittaa ja raportoida tapahtunutta. Toiminnan raportoinnissa voidaan nähdä nuorisotyöllisten prosessien etenevän myös lyhytaikaisissa kokeiluissa. Se on tärkeää paitsi kohtaamisten laadun seuraamiseksi ja työn jatkuvuuden vuoksi, myös tilannekuvan välittämiseksi. Sanoittaminen ja arviointi nähdään ammattilaisten keskuudessa myös keskeisenä nuorisotyön tulevaisuuden taitona, millä voi olla suoria vaikutuksia resursointiin (Malm 2021, 74–76). Haasteeksi liikkuvaa nuorisotyötä tekevien keskuudessa tunnistettiin ajoittainen vaikeus seurata samojen nuorten kohtaamisia sekä toisaalta tunnistaa, mitä saadaan aikaan. Raportointiin käytetyn ajan nähtiin myös paikoin olevan pois nuorten kohtaamisesta. Toiminnan raportointia pitäisikin kehittää niin, että nuorisotyöllisiä prosesseja voidaan entistä paremmin tunnistaa, todentaa ja arvioida.

Koronapandemian myötä Turun nuorisopalveluissa jalkauduttiin laajasti, kesällä 2021 kokeiltiin Wauto-jaksoa ja syksyllä jatkettiin liikkuvaa nuorisotyötä Liikkis-hankkeessa. Turussa kehitettiin raportoinnin osaksi kohtaamistasomittaristo, jossa seurattiin, kuinka suhteet nuorten ja työntekijöiden välillä kehittyivät lyhyen projektin aikana. Mittaristossa suhdetta arvioidaan miinus kahdesta plus kahteen. Taustalla on ajatus siitä, että kohtaamisissa lähdetään moikkaamisesta vähitellen prosessinomaisesti etenemään, ja kohtaamisista tarkastellaan suhteen kehittymistä ja sitä, alkavatko nuoret itse ottaa kontaktia. Raportoinnin myötä yllätyttiin muun muassa siitä, kuinka paljon liikkussa oli syntynyt syvällisiä tukikeskusteluja. (H27, esihenkilö.) Raportoinnin ja arvioinnin työkalujen jatkokehittäminen voi olla yksi ratkaisu osoittaa, mitä työssä on tehty ja saatu aikaan. Raportointityökalut ja arviointi nähtiin myös liikkuvan nuorisotyön verkoston osallistujien keskuudessa kehitettävänä asiana.

Liikkuvan nuorisotyön erityisenä perusteluna pidetään yhdenvertaisuutta nimenomaan suhteessa etäisyyksin. Reuna-alueiden suhteen

mietitään paljon sitä, miten kylien nuoret tavoitetaan. Vaikka aikuiset tunnistavat tarpeen, nuoret eivät kuitenkaan välttämättä kutsu autoa tai tule sille sen käydessä alueella, eli nuoret eivät ota palvelua omakseen. Joskus palvelutarve ja yhdenvertaisuuden vahva tavoitetilä voivatkin olla aikuisten päässä. Kylienkin nuorilla on tekemistä kotitöissä tai muissa omissa jutuissaan, eivätkä he aina edes kaipaa lisäaktivointia. Kotiympäristöön kiinnittyneet nuoret eivät välttämättä ole ”tyhjässä tilassa”, vaan luonto ja kodin ympäristö voivat tarjota varsin mielekkään maiseman ja resursseja erilaiselle tyytyväisenä pitävälle tekemiselle (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 100).

Mikä on paikallinen tarve, mihin satsataan? Uusi tapa tehdä nuorisotyötä ei ratkaise kaikkea. On myös mietittävä ja tunnistettava paikallisesti, miksi ja milloin liikkuvaa nuorisotyötä tehdään. Onko se tietyn vuodenajan toimintaa, toteutetaanko sitä muutaman kuukauden mittaisina jaksoina kerrallaan, miten se asettuu osaksi nuorisopalvelujen kokonaisuutta? Kun liikkuvaa nuorisotyötä tehdään kokeilujaksoa pidempään, muuttuu se jo osaksi perustyötä. Tällöin on hyvä myös tarkastella sitä, onko työ enää samaan tapaan tarvelähtöistä, ja toisaalta sitä, kuinka pitkään toiminnan parissa olleiden nuorten kanssa jatketaan, jotta ”uusillekin” nuorille olisi aikaa tarjota toimintaa. Wauton pitkäaikaispaikkakunnalla Kotkassa onkin esimerkiksi perustettu Wauton ”jatkona” pienryhmätoimintaa tietyille vakionuorille, jotta varsinaisina Wauton ajoiltoina päästään tarttumaan myös kulloinkin muuttuvasta tilanteesta nousseisiin tarpeisiin ja ilmiöihin eri alueilla.

On lähdeittävä siis tarpeesta. On myös olennaista kysyä, tarvitaanko joka paikassa liikkuvaa nuorisotyötä aina ja koko ajan. Voisiko WoW-hankemallin jatkaminen mahdollistaa jaksotyypillisesti kiertäviä autoja, jolloin nuoria eri ympäristöissä tavoitettaisiin, kohdattaisiin ja parhaassa tapauksessa kiinnitettäisiin muihin palveluihin? Liikkuvassa nuorisotyössä voidaan suhteellisen helposti kokeilla jaksottamisen mallia ja soveltaa palvelua vastaamaan tiettyyn tarpeeseen. Liikkuva yksikkö voi toimia joustavasti ja liikkua jaksoissa, ja sen toiminta-aika voi olla kalenterivuonna liikkuva sekä tilanteisiin ja tarpeisiin vastaava. Emme koskaan varmasti tiedä, mitä tulevaisuus tuo tullessaan ja milloin liikkuvan yksikön olisi hyvä olla liikkeessä. Yhteen kokoavat sisätilat sulkenut pandemia lienee tästä ennakoimattomuudesta hyvä esimerkki.

6.5 LOPUKSI

Liikkuvan nuorisotyön tavoitteita (luku 3.3) tarkasteltaessa voidaan työsä nähdä sekä universaalina että kohdennetun nuorisotyön elementtejä. Pirjo Junttila-Vitikka ja Anne Puuronen (2016) ovat ehdottaneet, että nuorisotoimialan kehittämisen tavoitteena olisi raja-aitojen madaltaminen siten, että kohdennettu nuorisotyö integroidaan entistä paremmin osaksi muuta nuorisotyötä. He puhuvat inklusiivisesta työstä, jonka kehityskulku voidaan esittää neljänä vaiheena: 1) nuorisotyö ei rajoitu toimialan hallinnoimiin tiloihin vaan laajenee kouluun, kirjastoon, kaupakeskukseen, puistoon ja niin edelleen tavoittaen entistä paremmin osaksi useammat nuoret, 2) nuorisotilat kehittyvät monimuotoisiksi ja laaja-alaisesti alueen nuorten tarpeisiin vastaaviksi matalan kynnyksen palvelukeskuksiksi, 3) työt tehdään monialaisesti verkostoituen ja voimavaroja yhdistäen ja 4) kehitetään sekä aidosti avoimia, kaikki nuoret mukaan ottavia ryhmätoimintoja että erilaisia yksilöllisiin tarpeisiin vastaavia toimia niin verkkoon kuin fyysiseen ympäristöönkin (mt., 191–192). Liikkuvassa nuorisotyössä inklusiiviseen työotteeseen näytetään pyrkivän ainakin joillain paikkakunnilla. Voidaan kuitenkin perustellusti kysyä, toimiiko ajatus inklusiivisesta työstä, kun ongelmakeskeinen lähestymistapa ja kohdennettu toiminta näyttäisivät tämän tutkimuksen aineiston perusteella olevan melko suuressa roolissa.

Tutkimusprosessin aikana kohderyhmä puhututti paljon: keitä liikkuvalla nuorisotyöllä tavoitetaan, keitä pitäisi tavoittaa ja tavoittaako liikkuva nuorisotyö paremmin joitain ryhmiä kuin muu nuorisotyö? Tutkijoina kuulumme myös usein, että liikkuva nuorisotyö on nuorille helpommin lähestyttävää kuin esimerkiksi nuorisotiloilla tehtävä nuorisotyö. Liikkuva nuorisotyö menee sinne, missä nuoret viettävät vapaa-aikaansa joko tunnistaen nämä paikat yhteistyössä muiden ammattilaisten kanssa tai nuorten kutsumana. Sekä liikkumisen että helpon lähestyttävyyden perusteella voisi ajatella, että liikkuva nuorisotyö on helposti saavutettavaa ja että se tavoittaa myös niitä nuoria, joita nuorisotyö ei muutoin tavoita. Näin monella paikkakunnalla onkin, mutta ei liikkuva nuorisotyökään tavoita kaikkia nuoria. Tomi Kiilakoski (2016) toteaa, että nuorten näkemykset ja toiveet ovat erilaisia, ja onkin hankala kuvitella sellaista tilaa, jossa aivan kaikkien nuorten toiveet toteutuisivat. Nuorisotyössä tarvitaankin herkkyyttä ymmärtää, etteivät kaikki nuoret halua samaa, ja pohdintaa siitä, millaisten nuorten tarpeisiin kulloisillakin toimenpiteillä vastataan. Kiilakoski muistuttaakin, että ”on oltava

varovainen, kun väitetään, että toiminta on kaikille nuorille samalla tavalla avointa”. (Mt.)

Kuten luvussa 3.5 totesimme, edelleen on nuoria ja nuorten ryhmiä, jotka voisivat hyötyä nuorisotyöstä mutta jotka eivät päädy nuorisotyön piiriin (Kiilakoski & Kinnunen 2017, 108). Nuorisotyössä näkyvät todennäköisesti pitkään myös koronapandemian seuraukset. Vuoden 2021 Kouluterveyskyselyn mukaan yläasteikäisten ja sitä vanhempien nuorten yksinäisyys lisääntyi (Helakorpi & Kivimäki 2021, 5), ja vaikka iso osa nuorista oli elämänsä tyytyväisiä, oli tyytyväisten osuus laskenut vuodesta 2019 (mt., 3). Kiinnostava havainto on myös se, että nuorisotyöhön osallistumattomien mutta osallistumisen tarvetta kokeneiden nuorten yksinäisyys oli koronapandemian myötä muita korkeammalla tasolla, ja voidaankin kysyä, miten näitä nuoria olisi voitu ja voidaan tavoittaa paremmin (Kiilakoski ym. 2022). Nuorisotyön ulkopuolelle jäävien nuorten tavoittamiseksi tehdään töitä jatkuvasti, ja sitä varten tarvitaan erilaisia tapoja ja paikkoja tehdä nuorisotyötä, myös liikkuvaa nuorisotyötä.

Liikkuvasta, jalkautuvasta tai etsivästä nuorisotyöstä huolimatta aina on myös nuorten paikkoja, joita aikuiset eivät ole löytäneet, koska nuoret eivät halua aikuisia ”omalle reviirilleen” – ja niin pitää ollakin. Nuoret kaipaavat myös hengailua vertaistensa seurassa ilman aikuisten läsnäoloa (Pekkariinen 2020, 30, 32). Niin liikkuvassa nuorisotyössä kuin muussakin nuorisotyössä on tärkeää muistaa nuorisotyön vapaaehtoisuus (vrt. Nieminen 2007, 34). Onkin hyvä kiinnittää huomiota siihen, että nuorisotyöntekijöillä on osaamista ja herkkyyttä tunnistaa, milloin nuoria kannattaa lähestyä ja milloin heidän on parempi antaa olla. Yhtä lailla tärkeää on herkkyyys havaita, milloin tilanteisiin puuttuminen on välttämätöntä.

Liikkuvalle nuorisotyölle on ominaista nopea reagointi ja joustavuus. Vaikka liikuttaessa pystytään reagoimaan muuttuviin tilanteisiin nopeastikin, vasta pitkäkestoinen työ rakentaa luottamusta niin nuorisotyötä kohtaan kuin nuorten ja aikuisten välille, mahdollistaa kohtaamiset samojen nuorten kanssa uudelleen ja luo ja tuo nuorille toistuvan nuorisotyöllisen vapaa-ajan tilan sinne, missä sitä ei muutoin ole. Pitkäkestoisuus voidaan nähdä toiminnan jatkuvuutena, joillain paikkakunnilla ympärivuotisesti ja toisaalla kausiluotoisesti. Toinen näkökulma siihen, miten voidaan rakentaa pitkäkestoista työtä nuorten kanssa ja sitouttaa nuoria, on vahvistaa nuorten osallisuuden kokemuksia (Kiilakoski ym. 2020). On selvää, että liikkuvan nuorisotyön kutsutoiminnolla voidaan mahdollistaa nuorten osallisuutta. Se ei kuitenkaan riitä, mikäli halutaan, että nuorten osallisuus korostuu työssä. Se vaatii nuorten

ottamista mukaan toiminnan suunnitteluun, nuorten toiveiden kuulemista ja nuorten näkökulmien huomioimista niin toiminnan sisältöjen kuin esimerkiksi heidän lähiympäristönsä suhteen.

Tutkimus toteutettiin koronapandemian aikana, mikä saattaa näkyä mahdollisuuksissa osallistua ja kokea osallisuutta esimerkiksi koronaan liittyvien rajoitusten takia. Nuorisotutkimusseuran toteuttaman koronakyselyn⁷ perusteella nuorisotyön avoimeen toimintaan osallistuneet kokivat, että pandemian aikana toimintaan oli helppo osallistua ja että se vastasi heidän tarpeisiinsa, mutta toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon osallistuminen arvioitiin vähäisemmäksi kuin muissa tutkituissa palveluissa (Kauppinen & Kiilakoski & Lahtinen 2021). Kiinnostava ja jatkotutkimusta vaativa kysymys onkin, millainen mahdollisuus nuorilla itsellään on aidosti vaikuttaa nuorisotyön päätöksiin ja nuorisotyön kehittämiseen niin liikkuvassa nuorisotyössä kuin nuorisotyössä yleisesti.

Työn jatkuvuus ja pitkäkestoisuus luovat edellytyksiä moniammatilliselle yhteistyölle ja sille, että voidaan havainnoida samoja alueita ja nuoria sekä kartuttaa alueellista tilannekuvaa nuoriin liittyvistä tilanteista ja ilmiöistä. Yksi keskeinen liikkuvan nuorisotyön lisäarvo näyttäisi olevan tilannekuvan luominen ja jakaminen muiden nuorisotyöntekijöiden ja nuorten parissa työskentelevien kanssa. Moniammatillinen yhteistyö ja verkostot rakentuvat usein tilannekuvan ympärille ja toimivat myös resurssina liikkuvalla nuorisotyöllä, kun nuoria ohjataan esimerkiksi muihin palveluihin. Liikkuva nuorisotyö tarjoaa myös muille ammattilaisille mahdollisuuden tavoittaa nuoria nuorten omissa vapaa-ajan ympäristöissä.

Demografiset muutokset vaikuttavat kaikkien alueiden kehitykseen niiden sijainnista ja koosta huolimatta (Aro ym. 2020; Peruspalvelujen tila 2020; Tilastokeskus). Aluekehitys, jossa lasten ja nuorten määrä monilla alueilla vähenee ja toisaalta joissain kasvukeskuksissa kasvaa, vaatii nuorisotyöltäkin palvelun tarjonnan tarkastelua ja työn kehittämistä. On kiinnitettävä huomiota nuorten oikeuksiin itselleen mielekkääseen vapaa-aikaan, harrastuksiin sekä siihen aikaan, jolloin heihin ei kohdistu odotuksia ja he voivat itse päättää tekemisistään (Pekkarinen 2020). Asuinpaikastaan huolimatta nuorten tulisi voida tavata vertaisiaan nuoriso-

⁷ Tutkimus nuorten kokemuksista korona-aikana -hankkeessa toteutettiin nuorille suunnattu kysely alkusyksystä 2020 (n=1001), alkukesästä 2021 (n=1020) ja loppuvuonna 2021 (n=1003). Edelleen vuonna 2022 jatkuvassa tutkimushankkeessa tarkastellaan nuorten koronakokemuksia monitieteisen nuorisotutkimuksen viitekehityksessä. Lisätietoa: <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/hankkeet/nuorten-palvelut-ja-korona>

työllisissä tiloissa, harrastaa ja saada tarvitsemaansa tukea. Nuorten tulisi myös voida viettää aikaa julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa ja kokea olevansa tasavertaisia muiden tilojen käyttäjien kanssa, tulevansa arvostetuksi itsenään.

Tutkimuksen yksi keskeisistä johtopäätöksistä on, että liikkuva nuorisotyö voi osaltaan vastata niin kaupunkien laita-alueilla kuin kuntien syrjäisemmissä paikoissa nuorisotyön yhdenvertaisten palvelujen haasteeseen. Liikkuvan nuorisotyön avulla nuorisotyötä on mahdollista viedä sellaisiin paikkoihin, joissa sitä ei muutoin ole. Keskusta-alueilla ja isommissa taajamissa se voi myös jalkautumisen rinnalla tuoda nuorisotyöntekijöitä läsnä oleviksi ja nuorten tueksi nuorten vapaa-ajan ympäristöihin, julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin. Näyttää kuitenkin siltä, ettei liikkuva nuorisotyö ole ainakaan vielä sopiva tai tarpeellinen ratkaisu kaikille kunnille. Päätös liikkuvan nuorisotyön käynnistämisestä ja jatkamisesta riippuu yhtäältä kunnan palveluihin liittyvästä strategiasta ja toisaalta nuorisotyön linjauksista esimerkiksi tilaverkon osalta. Kyse voi olla myös resursseista, jolloin yhteistyö lähikuntien kanssa esimerkiksi auton hankinnan ja toiminnan jaksottamisen osalta voisi olla toimiva ratkaisu.

Wauto-toimintamalli on yksi liikkuvan nuorisotyön malleista. Sitä on kokeiltu jo monilla paikkakunnilla ja otettu myös uudestaan käyttöön. Sen rinnalla on muita paikallisia toimintamalleja. Liikkuva nuorisotyö toteutuu enemmän tai vähemmän eri tavoin eri kunnissa. Jotta mallit toimivat, niiden tulee muokkautua vastaamaan kuntien tarpeeseen ja paikallisiin olosuhteisiin. Liikkuvan nuorisotyön on myös säilytettävä joustavuus, jotta se voi vastata nuorten ja alueen tulevaisuudessakin muuttuviin tarpeisiin. Kuten Kiilakoski, Kivijärvi ja Honkasalo (2011) muistuttavat, hyvät käytännöt eivät sellaisenaan siirry suoraan toimiviksi toisaalla, sillä niihin vaikuttaa aina useampia tekijöitä. Eri ympäristöön siirryttäessä hyvät käytännöt ja kehittämistoimenpiteet on ikään kuin kulttuurisesti käännettävä toimintaympäristön mukaan. Nuorisotyön kehittämisessä ei olekaan kyse vain hyvien käytäntöjen luomisesta ja levittämisestä vaan käytäntöjen merkityksen ymmärtämisestä huomioiden myös kuntien väliset erot. (Kiilakoski & Kivijärvi & Honkasalo 2011, 12–13; Honkasalo ym. 2011, 254.) Liikkuvalla nuorisotyöllä on eri kunnissa erilainen rooli paikkakunnan nuorisotyön kokonaisuudessa, jossa erilaiset tavat tehdä nuorisotyötä limittyvät ja tuovat lisäarvoa toinen toisilleen niin, että nuorisotyö voi parhaalla mahdollisella tavalla tukea nuoren kasvua yksilönä ja osana yhteisöä, lähiympäristöä, yhteiskuntaa ja maailmaa (vrt. esim. Kiilakoski ym. 2015, Kiilakoski & Kinnunen 2017).

Liikkuvan nuorisotyön taustalla olevat tarpeet ja toiminnan sisältö ovat kuntakohtaisia.

- Liikkuvalla nuorisotyöllä voidaan tarjota yhdenvertaisesti nuorisotyön palveluja, tukea kasvuun ja vapaa-ajan toimintaa sellaisillakin alueilla, joissa kiinteää nuorisotilaa ei ole. Taustalla ovat erilaiset paikalliset tarpeet ja mahdollisuudet toteuttaa työtä.
- Liikkuva nuorisotyö asettuu eri kunnissa ja nuorisotyön eri toimijoiden sanoituksissa yhtäällä työmuodoksi ja toisaalla menetelmäksi, jossain jopa työkaluksi.
- Liikkuva nuorisotyö on yksi tapa toteuttaa ja kehittää nuorisotyötä nuorisotyön muuttuvissa toimintaympäristöissä.
- Liikkuvan nuorisotyön tarve on paikkakuntaperusteista, eikä se ole kaikkialla tarpeen.
- Liikkuva nuorisotyö voidaan nähdä yhtenä mahdollisuutena tilanteessa, jossa aluekehitys ja nuorisotyön toimintaympäristöjen monipuolistuminen vaativat uusien ratkaisujen etsimistä.
- Liikkuva nuorisotyö voi olla pitkäaikaista tai kausittaista, ja sen avulla voidaan tarkastella nuorisotyön jaksottamista ja kulloistakin tarvetta. Jaksottamisessa myös lähikuntayhteistyö voidaan nähdä yhtenä ratkaisuna.

Liikkuvassa nuorisotyössä mahdollistuu moniammatillinen verkostotyö.

- Liikkuva nuorisotyö on yksi mahdollisuus tehdä inklusiivisella otteella monipuolisesti nuorisotyötä myös eri toimintoja ja palveluja yhdistäen ja linkittäen.
- Liikkuvassa ja jalkautuvassa työssä yleinen alueen ja nuorten tilannekuva kuitenkin aina karttuu, jolloin työssä on mukana vahva ennaltaehkäisevä ote.
- Monialainen verkostoyhteistyö osana liikkuvaa nuorisotyötä on mahdollisuus, jota on jatkossa edelleen kehitettävä.
- Liikkuva nuorisotyö luo tiloja ja rakentaa siltoja.
- Liikkuvassa nuorisotyössä luodaan autoa hyödyntäen nuorille tiloja ja rakennetaan myös siltoja niin nuorisotyöhön kuin muuhun toimintaan ja palveluihin.

- Liikkuessa nuorisotyössä tuetaan nuorten merkityksellisiä suhteita vertaisiin, luotettaviin aikuisiin, kuten nuorisotyöntekijöihin, sekä palveluihin ja lähiympäristöön – myös nuorten omilla kotiseuduilla ja kylissä eikä vain keskuksissa. Liikkuva nuorisotyö voi myös lisätä osallisuuden kokemusta.

Liikkuva nuorisotyö voi tavoittaa nuoria monipuolisesti erilaisissa ympäristöissä eri tavoin ja tarkoituksin.

- Liikkuva nuorisotyö menee nuorten luo heidän vapaa-ajan ympäristöihinsä ja pystyy reagoimaan melko nopeasti muuttuviin nuorten tilanteisiin ja tarpeisiin.
- Liikkuessa nuorisotyössä voidaan kohdata monenlaisia nuoria, mutta liikkuvan nuorisotyön on tunnistettu mahdollistavan erityisesti niiden nuorten kohtaamisen, jotka eivät ole ennestään nuorisopalvelujen tai harrastusten piirissä.

Liikkuvan nuorisotyön kohtaaminen ja siihen liittyvä osaaminen perustuvat tilannetajuun.

- Liikkuessa nuorisotyössä työntekijöiltä vaaditaan erityistä herkkyyttä lukea tilanteita, sillä kohtaaminen perustuu erilaiseen dynamiikkaan kuin esimerkiksi nuorisotilalla, jossa työntekijällä on valmiiksi auktoriteettiasema ja jonne nuoret ovat oma-aloitteisesti hakeutuneet.
- Liikkuessa on luottamus nuorilta ikään kuin ”ansaittava” ja työ sekä kohtaamiset vaativat pitkäjänteisyyttä. Työntekijät eivät ole välttämättä aktivoimassa nuoria, vaan he ennemminkin osallistuvat itse nuorten vapaa-aikaan, ympäristöön ja todellisuuteen kuin osallistavat nuoria.
- Liikkuvankin nuorisotyön tehtävänä on kuitenkin myös mahdollistaa nuorten osallisuutta ja osallistumista eli luoda puitteet mahdolliselle osallisuudelle ja osallistumiselle.

LÄHTEET

Aineistolähteet

- Aseman Lapset (2014) Walkers-auto – projektisuunnitelma – liikkuva kahvila, jonka ympärille muodostuu tilapäisiä nuorisotyöllisiä kohtaamispaikkoja. Hakemus opetus- ja kulttuuriministeriölle, syksy 2014.
- Aseman Lapset (2015) Walkers-auto ”Wauton” pilottiraportti.
- Aseman Lapset (2016) Walkers-On-Wheels. Liikkuvat nuorten kohtaamispaikat. Projektisuunnitelma vuosille 2017–2019. Hakemus opetus- ja kulttuuriministeriölle, syksy 2016.
- Aseman Lapset (2019) ”Nuorisotyön saunanlauteilla”. Walkers on Wheels -hanke 2017–2019. Väiliraportti, marraskuu 2019.
- Aseman Lapset (2020) Walkers on Wheels 2. Tarkennettu hankesuunnitelma 2020–2022.
- Aseman Lapset (2021) Walkers on Wheels 2 -hanke. Väiliraportti 1.1.2020–30.6.2021.
- Aseman Lapset (2022a) Walkers-toiminta. <https://asemanlapset.fi/toimintamuotomme/walkers/> (Viitattu 20.4.2022.)
- Aseman Lapset (2022b) Walkers-bussi. <https://asemanlapset.fi/toimintamuotomme/walkers/walkers-bussi/> (Viitattu 20.4.2022.)
- Aikuisten arviointikysely (2021) Aseman Lapset. Sähköinen kysely Wauto-toiminnasta, n=121 vastaajaa.
- Nuorten palautekysely (2021) Aseman Lapset. Sähköinen kysely Wauto-toiminnasta, n=236 vastaajaa.
- Walkers-toimintaperiaatteet (2021) Aseman Lapset.
- Aseman Lapset ry:n Walker on the Wheels -hankkeen monet informaatio- ja koulutusmateriaalit: Wauto-info verkostolle, Aseman Lapset koordinaattorin muistilista, Wauto tulee -ohjeistus ym.

Kirjallisuus

- Aaltonen, Sanna & Hästbacka, Noora & Kivijärvi, Antti (2017) Metelin, kohinan ja hiljaisuuden kohtaaminen hyvinvointipalvelujen haasteena. Teoksessa Sanna Aaltonen & Antti Kivijärvi (toim.) *Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 198. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 199–220.
- Aluehallintovirasto (2020) Nuorten palvelujen riittävyys. <https://www.patio.fi/web/pepa-2019-valtakunnallinen/nuorten-palvelujen-riittavyys> (Viitattu 29.3.2022.)
- Armila, Päivi (2016) Hylkysyrjäläisnuorten arjen rytmit ja piirit. Teoksessa Päivi Armila & Terhi Halonen & Mari Käyhkö (toim.) *Reunamerkitöjä Hylkysyrjästä. Nuorten elämänraameja ja tulevaisuudenkuvia harvaanasutulla maaseudulla*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 117. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 60–73. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/kuvat/verkkojulkaisut/reunamerkitoja_hylkysyrjasta.pdf (Viitattu 22.3.2022.)

- Armila, Päivi & Käyhkö, Mari & Pöysä, Ville (2018) Syrjäkylien pojat: Kaveruutta ja kilometrejä. Teoksessa Antti Kivijärvi & Tuija Huuki & Harry Lunabba (toim.) *Poikatutkimus*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 205. Tampere: Vastapaino & Nuorisotutkimusseura, 261–286.
- Armila, Päivi & Käyhkö, Mari & Pöysä, Ville (2021) Irti arjesta. Hauskanpitoa harvaanasu-tulla kotiseudulla. Teoksessa Kaisa Vehkalahti & Sinikka Aapola-Kari & Päivi Armila (toim.) *Sata nuorta, sata polkua aikuisuuteen. Laadullinen seuranta tutkimus* Nuoret ajassa. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 235. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 175–194.
- Aro, Timo & Aro, Rasmus & Honkala, Nina & Huttula, Tapio & Mäkelä, Iida (2020) *Mille väestölle? Ikäryhmäkohtaiset ja alueelliset väestöennusteet sekä uusien opiskelijoiden määrrien ennuste kaikilla koulutusasteilla Suomessa vuosina 2018–2040*. Sitran selvityksiä 167. Helsinki: Sitra. <https://media.sitra.fi/2020/06/09113032/mille-vaestolle.pdf> (Viitattu 29.3.2022.)
- Aseman Lapset ry (2017) Siis perusnuorisotyötä vai erityisnuorisotyötä? Teoksessa Iina Juntunen & Susanna Ylimys (toim.) *Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kauppakeskuksissa. Askelmerkkejä Löytävään nuorisotyöhön*. Helsinki: Aseman Lapset ry, 145–147. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/130944/Makela_Jarvelainen.pdf (Viitattu 22.4.2022.)
- Berg, Päivi (2015) Sosiaaliset jalat ja vakava vapaa-aika – lasten ja nuorten vertaissuhteiden merkitys liikuntaharrastuksissa. *Nuorisotutkimus* 33 (3–4), 88–101. <http://elektra.helsinki.fi/oa/0780-0886/2015/3-4/sosiaali.pdf> (Viitattu 9.6.2022.)
- Cederlöf, Petri (2017) Eetos, ihminen ja etiikka – näkökulmia nuorisotyöstä ja nuorisotyölle. Teoksessa Tommi Hoikkala & Johanna Kuivakangas (toim.) *Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet*. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 42 & Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 196. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu & Nuorisotutkimusseura, 52–74.
- Danska-Honkala, Katja & Poteri, Martti (2011) Kohdennettu nuorisotyö sosiaalisen vahvistamisen kontekstissa. Teoksessa Pia Lundbom & Jatta Herranen (toim.) *Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä*. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 127–149.
- Declaration of the 2nd European Youth Work Convention (päiväämätön). <https://pjp-eucoe.int/documents/42128013/47262187/The+2nd+European+Youth+Work+Declaration+FINAL.pdf/cc602b1d-6efc-46d9-80ec-5ca57c35eb85> (Viitattu 16.4.2022.)
- Fingerroos, Outi & Jouhki, Jukka (2014) Etnologinen kenttätyö ja tutkimus: metodin monimuotoisuuden pohdintaa ja esimerkkitapauksia. Teoksessa Pilvi Hämeenaho & Eerika Koskinen-Koivisto (toim.) *Moniulotteinen etnografia*. Helsinki: Ethnos ry, 79–108.
- Gretschel, Anu (2011) *Nuorisotalo mahdollistavana läbiyhteisönä – Nuorten näkökulma*. Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus, julkaisuja 3/2011 & Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 41. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus & Nuorisotutkimusseura. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuorisotalo.pdf> (Viitattu 16.4.2022.)

- Gretschel, Anu (2021) ”Keitä te ootte, te... - kun en mä tunne teitä?” Kymmenen nuoren ajatuksia palveluverkoston osumista ja hudeista. Teoksessa Päivi Berg & Sami Myllyniemi (toim.) *Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020*. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & Opetus- ja kulttuuriministeriö, 157–162.
- Hakanen, Tiina & Myllyniemi, Sami & Salasuo, Mikko (2019) *Takuulla liikuntaa. Kyselytutkimus toimintarajoitteisten lasten ja nuorten liikunnan harrastamisesta ja vapaa-ajasta*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö & Valtion liikuntaneuvosto & Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura. https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/Takuulla_liikuntaa_Verkkojulkaisu_020619.pdf (Viitattu 22.4.2022.)
- Heikkinen, Hannu L. T. & Kiilakoski, Tomi & Huttunen, Rauno & Kaukko, Mervi & Kemmis, Stephen (2018) Koulutustutkimuksen arkkitehtuurit. *Kasvatus* 49 (5), 368–383.
- Helakorpi, Satu & Kivimäki, Hanne (2021) Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2021: Iso osa lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä – yksinäisyyden tunne on yleistynyt. Tilastoraportti 30/2021. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021091446139> (Viitattu 24.4.2022.)
- Helminen, Ville & Nurmio, Kimmo & Rehunen, Antti & Ristimäki, Mika & Oinonen, Kari & Tiitu, Maija & Kotavaara, Ossi & Antikainen, Harri & Rusanen, Jarmo (2014) *Kaupunki-maaseutu-alueuokitus*. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 25/2014. <http://hdl.handle.net/10138/135861> (Viitattu 22.4.2022.)
- Hennink, Monique M. (2014) *Focus group discussions*. New York: Oxford University Press.
- Hilli, Petri & Ståhl, Timo & Merikukka, Marko & Ristikari, Tiina (2017) Syrjäytymisen hinta – case investoinnin kannattavuuslaskemasta. *Yhteiskuntapolitiikka* 82 (6), 663–675.
- Honkasalo, Veronika (2011) *Tyttöjen kesken. Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 109. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Honkasalo, Veronika (2018) Etnografinen ote. Teoksessa Tomi Kiilakoski & Päivi Honkatukia (toim.) *Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 206. Tampere: Vastapaino & Nuorisotutkimusseura, 183–195.
- Honkasalo, Veronika & Kivijärvi, Antti (2011) Kehittämistyötä monikulttuurisesta näkökulmasta – välähdyksiä nuorisotyön arjesta. Teoksessa Veronika Honkasalo & Tomi Kiilakoski & Antti Kivijärvi (toim.) *Tutkijat ja nuorisotyö liikkeellä. Tarkastelussa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämishankkeet*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 114. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 49–152.
- Honkasalo, Veronika & Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti (2011) Epilogi. Teoksessa Veronika Honkasalo & Tomi Kiilakoski & Antti Kivijärvi (toim.) *Tutkijat ja nuorisotyö liikkeellä. Tarkastelussa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämishankkeet*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 114. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 253–256.
- Honkasalo, Veronika & Salo, Aija (2015) Sateenkaarinnuorten vapaa-aika ja yhdenvertaisuus. Teoksessa Sami Myllyniemi (toim.) *Ihmisarvoinen nuoruus. Nuorisobarometri 2014*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö & Nuorisosaian neuvottelukunta & Nuorisotutkimusverkosto, 143–151.

- Honkatukia, Päivi (2018) Haastattelu nuorisotutkimuksen metodina. Teoksessa Tomi Kiilakoski & Päivi Honkatukia (toim.) *Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä?* Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 206. Tampere: Vastapaino & Nuorisotutkimusseura, 149–170.
- Huuki, Tuija & Kivijärvi, Antti & Lunabba, Harry (2018) Kohti sukupuolivastuullista poikatutkimusta. Teoksessa Antti Kivijärvi & Tuija Huuki & Harry Lunabba (toim.) *Poikatutkimus*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 205. Tampere: Vastapaino & Nuorisotutkimusseura, 8–27.
- Hämeenaho, Pilvi & Koskinen-Koivisto, Eerika (2014) Etnografian ulottuvuudet ja mahdollisuudet. Teoksessa Pilvi Hämeenaho & Eerika Koskinen-Koivisto (toim.) *Moniulotteinen etnografia*. Ethnos-toimite 17. Helsinki: Ethnos ry, 7–31.
- INTRY (2022) Yhdistys. INTRY – Iisalmen Nuorison Tuki ry. <https://www.intry.fi/palvelut/> (Viitattu 20.4.2022.)
- Junttila-Vitikka, Pirjo & Puuronen, Anne (2016) Kohti inklusiivista nuorisotyötä: Nuorisotoimialan jäsentämiseen ja määrittelyyn liittyviä suosituksia. Teoksessa Anu Gretschel & Pirjo Junttila-Vitikka & Anne Puuronen (toim.) *Suuntaviivoja nuorisotoimialan määrittelyyn ja arviointiin*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 176. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 190–192.
- Juntunen, Iina & Ylimys, Susanna (toim.) (2017) *Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kauppakeskuksissa. Askelmerkkejä Löytävään nuorisotyöhön*. Helsinki: Aseman Lapset ry. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/130944/Makela_Jarvelainen.pdf (Viitattu 22.4.2022.)
- Kallio, Kirsi Pauliina & Korkiamäki, Riikka & Häkli Jouni (2015) Myönteinen tunnistaminen – näkökulma hyvinvoinnin edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Teoksessa Jouni Häkli & Kirsi Pauliina Kallio & Riikka Korkiamäki (toim.) *Myönteinen tunnistaminen*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 90. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 9–35. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/myonteinen_tunnistaminen.pdf (Viitattu 22.4.2022.)
- Kallioma, Johanna & Ahonen-Walker, Mari (2019) *Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2019*. Helsinki: Kuntaliitto. <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2019/2022-kunnallinen-nuorisotyö-suomessa-2019> (Viitattu 20.4.2022.)
- Kananen, Marko (2018) Inklusiivista, moniäänistä ja vaikuttavaa – nuorisotutkimuksen arvopohjaa etsimässä. Teoksessa Katja Komonen & Jussi Ronkainen (toim.) *Punaisen langan virkkausta – näkökulmia nuorisotyön koulutukseen, tutkimukseen ja kehittämistyöhön*. XAMK kehittää 46. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, 225–233.
- Kauppinen, Eila (2018) Moniääninen ruokaympäristö – ruokakasvatuksen mahdollisuudet nuorisotaloilla. Väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:IS-BN:978-951-51-4591-8> (Viitattu 7.4.2022.)
- Kauppinen, Eila & Kiilakoski, Tomi (2019) Kommentti: Eriarvoisuuden tunnistava nuorisotyö. Nuorisotyöstä Suomessa. <https://nuorisotyosta.fi/eriarvoisuuden-tunnistava-nuorisotyö/> (Viitattu 16.4.2022.)
- Kauppinen, Eila & Kiilakoski, Tomi & Kinnunen, Viljami & Perho, Sini (2021) Omasta yhteiseksi. Miten hyödyntää nuorisotyön opetussuunnitelmaa nuorisotyön

- kehittämisessä? Teoksessa Tommi Hoikkala (toim.) *Mitä Jyväskylä tarkoittaa? Nuorisotyön yhteisötietokirja*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 234. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 303–331.
- Kauppinen, Eila & Kiilakoski, Tomi & Lahtinen, Jenni (2021) Nuorisotyötä koronan aikaan. Näkökulma 67. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma67> (Viitattu 24.4.2022.)
- Kauppinen, Jaana & Huovinen Minna (2017) Jalkautuvan työn suunnittelemisen ja kohtaamisen erityiskysymyksiä. Teoksessa Iina Juntunen & Susanna Ylimys (toim.) *Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kauppakeskuksissa. Askelmerkkejä löytävään nuorisotyöhön*. Helsinki: Aseman Lapset ry, 95–106. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/130944/Makela_Jarvelainen.pdf (Viitattu 22.4.2022.)
- Kemmis, Stephen (2009) Action research as a practice-based practice. *Educational Action Research* 17 (3), 463–474. <https://doi.org/10.1080/09650790903093284> (Viitattu 17.3.2022.)
- Kemmis, Stephen (2019) *A Practice Sensibility. An Invitation to the Theory of Practice Architectures*. Singapore: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-981-32-9539-1> (Viitattu 17.3.2022.)
- Kemmis, Stephen & Edwards-Groves, Christine (2018) *Understanding Education. History, Politics and Practice*. Singapore: Springer.
- Keskipeitäjä, Miina & Pietiläinen, Marjut (2020) Milta lasten Suomi näyttää tilastoissa? – Lasten määrä ja osuus väestössä historiallisen pieni. Helsinki: Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/milta-lasten-suomi-nayttaa-tilastoissa-lasten-maara-ja-osuus-vaestossa-historiallisen-pieni/> (Viitattu 28.3.2022.)
- Kiilakoski, Tomi (2011) Talotyön ja alueellisen nuorisotyön kehittäminen. Teoksessa Veronika Honkasalo & Tomi Kiilakoski & Antti Kivijärvi (toim.) *Tutkijat ja nuorisotyö liikkeellä. Tarkastelussa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämishankkeet*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 114. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 153–252.
- Kiilakoski, Tomi (2012) Nuorisotalotoiminnan kehittäminen. Teoksessa Katja Komonen & Leena Suurpää & Markus Söderlund (toim.) *Kehittyvä nuorisotyö*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 128. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 125–148.
- Kiilakoski, Tomi (2013) Nuorisotyön opetussuunnitelma: nuorisotyö kasvatuksellisena prosessina. *Nuorisotutkimus* 31 (3), 20–39.
- Kiilakoski, Tomi (2014). Kommenttipuheenvuoro: Pilareiden varassa. *Nuorisotutkimus* 32 (2), 60–70.
- Kiilakoski, Tomi (2015a) Johdanto: kylmästä lämpimään. Teoksessa Tomi Kiilakoski & Viljami Kinnunen & Ronnie Djupsund (toim.) *Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 169 & Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 5. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Humanistinen ammattikorkeakoulu, 14–34.
- Kiilakoski, Tomi (2015b) Nuorisotyö, kasvatustieteet, opetussuunnitelma. Teoksessa Tomi Kiilakoski & Viljami Kinnunen & Ronnie Djupsund (toim.) *Miksi nuorisotyötä*

- tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta.* Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 169 & Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 5. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Humanistinen ammattikorkeakoulu, 152–174.
- Kiilakoski, Tomi (2016) Valvottua tai vapaata, tekemistä tai ei. Nuorten näkemyksiä hyvästä kohtaamispaikasta. Teoksessa Pauliina Lampela & Mikko Leppävuori & Ilkka Puomilahti (toim.) *Hengailua, kohtaamisia ja yhdessä olemista. Nuoruuden elementtejä ja työmuotoja julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa.* Kuopio: Nuorten palvelu ry, 16–25.
- Kiilakoski, Tomi (2020) Diversity of practice architectures: education and career paths for youth workers. Teoksessa Marti Taru & Ewa Krzaklewska & Tanya Basarab (eds.) *Youth Worker Education in Europe: Policies, structures, practices.* Youth Knowledge #26, Council of Europe and European Commission, 59–90.
- Kiilakoski, Tomi (2022) Tullakseen aikuiseksi on ensin saatava olla nuori. Teoksessa Tommi Hoikkala (toim.) *Mitä Jyväskylä tarkoittaa? Nuorisotyön yhteisötietokirja.* Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 234. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 332–358.
- Kiilakoski, Tomi & Honkatukia, Päivi (2018) Johdanto: Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä? Teoksessa Tomi Kiilakoski & Päivi Honkatukia (toim.) *Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä.* Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 206. Tampere: Vastapaino & Nuorisotutkimusseura, 8–28.
- Kiilakoski, Tomi & Kinnunen, Viljami (2017) Talolta kaduille – yhteöllinen nuorisotyö työmuotona. Teoksessa Tommi Hoikkala & Johanna Kuivakangas (toim.) *Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet.* Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 42 & Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 196. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu & Nuorisotutkimusseura, 103–125.
- Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti & Gretsche, Anu & Laine, Sofia & Merikivi, Jani (2011) Nuorten tilat. Teoksessa Mirja Määttä & Tarja Tolonen (toim.) *Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään.* Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 112. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 57–91.
- Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti & Honkasalo, Veronika (2011) Johdanto: Nuorisotyön professionalisaatio, tutkijoiden roolit ja kehittämistyön luonne. Teoksessa Veronika Honkasalo & Tomi Kiilakoski & Antti Kivijärvi (toim.) *Tutkijat ja nuorisotyö liikkeellä. Tarkastelussa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämishankkeet.* Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 114. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 11–48.
- Kiilakoski, Tomi & Kinnunen, Viljami & Djupsund, Ronnie (2015) *Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta.* Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 169 & Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 5. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Kiilakoski, Tomi & Kinnunen, Viljami & Djupsund, Ronnie (2018) Towards a Shared Vision of Youth Work: Developing a Worker-Based Youth Work Curriculum. Teoksessa Pam Alldred & Fin Cullen & Kathy Edwards & Dana Fusco (eds.) *The Sage Handbook of Youth Work Practice.* London: Sage, 595–607.
- Kiilakoski, Tomi & Kauko, Mervi & Huttunen, Rauno & Heikkinen, Hannu L. T. (2020) Rethinking Ethical-Political Education. Teoksessa Torill Strand (ed.) *Philosophical*

- and Youth-Studies Perspectives on the Participation Imperative*. Cham: Springer, 29–43.
- Kiilakoski, Tomi & Lahtinen, Jenni & Kauppinen, Eila (2022) Nuorisotyötä koronan aikaan II. Vuosi 2021. *Näkökulma* 85. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma85> (Viitattu 24.4.2022.)
- Kinnunen, Viljami (2015) Nuorisotyön tavoitteet ja perustat. Teoksessa Tomi Kiilakoski & Viljami Kinnunen & Ronnie Djupsund (toim.) *Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 169 & Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 5. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Humanistinen ammattikorkeakoulu, 56–70.
- Kinnunen, Viljami & Djupsund, Ronnie & Kiilakoski, Tomi (2015) Työmuodot, työmenetelmät ja työkalut. Teoksessa Tomi Kiilakoski & Viljami Kinnunen & Ronnie Djupsund (toim.) *Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 169 & Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 5. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Humanistinen ammattikorkeakoulu, 72–86.
- Kivari, Simo & Ylimys, Susanna & Juntunen, Iina (2017) Nuorten elinympäristö ja vapaa-ajanvietto muuttuvat, pysykö nuorisotyö muutoksen kyydissä? Teoksessa Iina Juntunen & Susanna Ylimys (toim.) *Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kaupakeskuksissa. Askelerkkejä Löytävään nuorisotyöhön*. Helsinki: Aseman Lapset ry, 9–21. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/130944/Makela_Jarvelainen.pdf (Viitattu 22.4.2022.)
- Kivijärvi, Antti & Kauppinen, Eila & Kiilakoski, Tomi & Leskinen, Juha (2022) *Hidasta kasvua, lisääntyviä vastuita – kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2021*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 238. Lahti: Kanuuna & Nuorisotutkimusseura.
- Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (2012) Johdanto. Kehittämisen arvo ja itseisarvo. Teoksessa Katja Komonen & Leena Suurpää & Markus Söderlund (toim.) *Kehittyvä nuorisotyö*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 128. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 7–20.
- Kuntaliitto (2019) Kuntakuvaajat: väestö ja väestöennusteet. <https://www.kuntaliitto.fi/tietoruotteet-ja-palvelut/analyysit-ja-tietoaineistot/kuntakuvaajat> (Viitattu 28.3.2022.)
- Kylmäkoski, Merja (2018) Johdatus arviointiin eli oppimiseen, kehittämiseen, valtaan, vastuuseen ja eettisyyteen. Teoksessa Tomi Kiilakoski & Päivi Honkatukia (toim.) *Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä?* Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 206. Tampere: Vastapaino & Nuorisotutkimusseura, 293–306.
- Käyhkö, Mari (2016) Kotoa pois pakotetut? Syrjäseutujen nuorten toiselle asteelle siirtymien ja koulutuksen alueellinen eriarvoisuus. Teoksessa Päivi Armila & Terhi Halonen & Mari Käyhkö (toim.) *Reunamerkitöjä Hylkysyrjästä. Nuorten elämäntaameja ja tulevaisuudenkuvia harvaanasutulla maaseudulla*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 117. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 74–96. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/kuvat/verkkojulkaisut/reunamerkitoja_hylkysyrjasta.pdf (Viitattu 23.3.2022.)
- Käyhkö, Mari & Pöysä, Ville & Armila, Päivi (2019) ”...jos mie en mahu siihen tiettyyn pieneen muottiin”. Puheenvuoro. *Sukupuolentutkimus* 32 (3), 57–61.

- Lahelma, Elina & Gordon, Tuula (2007) Taustoja, lähtökohtia ja avauksia kouluetnografiaan. Teoksessa Sirpa Lappalainen & Pirkko Hynninen & Tarja Kankkunen & Elina Lahelma & Tarja Tolonen (toim.). *Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus*. Tampere: Vastapaino, 17–38.
- Laine, Sofia & Hartman, Maaria (2020) *Nuorten taidevierailukokemukset ja kulttuurinen osallisuus Taidetestaajat-bankeissa*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 150. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/taidetestaajat_web.pdf (Viitattu 23.4.2022.)
- Laitinen, Hanna (2018) *Nuorten, valtioneuvoston vai markkinoiden asialla? Nuorisojärjestöjen hybridit toimintalogiikat*. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/60002> (Viitattu 23.4.2022.)
- Lampela, Pauliina (2016) Hengailu nuorten kaupallinen kasvuympäristö – toiminnan ja vaikuttamisen mahdollisuuksista kasvatuksellisiin kohtaamisiin. Teoksessa Pauliina Lampela & Mikko Leppävuori & Ilkka Puomilahti (toim.) *Hengailua, kohtaamisia ja yhdessä olemista. Nuoruuden elementtejä ja työmuotoja julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa*. Kuopio: Nuorten palvelu ry, 26–36.
- Lampela, Pauliina & Leppävuori, Mikko & Puomilahti, Ilkka (2016) Johdanto. Kohtaamisia nuorten kokoontumispaikoilla. Teoksessa Pauliina Lampela & Mikko Leppävuori & Ilkka Puomilahti (toim.) *Hengailua, kohtaamisia ja yhdessä olemista. Nuoruuden elementtejä ja työmuotoja julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa*. Kuopio: Nuorten palvelu ry, 7–13.
- Lappalainen, Sirpa (2007) Havainnoinnista kirjoitukseksi. Teoksessa Sirpa Lappalainen & Pirkko Hynninen & Tarja Kankkunen & Elina Lahelma & Tarja Tolonen (toim.). *Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus*. Tampere: Vastapaino, 113–133.
- Lappalainen, Sirpa & Hynninen, Pirkko & Kankkunen, Tarja & Lahelma, Elina & Tolonen, Tarja (toim.) (2007) *Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Liikanen, Veli & Rannikko, Anni (2016) Kampppailua yhteismaista – Nuorten ääni kaupunkitilan valtageometrioissa. Teoksessa Pauliina Lampela & Mikko Leppävuori & Ilkka Puomilahti (toim.) *Hengailua, kohtaamisia ja yhdessä olemista. Nuoruuden elementtejä ja työmuotoja julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa*. Kuopio: Nuorten palvelu ry, 37–47.
- Lunabba, Harry (2018) Laadullisen tutkimuksen näkökulma poikien koulu- ja hyvinvointikeskusteluun. Teoksessa Antti Kivijärvi & Tuija Huuki & Harry Lunabba (toim.) *Poikatutkimus*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 205. Tampere: Vastapaino & Nuorisotutkimusseura, 103–120.
- Luoto, Virva (2017) Reportaasi: Jalkautuen kohdataan kivoja, hyviä ja tärkeitä nuoria. Teoksessa Iina Juntunen & Susanna Ylimys (toim.) *Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kaupakeskuksissa. Askelmerkkejä Löytävään nuorisotyöhön*. Helsinki: Aseman Lapset ry, 107–113. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/130944/Makela_Jarvelainen.pdf (Viitattu 22.4.2022.)
- Mahon, Kathleen & Kemmis, Stephen & Francisco, Susanne & Lloyd, Annemaree (2017) Introduction: Practice Theory and Theory of Practice Architectures. Teoksessa Kathleen Mahon & Susanne Francisco & Stephen Kemmis (eds.) *Exploring Education and*

- Professional Practice*. Singapore: Springer, 1–30. https://doi.org/10.1007/978-981-10-2219-7_1 (Viitattu 17.3.2022.)
- Malm, Karla (2018) *”Kadulla me ollaan niiden nuorten paikoilla”*. *Raidenuorisotyö julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 134. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Vantaan kaupunki/Nuorisopalvelut. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/raidenuorisotyö.pdf> (Viitattu 12.3.2022.)
- Malm, Karla (2021) *”Parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi”?* *Nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt vuonna 2030*. Hankeraportti. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2021/04/Parempi-vaihtoehto-kuin-80-luvun-Suomi.pdf> (Viitattu 12.3.2022.)
- Manu, Samuli & Puuronen, Anne & Ranta, Tommi (2021) *Selvitys koronakriisin vaikutuksista nuorisotoimialaan*. Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI & XAMKin nuorisoalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenia. <https://tietoaanurista.fi/wp-content/uploads/2021/09/Selvitys-koronakriisin-vaikutuksista-nuorisotoimialaan-loppuraportti-20.9.2021.pdf> (Viitattu 23.4.2022.)
- Manual “European Practices On Mobile Youth Work And Practical Guidelines” (2021). https://issuu.com/creativemindsinlatvia/docs/manual_european_practices_on_mobile_youth_work_an (Viitattu 10.4.2022.)
- Marcus, George E. (2014) Etnografian uudet haasteet Writing Culture -liikkeen jälkeen. Käännös: Maija Mäkinen ja toimittajat. Teoksessa Pilvi Hämeenaho & Eerika Koskinen-Koivisto (toim.) *Moniulotteinen etnografia*. Ethnos-toimite 17. Helsinki: Ethnos ry, 32–58.
- Moisala, Marja & Ronkainen, Jussi (2018) Nuorisotyön tulevaisuus – löytyykö lankakerästä punainen lanka? Teoksessa Katja Komonen & Jussi Ronkainen (toim.) *Punaisen langan virkkausta – näkökulmia nuorisotyön koulutukseen, tutkimukseen ja kehittämistyöhön*. XAMK kehittää 46. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, 235–247.
- Myllyniemi, Sami (2015) Tilasto-osio. Teoksessa Sami Myllyniemi (toim.) *Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015*. Helsinki: Nuorisosiain neuvottelukunta & Nuorisotutkimusseura & Opetus- ja kulttuuriministeriö, 11–114.
- Myllyniemi, Sami & Kiillakoski, Tomi (2021) Tilasto-osio. Teoksessa Päivi Berg & Sami Myllyniemi (toim.) *Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020*. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & Opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–76.
- Määttä, Mirja & Tolonen, Tarja (toim.) (2011) *Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 112. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Määttä, Mirja & Tasanko, Pia (2012) Nuorisotyön tehtävä ohjelma (yhteis)kunnassa. Teoksessa Katja Komonen & Leena Suurpää & Markus Söderlund (toim.) *Kebittyvä nuorisotyö*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 128. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 23–35.
- Mäyrä, Jenna (2021) *Löytävän nuorisotyön verkostot Kuopiossa. Verkostotyön kehittäminen hankkeen jälkeen*. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/505439/Mayra_Jenna.pdf (Viitattu 22.4.2022.)
- Nieminen, Juha (2007) Vastavoiman hahmo – Nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimi-

- sympäristöt ja eetos. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Helsinki: Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 21–43.
- Nieminen, Liisa (2010) Lasten ja nuorten tutkimus: oikeudellinen tarkastelu. Teoksessa Kaisa Vehkalahti & Niina Rutanen & Tarja Pösö & Hanna Lagström (toim.) *Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka*. Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 101. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 25–42.
- Nikoskinen, Elina (2011) *Mopot ja mopoilu. Tarkastelua ilmiöstä, sen merkityksestä ja asemasta nuoren elämässä*. Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus, julkaisuja 4/2011. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus & Humanistinen ammattikorkeakoulu & Vantaan nuorisopalvelut & Espoon nuorisoasiainkeskus. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38017/978-951-9245-12-6.pdf> (Viitattu 20.4.2022.)
- Nuorisolaki 1285/2016*. Finlex. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285> (Viitattu 22.4.2022.)
- Ord, Jon (2016) *Youth Work Process, Product and Practice. Creating an authentic curriculum in work with young people*. 2. painos. London: Routledge.
- Paananen, Emmi & Piironen, Miikka & Uustalo, Katja (toim.) (2022) *Etsivän nuorisotyön käsikirja*. Helsinki: Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry & Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskus. <https://www.intory.fi/materiaalipankki/etsivan-nuorisotyon-kasikirja/> (Viitattu 14.6.2022.)
- Papunen, Tiina (2020) *Yhteisin askelin – Jalkautuvan nuorisotyön käsikirja*. Espoon, Helsingin ja Vantaan nuorisopalvelut.
- Patton, Michael Quinn (2002). *Two decades of developments in qualitative inquiry: A personal, experiential perspective*. *Qualitative social work*, 1 (3), 261–283.
- Pekkarinen, Elina (2020) Lapsen oikeudet ja harrastustoiminta. Teoksessa Päivi Berg & Kati Lehtonen & Mikko Salasuo (toim.) *”Siitä on pikemminkin vaitettu” Kirjoituksia kiusaamisesta, syrjinnästä ja epäasiallisesta kohtelusta lasten ja nuorten liikunnassa ja urheilussa*. Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 151. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 30–35. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/kuvat/verkkojulkaisut/kirjoituksia_kiusaamisesta_syrjinnasta_ja_epaasiallisesta_kohtelusta_web.pdf (Viitattu 22.4.2022.)
- Penttinen, Pekka (2016) Viettäisinkö elämäni periferiassa? Nuorten muuttoalttius Itä-Suomessa. Teoksessa Antti Kivijärvi & Marja Peltola (toim.) *Lapset ja nuoret muuttoliikkeessä. Nuorten elinolot -vuosikirja 2016*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Terveyden ja hyvinvoinnin laitos & Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta, 149–165.
- Peruspalvelujen tila (2020) *Peruspalvelujen tila 2020. Ikä- ja aluerakenteen muutoksessa, kysynnän ja kustannusten paineessa*. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2020:26. Helsinki: Valtiovarainministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-316-8> (Viitattu 29.3.2022.)
- Pikiotienė, Zenaída & Pilitauskaitė, Saulena (2020) *Mobile Youth Work*. Lithuania: Department of Youth Affairs under the ministry of Social Security and Labour. https://issuu.com/mariusulozas/docs/v01_mobile-youth-work_en (Viitattu 20.4.2022.)
- Ponnikas, Jouni & Voutilainen, Onni & Korhonen, Sirpa & Kuhmonen, Hanna-Mari

- (2014) *Maaseutukatsaus 2014*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2/2014. Työ- ja elinkeinoministeriö & Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä YTR. <http://tem.fi/documents/1410877/2859687/Maaseutukatsaus+2014+23012014.pdf> (Viitattu 29.3.2022.)
- Purhonen, Kirsi (2018) Katse tulevaan – nuorisotyö ammattien yhdyspinnoilla. Teoksessa Katja Komonen & Jussi Ronkainen (toim.) *Punaisen langan virkkausta – näkökulmia nuorisotyön koulutukseen, tutkimukseen ja kehittämistyöhön*. XAMK kehittää 46. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, 213–224.
- Puuronen, Anne (2016) Kohdennetun nuorisotyön arvioinnin kehittäminen. Osatutkimuksen toteuttaminen, aineisto ja kehittämistyö. Teoksessa Anu Gretschel & Pirjo Junttila-Vitikka & Anne Puuronen (toim.) *Suuntaviivoja nuorisotoimialan määrittelyyn ja arviointiin*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 176. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 114–164.
- Pyry, Noora (2015) *Hanging out with young people, urban spaces and ideas. Openings to dwelling, participation and thinking*. Väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/156111> (Viitattu 16.4.2022.)
- Rauas, Minna (2021) *Riittämättömyyden tunteesta maailmanparantajaksi -työhyvinvointi nuorisotyössä*. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 127 & Nuoriso- ja Liikunta-alan asiantuntijat, julkaisuja 1. Helsinki: Nuoriso- ja Liikunta-alan asiantuntijat & Humanistinen ammattikorkeakoulu. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2021/10/riittamattomyyden-tunteesta-maailmanparantajaksi.pdf> (Viitattu 12.3.2022.)
- Riiheläinen, Mikko & Ylimys, Susanna & Juntunen, Iina (2017) Eriäinen toimintaympäristö haastaa pohtimaan omia toimintatapoja. Teoksessa Iina Juntunen & Susanna Ylimys (toim.) *Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kaupakeskuksissa. Askelmerkkejä Löytävään nuorisotyöhön*. Helsinki: Aseman Lapset ry, 92–94. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/130944/Makela_Jarvelainen.pdf (Viitattu 22.4.2022.)
- Rossman, Gretchen B. & Rallis, Sharon F. (2010) Everyday ethics: Reflections on practice. *International Journal of Qualitative Studies in Education* 23 (4), 379–391.
- Saapas (2022) Palveluoperaatio Saapas. Lasten ja nuorten keskus. <https://www.lastenjanuortenkeskus.fi/saapas/> (Viitattu 20.4.2022.)
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna (2006) KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto Verkkójulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/> (Viitattu 20.4.2022.)
- Salasuo, Mikko & Tärvinen, Kai & Myllyniemi, Sami (2021) Nuoriso harrastamassa kulttuuria, taidetta ja mediaa: lasten ja nuorten vapaa-aikatuutkimuksen tilasto-osio. Teoksessa Mikko Salasuo (toim.) *Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa-aikatuutkimus 2020*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö & Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura, 32–137.
- Sim, Julius (1998) Collecting and analysing qualitative data: issues raised by the focus group. *Journal of Advanced Nursing* 28 (2), 345–352.
- Stebbins, Robert A. (2001) Serious leisure. *Society* 38 (4), 53–57.
- Soanjärvi, Katariina (2011) *Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/27118/9789513943370.pdf> (Viitattu 20.4.2022.)

- Soanjärvi, Katariina (2014) Nuorisotyön verkostoituminen – nuorisotyöntekijöiden yhteistyöstä osaamisverkostoksi. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 155–167.
- Suomen nuorisotyön tilastot: Kuntien nuorisotyö. <https://nuorisotilastot.fi/101/visualisoinnit/kuntien-nuorisotyö/> (Viitattu 4.4.2022.)
- Suopajärvi, Tiina & Koskinen-Koivisto, Eerika & Korjonen-Kuusipuro, Kristiina & Hytönen, Kirsi-Maria & Hämeenaho, Pilvi (2019) Tunteilla on väliä: Tutkijan tunteet etnografisessa tutkimusprosessissa. *Elore* 26 (2), 42–67.
- Taavetti, Riikka (2015) ”*Olis siistiä, jos ei tarttis määritellä...*” *Kuriton ja tavallinen sateenkaarinuoruus*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 81 & Seta-julkaisuja 24. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Hybridit & Seta. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/hyvinvoiva_sateenkaarinuori.pdf (Viitattu 20.4.2022.)
- Taavetti, Riikka & Alanko, Katarina & Heikkinen, Lotte (2015) Sateenkaarinuorten yhdenvertaisuus edellyttää huomiota kaikilla yhteiskunnan sektoreilla. *Näkökulma* 2. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/tiedostot/nakokulma02_sateenkaarinuoret.pdf (Viitattu 16.4.2022.)
- Tani, Sirpa (2011) Oikeus oleskella? Hengailua kaupakeskuksen näkyvillä ja näkymättömillä rajoilla. *Alue ja Ympäristö* 40 (2), 3–16.
- Tani, Sirpa & Pyry, Noora (2017) Nuorten hengailu julkisessa kaupunkitilassa. Teoksessa Iina Juntunen & Susanna Ylimys (toim.) *Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kaupakeskuksissa. Askelmerkkejä Löytävään nuorisotyöhön*. Helsinki: Aseman Lapset ry, 32–43. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/130944/Makela_Jarvelainen.pdf (Viitattu 22.4.2022.)
- TAT (2021) *Nuorten Tulevaisuusraportti 2021: Nuorten työelämämaisemat*. Helsinki: TAT Talous ja nuoret. https://tat.fi/wp-content/uploads/2021/11/2021_TAT-Nuorten-tulevaisuusraportti_tutkimusdiat.pdf (Viitattu 22.4.2022.)
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019) *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf (Viitattu 6.6.2021.)
- Tietoa nuorista (2020) Nuorten määrä. <https://indikaattorit.tietoanuorista.fi/taustaindikaattorit/nuorten-maara-2> (Viitattu 28.3.2022.)
- Tiittula, Liisa & Ruusuvoori, Johanna (2005) Johdanto. Teoksessa Johanna Ruusuvoori & Liisa Tiittula & Tarja Aaltonen (toim.) *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino, 9–21.
- Tilastokeskus, Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestöennuste. Helsinki: Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/vaenni/> (Viitattu 29.3.2022.)
- Tolonen, Tarja & Palmu, Tarja (2007) Etnografia, haastattelu ja (valta)positiot. Teoksessa Sirpa Lappalainen & Pirkko Hynninen & Tarja Kankkunen & Elina Lahelma & Tarja Tolonen (toim.). *Etnografia metodologiana. Lähtökohdana koulutuksen tutkimus*. Tampere: Vastapaino, 89–112.

- Tolonen, Tarja & Aapola-Kari, Sinikka & Lahtinen, Jenni & Wrede-Jäntti, Matilda (2021) Miten kaupungista tulee oma? Kaupunkipääoma ja nuorten eriytyneet suhteet kaupunkitilaan. Teoksessa Kaisa Vehkalahti & Sinikka Aapola-Kari & Päivi Armila (toim.) *Sata nuorta, sata polkua aikuisuuteen. Laadullinen seurantatutkimus Nuoret ajassa*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 235. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 57–80.
- Tormulainen, Aino (2021) Kunnissa nuorten palvelujen tila osin huolettaa. Huomiota Nuorisobarometrin ja kuntien peruspalvelujen arvioinnin vertailusta. Teoksessa Päivi Berg & Sami Myllyniemi (toim.) *Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020*. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & Opetus- ja kulttuuriministeriö, 135–144.
- Tormulainen, Aino (2022) Sukupuoli nuorten harrastus- ja järjestöosallistumisessa. Teoksessa Pekka Kaunismaa (toim.) *Harrastus- ja järjestötoiminnan merkitys nuorten elämässä*. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 142. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 9–11. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2022/04/harrastus-ja-jarjestotoiminnan-merkitys-nuorten-elamassa.pdf> (Viitattu 24.4.2022.)
- Tuuva-Hongisto, Sari (2018) Kaukana kaikesta: syrjäkylien nuoret. Teoksessa Katja Komonen & Jussi Ronkainen (toim.) *Punaisen langan virkkausta – näkökulmia nuorisotyön koulutukseen, tutkimukseen ja kehittämistyöhön*. XAMK kehittää 46. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, 159–168.
- Tuuva-Hongisto, Sari & Pöysä, Ville & Armila, Päivi (2016) *Syrjäkylien nuoret – unohdetut kuntalaiset? Helsinki: KAKS – Kunnallisan alan kehittämissäätiö*. <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2016/10/Syrj%C3%A4kylien-nuoret-unohdetut-kuntalaiset.pdf> (Viitattu 12.1.2022.)
- Valkendorff, Tiina & Huuskonen, Petteri & Ruuskanen, Essi (2017) Seinättömän nuorisotyön mahdollisuuksia – kuvaus osallistavasta toimintakokeilusta. Teoksessa Tommi Hoikkala & Johanna Kuivakangas (toim.) *Kenen nuorisotyö? Yhteispedagogiikan kentät ja mahdollisuudet*. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 42 & Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 196. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu & Nuorisotutkimusseura, 183–193.
- Vasenkari, Maria & Pekkala, Armi (2000) Dialogic methodology. Teoksessa Lauri Honko (toim.) *Thick corpus, organic variation and textuality in oral tradition*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 243–254.
- Vauhkonen, Teemu & Hoikkala, Tommi (2020). *Syrjäytymisen lasku. Tutkimus syrjäytymisestä, sen kustannuksista ja kohdennetun nuorisotyön vaikuttavuudesta*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 153. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/syrjailytymisen_lasku.pdf (Viitattu 22.4.2022.)
- Yle/Lindfors, Jukka (2007/2016) Iisalmen diskobussissa laulettiin joululauluja hanurin säestyksellä. YLE Elävä arkisto. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2007/05/09/iisalmen-disko-bussissa-laulettiin-joululauluja-hanurin-saestyksella> (Viitattu 20.4.2022.)
- Yle/Koivisto, Liisa (2010) Teebussi kutsuu teelle. <https://yle.fi/uutiset/3-5587466> (Viitattu 20.4.2022.)

LIITTEET

LIITE 1: SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA JA AINEISTON ARKISTOINNISTA

Liikkuvan nuorisotyön -tutkimusbanke 2021-2022

Humanistinen ammattikorkeakoulu & Nuorisotutkimusseura, (tutkijan yhteystiedot)
Minua _____ on pyydetty osallistumaan yllämainittuun tutkimukseen, jonka tarkoituksena on liikkuvan nuorisotyön tutkimus.

Olen saanut tiedotteen tutkimuksesta ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä tutkimuksen mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

- Olen saanut tiedot tutkimukseen mahdollisesti liittyvästä henkilötietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta.
- Osallistun tutkimukseen vapaaehtoisesti. Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tutkimukseen.
- Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta, jolloin kerätyt henkilötietoni tuhoaan. Olen tietoinen siitä, että mikäli peruutan suostumukseni, minusta peruuttamiseen mennessä keräytyjä tietoja voidaan käyttää anonymisti osana tutkimusaineistoa.

Mahdolliset käyttörajoitukset

(äytetään haastattelun/ryhmäkeskustelun loppuksi). Käyttörajoituksia voi asettaa sellaisille asioille, joita ei halua tutkijan käyttävän tutkimuksessa. Näitä asioita ei pureta tekstiksi ja purkamisen jälkeen äänitallenteet tuhoaan.

Allekirjoituksellani vahvistan (rasti kohtiin, joita suostumus koskee):

_____ osallistumiseni tähän tutkimukseen

_____ suostuvani henkilötietojen tallennukseen (äänestä ja tiedoista koostuva rekisteri)

_____ suostuvani aineiston arkistointiin (Haastatteluni tekstitiedoston saa arkistoida muun tutkimusaineiston osana Tietoarkistoon tutkimuskäyttöön ilman tunnistetietoja

Tutkimukseen liittyvien henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus, vahvistan allekirjoituksellani suostumukseni myös henkilötietojeni käsittelyyn. Minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni ottamalla yhteyttä tutkimuksen toteuttajaan.

_____, ____ . ____ . _____

Paikka pvm. /kk/vuosi

Allekirjoitus: _____

Nimenselvennys: _____

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta liitteineen jäävät tutkijan arkistoon. Näitä allekirjoitettuja suostumuslomakkeita on tehty kaksin kappalein. Tutkittavalle annetaan toinen allekirjoitettu lomake sekä tutkimustiedote liitteineen.

LIITE 2: TUTKIMUSTIEDOTE

LIIKKUVAN NUORISOTYÖN TUTKIMUS

Liikkuvan nuorisotyön tutkimuksessa tarkastellaan mitä liikkuva työ on, miten nuorten kanssa liikkuvassa työmuodossa työskennellään ja mitä nuoret tästä työskentelestä ajattelevat.

Hankkeen tutkija Aino Tormulainen osallistuu Wauto-toimintailtoihin sekä tilaisuuksiin eri paikkakunnilla. Tutkija on vaitiolovelvollinen ja sitoutuu siihen, ettei käytä saamiaan tai kuulemiaan tietoja kuin tutkimustarkoituksiin.

Tutkimushaastattelussa ollaan kiinnostuttu kuulemaan nuorten kokemuksista liikkuvasta nuorisotyöstä. Selvitetään siis, mitä nuoret tästä nuorisotyön palvelusta ajattelevat. Aiheita ovat esim. liikkuvan nuorisotyön aikataulut, auton ulkonäkö, autoilla toimivat aikuiset, muistosi autolta jne. Haastattelut toteutetaan yksilö, pari tai ryhmähaastatteluina yhden kerran. Voit esittää myös toiveesi minkä muotoiseen haastatteluun haluaisit osallistua. Haastattelijana toimii hankkeen tutkija Aino Tormulainen. Haastattelu kestää noin tunnin ja se nauhoitetaan tutkimuskäyttöön.

Osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista, tutkimuksesta on mahdollista vetäytyä kesken tutkimuksen tai peruuttaa osallistumisena (ota yhteyttä tutkijaan). Peruuttamisesta ei aiheudu mitään seurauksia.

Tunnistetiedot poistetaan, yksittäisiä haastateltuja nuoria ei voi tunnistaa.

Kukaan ulkopuolinen ei tiedä että olet osallistunut tutkimukseen.

Tulosten raportointi ja aineiston säilytys
Siitä millaisia kokemuksia ja ajatuksia nuorilla on liikkuvasta nuorisotyöstä, kirjoitetaan verkossa julkaistava raportti.

Tutkimushankkeen haastattelujen tekstit arkistoidaan luvallasi Tietoarkistoon sellaisessa muodossa, josta yksittäisiä vastaajia ei voi tunnistaa. Tällöin tekstimuotoista haastattelua voidaan myöhemminkin käyttää tutkimuksessa.

Aineiston käsittely on luottamuksellista.

Haastattelun äänitalenne (joka siis on tunnistetieto ja näin henkilörekisteriä) säilytetään vain haastattelun tehneen tutkijan salasanoilla suojaetuilla laitteilla ja se tuhoetaan tutkimushankkeen loputtua.

Tietoa tutkimuksesta

aineiston käsittely on luottamuksellista

ÄÄNITALLENNE SÄILYTTETÄÄN TUTKIJAN SALASANOILLA SUOJATUILLA LAITTEILLA JA SE TUHOATAAN TUTKIMUSHANKKEEN LOPUTTUA.

tunnistetiedot poistetaan, yksittäisiä haastateltuja ei voi tunnistaa.

KUKAAN ULKOPUOLINEN EI TIEDÄ ETTÄ OLET OSALLISTUNUT TUTKIMUKSEEN.

osallistuminen vapaaehtoista

VOIT VETÄYTYÄ KESKEN TUTKIMUKSEN TAI PERUUTAA OSALLISTUMISENÄ (OTA YHTEYTTÄ TUTKIJAAAN). KESKEYTTÄMISESTÄ EI AIHEUDU MITÄÄN SEURAUKSIA

arkistointi Tietoarkistoon

TEKSTIMUOTOINEN HAASTATTELU ILMAN TUNNISTETIETOJA ARKISTOIDAAN LUVALLASI

Liikkuvan nuorisotyön kokemuksista kirjoitetaan verkossa vuonna 2022 julkaistava raportti

#wautotutkimus
#liikkuvanorisotyö
#liikkuvatutkija

Tutkimuksen etenemistä voit seurata #wautotutkimus ja hankkeen verkkosivuilla <https://liikkuvannuorisotyontutkimus.humak.fi>, mistä löydät viimeistään kesällä 2022 myös tutkimustulokset.

Sivulta löytyy myös tutkimuksen tarkempi aineistohallintasuunnitelma sekä tietosuojaoseloste.

Yhteystiedot
Aino Tormulainen ja Eila Kauppinen (*alkuperäisessä: puhelinnumero ja sähköposti*)

LIITE 3: HAASTATTELURUNGOT

AIKUISTEN AMMATILAISTEN TEEMAHAASTATTELURUNKO

Liikkuvan työn historia ja wauto-kokemukset

Milloin Wauto tullut, millainen on oma historia wauto-toiminnassa?

Millaista kokemusta liikkuvasta työstä oli ennestään (itsellä), alueella?

Miksi / millaiseen tarpeeseen Wautoa tarvitaan paikkakunnalla?

Mitä hyötyä Wautosta on nuorille ja paikkakunnalle?

Mitä oivalluksia, onnistumisia? onko jokin yllättänyt liikkuvassa työssä?

Mikä ollut haastavaa? Millaisia haasteita olet kokenut Wauton toiminnassa?

Miten liikkuva työ asettunut työnkuviin, tuntunut omassa työssä?

Miten Wauto-toiminta on vaikuttanut ammatti-identiteettiisi tai miten koet työskentelyn Wautossa ammatillisesti ja miten se eroaa muusta tekemästäsi työstä ja/tai liittyy muuhun tekemääsi työhän.

Mikä on liikkuvan nuorisotyön tuoma lisäarvo (vai onko sitä) alueelliselle nuorisotyölle?

Mitä osaamista liikkuva nuorisotyö vaatii nuorisotyöntekijöiltä?

Mitä uutta on tullut /oppinut?

Mikä on ollut mukavaa? Mikä ei?

Miten eri ihmiset/tahot ovat suhtautuneet? Aikuiset, yhteistyökumppanit, muut ammatillaiset, verkostot?

Nuoret: Ketkä nuoret käyneet Wautolla? Ketä tavoittaa eniten? Ovatko ”uusi”, ”vanhoja”, minkä ikäisiä, sukupuoli, jne.? Mitä nuoret Wautosta ajattelee?

Työhyvinvointi ja liikkuva työ? Miten työmuoto vaikuttaa työhyvinvointiisi? Lisääkö, heikentääkö?

Vapaaehtoiset: onko vapaaehtoisia, miltä tuntunut?

Mikä on vapaaehtoisten rooli ja osaamistarve liikkuvassa nuorisotyössä?

Yhteistyö ja verkostot? Miten liikkuva nuorisotyö toimii moniammatillisessa yhteistyössä?

Mitä mieltä brändistä? Mitä ajatuksia, kokemuksia WoW-hankkeesta/Aseman Lapsista?

Wautosta

Miten kuvailisit Wauton toimintaa? Mikä Wautossa on erityistä?

Suhde autoon sekä Wautossa kohtaaminen: Mitä tarkoitat kohtamisella ja/tai mitä kohtaaminen tarkoittaa juuri täällä Wautolla ja/tai miten kohtaaminen täällä eroaa muusta kohtamisesta työssäsi.

Wauto tilana ja ajoneuvo työvälineenä

Tulevaisuus täällä, Suomessa?

Liikkuvan työn tiivistys... jatka lausetta: Liikkuva nuorisotyö...

Jotain muuta sanottavaa?

+ jatka lauseita Wauto... Wautossa... Wautolla...

ESIHENKILÖSTÖN HAASTATTELURUNKO

Millainen on paikkakuntanne liikkuvan/jalkautuvan työn historia, mitä on tehty aiemmin?

Mitä wauto-jakso sai aikaan/aiheutti toimialallanne?

Yllättikö jokin wauto-jaksolla? Tai liikkuvassa työssä myöhemmin?

Mikä on ollut hyvää liikkuvassa nuorisotyössä? mikä on lisäarvo alueelliselle työlle?

Mikä on ollut haastavaa liikkuvaan nuorisotyöhön liittyen?

Jos mietitte johtamista ja esihenkilötyötä, mitä ja millaisia asioita siihen

ja liikkuvaan työhön liittyy?

Millaista osaamista liikkuva työ tekijältä vaatii? Mitä mahdollisesti opitaan tai missä kehitytään?

Millaisia asenteita liikkuvaa toimintaa kohtaan toimialalla/ yhteistyötahoilla /kunnassa jne. on esiintynyt?

wauto tilana – onko omaa kokemusta, miten olette sen käsittäneet, mikä merkitys

teidän mielestänne kulkuvälineellä konkreettisesti?

Millaisia ajatuksia ja kokemuksia vapaaehtoistoiminnasta?

Millaisia ajatuksia Walkers-brändistä?

Miten olette Aseman Lapset ry:n kokeneet? Millaisia ajatuksia herättänyt?

Miltä liikkuvan nuorisotyön tulevaisuus näyttää paikkakunnallanne ja laajemmin nuorisotyön kentällä?

Jatka lauseita: Wauto... Wautolla... Wautossa...

Liikkuva nuorisotyö...

Vapaa sana, onko jotain muuta mitä haluaisit liikkuvasta työstä tai Wauto-toiminnasta sanoa?

HAASTATTELURUNKO KUNTIIN, JOISSA WAUTO ON JOSKUS OLLUT

Millaista liikkuvaa teillä on tehty?

Muistot Wautosta

Muistatteko miksi, mihin tarpeeseen Wautoa haettiin? Kuka haki (esihlö, työntekijät?) ja mistä kuulitte toiminnasta?

Miten Wauto-jakso eteni?

Mitä wauto-jakso sai aikaan/aiheutti toimialallanne?

Mitä muistatte Wauto-jaksosta päällimmäisenä?

Millaisia vaiheita muistatte toiminnasta?

Hyödynnettiinkö maantieteellisesti miten paljon?

Toiko lisäarvoa paikalliseen nuorisotyöhön? – Millaista lisäarvoa liikkuva työhön tuo?

wauto tilana – onko omaa kokemusta, miten olette sen käsittäneet, mikä merkitys

teidän mielestänne kulkuvälineellä/työvälineellä konkreettisesti?

Yllättikö jokin wauto-jaksolla?

Nuoret: nuokkarinuoria, uusia nuoria? Ketä ja missä?

Mitä nuoret tuumasivat, millaista palautetta tuli? Onko kyselyt perään?

Muistatteko sukupuolijakaamaa?

Millaisia teemoja käsiteltiin?

Mitä wauto-jakson jälkeen?

Miten jatkoitte, jatkoitteko? Miksi, miksi ette?

Jos jatkoitte omaa toimintaa, millaiseksi ja millaisten vaiheiden kautta se muotoutui?

Miten se eroaa Wauto-toiminnasta?

-pysäkit, aikataulut

-kutsuperiaate? jne.? mitkä perustelut toimintamuodoille?

Mikä on ollut haastavaa liikkuvaan nuorisotyöhön liittyen?

Mikä on ollut hyvää liikkuvassa nuorisotyössä?

Onko liikkuvan työn myötä syntynyt uusia ideoita tai toiminnan kehittämistä?

Mitä nuoret siitä liikkuvasta työstä tykkäsi/tykkää? Millaista palautetta saatte, keräättekö palautetta?

Liikkuva työ ja osaaminen

Millaista osaamista liikkuva työ tekijältä vaatii? Mitä mahdollisesti opitaan tai missä kehitytään?

Millaisia asenteita liikkuvaa toimintaa kohtaan toimialalla/ yhteistyötahoilla / kunnassa jne. on esiintynyt?

Walkers, Aseman Lapset

Millaisia ajatuksia ja kokemuksia vapaaehtoistoiminnasta?

Millaisia ajatuksia Walkers-brändistä?

Walkers-toiminnassa valtakunnallinen järjestö koordinoi liikkuvan nuorisotyön toimintaa. Miten olette Aseman Lapset ry:n kokeneet? Millaisia ajatuksia herättänyt?

Tulevaisuus

Miltä liikkuvan nuorisotyön tilanne ja tulevaisuus näyttää paikkakunnallanne ja laajemmin nuorisotyön kentällä?

Jatka lauseena: Liikkuva nuorisotyö...

Vapaa sana, onko jotain muuta mitä haluaisit liikkuvasta työstä tai Wauto-toiminnasta sanoa?

NUORET HAASTATTELURUNKO

TAUSTATIEDOT: nimi(merkki), ikä, koulutus, asuinpaikka

MIKSI tulee Wautolle (jossa kuitenkin on aikuisia, kun usein nuoret haluavat vain olla, ja keskenään) - iän merkitys aikuisen kohtaamisessa, mitä nuori / nuoret Wautolla tekee/vät.

(Autolla kohdatut: Miksi olet tänään tullut tänne Mitä te teette täällä, tänään ja normaalisti?)

Miten eka kertaa tuli wautolle, mistä sait tietää??

kuinka usein on käynyt?

mikä siinä kiinnostaa, mikä on mukavaa?

Mitä pidät wautosta, autonaa? (kutsuvuus, ulkonäkö, onko merkitystä, entä jos olisi vain joku paku?)

Mitä mieltä Walkers-brändistä? Tiedätkö mikä se on? Oletko ihmetellyt?
 Millaiset asiat liikkuvassa nuorisotyössä ovat nuorten näkökulmasta tärkeitä ja mitkä kehitettäviä?
 Mikä tässä toiminnassa on tärkeää?
 Miten kehittäisit, mitä toivoisit?
 Miksi jorkut nuoret eivät käy täällä? (Miksi et ole käynyt aiemmin?)
 Mitä nuoret toivovat liikkuvasta nuorisotyöstä tulevaisuudessa?
 Millaista tämä voisi olla? Mitä toivoisit että tulevaisuudessa liikkuva nuorisotyö olisi?
 Mitä nuoret sanoisivat Wautossa, (kohtaamisen tematiikkaan?)
 Miten sinut otettiin vastaan,
 Millaisissa asioissa olet ollut tekemisissä / millaisista asioista olet jutellut Wautolla
 Miksi Wauton aikuisten kanssa on helppo / vaikea jutella (jos sopii tilanteeseen),
 Mitä haluaisit sanoa Wauton aikuisista tms.
 Ihmiset wautoilla (onko väliä onko työntekijä vai vapaaehtoinen?)
 Millainen tunnelma wautolla on?
 Käytävätkö muuten kunnallisen nuorisotyön palveluja, mitä muuta vapaa-ajalla tekee
 (Millainen suhde heillä on nuorisotyöhön ja erityisesti liikkuvaan nuorisotyöhön?)
 Millaisia kokemuksia nuorilla on liikkuvasta nuorisotyöstä?
 Onko jotain kokemuksia muista vastaavista palveluista / muusta vastaavasta toiminnasta
 kuin Wauto?
 Millä adjektiivilla/adjektiiveilla kuvailisit Wautoa + Jatka lausetta: Wauto ... Wautolla ...
 Wautossa ...
 Korona-ajasta: miten korona-aika on näkynyt sinun elämässäsi tai millaisia vaikutuksia
 koronalla on ollut sinusta / sinulle, miltä korona-aika on tuntunut (esim. koulun-
 käyntiin, harrastuksiin, kaverisuhteisiin / kaverien tapaamiseen, vapaa-ajan viettoon,
 perheeseen, sukulaisten kanssa oloon jne.)
 Olisiko jotain muuta, mitä nuori / nuoret haluavat kertoa tai sanoa Wautosta tai jostain
 muusta.

HAASTATTELURUNKO VAPAAEHTOISET

Mikä oli motiivi lähteä vapaaehtoiseksi?
 Millaisena olette kokeneet toiminnan ja waparina olon
 Millaista vapaaehtoistoimintaa tämä on ollut
 Millainen roolinne waparina on ollut?
 Mitkä fiilikset nyt
 Mitä hyötyä Wautosta on nuorille ja paikkakunnalle?
 Mitä oivalluksia, onnistumisia? onko jokin yllättänyt?
 Mikä ollut haastavaa? Millaisia haasteita olet kokenut Wauton toiminnassa?

Osaamistarve

Mitä osaamista liikkuva nuorisotyö vaatii tekijöiltä?
 Mitä uutta on tullut / oppinut?
 Miten kuvailisit Wauton toimintaa? Mikä Wautossa on erityistä?
 Mitä tarkoitat kohtaamisella ja/tai mitä kohtaaminen tarkoittaa juuri täällä Wautolla?
 Millaisena koette auton työvälineen ja tilan näkökulmasta

Brändistä?
Mieleen jäänyt hetki
Millaiset fiilikset nyt?

LIITE 4: HAVAINNOINTITAU LUKKO KENTTÄTYÖN TOIMINTAKERROISTA

Paikka, pvm, klo, kenen kanssa	
Tunnelma	
Mitä tehdään <i>eri aikoina, eri paikoissa</i>	
Ajankäyttö <i>kuinka kauan ollaan missäkin, miten liikutaan?</i>	
Nuoret <i>ikä sp mitä tekevät miten lähestytään</i>	
Tila <i>ja tilan käyttö ja tilan käyttö</i>	
Vapaaehtoiset	
Työntekijä	
Mistä puhutaan	
Ilmiöt	
Muuta: Auktoriteetit, valta Ekologisuus, auto tms.	
Omat fiilikset <i>oma rooli</i>	

LIITE 5: TAULUKKO WAUTO-PAIKKAKUNNISTA JA AJANKOHDISTA

	Wauto	Jakson pituus /kk	Milloin	Kunta	Kohtaamisluvut	Kuntaryhmä
1.	Kissa	6kk	2015	Salo	1169	Kaupunkimaiset kunnat
2.	Kissa	2kk	2016	Kuusamo	1295	Taajaan asutut kunnat
3.	Kissa	6kk	2016	Jyväskylä	3614	Kaupunkimaiset kunnat
4.	Kissa, Ilves, Leijona	3kk, 3kk, 2kk	2016, 2017, 2018	Oulu	5866	Kaupunkimaiset kunnat
5.	Kissa	3kk	2017	Lempäälä	1033	Kaupunkimaiset kunnat
6.	Kissa	2kk	2017	Kangasala	1183	Kaupunkimaiset kunnat
7.	Kissa	2kk	2017	Orivesi	451	Taajaan asutut kunnat
8.	Kissa	2kk	2017	Nokia	486	Kaupunkimaiset kunnat
9.	Kissa	3kk	2017	Vesilahti	627	Maaseutumaiset kunnat
10.	Kissa	3kk	2017	Hämeenkyrö	763	Taajaan asutut kunnat
11.	Kissa	3kk, 2kk, 4kk, 4kk	2017, 2018	Tampere	993	Kaupunkimaiset kunnat
12.	Ilves, Tiikeri	4kk, 5kk, 4kk, 6kk	2017, 2018, 2019	Kuopio	6244	Kaupunkimaiset kunnat
13.	Ilves	3kk	2018	Kuhmo	1522	Taajaan asutut kunnat
14.	Leijona	2kk	2018	Enontekiö	202	Maaseutumaiset kunnat
15.	Kissa	2kk, 4kk	2018	Pirkkala	2376	Kaupunkimaiset kunnat
16.	Leijona	2kk	2018	Utsjoki	308	Maaseutumaiset kunnat

17.	Tiikeri	4kk	2018	Lemi	319	Maaseutumaiset kunnat
18.	Tiikeri	4kk	2018	Parikkala	319	Maaseutumaiset kunnat
19.	Tiikeri	4kk	2018	Rautjärvi	319	Maaseutumaiset kunnat
20.	Tiikeri	2kk	2018	Ruokolahti	319	Maaseutumaiset kunnat
21.	Tiikeri	4kk	2018	Savitaipale	319	Maaseutumaiset kunnat
22.	Tiikeri	4kk	2018	Lappeen- ranta	320	Kaupunkimaiset kunnat
23.	Leijona	2kk	2018	Ivalo	604	Maaseutumaiset kunnat
24.	Kissa	2kk	2018	Ylöjärvi	862	Kaupunkimaiset kunnat
25.	Kissa	3kk, 5kk	2018, 2019	Lahti	1063	Kaupunkimaiset kunnat
26.	Ilves, Tiikeri	4kk, 3kk, 2kk	2018, 2019, 2020	Kajaani	8072	Kaupunkimaiset kunnat
27.	Leijona	5kk, 6kk	2018, 2022	Sodankylä	1092	Taajaan asutut kunnat
28.	Tiikeri	4kk, 5kk	2018, 2022	Imatra	319	Kaupunkimaiset kunnat
29.	Tiikeri	5kk	2019	Pieksämäki	1170	Taajaan asutut kunnat
30.	Leijona	4kk	2019	Tammela	732	Maaseutumaiset kunnat
31.	Leijona	4kk	2019	Kemi	771	Kaupunkimaiset kunnat
32.	Leijona	3kk	2019	Kittilä	867	Maaseutumaiset kunnat
33.	Ilves	4kk, 3v	2019, 2020- (2022)	Kotka	7544	Kaupunkimaiset kunnat
34.	Leijona	4kk, 4kk	2019, 2022	Pudasjärvi	1951	Maaseutumaiset kunnat
35.	Tiikeri	3kk	2020	Siilinjärvi	1059	Taajaan asutut kunnat

36.	Tiikeri	4kk	2020	Savonlinna	1316	Kaupunkimaiset kunnat
37.	Pantteri	4kk	2020	Raasepori	1373	Taajaan asutut kunnat
38.	Leijona	4kk	2020	Kolari	180	Maaseutumaiset kunnat
39.	Leijona	4kk	2020	Muonio	209	Maaseutumaiset kunnat
40.	Tiikeri	3kk	2020	Lapinlahti	508	Maaseutumaiset kunnat
41.	Pantteri	4kk	2020	Kokkola	752	Kaupunkimaiset kunnat
42.	Leijona	3kk	2020	Ranua	782	Maaseutumaiset kunnat
43.	Kissa	6kk	2020	Rauma	974	Kaupunkimaiset kunnat
44.	Leijona	3kk	2020	Ylivieska	978	Taajaan asutut kunnat
45.	Pantteri	3kk	2021	Vaasa	1015	Kaupunkimaiset kunnat
46.	Puuma	5kk	2021	Turku	1063	Kaupunkimaiset kunnat
47.	Tiikeri	3kk	2021	Hamina	1065	Kaupunkimaiset kunnat
48.	Pantteri	3kk	2021	Pietarsaari	1880	Kaupunkimaiset kunnat
49.	Puuma	3kk	2021	Askola	684	Maaseutumaiset kunnat
50.	Puuma	3kk	2021	Varkaus	686	Kaupunkimaiset kunnat
51.	Tiikeri	5kk	2021	Mustasaari	711	Taajaan asutut kunnat
52.	Tiikeri	3kk	2021	Mikkeli	950	Kaupunkimaiset kunnat
53.	Pantteri	4kk	2022	Loviisa	1300	Taajaan asutut kunnat
54.	Puuma	4kk	2022	Riihimäki	1533	Kaupunkimaiset kunnat
55.	Tiikeri	2,5kk	2022	Haapajärvi	382	Taajaan asutut kunnat

56.	Tiikeri	2,5kk	2022	Kärsämäki	400	Maaseutumaiset kunnat
57.	Puuma	3kk	2022	Raahe		Kaupunkimaiset kunnat
58.	Puuma	4kk	2022	Akaa		Taajaan asutut kunnat
59.	Tiikeri	4kk	2022	Joensuu		Kaupunkimaiset kunnat
60.	Pantteri	4kk	2022	Parainen		Taajaan asutut kunnat
61.	Pantteri	3kk	2022	Närpiö		Maaseutumaiset kunnat

LIITE 6: LIIKKUVAN NUORISOTYÖN TOIMIJOITA SUOMESSA

Liikkuvan nuorisotyön toimijoita Suomessa.		
Tiedot koottu sähköisellä kyselyllä touko–elokuun 2022 aikana. Valtaosa näistä toimijoista on aktiivisia myös liikkuvan nuorisotyön verkostossa.		
Nimi, paikkakunta, toteuttajat	Toimijoiden kuvaus toiminnastaan	Lisätietoja
<p>Liikkuva nuorisotyö Espoo Espoon nuorisopalvelut</p> <p>Toiminta alkanut vuonna 2019, vuonna 2022 neljä liikkuvaan nuorisotyöhön kiinnitettyä työntekijää ja kaksi autoa.</p>	<p>Pakettiautolla katvetyö loka–maaliskuussa palveluvajealueilla (kyläkoulut).</p> <p>Asuntoautolla samaan aikaan nuorisotilatoiminta palveluvajealueilla (paljon nuoria mutta ei tiloja). Muuna aikana kaupunkialueilla molemmilla autoilla. Ympärivuotista toimintaa.</p>	<p>Instagram: @nuoriespooliikkuva</p> <p>Kotisivu: https://www.espooli.fi/nuoret</p>
<p>Nuorisopaku Jyväskylä nuorisopalvelut</p> <p>Toiminta alkanut vuonna 2019.</p>	<p>Nuorisopaku vie monipuolista vapaa-ajan toimintaa eri puolille Jyväskylää painottaen haja-asutusalueita sekä taajamia, joissa ei muutoin ole nuorisopalvelujen järjestämää toimintaa. Toteutamme sekä säännöllistä avointa toimintaa että jalkautuvaa työtä. Kahvitermarin lisäksi autossa kulkee kaikenlaisia pelejä ja muita toimintavälineitä. Ympärivuotista toimintaa.</p>	<p>Instagram: @nuorisopaku</p> <p>Kotisivu: https://www.jyvaskyla.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/nuorisopaku</p>
<p>Liikkuva nuorisotila Kyläkolli Kangasalan nuorisopalvelut</p> <p>Wauto-jakso vuonna 2017, oma toiminta vuodesta 2019.</p>	<p>Kaikille avointa nuorisotyötä koko kaupungin alueella. Työparityöskentelyä (kaksi nuorisohjaajaa), ma-la ilta-aikaan ympäri vuoden. Pääasiallisena kohderyhmänä 13–17-vuotiaat. Tarjolla maksuttomia juotavaa ja pientä purtavaa. Ei pysäkkiaikataulua, vaan auto menee sinne, minne nuoret Snapchatissa kutsuvat. Ympärivuotista toimintaa.</p>	<p>Kotisivu: https://www.kangasala.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/nuorisopalvelut/nuorisotilat/kylakolli/</p>

<p>Puuhapaku Kemin nuorisopalvelut</p> <p>Alkanut kesätoimintana vuonna 2015, vuodesta 2016 ympärivuotisena pysyvänä toimintaa.</p>	<p>Liikkuvaa nuorisotyötä Kemin kaupungin alueella. Kesäaikaan ulkona tapahtuvaa toimintaa (pelejä, pihanuorisotila katoksella jne.), talvikaudella nuorisotilatoimintaa ympäri Kemiä yhteistyökumppaneiden tiloissa (esim. kirjasto, kaupat jne.). Ympärivuotista toimintaa.</p>	<p>Instagram ja Facebook: @puuhapaku</p> <p>Kotisivu: https://www.kemi.fi/vapaa-aika-ja-kulttuuri/nuoret/puuhapaku/</p>
<p>Kissa-Wauto Kuopion nuorisopalvelut</p> <p>Wauto-jaksot (3 kpl) vuosina 2017–2019, jatkettu omana työnä vuonna 2021.</p>	<p>Toteutetaan liikkuvaa nuorisotyötä Walkers-autolla Kuopion maaseutu- sekä kantakaupunkialueilla. Toiminta talviaikaan maaseuduilla ja kesäaikaan kantakaupungissa. Pyrimme tarjoamaan toimintaa sellaisissa paikoissa ja sellaisina aikoina, jolloin muuta ei ole tarjolla. Toiminta hakee edelleen muotoaan, eikä sen voi vielä sanoa olevan vakiintunutta.</p>	<p>Instagram: @kuopion_walkers</p> <p>Kotisivu: https://po1nt.fi/kuopio/walkers-kuopio/</p>
<p>Walkers Kotka, Ilves-Wauto Kotkan nuorisopalvelut yhteistyössä Kotka-Kymin seurakunnan kanssa.</p> <p>Wauto-jakso vuonna 2019, Ilves pitkäaikaisjaksolla 2020–2022.</p>	<p>Liikkuva nuorisotyö kohtaa pääasiallisesti 13–17-vuotiaita nuoria nuorisotyöllisillä katvealueilla kuten taajamissa, kaduilla ja muissa nuorten vapaa-ajanviettopaikoissa. Toiminnan pääasiallinen työkalu on matkailuautoon rakennettu kohtaamispaikka nuorille. Toiminnassa on mukana koulutettuja aikuisia vapaaehtoisina. Toimintailtoja on 3–4 viikkoa kohti. Ympärivuotista toimintaa.</p>	<p>Instagram: @walkers_kotka</p> <p>Facebook: Walkers, Kotka</p>
<p>Liikkuva nuorisotyö, Siili Pirkkalan nuorisopalvelut</p> <p>Wauto-jaksot (2 kpl) vuosina 2017–2018, jatkettu omana työnä ensin omilla autoilla ja sitten vuonna 2020 hankitulla matkailuautolla.</p>	<p>Ajamme matkailuauto Siilillä Pirkkalassa joka perjantai ja satunnaisesti muina päivinä. Kesällä 1–4 kertaa viikossa. Kohderyhmämme on 12–18-vuotiaat nuoret. Toiminnassa on yhteistyötahoina seurakunta, etsivä nuorisotyö, kuraattori, liikunnanohjaaja. Ympärivuotista toimintaa.</p>	<p>Instagram: @pirkkalan_nuorisopalvelut</p> <p>Snapchat: siili_pirkkala</p>

<p>Liikkuva nuorisotyö, Tauno Rauman nuorisopalvelut, yhteistyössä Rauman seurakunta.</p> <p>Wauto-jakso vuonna 2020, oma Tauno aloitti 2021.</p>	<p>Tauno on 8+1 hengen pakettiauto, jolla liikutaan Rauman keskustassa ja sivukyllillä. Tavoitteena on tarjota nuorille kohtaamispaikka nuorisotalojen ollessa kiinni kesällä. Kausitoimintaa kesäkuun alusta elokuun loppuun.</p>	<p>Instagram: @liikkuva-nuorisotyö_rauma</p> <p>Kotisivu: www.nuortenrauma.fi</p>
<p>Walkers Savonlinna, Norppa-Wauto Savonlinnan nuorisopalvelut</p> <p>Wauto-jakso vuonna 2020, jatkettu omana työnä vuodesta 2021. Kausitoimintaa kevästä syksyyn, ei liiku talvella.</p>	<p>Walkers Savonlinna on liikkuvaa, matalan kynnyksen nuorisotyötä. Toiminnassa on mukana koulutettuja aikuisia vapaaehtoisina.</p>	<p>Instagram: @sln_nuorisotyö, #walkerssavonlinna</p> <p>Facebook: Savonlinnan kaupungin nuorisotyö</p>
<p>Walkers Siilinjärvi Siilinjärven nuorisopalvelut</p> <p>Wauto-jakso vuonna 2020, jatkettu omana työnä vuodesta 2021.</p>	<p>Wauto-toimintaa pakettiautolla on noin kolmena päivänä viikossa. Wautossa on kesän ajan yksi pysyvä työntekijä työparinaan joko toinen työntekijä tai wapari. Some aktiivisesti käytössä, myös IG-live ajojen aikana. Pelaamme, juttelemme nuorten kanssa (ohjaamme, neuvomme, hankimme/soitamme apua). Vaihtelemme tekniikoita: joinakin päivinä sometamme hyvin tarkasti ajosuunnitelmamme ja toisina taas emme. Joinakin päivinä teemme ajoja eri aikoihin eri alueilla. Tämän avulla kohtaamme uusia nuoria enemmän. Kesätoimintaa.</p>	<p>Instagram: @walkers_siilinjarvi</p>
<p>Fältistyö Vaasan nuorisopalvelut</p> <p>Aloitettu jalkautuen ja omilla autoilla vuonna 2019, Wauto-jakso vuonna 2021 kesällä, jatkettu omana työnä vuodesta 2021.</p>	<p>Liikkuvaa nuorisotyötä Vaasan alueella. Menemme turvallisina aikuisina kohtaamaan nuoria heidän luonnollisille hengailupaikoilleen. Tavoitamme kentällä myös nuoria, jotka eivät muutoin ole palvelujemme piirissä. Toiminta on ennakkoluulotonta ja matalakynnyksistä, painottuu iltaan ja viikonloppuun. Teemme myös nuorisotyön näkyväksi katukuvan kautta. Ympäriuvotista toimintaa.</p>	<p>Instagram: @faltistyö</p>

<p>Walkers Warkaus, Saukko Varkauden nuorisopalvelut yhteistyössä seurakunnan kanssa.</p> <p>Wauto-jaksot (2 kpl) vuonna 2021, omalla autolla liikkumista vuonna 2022.</p>	<p>Walkers Warkaus tekee liikkuvaa nuorisotyötä Saukko-nimisellä minibussilla. Minibussi on nuorisopalvelujen oma auto ja on käytössä muussakin toiminnassa.</p> <p>Walkersissa työskentelee nuorisotyön ammattilaisten rinnalla vapaaehtoisia aikuisia. Toiminnassa keskeisintä on nuorten kohtaaminen. Nuoret kohdataan reilulla ja hyvällä asenteella. Kausitoimintaa.</p>	<p>Instagram ja Snapchat: @walkerswarkaus</p> <p>TikTok: nuortentalovrk</p> <p>Facebook: Walkers Warkaus</p> <p>Kotisivu: https://po1nt.fi/varkaus/liikkuvanuo-riosityo/</p>
<p>Rundi Ylöjärven nuorisopalvelut</p> <p>Alkanut hankkeena vuonna 2021, osaksi pysyvää toimintaa 2022.</p>	<p>Rundi toimii koko Ylöjärven alueella liikkuvana nuorisotilana. Liikkeellä ollaan normaalisti noin 3–4 kertaa viikossa kohdaten nuoria juuri siellä, missä he vapaa-aikaansa viettävät. Tavoitteenamme on tuoda nuorisotyötä lähemmäs nuoria ja lisätä turvallisten ja kiinnostuneiden aikuisten läsnäoloa nuorten elämässä. Rundi liikkuu aina sinne, minne nuoret kutsuvat, eli vakitusta reittiä ei meillä ole. Ympärivuotista toimintaa.</p>	<p>Snapchat, Instagram ja TikTok: @rundi_official</p> <p>Facebook: Rundi - liikkuva nuorisotyö Ylöjärvellä</p>
<p>Kesäkaara Äänekosken nuorisopalvelut</p> <p>Toiminta aloitettu vuonna 2016, välillä ollut ympärivuotista.</p>	<p>Liikkuvaa nuorisotyötä retkeilyautolla Äänekosken alueella. Toimintaa välineiden kanssa ja ilman eli aktiivi ja passiivi. Toiminta suunnattu 12-vuotiaista ylöspäin. Toimintaa myös oppilaitoksissa. Kausitoimintaa maaliskuusta lokakuuhun.</p>	<p>Instagram: @Kesäkaara</p> <p>TikTok: Kesäkaara</p> <p>Snapchat: kesä_kaara</p> <p>Facebook: Äänekosken kaupunki nuorisopalvelut liikkuva nuorisotyö Kesäkaara</p>
<p>Mukana – nuorten matkassa -hanke, Mielen ry Ylä-Pirkanmaa (Orivesi, Ruovesi, Virrat, Ylöjärven ja Tampereen haja-asutusalueet)</p> <p>Hanke 2020–2022.</p>	<p>Mielen hyvinvointia edistävä, nuorten toivoma toiminta kaupunkikeskusten ulkopuolella asuville 16–29-vuotiaille nuorille: esim. peli-, musiikki- ja graffitimaalaus-toimintaa. Oppilaitosyhteistyönä mielenterveys- ja päihdekasvatuksellinen toiminta: pakuhuonepelit ja kokemusasiantuntijasessiot opetusryhmille. Mitä kuuluu? -päivystys lukiolla. Ympärivuotista toimintaa.</p>	<p>Instagram: @mukanahanke</p> <p>Snapchat: @mukana-auto</p> <p>Facebook: Mukanahanke</p>

<p>Walkers-bussi, Aseman Lapset ry Helsinki, Espoo, Vantaa sekä kehyskunnat</p> <p>Toteutettu erilaisina hankkeina vuodesta 2008, STEA-rahoitteinen vuosi kerrallaan.</p>	<p>Walkers-bussi on linja-autoon rakennettu liikkuva nuorisokahvila, joka toimii Walkers-periaatteiden ja toimintatapojen mukaan. Teemme yksittäisiä iltoja sekä pidempiä jaksoja paikoissa, joissa on tarvetta. Esimerkiksi jokin ilmiö nousee nuorten keskuudesta, johon tarvitaan turvallisten aikuisten läsnäoloa ja nuorisotyöllistä otetta. Ympäri vuotista toimintaa.</p>	<p>Instagram: @walkers_bussi</p> <p>Kotisivu: https://asemanlapset.fi/toimintamuotomme/walkers/walkers-bussi/</p>
--	--	---

Tässä koonnissa ovat mukana ne toimijat, jotka eri kanavia käyttäen tavoitettiin ja vastasivat kyselyyn. Näiden toimijoiden lisäksi tiedetään liikkuvaa nuorisotyötä (muuta kuin Wauto-toimintaa) autoilla tehdyn tai tehtävän jossain muodossa Tampereella, Porvoossa, Lahdessa, Seinäjoella, Kaarinassa, Porissa, Eurassa, Torniossa ja Mikkelissä.

TIIVISTELMÄ

Liikkuen läsnä, hetkessä teille.

Tutkimusraportti liikkuvasta nuorisotyöstä

Aino Tormulainen & Eila Kauppinen

Nuorisotyön toimintakentät ovat moninaistuneet vuosien saatossa, ja erityisesti koronapandemia on lisännyt nuorisotilojen ulkopuolella tehtävän työn tarvetta. Palvelujen ja nuorisotyön näkökulmasta aluekehitys, jossa lasten ja nuorten määrä monilla alueilla vähenee ja toisaalta joissain kasvukeskuksissa kasvaa, vaatii palvelutarjonnan tarkastelua, kehittämistä ja uudenlaisia ideoita. Ratkaisuina voidaan nähdä verkossa toteutettava sekä jalkautuva ja liikkuva nuorisotyö.

Tutkimushankkeessa määriteltiin, mitä liikkuva nuorisotyö on, sekä analysoitiin, mikä on sen tuoma lisäarvo alueelliselle nuorisotyölle, millaista osaamista liikkuva nuorisotyö vaatii ja kuinka se toimii moniammatillisessa yhteistyössä. Lisäksi selvitettiin, millainen suhde nuorilla on liikkuvaan nuorisotyöhön.

Tutkimusaineisto koostuu tätä tutkimusta varten kerätystä haastatteluaineistosta sekä monipuolisesta, osallistuvaan havainnointiin perustuvasta etnografisesta aineistosta, johon kuuluvat kenttähavainnointi liikkuvaan nuorisotyöhön autoilla osallistuen ja nuoria kohdaten sekä erilaiset etänä toteutetut liikkuvaan nuorisotyöhön liittyvät verkostotapaamiset ja tilaisuudet. Liikkuvan nuorisotyön kokemuksia on kuultu haastattelujen ja Wauto-toiminnan myötä 16:sta eri kunnasta, minkä lisäksi tutkimukseen on osallistunut liikkuvan nuorisotyön verkoston toiminnassa mukana olevia nuorisotyöntekijöitä useilta paikkakunnilta. Aineistona on käytetty myös Aseman Lapset ry:n Wauto-toiminnan raportointiaineistoja.

Aseman lapset ry on mahdollistanut liikkuvan nuorisotyön kokeiluja eri paikkakunnille vuodesta 2015 alkaen Walkers-auto eli Wauto-toiminnalla, jossa kuntiin tarjotaan liikkuvan nuorisotyön kulkuväline,

paikallisesti sovellettava toimintamalli ja koulutusta paikallisille toimijoille. Etnografista havainnointia on tutkimuksessa tehty nimenomaan Wautoilla eri paikkakunnilla, ja tutkimuksessa tarkastellaan Wautojen toimintaa esimerkkinä liikkuvasta nuorisotyöstä. Wauto-toimintakonseptin toteuttajatahosta riippumattomassa ulkoisessa tutkimuksessa analysoitiin Wautojen asettumista ja roolia kunnallisen nuorisotyön kehityksessä, eri toimijoiden kokemuksia Wauto-jaksoista sekä Wauto-toiminnan vahvuuksia ja heikkouksia.

Tutkimuksessa selvitettiin liikkuvan nuorisotyön tarvetta, tulevaisuutta ja mahdollisuuksia eri toimijoiden kokemuksia kuullen. Tutkimus osoittaa nuorisotyön eetoksen mukaisesti liikkuvan nuorisotyön luovan tiloja ja rakentavan siltoja – tässä työmuodossa autolla, liikkumisella ja nuorten luokse menemisellä on oma merkittävä roolinsa. Liikkuvassa nuorisotyössä vahvistetaan nuorten suhteita toisiinsa nuoriin, luotettaviin aikuisiin, palvelujärjestelmään sekä alueeseen ja omaan lähiympäristöön.

Liikkuvassa nuorisotyössä tavoitteet on suhteutettava paikkakunnan toimintaedellytyksiin ja -ympäristöihin ja työn tarkemmat tavoitteet asetetaan alueellisesti tai paikallisesti. Liikkuvan työn paikallisesta tarpeesta ja siihen vastaamisesta johtuen toimintaa on yhtä monenlaista kuin toimijoitakin. Liikkuvan nuorisotyön käsitetyöstössä tunnistettiin kuitenkin työmuotoa määrittäviä ominaisia piirteitä yhdessä kentän toimijoiden kanssa. Määrittelyssä olennaisiksi, myös muista nuorisotyön tavoista osittain erottaviksi seikoiksi nimettiin: 1) laajempi toimintasäde kuin jalan, polkupyörällä tai julkisilla kulkuneuvoilla, 2) auton tarjoama kohtaamispaikka nuorten valitsemassa vapaa-ajan ympäristössä, julkisissa tai puolijulkisissa tiloissa, 3) nuorten jonkinlainen mahdollisuus vaikuttaa toimintaan ja kokea osallisuutta esimerkiksi kutsutoiminnolla sekä 4) mahdollisuus reagoida toiminnassa nopeasti ja joustavasti nuorten toiveisiin ja tarpeisiin tapaus-, tilanne- ja toimintaympäristökohtaisesti.

Liikkuvalla nuorisotyöllä voidaan tarjota nuorille yhdenvertainen mahdollisuus palveluihin eri alueilla sekä kohdata niin sanottujen reuna-alueiden nuoria ja muita sellaisia nuoria, jotka eivät muutoin ehkä ole nuorisotyön piirissä. Liikkuvaa nuorisotyötä ohjaa ennaltaehkäisevä työote, ja se mahdollistaa läsnäolon nuorten vapaa-ajan ympäristöissä, mikä rauhoittaa tilanteita joillain alueilla. Se mahdollistaa myös palveluohjauksen sitä tarvitseville nuorille. Lisäksi ammattilaisten liikkuesssa nuorten omissa ympäristöissä heille piiryy tilannekuva alueen nuorisokulttuurisesta maisemasta, ja kulkuvälineen myötä nuorisotyön näkyvyys ja tunnettuus lisääntyvät niin nuorten kuin aikuisten keskuudessa. Autolla

liikuttaessa karttuva ilmiötieto voi olla myös mahdollisuus verkosto- ja yhteistyön tiivistymiseen samoin kuin konkreettinen osallistuminen liikkuvaan nuorisotyöhön yli ammatti- ja toimialarajojen. Yhteistyöverkostojen entistä vahvempi rooli ja potentiaali ovat liikkuvassa nuorisotyössä edelleen kehitettäviä asioita ja mahdollisuuksia.

Liikkuva nuorisotyö on joustava ja muuntautuva, paikallisiin tarpeisiin ja ilmiöihin vastaava tapa tehdä nuorisotyötä. Sen käyttöönotto ja kehittäminen eri kunnissa edellyttävät arviota liikkuvan nuorisotyön tarpeesta osana kunnan nuorisotyön kokonaisuutta – ja usein myös priorisointia. Kaikkiin kuntiin liikkuvaa nuorisotyötä ei tarvita. Liikkuva nuorisotyö vaatii henkilö- ja muita resursseja, kulkuvälineen, työyhteisön tuen ja tunnistetun tarpeen sekä paikan osana nuorisopalvelujen kokonaisuutta. Wauto-toiminnassa kuntiin lainattava auto mahdollistaa liikkuvan nuorisotyön kokeilun. Walkers-brändin toimintamallin ja taustaorganisaation tuen koetaan osittain helpottavan uuden kokeilua, mutta toisaalta Wauto-malli myös velvoittaa toimijoita esimerkiksi Walkers-vapaaehtoisuuteen, mikä koetaan työlääksi.

Tutkimuksen aineistojen valossa voidaan todeta, että liikkuvan nuorisotyön tavoittamat nuoret ovat ainakin osittain sellaisia nuoria, jotka eivät muutoin osallistu nuorisotyöhön tai joilla ei juuri ole säännöllisiä harrastuksia. Liikkuvan nuorisotyön kehyksessä kohdatuilla nuorilla voi olla toimintaan erityinen suhteensa juuri tämän toimintamallin mahdollistamien erityispiirteiden, kuten kutsutoiminnon, välimatkojen ylittämisen, autoviitekehysten ja turvallisen tilan, vuoksi. Nuorten kokemukset vaihtelevat pikaisista, lyhyistä tapaamisista ja lämmittelystä sisätilassa useamman vuoden mittaisiin, nuorisotyöllisesti prosessimaisiin luottamussuhteisiin, joissa voidaan vahvistaa nuoren suhdetta niin aikuisiin, toisiin nuoriin, palveluihin kuin ympäristöönsä. Nuorille liikkuva nuorisotyö on mieleinen sen joustavuuden ja sitoutumattomuuden vuoksi.

Asiasanat: nuorisotyö, kunnallinen nuorisotyö, liikkuva nuorisotyö, Aseman Lapset ry, Walkers-toiminta, nuorisotyöntekijän osaamistarve, nuoret, nuorten vapaa-aika, nuorisotyön toimintaympäristöt

SAMMANFATTNING

Mobilt närvarande, i ett ögonblick till er. Forskningsrapport om mobilt ungdomsarbete

Aino Tormulainen & Eila Kauppinen

Verksamhetsfältet för ungdomsarbetet har blivit mer varierande under åren, och det är framför allt coronapandemin som har ökat behovet av arbete utanför ungdomslokaler. Vad gäller tjänster och ungdomsarbete kräver den regionala utvecklingen, där antalet barn och ungdomar i vissa områden minskar och i andra tillväxtcentra ökar, att man granskar, utvecklar och kommer på nya idéer för tjänsteutbudet. En lösning är mobilt ungdomsarbete som genomförs på nätet och på fältet.

I forskningsprojektet definierades mobilt ungdomsarbete samt analyserades vad mervärdet av det är för det regionala ungdomsarbetet, vilken typ av kompetens som krävs för mobilt ungdomsarbete och hur det fungerar i yrkesövergripande samarbete. Dessutom utreddes vilken relation som ungdomarna har till mobilt ungdomsarbete.

Forskningsmaterialet för denna undersökning består av insamlat intervjudokumentation samt varierande etnografiskt material utifrån deltagande observation som omfattar fältobservation genom att med bilar delta i mobilt ungdomsarbete och möta ungdomar samt olika på distans genomförda nätverksträffar och evenemang i anknäpning till mobilt ungdomsarbete. Erfarenheter av mobilt ungdomsarbete har samlats in genom intervjuer och Wauto-verksamheten från 16 olika kommuner, och därutöver har ungdomsledare som verkar i nätverket för mobilt ungdomsarbete på flera orter deltagit i undersökningen. Som material har man även använt rapporter från Stationens Barn rf:s Wauto-verksamhet.

Stationens Barn rf har möjliggjort testande av mobilt ungdomsarbete på olika orter från och med 2015 genom Walkers-bilar, dvs. Wauto-verksamheten, där kommuner erbjuds ett fordon för mobil ungdoms-

verksamhet, en lokalt anpassningsbar verksamhetsmodell och utbildning för lokala aktörer. Etnografisk observation har genomförts med Wauto-bilar på olika orter, och i undersökningen granskas Wauto-verksamheten som ett exempel på mobilt ungdomsarbete. I en extern undersökning oberoende av Wauto-verksamhetskonceptets genomförandeinstans analyserades hur Wauto-bilarna etablerat sig och vilken roll de haft i utvecklingen av det kommunala ungdomsarbetet, olika aktörers erfarenheter av Wauto-perioder samt Wauto-verksamhetens styrkor och svagheter.

I undersökningen utreddes behovet av, framtiden för och möjligheterna med ungdomsarbete genom att samla in olika aktörers erfarenheter. Undersökningen visar i enlighet med filosofin för ungdomsarbete att mobilt ungdomsarbete skapar utrymmen och bygger broar – i denna arbetsform är det viktigt med bilar, att ta sig till olika ställen och vara där ungdomarna är. I mobilt ungdomsarbete förstärks ungdomarnas relationer till andra ungdomar, pålitliga vuxna, servicesystemet samt regionen och den egna närmiljön.

Målen för mobilt ungdomsarbete ska sättas i relation till ortens verksamhetsförutsättningar och -miljöer, och närmare mål för arbetet sätts regionalt och lokalt. Det lokala behovet av mobilt arbete och hur man svarar på behovet varierar, och därför är verksamheten lika varierande som aktörerna. I begreppsarbetet för mobilt ungdomsarbete identifieras dock tillsammans med aktörer på fältet några särdrag som definierar denna arbetsform. Några grundläggande faktorer som skiljer sig från övriga metoder för ungdomsarbete var: 1) större verksamhetsradie än till fots, med cykel eller kollektivt, 2) bilen erbjuder en mötesplats i den fritidsmiljö, de offentliga eller halvoffentliga miljöer som ungdomarna valt, 3) ungdomarna har en viss möjlighet att påverka verksamheten och uppleva delaktighet till exempel genom inbjudningsfunktionen samt 4) möjligheten att snabbt och flexibelt reagera på ungdomarnas önskemål och behov från fall till fall, utifrån situationen och verksamhetsmiljön i fråga.

Genom mobilt ungdomsarbete kan man erbjuda ungdomar en likvärdig möjlighet till tjänster i olika regioner samt träffa ungdomar från så kallade ytterområden och andra sådana ungdomar som annars kanske inte omfattas av ungdomsarbetet. Mobilt ungdomsarbete styrs av ett förebyggande arbetsgrepp och möjliggör närvaro i ungdomarnas fritidsmiljöer, vilket har en lugnande effekt i vissa regioner. Det möjliggör också social handledning för de ungdomar som behöver det. Dessutom, när de professionella rör sig i ungdomarnas egna miljöer, får de en lägesbild av

områdets ungdomskultur, och fordonet ökar synligheten och bekantheten av ungdomsarbetet både bland ungdomar och vuxna. Den information om företeelser som man får när man rör sig med en bil kan också ge möjligheter till tätare nätverkande och samarbete liksom deltagande i mobilt ungdomsarbete över yrkes- och branschgränser. En ännu starkare roll och större potential av samarbetsnätverk är frågor som fortfarande kan utvecklas och ge möjligheter i mobilt ungdomsarbete.

Mobilt ungdomsarbete är flexibelt och anpassningsbart, ett sätt att genomföra ungdomsarbete som svarar på lokala behov och företeelser. Introduktion och utveckling av det i olika kommuner förutsätter att man bedömer behovet av mobilt ungdomsarbete som en del av kommunens övergripande ungdomsarbete – och ofta även att man prioriterar det. Alla kommuner behöver inte mobilt ungdomsarbete. Mobilt ungdomsarbete kräver person- och andra resurser, ett fordon, arbetsgemenskapens stöd och ett identifierat behov samt en plats bland ungdomstjänster i sin helhet. I Wauto-verksamheten möjliggör den bil som kommunerna får låna testandet av mobilt ungdomsarbete. Walkers-varumärkets verksamhetsmodell och bakgrundsorganisationen stöd upplevs delvis underlätta testandet av det nya, men å andra sidan förpliktar Wauto-modellen även aktörer, till exempel genom Walkers-volontärer, vilket upplevs vara resursskrävande.

Utifrån undersökningsmaterialet kan man konstatera att de ungdomar som man når genom mobilt ungdomsarbete är åtminstone delvis sådana ungdomar som annars inte deltar i ungdomsarbetet eller som oftast inte har några regelbundna intressen. De ungdomar som möts inom ramen för mobilt ungdomsarbete kan ha ett särskilt förhållande till verksamheten precis tack vare de särdrag som denna verksamhetsmodell möjliggör, såsom inbjudningsfunktionen, övervinnande av avstånd, bilen som referensram och en säker plats. Ungdomarnas upplevelser varierar från snabba, korta möten och att värma sig inomhus till flera års förtroendeförhållanden inom ungdomsarbete i processform där man kan bekräfta ungdomarnas relation till såväl vuxna, andra ungdomar, tjänster och miljö. Ungdomarna gillar mobilt ungdomsarbete tack vare dess flexibilitet och oavhängighet.

Nyckelord: ungdomsarbete, kommunalt ungdomsarbete, mobilt ungdomsarbete, Stationens Barn rf, Walkers-verksamhet, ungdomsledares kompetensbehov, ungdomar, ungdomars fritid, verksamhetsmiljöer för ungdomsarbete

ABSTRACT

Mobile Presence – Rapid Response. Research Report on Mobile Youth Work

Aino Tormulainen & Eila Kauppinen

The scope and content of youth work has developed significantly over the years, and the coronavirus pandemic in particular has increased the need for youth work that takes place outside of youth facilities. In addition, regional development is leading to the numbers of children and young people decreasing in many areas while simultaneously increasing strongly in growth centres. This trend calls for the review and development of service provision and exploration of new ideas and approaches. Some of the possible solutions are online youth work, outreach youth work, and mobile youth work.

This research project formed a definition of mobile youth work and analysed the added value it brings to regional youth work, the skills it requires, and how it functions as part of multi-professional cooperation. In addition, the project investigated young people's attitudes towards mobile youth work.

The research data consists of interview data collected specifically for this study as well as diverse ethnographic data based on participatory observation. The latter includes field observations made while participating in vehicle-based mobile youth work and engaging with young people as well as various remote network meetings and events related to the work. Experiences of mobile youth work have been collected through interviews and Wauto activities from 16 different municipalities, and participating in the study have been youth workers involved in the mobile youth work network from a number of localities. Data has also been acquired from the reporting data for Children of the Station's Wauto activities.

Since 2015, Children of the Station has made it possible to experiment with mobile youth work in different localities through its

Walkers camper vans (Wauto activities), which provide municipalities with a vehicle for mobile youth work, a locally applicable operating model and training for local workers and organisations. The Wauto camper vans were indeed used in this study to carry out ethnographic observations in the various localities, and the study examines Wauto activities as an example of mobile youth work. As an external study, independent of the organisation implementing the Wauto concept, this research analysed the establishment and role of Wauto activities within the framework of municipal youth work, the experiences of different actors during Wauto periods, and the strengths and weaknesses of Wauto operations.

This study examined the needs, future prospects and opportunities for mobile youth work through listening to the experiences of the different actors involved in the work. The results indicate that, in keeping with the youth work ethos, mobile youth work succeeds in creating spaces for interaction and building bridges – the camper vans, mobile activities, and time spent where the young people are all have their own important role to play in this form of work. Mobile youth work strengthens young people's relationships with other young people, with trustworthy adults, with the service system, and with their own area and immediate surroundings.

It is important that the objectives of mobile youth work take account of local operating conditions and environments, and that the more specific goals of the work are set at the regional or local level. Because of the importance of identifying and responding to the local needs, every local expression of mobile youth work is unique. Nevertheless, the study's conceptual work succeeded in defining, in cooperation with actors from the field, the essential characteristics of this form of work. This definition identified the following characteristics as essential to and at least partially distinctive of mobile youth work: 1) a wider operating area than work carried out on foot, by bicycle or by public transport, 2) a meeting place provided by the car in a leisure environment chosen by the young people, in public or semi-public spaces, 3) some kind of opportunity for young people to influence the activities and experience participation, such as by requesting a visit from mobile youth workers 4) the possibility to react quickly and flexibly to the wishes and needs of young people based on the specific case, situation and operating environment.

Mobile youth work is able to offer young people equal access to services in different areas and can also engage with young people in peripheral areas and other young people who may not otherwise have contact with youth work services. Mobile youth work is guided by a

preventive approach. It enables workers to be present in young people's leisure environments and to thus have a calming effect in some areas. At the same time, it also makes it possible to provide service guidance to young people who need it. In addition, professionals gain a snapshot of the youth-culture landscape in their area when they move around in the young people's own environments, and the use of a vehicle increases the visibility and awareness of youth work among both young people and adults. Phenomenological data gathered when moving around in youth work vehicles may also be an opportunity to intensify networking and cooperation as well as concrete participation in mobile youth work across professional and sectoral boundaries. Indeed, the strengthening of cooperation networks and exploration of their potential is one area of mobile youth work that requires further development.

Mobile youth work is a flexible and adaptable way of doing youth work that responds to local needs and phenomena. Its introduction and development in different municipalities requires an assessment of the need for mobile youth work as part of municipal youth work as a whole – and often also requires prioritisation. Mobile youth work is not needed in all municipalities. The work requires human resources and other resources, a vehicle, support from the work community, an identified need, and a clear place within the area's youth service system. Wauto activities enable municipalities to experiment with mobile youth work by loaning them a vehicle for the work. The operating model of the Walkers brand and the support of the background organisation are perceived as partially facilitating municipal experimentation. However, the Wauto model also brings certain obligations for participants, such as recruiting and coordinating Walkers volunteers, and this is felt to be cumbersome.

The study data indicates that the young people reached through mobile youth work are, at least in part, those who do not otherwise participate in youth work or who have few regular hobbies. The young people encountered within the framework of mobile youth work may have a special relationship with the activity precisely because of the specific features that this model allows, such as being able to request visits, the significant mobility of the activities, the vehicle context, and the creation of a safe space. Young people's experiences range from quick, short encounters and a chance to warm up in an indoor space right through to multi-year, process-oriented relationships of trust that can strengthen a young person's relationship with adults, other young people, services

and their environment. Mobile youth work is appealing to young people because it is flexible and does not require any sort of commitment.

Keywords: youth work, municipal youth work, mobile youth work, Aseman Lapset ry, Children of the Station, Walkers activities, youth worker competence requirements, young people, young people's free time, youth work operating environments

Mitä on liikkuva nuorisotyö? Miten se määritellään, ja kuinka se asettuu kunnallisen nuorisotyön kehukseen erilaisissa ympäristöissä?

Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Nuorisotutkimusseuran yhteistyönä toteutetussa ja osallistuvaa havainnointiaineistoa hyödyntäneessä tutkimushankkeessa on määritelty liikkuvan nuorisotyön käsite yhdessä kentän toimijoiden kanssa sekä kuultu työmuotoon liittyviä kokemuksia niin nuorilta, nuorisotyön eri tason toimijoilta, yhteistyökumppaneilta kuin toiminnassa mukana olevilta vapaaehtoisilta. Tutkimushankkeessa on seurattu Aseman Lasten Wauto-toimintaa, ja raportissa kuvataan Wautojen toimintaa sekä liikkuvan työmuodon käsitteellistämistä ja paikkaa Suomessa tehtävän nuorisotyön kentässä.

Nuorisotutkimusseura
Nuorisotutkimusverkosto

ISBN 978-952-372-037-4

ISSN 1799-9227

ISSN 2343-0672